

GOŚĆ niedzielnym

AZYMUT

DODATEK RELIGIJNO-SPOŁECZNY REDAGOWANY PRZEZ INSTYTUT "TERTIO MILLENNIO"

a w nim: J. Gowin, P. Lisicki, R. Matyja,
abp. G. Pell, W. Roszkowski, M. Ziolo OCSO, A. Zoll

● *Pielgrzymka Ojca Świętego do Kazachstanu i Armenii*

Ojciec Święty Jan Paweł II i katolikos Karekin II podczas Mszy świętej w katedrze w Eczmiadynie, świętym miejscu Ormian

XXVII Niedziela Zwykła

Wprowadzenie do liturgii

W Liturgii Słowa rozbrzmiewa dziś wołanie Psalmisty: „Słyszac głos Pana, serc nie zatwardzajcie”. Przyjmijmy więc z wiarą i ochotnym sercem dar Słowa Bożego. Wzywa nas ono słowami proroka Habakuka do zawierzenia wierności i sprawiedliwości Boga. W tym duchu Chrystus przypomina o postawie służby i pokory, która winna cechować Jego uczniów. Realizacja tych wymogów jest możliwa, mimo trudności, dla tego, kto zawierzył Bogu. Prośmy więc z pokorą wraz z uczniami: „Panie, przymnóż nam wiary”.

Antyfona na wejście

Panie, wszystko podlega Twojej władzy i nikt nie może sprzeciwić się Twojej woli. Ty bowiem stworzyłeś wszystko: niebo i ziemię, i cokolwiek istnieje w przestworzach niebios. Ty jesteś Panem wszechświata.

(Est 13,9.10–11 Wlg)

Kolekta

Wszchemogący, wieczny Boże, Twoja hojność przewyższa zasługi i pragnienia modlących się do Ciebie; okaż nam swoje miłosierdzie, odpuść grzechy, które niepokoją nasze sumienia, i udziel nam również tego, o co nie ośmielamy się prosić.

PIERWSZE CZYTANIE

Sprawiedliwy żyć będzie dzięki swej wierności

Czytanie z Księgi proroka Habakuka

Dokądże, Panie, wzywać Cię będę, a Ty nie wysłuchujesz? Wołać będę ku Tobie: „Krzywdą mi się dzieje”, a Ty nie pomagasz? Czemu każesz mi patrzeć na nieprawość i na zło spoglądasz bezczynnie? Oto ucisk i przemoc przede mną, powstają spory, wybuchają waśnie.

I odpowiedział Pan tymi słowami: „Zapisz widzenie, na tablicach wyryj, by można było łatwo je odczytać. Jest to widzenie na czas oznaczony, lecz wypełnienie jego niechybnie nastąpi; a jeśli się opóźnia, ty go oczekuj, bo w krótkim czasie przyjdzie niezawodnie. Oto zginię ten, co jest ducha nieprawego, a sprawiedliwy żyć będzie dzięki swej wierności”.

(Ha 1,2–3; 2,2–4)

PSALM RESPONSORYJNY

Refren: Słyszac głos Pana, serc nie zatwardzajcie. Przyjdźcie, radośnie śpiewajmy Panu, wznosmy okrzyki ku chwale Opoki naszego zbawienia.

Stańmy przed obliczem Jego z uwielbieniem, radośnie śpiewajmy Mu pieśń.

Refren.

Przyjdźcie, uwielbiajmy Go padając na twarz, zegnijmy kolana przed Panem, który nas stworzył. Albowiem On jest naszym Bogiem, a my ludem Jego pastwiska i owcami w Jego rękę.

Refren.

Obyście dzisiaj usłyszeli głos Jego:

„Niech nie twardnieją wasze serca jak w Meriba, jak na pustyni w dniu Massa, gdzie Mnie kusili wasi ojcowie, doświadczali Mnie, choć widzieli moje dzieła”.

Refren.

(Ps 95 [94], 1–2.6–7ab. 7c–9 /R.: por. 8a/)

Fra Bartolomeo, Święty Paweł, 1513–1514

DRUGIE CZYTANIE

Nie dał nam Bóg ducha bojaźni

Czytanie z Drugiego Listu świętego Pawła Apostoła do Tymoteusza

Najdroższy:

Przypominam ci, abyś rozpałił na nowo charyzmat Boży, który jest w tobie przez włożenie moich rąk. Albowiem nie dał nam Bóg ducha bojaźni, ale mocy i miłości, i trzeźwego myślenia. Nie wstydź się zatem świadectwa Pana naszego ani mnie, Jego więźnia, lecz weź udział w trudach i przeciwnościach znoszonych dla Ewangelii według danej mocy Boga.

Zdrowe zasady, któreś postyszał ode mnie, miej za wzorzec w wierze i miłości w Chrystusie Jezusie. Dobrego depozytu strzeż z pomocą Ducha Świętego, który w nas mieszka.

(2 Tm 1,6–8.13–14)

ŚPIEW PRZED EWANGELIĄ

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.
Słowo Pana trwa na wieki,
to słowo ogłoszono wam jako Dobrą Nowinę.
Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.
(1 P 1,25)

EWANGELIA

Służyć z pokorą

Słowa Ewangelii według świętego Łukasza

Apostołowie prosili Pana: „Przymnóż nam wiary”. Pan rzekł: „Gdybyście mieli wiarę jak ziarno gorczycy, powiedzielibyście tej morwie: »Wyrwij się z korzeniem i przesadź się w morze«, a byłaby wam posłuszna.

Kto z was mając sługę, który orze lub pasie, powie mu, gdy on wróci z pola: »Pójdź i siadaj do stołu«? Czy nie powie mu raczej: »Przygotuj mi wieczerzę, przepasz się i usługuj mi, aż zjem i napiję się, a potem ty będziesz jadł i pił«? Czy dziękuje słudze za to, że wykonał to, co mu polecono?

Tak mówcie i wy, gdy uczynicie wszystko, co wam polecono: »Słudzy nieużyteczni jesteście; wykonaliśmy to, co powinniśmy wykonać«.

(Łk 17,5–10)

Modlitwa nad darami

Wszchemogący Boże, przyjmij Ofiarę przez Ciebie ustanowioną i przez święte obrzędy, które odprawiamy jako Twój stłudy, dopełnij w nas dzieła odkupienia i uświęcenia.

Antyfona na Komunię

Dobry jest Pan dla tych, którzy Mu ufają, dla duszy, która Go szuka.

(Lm 3,25)

Modlitwa po Komunii

Wszchemogący Boże, spraw, aby udział w tym Sakramencie zaspokoił głód i pragnienie naszej duszy i przemienił nas w Chrystusa, którego przyjmujemy.

Modlitwa wiernych

Do Boga, który przez wiarę pozwala nam poznać siebie i daje nam siły do wiernego pełnienia Jego świętej woli, zanośmy nasze modlitwy.

1. *Módlmy się za Kościół święty, aby wytrwale głosił Ewangelię i prowadził ludzi do żywej wiary.*

2. *Módlmy się za Papieża Jana Pawła II, aby dla wszystkich wyznawców Chrystusa był umocnieniem wiary i miłości.*

3. *Módlmy się za naszą ojczyznę, aby za wstawiennictwem Bogarodzicy dochowała wierności Chrystusowi.*

4. *Módlmy się za młodych, pełnych entuzjazmu religijnego, aby złe postępowanie starszych nie zatamowało ich wiary.*

5. *Módlmy się za ludzi niewierzących w Boga, aby sercem przyjęli i wyznali, że Jezus jest Mesjaszem i Zbawicielem.*

6. *Módlmy się za nas, uczestniczących w świętej liturgii, aby Chrystus przymnożył nam wiary i obdarzył duchem wytrwania w Jego służbie.*

Boże, Ty znasz serca ludzi i ich słabości, wystuchaj modlitw Twojego Kościoła i swoją łaską umocnij wiarę Twoich dzieci. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Wiara zmieniająca życie

Będąc ludźmi wiary, a lepiej powiedzieć – stając się nimi, jak każdy człowiek – doświadczamy w swoim życiu słabości, bezradności i lęków. Mają one początek w samym człowieku, ale również i w świecie zewnętrznym, który wydaje się nie do zniesienia z jego wymiarami zła i przemocy.

Czyż czytanie z Księgi Habakuka nie staje się „żywą i współczesną modlitwą” człowieka wierzącego, uczestniczącego w „widowisku zła i niesprawiedliwości”, jakie miało miejsce we wrześniu w Ameryce czy w innych „zapalnych” punktach świata: „Jak długo Panie, wzywać Cię będę, a Ty mnie nie wysłuchujesz?... Cemu każesz mi patrzeć na nieprawość i na zło spoglądasz beczynnie?” (1,2-3).

Prorok Habakuk, który był sekretarzem proroka Jeremiasza, dostrzega oczyma wiary nadchodzące panowanie Babilończyków, którzy zniszczą wszystko w Jerozolimie na 60 lat: zbezczeszczona świątynia, obalony król, a ludność kraju zabita lub doprowadzona w niewolę. Nauka, jaka płynie z tych wydarzeń – zarówno w czasach niewoli babilońskiej, jak i dzisiaj – dowodzi, że nie można szukać ratunku w samym sobie ani w środkach doczesnych. Jest taka mądrość religijna, według której należy pokładać nadzieję przede wszystkim w Bogu samym. I pomimo iż Bóg wydaje się milczeć, wewnętrznym słuchem wiary można usłyszeć Jego głos: „Bądź cierpliwy, zbawienie przyjdzie, ale w czasie oznaczonym, a sprawiedliwy żyć będzie dzięki swej wierności” (por. Ha 2,2-4). Trzeba uwierzyć w wierność obietnic Bożych. Bóg dał swoją ostateczną odpowiedź przez dar swojego Jednorodzonego Syna, który poniósł niesprawiedliwą i bolesną śmierć, aby wszystkim, którzy zawierzili Bogu, przynieść zbawienie.

Święty Paweł Apostoł – niezależnie od okoliczności, czy to przepowiadając na wolności, czy w liście z więzienia – mocno

podkreśli, że Dobra Nowina o Jezusie Chrystusie jest nie tylko zaproszeniem do wiary, ale również „mocą Bożą ku zbawieniu dla każdego wierzącego... W niej bowiem objawia się sprawiedliwość Boża, która od wiary wychodzi i ku wierze prowadzi, jak jest napisane: a sprawiedliwy z wiary żyć będzie” (Rz 1,16-17). Ta właśnie moc wiary i miłości, która jest darem Ducha Świętego – jest orężem chrześcijanina, który zwycięża „trudy i przeciwności znoszone dla Ewangelii”, a ściślej dla Jezusa Chrystusa, który przewodzi naszej walce z wszelkiego rodzaju złem.

Potrzeba więc pomnożenia wiary w Jego obecność i działanie w świecie współczesnym. On nie tylko słowem ogłosił nadzwyczajną siłę wiary, ale swoimi czynami – a przede wszystkim śmiercią i zmartwychwstaniem – potwierdził współpracę wszechmocy Bożej z człowiekiem wierzącym. Moc Boża działa w nas, kiedy z pozycji „nieużytecznych sług”, przez wiarę, „stajemy się” współpracownikami Boga w świecie. Wiara – będąc darem – nabiera niepojętej mocy właśnie przez służbę Bogu i ludziom na wzór Syna Człowieczego, który „nie przyszedł, aby Mu służyć, lecz aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mt 20,28). Jest charyzmatem Bożym, który jest w nas, aby zmieniał nasz sposób trzeźwego myślenia i życia dla dobrego świadectwa Ewangelii.

Spróbujmy zamyśleć się nad fragmentem tekstu: „O człowieku i jego wierze” R. Brandstaettera: „Człowiek pewien otrzymał list, długi list, mądry list, z prośbą o łaskawe udzielenie odpowiedzi na ankietę, na temat: Dlaczego wierze? Człowiek ów odpowiedział tak: Niestety, szanowni panowie, nie wiem, dlaczego wierzę, ale wiem, że gdybym przestał wierzyć, nie mógłbym istnieć. Człowiek ów był bardzo zdziwiony, gdy redaktorzy nie wydrukowali jego odpowiedzi. Lecz powiadomili go po pewnym czasie, krótkim, mądrym listem, że ich interesuje jego wiara, ale nie jego istnienie...”.

KS. WACŁAW DEPO

Różaniec z „Gościem”

Nasza redakcja wraz z Czytelnikami w tym tygodniu modli się w intencji trwającego w Rzymie Synodu Biskupów.

Dzielimy się pierwszymi świadectwami naszych Czytelników o modlitwie różańcowej.

Mam różaniec umieszczony nad kierownicą. Kiedyś uświadomiłem sobie, że jest to dla mnie raczej talizman. Postanowiłem więc odmawiać jedną tajemnicę Różańca zawsze po wejściu do samochodu. Nie wiem, czy to jest prawdziwie modlitwa różańcowa? Chyba nie. Może ten październik coś zmieni pod tym względem.

Przedsiębiorca W ostatnich dniach powróciłem do modlitwy różańcowej. Jestem w szpitalu. Po skomplikowanym złamaniu nogi już dłuższy czas przebywam na oddziale chirurgii urazowej. Kiedyś kapelan zaproponował na sali, byśmy wspólnie się pomodlili w intencji personelu szpitala. Głupio się poczułem, bo nie miałem ze sobą różańca. Kapelan mnie uspokoił i z właściwą sobie swadą dodał: „Od czego ma Pan palce”? Modliłem się więc często na palcach. Kilka dni temu kapelan powiedział „Gość zafundował Panu różaniec”. Pierwszy raz mam taki „praktyczny” różaniec w miniaturze. Nikt mnie nie widzi, a ja wierzę głęboko, że Pan Bóg mnie słyszy.

Ojciec rodziny

7 X

Niedziela – XXVII zwykła

Czyt.: wydrukowane w całości na str. 2

(III tydz. psalterza)

W naszym kraju rozpoczyna się dziś 57. Tydzień Miłosierdzia, obchodzony w Międzynarodowym Roku Wolontariatu, pod hasłem „Oto ja, posłij mnie” (Iz 6,8). Wolontariat, który ma różne formy, polega na bezinteresownej służbie drugiemu człowiekowi. Jego wagę podkreśla Ojciec Święty m.in. w adhortacji apostolskiej *Christifideles laici*, zaznaczając, że jest to ważny wyraz apostolstwa (por. n. 41). Wolontariat to naśladowanie Chrystusa w Jego postawie służebnej.

8 X

Poniedziałek – dzień powszedni

Czyt.: Jon 1,1-2,11; Ps resp Jon 2,3.4.5.8; Łk 10,25-37.

Miłosierny Samarytanin z Jezusowej przypowieści to przykład miłości bliźniego i bezinteresownej służby. Postawę miłosiernego Samarytanina ma naśladować każdy wyznawca Chrystusa poprzez pochylenie się nad bólami i radościami ludzi znajdujących się w potrzebie. Potrzebującymi pomocy są ludzie biedni, bezdomni, bezrobotni, chorzy i niepełnosprawni oraz ofiary różnych katastrof.

9 X

Wtorek – wspomnienie bł. Wincentego Kadłubka, biskupa

Czyt.: Jon 3,1-10; Ps 130; Łk 10,38-42.

W realizowaniu zasad wolontariatu trzeba przyjmować postawę Marii i Marty, czyli trzeba wsłuchiwać się w słowo Jezusa i realizować Jego nakaz miłości bliźniego poprzez czyny dobroci, inaczej mówiąc, trzeba łączyć życie czynne, pełne zaangażowania z chwilami wyciszenia i kontemplacji.

Bł. Wincenty Kadłubek, biskup krakowski, a następnie mnich cysterski († 1223) po latach życia czynnego przeszedł do etapu życia pełnego ciszy i kontemplacji.

10 X

Środa – dzień powszedni, wspomnienie dowolne św. Dionizego biskupa i towarzyszy, wspomnienie dowolne św. Jana Leonardiiego, kapłana

Czyt.: Jon 4,1-11; Ps 86; Łk 11,1-4.

Chrześcijanin winien postawę bezinteresownej miłości bliźniego łączyć z modlitwą. W Tygodniu Miłosierdzia czytamy Ewangelię przedstawiającą Modlitwę Pańską. Modlitwa ta uczy przedstawiać Ojcu niebieskiemu sprawy Jego królestwa i problemy naszego codziennego życia. Święci potrafili harmonijnie łączyć sprawy Boże ze sprawami ludzkimi. Od nich mamy się uczyć podobnej postawy.

11 X

Czwartek – dzień powszedni

Czyt.: Mt 3,13-20a; Ps 1; Łk 11,5-13.

W przewyżczeniu codziennych trudności życiowych człowiek potrzebuje cierpliwości i wytrwałości. Cechy te potrzebne są nauczycielom i wychowawcom w ich pracy. Chrześcijanin winien o tych cechach pamiętać zarówno w modlitwie, jak i w czynieniu dobra.

12 X

Piątek – dzień powszedni

Czyt.: Jł 1,13-15; 2,1-2; Ps 9; Łk 11,15-26

Pan Jezus wypędzając szatana i uzdrawiając człowieka niemego dał przykład pomocy człowiekowi znajdującemu się w wielkiej potrzebie. Wolontariat i cała działalność charytatywnej otwierają szerokie pole dla wielorakiej i różnorodnej pomocy ludziom znajdujących się w trudnych sytuacjach. Miłosierdzie chrześcijańskie pozwala przewyżczać zło i realizować dobro.

13 X

Sobota – wspomnienie bł. Honorata Koźmińskiego, kapłana

Czyt.: Jł 4,12-21; Ps 97; Łk 11,27-28.

W pracy charytatywnej, w bezinteresownej służbie drugiemu człowiekowi potrzebne jest stale wsłuchiwanie się w Słowo Boże. Z czytania i rozważania Słowa Bożego czerpać można natchnienie do bezinteresownej służby. Chrystus Pan przypomina: „Błogosławieni ci, którzy słuchają Słowa Bożego i zachowują je”. Człowiekiem, który słuchał Słowa Bożego i zachowywał je, był ubogi zakonnik, założyciel 17 zgromadzeń zakonnych – bł. Honorat Koźmiński (1829-1916).

14 X

Niedziela – XXVIII zwykła

Czyt.: 2 Krl 5,14-17; Ps 98; 2 Tm 2,8-13; Łk 17,11-19.

BP S. C.

Zaczyn nadziei

KS. ARTUR STOPKA

Podczas swej 95. zagranicznej pielgrzymki Jan Paweł II odwiedził dwa bardzo różne kraje. Najpierw przybył do charakteryzującego się ogromną różnorodnością etniczną, kulturową i religijną Kazachstanu. Ta doświadczona strasznym cierpieniem ludzi pochodzących z rozmaitych narodów ziemia okazała się najwłaściwszym miejscem do wygłoszenia przez Głowę Kościoła katolickiego słów pełnych szacunku do islamu, który właśnie w tych dniach wielu mieszkańcom globu kojarzył się wyłącznie z terrorystycznymi atakami w Nowym Jorku i Waszyngtonie.

Z Kazachstanu skierował Ojciec Święty przesłanie do całego świata, podkreślając, że żadna religia nie może usprawiedliwiać przemocy i wojny. Jego słowa miały szczególną wagę, gdy media całego świata wypełniły nawoływania do odwetu.

Przypominając hasło swej pielgrzymki („Miłujcie się wzajemnie”), zachęcał mieszkańców Kazachstanu, aby wypełnili specyficzną misję – by stali się „mostem między Europą i Azją”. Światu pokazywał Kazachstan jako wzór otwartości, dążenia do dialogu i solidarnego współżycia. Wyjaśniał też zadania, jakie mają do spełnienia katolicy, gdy stanowią w jakiejś społeczności mniejszość. Przede wszystkim powinni być zazwyczaj dobrą.

Armenia, będąca drugim etapem papieskiej podróży, to najstarsze chrześcijańskie państwo świata. Wizyta Jana Pawła II

związana była z obchodami 1700-lecia przyjęcia przez nią wiary chrześcijańskiej.

Treścią wizyty Następcy św. Piotra była przede wszystkim jedność wyznawców Chrystusa. Ormiański Kościół Apostolski nie podlega papieżowi. Zaliczany jest do Kościołów prawosławnych. Katolicy w Armenii są nieliczni. Wymowę głęboko ekumeniczną miał więc fakt, że Jan Paweł II podczas pobytu w Armenii mieszkał nie w nuncjaturze, lecz w domu katolika-sa Karekina II. Ekumeniczne spotkanie i podpisanie wspólnej deklaracji pokazały, że jedność chrześcijan nie jest niemożliwym do spełnienia marzeniem, lecz może stać się faktem.

Akcentując w swych przemówieniach rolę wiary w dziejach narodu, Papież starał się umocnić w Ormianach nadzieję. Zauważył, że po dziesięciu latach życia w wolności czują się przytłoczeni codziennymi trudnościami i nie widzą szans na godne życie w swej ojczyźnie.

Przed rozpoczęciem 95. zagranicznej pielgrzymki Jana Pawła II pojawiły się sugestie, że napięta sytuacja na świecie nie sprzyja tego typu podróżom. Wydawało się, że zostanie ona przyćmiona ogólnosiwiatowymi przygotowaniem do rozprawy z terrorystami. Nie była to jednak pielgrzymka w cieniu lęku przed wojną. Była to pielgrzymka dla jedności, pokoju i nadziei.

zentacji szerokiego spektrum centroprawicy. Mogła odnieść sukces, gdyby ugrupowania, które ją wspierały, nie wystawiły własnych, konkurencyjnych kandydatów. Tak jednak uczyniły, przygotowując sukces SLD w Senacie. Jednak zwycięstwo SLD w takich rozmiarach nie byłoby możliwe bez ogromnego wsparcia ze strony telewizji publicznej. Zwłaszcza w programach informacyjnych i publicystycznych wykonała ona ogromną destrukcyjną pracę, niszcząc wszystkie autorytety i ustawicznie promując grupę liderów SLD.

Również wygrana SLD-UP ma gorzki smak. Formacja Leszka Millera nie ma możliwości samodzielnego rządzenia. Trzeba zawierać koalicje, a to nikomu w Polsce nie ułatwiało rządzenia, albo budować rząd mniejszościowy, szukając doraźnych sojuszy dla przeprowadzenia kolejnych ustaw. Wielką niewiadomą pozostaje postawa „Samoobrony”, której lider swą karierę parlamentarną zaczął od pomówień, oskarżeń i pogroźek. Wydaje się, że może jednak liczyć na duży kredyt zaufania swych zwolenników. Wielu zdesperowanych, pozbawionych nadziei zafuła „Samoobronie”, co świadczy wyłącznie o poziomie determinacji części naszych rodaków. Politycy SLD i „Samoobrony” prześcigali się w demagogii wyborczej. Teraz czynem muszą udowodnić swą skuteczność. Życząc nowemu rządowi sukcesów, obiektywnie będziemy oceniać jego działania.

Koniec gadania

ANDRZEJ GRAJEWSKI

Te wybory parlamentarne będą kiedyś opisywane jako ważna cezura w najnowszych dziejach Polski. Klęskę poniosły formacje wyrosłe z ruchu walki z systemem komunistycznym. Historyk wystawi im lepszą ocenę, współcześni wydali wyrok niezwykle surowy. Oznacza on prawdopodobnie kres formacji politycznych odwołujących się do historycznych podziałów na postkomunistów oraz ludzi z tzw. obozu sierpniowego. Poniósł on klęskę, ponieważ zawiódł pokładane w nim wielkie nadzieje społeczne. Rządził nieudolnie, tracąc czas na wewnętrzne kłótnie. Zapomnił również o wielu obietnicach wyborczych, a przede wszystkim sloganie, że prawica oznacza prawość w rządzeniu państwem. Nie wydaje się możliwe, aby AWS i Unia Wolności mogły odegrać jeszcze jakąś rolę polityczną. Nie wiadomo również, jak potoczą się losy nowych formacji prawicowych: Prawa i Sprawiedliwości, Ligi Polskich Rodzin, czy centrowo-liberalnej Platformy Obywatelskiej. W tej chwili nie widać tam liderów, zdolnych budować większą strukturę.

Gen warcholstwa zniweczył nawet szanse na sukces sensownie pomyślanej inicjatywy „Senat 2001” – repre-

Na Kaukazie

BOGDAN GANCARZ

Niedawna pielgrzymka Ojca Świętego do Armenii ponownie zwróciła uwagę obserwatorów na problemy polityczne Kaukazu. Poprzedzając ją wizyty w Erewanie prezydenta Rosji Putina i Patriarchy Wszechrusi Aleksego II świadczą o wzmocnionych wysiłkach Rosji do odzyskania pełnej swobody działań na tamtym terenie. Kreml, nie mogąc zapobiec papieskiej wizycie, chciał dać wyraznie do zrozumienia, że prymat polityczny i religijny w tym regionie nadal należy do niego.

Armenia jest tradycyjnym kaukaskim sojusznikiem Moskwy, upatrującym w niej wsparcia we wciąż nie zakończonym konflikcie zbrojnym z Azerbejdżanem o Górny Karabach, w obronie przed tradycyjnie wrogią Turcją oraz w rozwiązywaniu nabrzmiałych problemów ekonomicznych. Dlatego Erewan wystrzega się jak ognia uczestniczenia w jakiegokolwiek inicjatywie, która mogłaby rozdrażnić Kreml. Armenia nie wstąpiła np. do składającej się z Gruzji, Ukrainy, Uzbekistanu, Azerbejdżanu i Mołdawii struktury politycznej GUUAM, skupiającej kraje starające się kontestować, choć słabo, rolę Wspólnoty Państw Niepodległych. Prezydent Robert Koczarian w niedawnym wywiadzie dla włoskiej gazety „Avvenire” stwierdził, że

obecność Rosji na południowym Kaukazie spełnia ważną rolę stabilizującą.

Pod koniec września Ormianie zgłosili niespodziewanie gotowość udostępnienia Amerykanom swej przestrzeni powietrznej w razie rozpoczęcia akcji antyterrorystycznej. Wydaje się jednak, że Armenia dostała na to cichą zgodę Moskwy. Inaczej było w przypadku Gruzji, która usilnie zabiega o ścisłą współpracę z NATO i nie oglądając się na Kreml przyjmuje pomoc wojskową ze strony USA, Turcji i Grecji dla swej labiutkiej armii. Nie pytając nikogo o zgodę, Tbilisi również udostępniło swe niebo Amerykanom. Nie ma to wprawdzie znaczenia strategicznego, ale symboliczne na pewno.

Armenia za swą wierność Rosji nie otrzymała jednak jak na razie właściwie niczego. Podczas wizyty w Erewanie Putin nie chciał dać definitywnego poparcia dla ormiańskiej wersji załatwienia sprawy Górnego Karabachu, zostawiając sobie furtkę do rozmów z Azerbejdżanem. Jednym ze skutków wizyty będzie również oddanie kontroli nad ormiańskim systemem energetycznym w ręce firm rosyjskich. Rosja będzie m.in. zarządzać jedyną ormiańską elektrownią atomową.

● Jan Paweł II zakończył 6-dniową pielgrzymkę do Kazachstanu i Armenii. Była to jego 95. podróż zagraniczną. Ostatniego dnia, w Armenii, Jan Paweł II oraz zwierzchnik Kościoła ormiańskiego katolikos Karekin II podpisali wspólną deklarację, która wyraża wolę jedności Kościoła.

● 35 mln złotych wyniosła pomoc finansowa i rzeczowa przekazana przez Caritas Polską na rzecz ofiar terrorystycznej powodzi. W tej kwocie mieści się zarówno pomoc doraźna (ponad 450 transportów z pomocą humanitarną), jak i programy długofalowe realizowane obecnie i w przyszłości.

● 27 września w Warszawie Prymas Polski kard. Józef Glemp wręczył nagrody zwycięzcom ogólnopolskich konkursów o kard. Stefanie Wyszyńskim. Zorganizowano je z okazji obchodzonego w Polsce Roku Prymasa Tysiąclecia. W sumie w obu konkursach wzięło udział blisko 30 tys. uczniów z całej Polski, natomiast do finału doszło 63 dzieci z 13 polskich diecezji.

● Koalicja SLD-UP rozpoczęła konsultacje z pozostałymi ugrupowaniami sejmowymi w sprawie powołania rządu koalicyjnego lub mniejszościowego, dysponującego niezbędną większością w parlamencie. Głównym poparciem rządu SLD, pod wieloma warunkami, deklarują zarówno PSL, jak i „Samoobrona”, a być może również Platforma Obywatelska.

● Premier Jerzy Buzek powtórzył, że zamierza przekazać władzę nowemu rządowi dopiero po jego zaprzysiężeniu. Jak podkreślił, wymaga tego „odpowiedzialność i ciągłość konstytucyjna kraju”. Premier uzyskał najlepszy wynik wyborczy spośród polityków AWS. W jego okręgu wyborczym (Katowice) głosowało na niego ponad 32 tys. obywateli.

● Prawie 6 mln Polaków – 40 proc. ludności w wieku produkcyjnym – chciałoby wyjechać do pracy do innego kraju europejskiego – wynika z sondażu opublikowanego w Brukseli. Polscy socjologowie stwierdzili, że są to zawyżone liczby.

● 27 września Sekretarz Stanu USA Colin Powell wezwał Arabów i muzułmanów do zwalczania tych, którzy posługują się terroryzmem w imię islamu. Arabowie i muzułmanie są „odpowiedzialni za zwalczanie tych, którzy niszczą ich religię i wykorzystują ją dla własnych celów” – oświadczył Powell arabskiemu dziennikowi „Al-Hayat”.

● Osamie bin Ladenowi przekazało wiadomość od afgańskich ulemów, którzy doradzają mu, by dobrowolnie opuścić Afganistan. Stany Zjednoczone nadal domagają się, by Afganistan wydał im bin Ladena.

● Rosyjski minister obrony Siergiej Iwanow krytycznie wypowiedział się o możliwości rozszerzenia NATO na wschód. Stwierdził, że obecna współpraca Rosji z USA w sprawie zwalczania międzynarodowego terroryzmu nie zmienia stanowiska Rosji w sprawie rozszerzenia Sojuszu Północnoatlantyckiego.

● 15 osób zginęło, gdy przebrany za policjanta mężczyzna wdarł się na sesję lokalnego parlamentu w szwajcarskim mieście Zug.

Trudno jest pomagać dobrze

Ks. ADAM DEREŃ, dyrektor Caritas Archidiecezji Wrocławskiej

– Ostatnie lata to dla wrocławskiej Caritas czas wzmożonej pracy, trudnych, często prekursorskich przedsięwzięć. Jaka jest przyczyna tak dynamicznego rozwoju?

– Wszystkie diecezjalne Caritas w Polsce zaczęły aktywniej działać od czasu katastrofalnej powodzi w 1997 roku. Katakлизmy i klęski żywiołowe, takie jak wojna w Kosowie czy trzęsienie ziemi w Turcji, dynamizują aktywność wszystkich organizacji charytatywnych. Społeczeństwo żywo reaguje na ludzkie dramaty i chętnie za pośrednictwem Kościoła przekazuje dary ofiarom. Dzięki temu Caritas Polska w 1997 roku mogła 168 mln zł przeznaczyć na zakup żywności, lekarstw i wyposażenia mieszkań oraz na remonty domów.

– Te ostatnie prowadziliście z wielkim rozmachem.

– W naszym województwie skala problemu była ogromna, a ten rodzaj pomocy okazał się bardzo skuteczny. Nasza inicjatywa sprawiła, że powodzianie żyją w odnowionych domach, a jednocześnie przez dwa lata zapewniliśmy pracę 80 osobom, w tym wielu bezrobotnym. Wyposażenie mieszkań zamawialiśmy w małych zakładach produkcyjnych, materiały budowlane kupowaliśmy w miejscowych hurtowniach. W zamian oferowano nam bardzo niskie ceny. Grupy remontowe były szczegółowo kontrolowane, dzięki czemu dobrze wydaliśmy każdą złotówkę.

A wszystko zaczęło się od transportu łodzi z Gdańska, których obdarowani nie mieli gdzie ulokować, więc niszczyły w stodołach, szopach. Komuś ofiarowano cement, który w wilgoci skamieniał. Wtedy poprosiliśmy specjalistów z Politechniki Wrocławskiej, by podpowiedzieli, jak osuszać i odnawiać zniszczone domy. Nasz projekt zyskał poparcie finansowe Caritas niemieckiej, francuskiej, belgijskiej, szwajcarskiej, włoskiej i amerykańskiej. Zagraniczne Caritas pomogły nam także w następnym roku, gdy kataklizm powodzi dotknął miejscowości w Kotlinie Kłodzkiej.

– W tamtych czasach zaczął się rozwijać wolontariat.

– Pozyskanie stałych współpracowników jest trudne. Najchętniej bezinteresownie pomagają „ludzie akcji”, którzy zjawiają się w momentach zagrożenia, a znikają, gdy mija kryzys. Niewielu widzi potrzebę stałej pomocy. Zamierzamy zachęcić studentów i uczniów szkół średnich, by zostali wolontariuszami Caritas. Od dwóch lat szkolimy naszych współpracowników, szczególnie wychowawców grup kolonijnych, by umieli zajmować się dziećmi „zamkniętymi”, borykającymi się z różnymi

MARCIN BRACI

problemami. Stałą formację przechodzi grupa wolontariuszy pracujących w świetlicach środowiskowych. Nawet bezinteresowna praca wymaga podporządkowania się naszemu ideałowi i programowi. Dążymy do tego, by wolontariusze ofiarowując swój czas, zyskiwali doświadczenie, które będą mogli wykorzystać w przyszłej pracy. Z naszego doświadczenia korzystają też parafialne zespoły charytatywne. Kilka z nich weszło w struktury Caritas. Łącząc wysiłki, od dwóch lat 24 grudnia o tej samej porze organizujemy w różnych miejscach Wrocławia wigilię dla ponad 2000 osób. To był pomysł naszych wolontariuszy.

Inne doświadczenie caritasowskich współpracowników zaowocowało akcją „Pomagajmy dobrze”. Zachęciłem ich, by proponowali pomoc ludziom żebzącym, i okazało się, że wielu z nich to zwykli naciągacze. Zarząd Miasta Wrocławia podchwycił pomysł i już zaowocował on wyeliminowaniem części nieuczciwych żebraków i rozpoznaniem potrzeb ludzi naprawdę ubogich.

– Jako pierwsi w kraju podjęliście się prowadzenia szkoły, zajmujecie się uchodźcami...

– 3 września br. zainaugurowała działalność Katolicka Szkoła Podstawowa Caritas Archidiecezji Wrocławskiej im. Jana Pawła II w Wirach. Tę placówkę postanowiono zlikwidować i wtedy rodzice uczniów zwrócili się o pomoc do kard. Henryka Gulbinowicza, który powierzył nam jej prowadzenie. Akceptacja Kuratorium Oświaty, zgoda Zarządu Gminy, a przede wszystkim zaangażowanie mieszkańców wsi umożliwiło tak szybkie uruchomienie szkoły. W 1999 r. przyjęliśmy grupę uchodźców z ogarniętego wojną Kosowa. Od tego czasu siostry skalabrynianki prowadzą biuro dla uchodźców. Od sierpnia br. opiekujemy się rodziną Kurdów, którzy musieli opuścić Niemcy. Ich dzieci chodzą do szkoły, rodzicom znajdujemy różne zajęcia. Pomoc finansową w ich utrzymaniu zapewniają benedyktyni z Monachium.

– Caritas w kilkunastu miastach prowadzi stacje opieki medycznej, które wypełniły lukę w usługach pielęgniarskich. Lista dzieł wrocławskiej Caritas jest długa...

– Trudno jest pomagać dobrze, dlatego najważniejszym zadaniem jest pozyskiwanie nowych współpracowników, także całych rodzin, które aktywnie wsparłyby ubogich, choćby zaproszeniem ich do swoich domów na święta.

– Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała JOLANTA SĄSIADK

W numerze

PIELGRZYMKA OJCA ŚWIĘTEGO DO KAZACHSTANU I ARMENII

str. 6, 7 i 8 – Jan Paweł II w Kazachstanie – „Patrzcie z ufnością w przyszłość”
– Relacja ks. Kazimierza Sowy z Armenii – „Trzy najważniejsze dni”

KOŚCIÓŁ I MY

str. 9 – X Synod Biskupów: „Eksceleńcja, hierarcha czy...”
– 57. Tydzień Miłosierdzia w Roku Wolontariatu
str. 13 – Teologiczny „szczyt” w Lublinie: „Na straży tożsamości”
– Przypowieść o bliskości aniołów

WAŻNE SPRAWY

str. 14 – Kobieta (nie) pracująca

KINO

str. 24 – 26. Festiwal Filmów Fabularnych w Gdyni

gość
niedzielný

Wydawnictwo
Kurii Metropolitalnej
w Katowicach

Adres redakcji: ul. Wita Stwosza 11, 40-042 Katowice

Adres dla korespondencji:

skrytka pocztowa 659, 40-958 Katowice 2

Telefony: (0-32) 251-18-07, (0-32)

251-50-06, (0-32) 251-15-55

Fax: (0-32) 251-50-21,

e-mail: redakcja@goscniiedzielný.pl

www.goscniiedzielný.pl

Redaktor naczelny: ks. Stanisław Tkocz
Zastępca redaktora naczelnego: Andrzej Grajewski

Skrytka pocztowa: Włód Kociński, Sebastian Musiol,
ks. Artur Stopka (dyr. oddziału katowickiego)

Zespół: Ewa Babuchowska (kier. działu „W naszym domu”),
Andrzej Babuchowski (kier. działu kulturalnego), Wiesława Dąbrowska-Macura,
Michał Góra, Barbara Gruska-Zych,

Krystyna Jagiello-Kamm (stała korespondentka w RFN), Stanisław Jankowski,
Edward Kabiesz (red. „Gościa Telewizyjnego”),
Małgorzata Kamraczka-Lipowska, ks. Roman Kempny (kier. działu religijnego),
Marek Koprowski (dział: kraje Europy Wschodniej),

Jerzy Miciak (kier. działu graficznego),
Henryk Sakwerda, Dobromiła Salik, ks. Kazimierz Sowa,
Hanna Woźnica-Gierlasirska,

„Azymut” – redaktor prowadzący Piotr Dardziński
Dział reklamy i marketingu: Beata Słodka (kier. działu), Bernadeta Gruska

Punkt przyjmowania ogłoszeń w Katowicach:
Rynek 13, tel./fax 781-99-32

Agencja Reklamowa – Stanisław Kołodziej
Tel./fax: (32) 2437390, lub (32) 2514654 wew. 125; 0 501479216,
Korekta: Elżbieta Bielias, Barbara Cień, Ewa Kura, Edyta Nicińska,
Maria Pietyra, Joanna Woszczyzna

Dział łączności z Czytelnikami: Krystyna Strozik-Zielińska
Przyjmowanie interesantów – w czwartki od 10.00 do 15.00
e-mail: list@goscniiedzielný.pl

Fotoreporterzy: Marek Piekara, Henryk Przdziorno
Archiwum: Janina Dziuryska, Małgorzata Ścigaj
e-mail: archiwum@goscniiedzielný.pl

Informatycy: Jan Gawin, Adam Sobel
Studio GN: Jacek Bekman, Rafał Błaszczok, Joanna Bremer, Anna Grzywacz,
Renata Jureczko, Dorota Lubocka, Irena Nakoneczna, Kornelia Olszak,
Piotr Piesiur, Piotr Sudół

Administracja: Urszula Babczyńska, Barbara Gajcar, Małgorzata Gwizdała,
Lidia Hercog, Roman Krajewski, Maria Kłusek, Beata Mozgól,
Krystyna Palenta, Antoni Poledniok, Krystyna Sławik,
Elżbieta Zabińska (główna księgowa)

Druk: Krakowska Drukarnia Prasowa Sp. z o.o.,
DRUKPRESS, Kraków, ul. Nowohucka 50.

Oddziały „Gościa Niedzielnego”

BIELSKO-BIAŁA ul. Słowackiego 27, 43-300 Bielsko-Biała, tel. (0-33) 81-25-139
GLIWICE ul. Łużycka 1, skr. poczt. 196, 44-101 Gliwice, tel./fax (0-32) 230-78-80
KATOWICE ul. Wita Stwosza 11, 40-042 Katowice, tel. (0-32) 251-21-60 wew. 305
KIELCE ul. Jana Pawła II 3, 25-025 Kielce, tel. (0-41) 344-78-06, fax (0-41) 344-94-02

KOSZALIN („Wierze”) ul. Piłsudskiego 6, skr. poczt. 93, 75-511 Koszalin,
tel. (0-94) 3411-277, fax 3410-314
KRAKÓW Rynek Główny 44, 30-960 Kraków, tel./fax (0-12) 421-49-83
LUBLIN ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 2,
20-950 Lublin, tel. (0-81) 53-21-058 wew. 313, tel./fax (0-81) 53-21-058 wew. 336

OPOLE ul. Sikorskiego 7/1, 45-051 Opole, tel./fax (0-77) 454-64-72
SANDOMIERZ ul. Żeromskiego 6, 27-600 Sandomierz,
tel. (0-15) 832-76-60, fax (0-15) 832-76-61
TARNÓW ul. Katedralna 1, 33-100 Tarnów,
tel./fax (0-14) 626-15-50

WARSZAWSKIE Biuro „Gościa Niedzielnego” ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa,
tel./fax (0-22) 621-57-99, (0-22) 629-02-67,
WROCŁAW ul. Trzebnicka 11/4, 50-245 Wrocław,
tel. (0-71) 322-30-72, tel./fax (0-71) 322-37-09

Materiałów niezamówionych
redakcja nie zwraca.
Zastrzegamy sobie prawo skracania
i adiacji tekstów oraz zmiany ich tytułów.

www.wiara.hoga.pl

40 GOŚĆ NIEDZIELNY

Już
za tydzień
specjalny
dodatek!

Drodzy Czytelnicy, w następnym numerze „Gościa Niedzielnego”, który ukaże się z datą 14 października, zamieścimy dodatek z okazji 23. rocznicy wyboru Jana Pawła II na Stolicę Piotrową. W 24-stronicowym, bogato ilustrowanym, specjalnym wydaniu zatytułowanym „Papież przełomów”, przygotowanym wspólnie z „Przewodnikiem Katolickim”, przeczytacie o wyjątkowych spotkaniach Papieża, przełomowym nauczaniu i cierpieniu Następcy św. Piotra. Znajdziecie też ciekawostki o codziennym życiu, a także wypowiedzi najbliższych współpracowników Ojca Świętego i świadectwa osób, których życie zmieniło się pod wpływem spotkania z nim. Biorąc udział w „Papieskim konkursie”, można będzie wygrać atrakcyjne nagrody.

PAPIEŻ PRZEŁOMÓW

gość
niedzielný

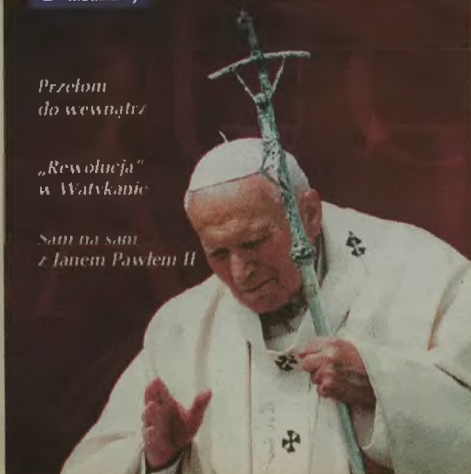
Dodatek
specjalny

Przewodnik

Przełom
do wewnątrz

„Rewolucja”
w Watykanie

Sam na sam
z Janem Pawłem II

HOGA.PL
WIARA

www.wiara.hoga.pl

Jan Paweł II w Kazachstanie

„Patrzcie z ufnością w przyszłość”

„Z miłością całuję tę ziemię, na której powstało wieloetniczne państwo, będące spadkobiercą licznych wielowiekowych tradycji duchowych i kulturalnych, a teraz dążące do nowych celów społecznych i gospodarczych” – powiedział Jan Paweł II po przybyciu do stolicy Kazachstanu Astany 22 września.

Witając Papieża, prezydent Nursułtan Nazarbajew podkreślił, że wizyta Ojca Świętego jest „niepowtarzalnym wydarzeniem” w życiu młodego państwa kazachskiego. Zwrócił uwagę na „niespotykane w świecie współzycie pokojowe różnych religii”. „W Kazachstanie nie występują różnice i nieporozumienia między chrześcijanami a muzułmanami” – zapewnił.

W drodze z lotniska Ojciec Święty zatrzymał się na chwilę modlitwy przy pomniku upamiętniającym miliony osób deportowanych na ziemię kazachską, szczególnie licznie w okresie stalinowskim.

Na placu Matki Ojczyzny

23 września ok. 50-tysięczny, wielonarodowy tłum wiernych czekał na Papieża na placu Matki Ojczyzny w Astanie. Przy ołtarzu w kształcie kazachskiej jurty Ojciec Święty przewodniczył Mszy św., podczas której razem z katolikami modlili się prawosławni i przedstawiciele islamu. Wśród wiernych było ok. 8 tys. Polaków mieszkających w Kazachstanie, którzy musieli pokonać nie raz wiele tysięcy kilometrów, by spotkać się z Papieżem. Silnie reprezentowana była również mniejszość niemiecka

kojęzyczna. Przybyli wszyscy pracujący w Kazachstanie księża, a także duszpasterze z Kirgizji, Tadżykistanu, Turkmenistanu, Armenii, Gruzji, Ukrainy, Białorusi.

Papież wezwał zgromadzonych do wspólnego budowania cywilizacji miłości: „Jestem wśród was jako apostoł i świadek Chrystusa, a także jako przyjaciel każdego człowieka – powiedział. – Zwracam się również do tych, którzy nie wyznają żadnej wiary religijnej i do tych, którzy poszukują prawdy” – dodał. „Religia nigdy nie może usprawiedliwiać przemocy i wojny (...) Chrześcijaństwo i muzułmanie wspólnie są wezwani, aby przez modlitwę budować lepszy i solidarny świat, w którym nie będzie wojen i przemocy, tak aby mogła tryumfować cywilizacja miłości” – zaapelował Ojciec Święty do całego świata przed modlitwą „Anioł Pański”, na zakończenie Mszy św.

Przypowieść o zaczynie

Po Mszy św. w Nuncjaturze Apostolskiej w Astanie Ojciec Święty zjadł obiad w towarzystwie członków Episkopatu Środkowej Azji. W skierowanym do biskupów przesłaniu stwierdził m. in.: „Doświadczenia małych chrześcijańskich wspólnot Azji Środkowej po komunizmie, ich obecna sytuacja jako mniejszości przywodzi na myśl ewangeliczną przypowieść o zaczynie, który powoduje wzrost ciasta (por. Mt 13,33). Zaczyn wydaje się nieznaczący, ale potrafi przemienić wszystko. To przekonanie winno ożywiać także waszą działalność pasterską i pomagać wam w trudnym i doniosłym zadaniu budowania Kościoła. Na tych ziemiach, ponownie otwartych dla Ewangelii, priorytetowym celem waszej misji apostolskiej winno być głoszenie Ewangelii i dalsze umacnianie organiza-

cji Kościoła (...) Troszczcie się o zachowanie między wami jedności, którą pozostawił nam w swoim testamencie Chrystus (J 17, 21.23). Kościół zdobędzie serca ludzi, jeżeli, jak u początków głoszenia Ewangelii, okaże się otwartym domem, w którym panuje braterska jedność”.

Bóg pomyślał o was

W drugim dniu wizyty w Kazachstanie Jan Paweł II spotkał się na Uniwersytecie Eurazjatyckim z przedstawicielami młodzieży. „*Rimskij Papa* przybył do was, żeby powiedzieć wam: Jest Bóg, który pomyślał o was, dał wam życie i powierza wam świat – powiedział młodym. – Pozwólcie mi z pokorą i dumą wyznać wobec was wiarę chrześcijan: Jezus z Nazaretu Syn Boży, który stał się człowiekiem dwa tysiące lat temu przyszedł, aby przez swoją Osobę i nauczanie objawić nam tę prawdę. (...) Słowa te mogą wam się wydać niezwykle. Ja jednak uważam, że są one aktualne dla współczesnego człowieka, który ludzi się czasem, że jest wszechmocny, ponieważ osiągnął postęp w nauce i może w jakimś stopniu kontrolować świat technologii. (...) Człowiek ma jednak serce: jeżeli rozum kieruje maszynami, to serce bije dla życia! Pozwólcie Bogu wejść w wasze życie, będzie ono wówczas rozjaśnione Jego Boskim światłem”.

W prezencie od społeczności akademickiej Ojciec Święty otrzymał obraz oraz tradycyjny instrument kazachski – kobyz. Muzykę płynącą z tego instrumentu w kształcie łabędzia Kazachowie uważają za najpiękniejszą na świecie. Wychodzącemu Ojcu Świętemu zastąpiła drogę grupa dziewcząt, które po kolei całowały go w policzek, co wzbudziło powszechny aplauz. „Do zobaczenia

w Rzymie” – zawołał Jan Paweł II na zakończenie.

Msza św. dla duchowieństwa

24 września Ojciec Święty odprawił Mszę św. dla duchowieństwa pracującego w Kazachstanie i Azji Środkowej. W katedrze pw. Matki Nieustającej Pomocy w Astanie, którą szczelnie otaczał tłum wiernych, zebrało się ok. 300 księży, zakonników i zakonnic.

W homilii Jan Paweł II złożył hołd wszystkim męczennikom kazachskiego Kościoła. Przywołał pamięć tych, którzy „cierpieli nie tylko z powodu fizycznego wygnania i więzienia, lecz także publicznego wyszydzenia i przemocy, ponieważ nie chcieli wyrzec się wiary”. Zaapelował, aby duchowieństwo prowadziło dialog z wyznawcami innych religii. „Kościół nie chce narzucać własnej wiary innym, jest jednak oczywiste, że to nie zwalnia uczniów Pana od przekazywania innym wielkiego daru, którego są uczestnikami – życia w Chrystusie” – podkreślił. Podkreślił, że dzisiaj, kiedy klimat polityczny i społeczny wyzwolił się z ciężaru totalitarnej opresji – a należałoby sobie życzyć, aby władza nigdy już nie ograniczała wolności ludzi wierzących – istnieje wielka potrzeba, aby każdy uczeń Chrystusa był światłem świata i solą ziemi. Taka potrzeba jest jeszcze pilniejsza z powodu duchowej dewastacji pozostawionej w spuściznie przez wojujący ateizm, a także z powodu niebezpieczeństw, tkwiących w dzisiejszym hedonizmie i konsumpcjonizmie. Papież wygłosił przemówienie w dwóch językach: pierwszą część po polsku, drugą po niemiecku.

Wieczorem Jan Paweł II spotkał się z przedstawicielami świata nauki i kultury Kazachstanu. Powiedział do nich m. in.: „Pamiętajcie o błędach przeszłości, łącznie z tymi ostatnimi, wszyscy wierzący winni zjednoczyć swoje wysiłki, żeby Bóg nigdy już nie był zakładnikiem ludzkich ambicji. Nienawiść, fanatyzm i terroryzm profanują imię Boga i zniekształcają prawdziwy obraz człowieka”.

Ważną sprawą jest pokój!

Kochajcie się wzajemnie! Bądźcie gotowi szerzyć pokój, ilekroć zagraża mu widmo katastrofalnych wojen – te słowa przekazał Kazachom na zakończenie swej wizyty w Astanie Jan Paweł II 25 września. Żegnając się z Kazachstanem Papież życzył, by kraj i naród, który przeżył lata ciężkich prześladowań, mógł wzrastać zjednoczony i solidarny. „Kazachstanie, kraju brzemieniu w wielowiekową historię, ty dobrze wiesz, jak ważną i pilną sprawą jest pokój!” – powiedział, przypominając, że kraj ten posiada szczególne powołanie bycia pomostem między Europą a Azją. – „Niech to będzie waszym wyborem obywatelskim i religijnym! To dążenie do dialogu i harmonii cechowało też stosunki między chrześcijaństwem a islamem od czasu powstania Chanatu Tureckiego na bezgranicznych przestrzeniach waszych stepów. Tą drogą winno kroczyć również kolejne pokolenia z odnowionym zaangażowaniem”.

Opracowano na podstawie KAI

Kazachstan usłyszał od Jana Pawła II: „Jest Bóg, który pomyślał o Was, dał Wam życie i powierza Wam świat”. Kiedy te słowa usłyszysz od niego Moskwa?

APPHOTO/ALEXANDER ZEMLIANICHENKO

Trzy niezapomniane dni

Papieską pielgrzymkę do Armenii relacjonuje
KS. KAZIMIERZ SOWA

Czy odmienią one Armenię? W wymiarze duchowym i religijnym, jak uważają obserwatorzy, ta zmiana już się dokonała. Wraz z Janem Pawłem II w tym pięknie położonym kraju pojawiła się nadzieja na prawdziwą jedność między Kościołem katolickim i Ormiańskim Kościołem Apostolskim. Symboliczne gesty – zamieszkanie przez Papieża w pałacu katolikos, nabożeństwo ekumeniczne i obiad w katolickim ośrodku na obrzeżach Erewanu – podkreśliły głęboki sens tych dni.

Na drodze do jedności

Przyozdobione papieskimi i armeńskimi flagami drogi prowadzące do Erewanu i Eczmiadzyna, liczne billboardy przypominające o 1700. rocznicy chrztu Armenii wskazywały, że Ormianie serdecznie witali Jana Pawła II

w swoim kraju. Kiedy nadawano transmisje z nabożeństw i spotkań z udziałem Papieża, w kawiarniach ludzie wpatrywali się w telewizory i milkły rozmowy.

By Następca św. Piotra czuł się w Armenii bezpiecznie, zmobilizowano 3,5 tysiąca policjantów. Ich celem było zapewnienie porządku i zabezpieczenie dróg prowadzących do Eczmiadzyna, gdzie w rezydencji katolikos Karekina II zamieszkał Papież. To wydarzenie bez precedensu, ponieważ dotychczas Jan Paweł II korzystał z gościny miejscowych biskupów lub mieszkiał w nuncjaturach apostolskich. Dla Ormian uczynił wyjątek. Po raz pierwszy papież rzymski podczas całego pobytu w jakimś kraju mieszka „w domu swego Brata, który przewodniczy jednemu z chwalebnych Kościołów Wschodu i dzieli z nim codzienne życie pod tym samym dachem”.

Podczas uroczystości powitalnych Ojciec Święty w bardzo ciepłych słowach wyraził uznanie dla narodu ormiańskiego i jego wierności chrześcijaństwu. Z 11 milionów ludności pochodzenia ormiańskiego, za rodowitych Ormian uważa się dziś blisko

Podczas Mszy św. odprawionej w Eczmiadzynie Jan Paweł II po raz kolejny zaapelował o jedność Kościołów

8 mln ludzi mieszkających, jak zauważył Papież „pod niemal wszystkimi szerokościami geograficznymi”. W samej Armenii żyje zaledwie 2,5 mln ludności ormiańskiej, i ciągle jej ubywa. „W 1700. rocznicę ogłoszenia chrześcijaństwa jako oficjalnej religii tego ukochanego kraju, cały Kościół katolicki dzieli z Tobą głęboką radość wszystkich Ormian” – powiedział Papież, zwracając się do katolikos Karekina II i dziękując mu w sposób szczególny za zaproszenie do złożenia wizyty. Przypomnił nadzwyczajne świadectwo życia Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego w ciągu wieków, a „nade wszystko w wieku XX, który dla was był czasem niewypowiedzianego terroru i cierpienia”. Nie zabrakło także momentów odwołujących się do politycznej i kulturowej tożsamości Armenii.

W ormiańskim Watykanie

Ważnym momentem pierwszego dnia wizyty było przybycie do katedry w Eczmiadzynie. To święte miejsce wszystkich Ormian i Matka Kościołów – jak nazywa się położoną tam świątynię – zostało wybrane na miejsce spotkania Papieża z katolikosem Karekinem II. Obaj hierarchowie modlili się oraz wygłosili krótkie przemówienia. Miłym zaskoczeniem było wygłoszenie przez Papieża kilku zdań po ormiańsku, ale główną część przeczytał jeden z księży, Papież dopowiadał tylko kilka zdań po angielsku.

Jan Paweł II, siedząc na jednym z dwóch identycznych tronów (to także ważny gest ze strony katolikos), zwrócił uwagę, jak wiele łączy katolików i członków Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego. „Wasza wiara jest wiarą w Jezusa Chrystusa, prawdziwego Boga i prawdziwego człowieka: je-

den jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest” – podsumował swoją modlitwę i orędzie skierowane do Karekina II oraz kilkuset hierarchów i wiernych wypełniających po brzegi niewielki kościół.

Papież przypomniał także wcześniejsze spotkania ze zwierzchnikami Kościoła ormiańskiego, wskazując na bliskie relacje łączące Kościół katolicki z Apostolskim Kościołem Ormiańskim. Powiedział, że tu właśnie, w Eczmiadzynie, z duszą przepojoną radością odwzajemnia pocałunek pokoju, którym Karekin II, zwierzchnik tego Kościoła, obdarzył go w listopadzie ubiegłego roku u grobu Apostoła Piotra w Rzymie.

Modlitwa w Genocydzie

Muzeum Ludobójstwa Ormian położone jest na obrzeżach Erewanu, na Wzgórzu Jaskółczym, co w języku ormiańskim nosi wdzięczną nazwę Cicermagaberd. Na obszarze kilku kilometrów kwadratowych znajduje się Muzeum Ludobójstwa, Pomnik Pamięci składający się z 12 (symbolizujących tyleż samo prowincji historycznej Armenii) wielkich kamiennych płyt, pośrodku których płonie wieczny ogień. Muzeum i Instytut upamiętniają nie tylko ofiary tzw. rzezi Ormian dokonanej w latach 1915–1922 na terenie Turcji, ale także wszystkich, którzy zginęli w XX wieku. Zginęło wówczas blisko 2 mln Ormian. Znaczenie tego miejsca można porównać jedynie do znajdującego się w Jerozolimie instytutu Yad Vashem.

Pierwsze kroki Jan Paweł II skierował do miejsca, gdzie płonie wieczny ogień. Tam wspólnie z katolikosem wysłuchał psalmu sławiącego miłosierdzie,

Ciąg dalszy na str. 8

Ojciec Święty we wnętrzu katedry w Eczmiadzynie, nazywanej przez Ormian Matką Kościołów

Trzy niezapomniane dni

Ciąg dalszy ze str. 7

którym Bóg obdarza zmarłych. Właściwie nie było przemówienia, tylko wypowiedziana po angielsku i ormiańsku przejmująca modlitwa, w której Jan Paweł II przypominał ludobójstwo dokonane na Ormianach w 1915 roku. Papież podarował tutejszemu muzeum oryginał listu swego poprzednika, Benedykta XV, w którym zwracał się on do sultana tureckiego apelując o zaprzestanie mordów.

Wypowiedziane po ormiańsku przez Jana Pawła słowa: „Metz Yeghern – wielkie ludobójstwo” były tu bardzo oczekiwane, gdyż do tej pory Turcja oficjalnie neguje ten wielki mord. Kiedy na zakończenie uroczystości uwielbiany tu przez wszystkich narody bard Charles Aznavour zaśpiewał „Ave Maria”, na twarzach zgromadzonych wokół monumentu ludzi pojawiły się łzy. Ostatnim gestem odwiedzin Pomnika Ludobójstwa Ormian było zaszalenie na znak solidarności z narodem ormiańskim świerkowego drzewka, które jest 21. drzewem posadzonym w otaczającej monument alei pamięci.

Radość: jedność jest możliwa!

Katedra pod wezwaniem św. Grzegorza Oświeciciela jest najmłodszą, ale zarazem największą świątynią Kościoła ormiańskiego na świecie. Jej potężna bryła dominuje nad centrum Erewanu, gdzie została zbudowana w iście rekordowym tempie. Jak przystało na pomnik i prezent na 1700-lecie chrześcijaństwa w Armenii, wzniesiono ją staniem wszystkich Ormian.

To miało być nabożeństwo ekumeniczne, pokazujące, że wyznawcy zarówno Kościoła katolickiego, jak i Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego potrafią się razem modlić. Tymczasem dzięki przemówieniu Papieża oraz sło-

wom wypowiedzianym przez katolikos-a doszło do autentycznego zbliżenia także na gruncie teologicznym. Biskup Rzymu przypominał, że „istnieje rzeczywistość i zażyła jedność pomiędzy Kościołem katolickim i Kościołem ormiańskim, gdyż oba zachowują sukcesję apostolską i ważnie sprawują sakramenty, szczególnie chrzest i Eucharystię” i dodał, że jego wizyta „świadczy o tym, że podzielimy tęsknotę, aby zażywać pełnej jedności, jakiej nasz Pan chciał dla swoich uczniów”. Na te słowa w katedrze rozległy się oklaski.

Zwierzchnik Ormian, katolikos Karekin II nazwał Jana Pawła II „łaskawym Ojcem Świętym – powszechną głową Kościoła katolickiego”, co jest bezpośrednim nawiązaniem do tytułu, jaki nosi Biskup Rzymu, następca św. Piotra, raczej nieużywanego przez zwierzchników innych Kościołów chrześcijańskich. Potwierdził, że „ze wszystkich sił będzie kontynuował dialog i działania prowadzące do jedności”.

Bardzo wymownym gestem było wspólne błogosławieństwo relikwiami św. Grzegorza Oświeciciela, które Papież podarował Karekinowi II podczas jego pobytu w Rzymie, w listopadzie ub.r., wszystkich uczestniczących w wieczornym nabożeństwie.

U źródeł wiary Armenii

Krótki, niespełna półgodzinny pobyt Papieża w Chor Wirap, położonym niemal u podnóża świętej góry Ormian Ararat, gdzie 1700 lat temu był więziony św. Grzegorz Oświeciciel, miał charakter modlitewny i stanowił hołd złożony apostołowi Armenii przez głowę Kościoła katolickiego. Ojciec Święty nawiedził miejsce uwięzienia św. Grzegorza i klasztor, i tam się pomodlił, po czym katolikos Karekin II zapalił w kaplicy klasztornej świecę i wręczył ją swemu gościowi, który zawiezie ją do Watykanu.

Miłym zwyczajem jest wypuszczanie przez przybywających tu pielgrzymów białych gołębi, które są symbolem pokoju i mają oznaczać uwolnienie się człowieka od zła i grzechu. Widok, kiedy biały gołąb uwolniony z dłoni wzbija się w niebo, pokonuje granice i kieruje się w stronę świętej góry Ararat, jest czymś więcej niż tylko symbolicznym gestem. Może i Papież swoją obecnością przyniesie pokój, tak bardzo potrzebny w tym rejonie świata.

Jesteście u siebie

Około 10 tys. wiernych zebrało się na Mszy św., którą Jan Paweł II celebrował w Eczmiadzinie – świętym miejscu i duchowej stolicy Ormian. Liturgia sprawowana była w obrządku łacińskim, choć Ormianie katolicy są tu w zdecydowanej mniejszości. Na 2,5 mln mieszkańców tego kraju do Kościoła katolickiego w Armenii należy zaledwie 30 tysięcy, a na całym Zakaukaziu jest ich ok. 120 tysięcy.

Jan Paweł II po raz kolejny zaapelował o jedność Kościołów. Według Biskupa Rzymu, wszyscy „powinni współzawodniczyć nie w tworzeniu podziału, czy we wzajemnym oskarżaniu się, lecz w okazywaniu wzajemnej miłości. Jedynie możliwą rywalizacją między uczniami Pana jest świadczenie większej miłości”. Ten bardzo ważny, kolejny apel Jana Pawła II został przyjęty oklaskami także przez obecnych na Mszy przedstawicieli Kościoła Apostolskiego. Papież kilkakrotnie nawiązywał do symboliki sprawowania zachodniej liturgii w świętym miejscu Ormian i w obecności katolikos-a. „Czy nie wyraża to gorącego pragnienia tylu braci i siostr, którzy chcą widzieć, jak szybkie czynimy postępy na drodze do jedności? Moje serce pragnie przyspieszenia nastania tego dnia, w którym razem będziemy sprawować Boską Ofiarę, która wszystkich nas czyni jednym” – re-

rycznie pytał Jan Paweł II, prosząc jednocześnie Boga, aby „przebaczył nam nasze dawne uchybienia przeciwko jedności, i by prowadził nas do miłości, która pokonuje wszystkie przeszkody”.

Przed opuszczeniem Eczmiadzinu Jan Paweł II podpisał z katolikosem Karekinem II wspólną deklarację, w której zwierzchnicy obu Kościołów chrześcijańskich potwierdzili gotowość dalszych działań na rzecz jedności i zobowiązali się do prowadzenia wspólnych działań wobec podstawowych problemów świata.

Zabieram

Was w swoim sercu

„Na własne oczy zobaczyłem i doświadczyłem waszego pragnienia, by współpracować z obywatelami na rzecz większej sprawiedliwości i poprawy życia dla wszystkich Ormian” – powiedział Papież na zakończenie swego pobytu w Armenii i zapewnił, że „zachowuje naród ormiański w swym sercu”, modląc się, aby „Bóg udzielił mu siły, by uporać się z wyzwaniem, które stoją przed Armenią”. Dziękował narodowi ormiańskiemu „za przyjaźń, modlitwę i za wszystko, czego doświadczyłem oraz za zbliżenie w stronę prowadzącą do jedności chrześcijan”.

W słowach: „Dziękuję za świadectwo waszej wiary, wiary której nie straciliście w czasach mrocznych, wiary która pozostała głęboko zakorzeniona w waszych rodzinach i waszym życiu narodowym” Biskup Rzymu oddał hołd męczennikom komunizmu oraz ofiarom pogromów i mordów dokonywanych na Ormianach w XX stuleciu. Ostatnie słowa wypowiedziane wzruszonym głosem tuż przed opuszczeniem armeńskiej ziemi były prostą, ale głęboką prośbą: „Nie tracicie nadziei! Pamiętajcie, że zawierzycie Chrystusowi i powiedzieliście mu *tak* na wieki”.

Modlitwa Jana Pawła II w Genocydzie

O sędzio żywych i umarłych, zmiłuj się nad nami.

Wysłuchaj, o Panie, wołanie, które wznosi się z tego miejsca, wzywając umarłych z głębin Metz Yeghern (orm. – wielkiego ludobójstwa), krzyku niewinnej krwi, która woła tak jak krew Abła, jak płacz Racheli za jej dziećmi, których już nigdy nie zobaczy.

Wysłuchaj, Panie, głosu Biskupa Rzymu, w którym jak echo brzmi apel jego poprzednika papieża Benedykta XV, który w 1915 roku podniósł głos w obronie „ciężko doświadczonego narodu ormiańskiego na krawędzi unicestwienia”.

Wejrzyj na lud tej ziemi, który zawierzył ci tak dawno temu, który przeszedł przez wielki ogrom doświadczeń i nigdy nie utracił wierności Tobie.

Otrzyj wszelką łzę z oczu i spraw, aby ich męka, jaka dokonała się w XX wieku, wydała plon życia, który przetrwa na wieki.

Jesteśmy wstrząśnięci straszliwym gwałtem zadany narodowi ormiańskiemu.

Jesteśmy zdumieni tym, że świat nadal zaznaje tego rodzaju braku człowieczeństwa, lecz odnawiając naszą nadzieję w twoją obietnicę błagamy cię, o Panie, by umarli odpoczywali w pokoju, który nie zna końca.

Błagamy, aby wciąż otwarte rany uleczyła moc Twojej miłości. Nasza dusza tęskni za Tobą, Panie, bardziej niż straż nocna wyczekująca nadejścia poranka, gdy czekamy na wypełnienie się obietnicy odkupienia, którą daje krzyż będący światłem zmarłych wstania – świtu nowego życia, na chwałę Nowego Jerozolim, gdzie śmierci już nie będzie.

(tłum. ks. Kazimierz Sowa)

Nie znikło pragnienie jedności

Przyjąłem zaproszenie do odwiedzenia Armenii i świętego Eczmiadzinu, jako wielki znak kościelnej przyjaźni i miłości. Przez długie wieki kontakty między Kościołem ormiańskim i Kościołem rzymskim były intensywne i serdeczne, i nigdy nie zanikło pragnienie pełnej jedności. Moja dzisiejsza wizyta świadczy o tym, że podzielimy tę tęsknotę, by osiągnąć pełną jedność, której Pan pragnął dla swoich uczniów. Znajdujemy się na pobliżu góry Ararat, dokąd według tradycji przybiła Arka Noego. Jak gołąb powrócił z oliwną gałązką pokoju i miłości (Rdz 8, 11), tak też modlę się o to, aby moja wizyta stała się jakby konsekracją bogatej i owocnej współpracy istniejącej między nami.

Między Kościołem katolickim a ormiańskim istnieje rzeczywista i głęboka jedność, ponieważ oba zachowały sukcesję apostolską i mają ważne sakramenty, zwłaszcza chrzest i Eucharystię. Świadomość tego winna nas zachęcać do usilniejszych działań celem umocnienia naszego dialogu ekumenicznego. W tym dialogu wiary i miłości nie może być pominięta żadna kwestia, choćby była bardzo trudna. Świadom wagi posługi biskupa Rzymu w dążeniu do jedności chrześcijan – w mojej encyklice „Ut unum sint” – prosiłem, aby biskupi i teologowie naszych Kościołów zastanowili się nad „formami sprawowania owego urzędu, w których możliwe będzie realizowanie uznawanej przez jednych i drugich posługi miłości” (nr 95). W tym rozpoznaniu może nam pomóc przykład pierwszych wieków życia Kościoła. Gorąco się modlę o to, aby na nowo mogła zaistnieć owa „wymiana darów”, której wspaniały przykład dawał Kościół pierwszego tysiąclecia. Niechaj pamięć o czasach, w których Kościół oddychał „obydwoma płucami”, pobudza chrześcijan Wschodu i Zachodu do podążania razem w jedność wiary i w poszanowaniu zasadnych różnic, akceptując siebie nawzajem jako członków jednego Ciała Chrystusowego.

Z przemówienia Jana Pawła II, wygłoszonego podczas nabożeństwa ekumenicznego w Eczmiadzinie

(za KAI)

X Synod Biskupów

Ekscelencja, hierarcha czy...

KS. ROMAN KEMPNY

– Módlcie się także za mnie, abym wiernie wypełniał urząd apostolski, który został mnie niegodnemu powierzony, i wśród was był żywym wizerunkiem Chrystusa – Kapłana, Dobrego Pasterza, Nauczyciela i Sługi wszystkich. Taką prośbę kieruje do zgromadzonych biskup, w czasie odnawiania przyrzeczeń kapłańskich podczas Mszy św. Krzyżma w Wielki Czwartek.

Zwołany przez Jana Pawła II Zwyczajny Synod Biskupów podejmuje refleksję nad posługą biskupa w Kościele. Konferencja Episkopatu Polski wybrała czterech uczestników zgromadzenia synodalnego: abp. Józefa Michalika z Przemyśla, abp. Henryka Muszyńskiego z Gniezna, abp. Tadeusza Gocłowskiego z Gdańska i bp. Antoniego Dydyczka z Drohiczy. Ojciec Święty mianował też abp. Józefa Życińskiego z Lublina. Powołał również trzech audytorów z Polski: księdza, świeckiego i zakonnicę. Na Synod do Watykanu pojadą: ks. prof. Jan Krucina, kierownik Katedry Teologii Praktycznej i Etyki Społecznej Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu, Zbigniew Nosowski, redaktor naczelny miesięcznika „Więź”, i matka Jolanta Olech, przełożona generalna urszulanek szarych, przewodnicząca Konferencji Wyższych Przełożo-

nych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych w Polsce. Audytor ma prawo uczestniczyć w obradach Synodu, zabierać głos w czasie obrad, nie ma jednak prawa uczestniczyć w głosowaniu.

Tematyka Synodu skłania do refleksji nad posługą biskupa w Kościele.

Z ludzi wzięty...

Kandydat na biskupa musi – według prawa kanonicznego – spełniać następujące warunki: wiek – co najmniej 35 lat, minimum 5 lat kapłaństwa, doktorat albo przynajmniej licencjat z Pisma Świętego, teologii lub prawa kanonicznego albo musi się wykazać prawdziwą biegłością w tych dyscyplinach. Powinien się cieszyć dobrą opinią i cechować dobrymi obyczajami, niezachwianą wiarą, pobożnością, mądrością, roztropnością i ludzkimi cnotami.

Biskupów mianuje papież, jednak lokalne episkopaty albo kapituły mają prawo przedstawiania kandydatów, których papież zatwierdza. W przeszłości różne były sposoby powoływania biskupa. Pierwotnie wyboru dokonywali Apostołowie i ich następcy. Później biskupa wybierali duchowni i świeccy danej gminy chrześcijańskiej, przy aprobachie biskupów sąsiednich gmin. W niektórych regionach biskupa powoływano przez aklamację (tak np. został wybrany św. Ambroży). Z upływem wieków coraz większe znaczenie miał z jednej strony głos władców świeckich, z drugiej zaś papieża.

Procedura wyboru biskupa zaczęła się normować w wieku XI, w czasie tzw. sporu o inwestyturę. Choć przez wiele wieków prawo wskazywania kandydata mieli władcy świeccy, już od XIII w. coraz częściej papież zastrzegali sobie prawo swobodnego ustanawiania biskupów. Najpierw dotyczyło to biskupów misyjnych, później wszystkich. W XIX w. episkopaty i kapituły niemal wszystkich krajów zachowały jedynie prawo wskazywania kandydatów. Obecnie każdy biskup samodzielnie może przedstawić Stolicy Apostolskiej nazwiska prezbiterów, jego zdaniem, odpowiednich do pełnienia posługi biskupiej, zwłaszcza jeśli ordynariusz diecezji uzna, że potrzebuje biskupów pomocniczych.

Sukcesja apostolska

Spora różnorodność sposobów wybierania kandydatów na biskupów nie przeszkodziła w zachowaniu sukcesji apostolskiej w historii Kościoła katolickiego. Oznacza to, że przez XX wieków przetrwała jest ciągłość, polegająca na tym, że prawowici biskupi (obecnie tylko i wyłącznie za zgodą papieża) udzielają święceń następnym biskupom. Sukcesja apostolska jest jednym z wyznaczników autentyczności Kościoła.

Opinię na temat poszczególnych kandydatów wydaje nuncjusz papieski, który zasięga informacji u metropolity i biskupów diecezji, w której

nowy biskup miałby pracować. Nuncjusz konsultuje się również z innymi duchownymi i z osobami świeckimi, zawsze zachowując tajemnicę. Ostatecznie jednak o przydatności kandydata decyduje Stolica Apostolska. Po otrzymaniu odpowiedniego pisma Stolicy Apostolskiej, nominat w ciągu trzech miesięcy powinien przyjąć sakrę biskupią.

Ewangeliczny pasterz

Dokument przygotowawczy do X Synodu Biskupów nosi tytuł „Biskup sługa Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata”. Mówi o posłudze biskupa jako „urzędzie nadziei”. Biskup jako pierwszy powinien patrzeć na świat jak dobry pasterz. Dla wiernych powinien być ikoną Chrystusa – Dobrego Pasterza. Czytamy w tym dokumencie: „Episkopat nie jest terminem, który w pierwszej kolejności wskazuje na zaszczyt, ale na służenie; jest raczej przeznaczony do czynienia dobra, niż do manifestowania wyższości”. W słowach tych odnajdujemy echo znanego zdania św. Augustyna, biskupa w Mediolanie: „Z wami jestem chrześcijaninem, dla was jestem biskupem”.

Warto też przypomnieć sobie słowa św. Ignacego, biskupa i męczennika: „Wszyscy idźcie za biskupem (...). Niech nikt w sprawach dotyczących Kościoła nie robi niczego bez biskupa. Gdzie pojawi się biskup, tam niech będzie wspólnota, tak jak gdzie jest Jezus Chrystus, tam i Kościół Boży. Ten kto robi coś w tajemnicy przed biskupem, służy diabłu”. Do całej wspólnoty Ludu Bożego skierowane jest wezwanie, by wspólnie z biskupami budować Kościół o ludzkiej twarzy, z całym bogactwem wiary, tradycji, kultury i konkretnego doświadczenia życiowego ochrzczonych.

Któregoś dnia, podczas nabożeństwa maryjnego, pomyślała, że mogłaby zaangażować się w jakąś formę pomocy ubogim czy chorym. Zgłosiła się do parafialnego zespołu charytatywnego. Od prawie dziesięciu lat Barbara pomaga kilku starszym, samotnym osobom w codziennych pracach domowych i dwa razy w tygodniu opiekuje się dziećmi z rodzin pa-

stologicznych w parafialnej świetlicy.

Pragnienie służenia ludziom potrzebującym jakiejkolwiek pomocy zaprowadziło tysiące młodszych i starszych osób do parafialnych zespołów charytatywnych, jadłodajni dla ubogich i bezdomnych, hospicjów, katolickich telefonów zaufania czy różnego rodzaju parafialnych lub diecezjalnych poradni. Oddają innym

swój czas, umiejętności, często dzielą się dobrami materialnymi, nie spodziewając się zapłaty, bezinteresownie. Nie zawsze mogą liczyć nawet na wdzięczność tych, którym służą.

Nie tworzą organizacji ani struktur. Nie prowadzą statystyk ani nie szukają rozgłosu. Zapytani o motywację zaangażowania się w bezinteresowną służbę potrzebującym, najczęściej odpowiadają nieoczekiwanie prosto: „bo tak postąpiłby każdy”, „bo tak trzeba” lub „bo tego oczekuje ode mnie Bóg”. Te na pozór zdawkowe odpowiedzi wskazują na to, że wolontariat angażuje całego człowieka, wypływa z jego natury i systemu wartości, z potrzeby wyrażenia miłości do drugiego człowieka, nadania jej konkretnego kształtu. Wolontariusze angażują się w pomoc innym, ponieważ są ludzie, którzy potrzebują rady, życzliwej obecności drugiego człowieka, dobrego słowa, czasu. Wolontariusze działają tam, gdzie ludziom potrzebującym, mniej zaradnym nie są w stanie pomóc struktury państwowe. Są niezastąpieni w sytuacjach nieprzewidzianych przez administracyjne przepisy, jak czasowa opieka nad dziećmi w czasie wakacji czy pomoc podczas likwidowania skutków klęsk żywiołowych, kiedy jest ona potrzebna przez niedługi czas.

Nie wszyscy mogą służyć chorym w hospicjach, nie wszyscy usiądą przy telefonie zaufania, nie wszyscy za-

opiekują się potrzebującymi troski i miłości dziećmi w parafialnych ochronkach czy świetlicach. Nie każdy ma dość czasu, odwagi, odpowiedniej predyspozycji. A mimo to w wielkiej rodzinie wolontariuszy każdy może znaleźć dla siebie miejsce. W intencji potrzebujących można ofiarować modlitwę, swoje wyrzeczenia i cierpienia. Jest to szczególna forma wolontariatu duchowego, równie ważnego, jak konkretne działanie. Włączając się w duchowy wolontariat, można wspierać potrzebujących i tych, którzy im pomagają. Można też podzielić się dobrami materialnymi, jeśli pochłonęli własnymi obowiązками nie mamy czasu na dodatkowe zajęcia. Bez ofiar nie mogłaby funkcjonować i nieść pomocy potrzebującym Caritas ani żadna instytucja charytatywna.

Bezinteresowna służba człowiekowi potrzebującemu zawsze wypływa z motywacji nadprzyrodzonych – z dostrzegania w każdym potrzebującym człowieku Chrystusa. Wolontariusze nie nazywają swego zaangażowania służbą Chrystusowi, ale ich praca na pewno nią jest.

W. M.

Problematyce wolontariatu poświęcony jest List Pastorski Biskupów Polskich, którego pełny tekst zamieszczamy na internetowych stronach „Gościa Niedzielnego” www.goscniiedzielnego.pl

① „Nie ulegajmy ślepej zemście” Msza w katedrze św. Patryka

Nowy Jork
sprzed 11 września br.

Jesteśmy zaszokowani i dezorientowani, ale nie jesteśmy zalamani – powiedział kardynał Edward Egan, arcybiskup Nowego Jorku, podczas Mszy św. w Katedrze św. Patryka 16 września wieczorem. Msza celebrowana była w intencji ofiar tragicznych wydarzeń z wtorku, 11 września. Obecni byli: gubernator Nowego Jorku

George Pataki, burmistrz Rudolf Giuliani, sekretarz generalny ONZ Kofi Annan, szef policji nowojorskiej Bernard Kerick oraz senatorowie Charles Schumer i Joseph Lieberman. Katedra wypełniona była po brzegi przez ponad 2000 wiernych, a drugie tyle zgromadziło się na zewnątrz świątyni. Rozpo-

częła się uroczystą procesją biskupów archidiecezji nowojorskiej i sąsiednich diecezji. Poprzedziła ich warta honorowa, ubrana w historyczne stroje z okresu Wojny Wyzwoleńczej Stanów Zjednoczonych. Po rozpaleniu kadzideł, jako symbolu modlitw wznoszących się do Boga, kardynał Egan wszedł na mównicę i rozpoczął kazanie słowami: „Leczenie ran zawsze zajmuje dużo czasu”. Zgromadzeni ludzie trzymali w rękach flagi i symbole amerykańskie. Kardynał dziękował mieszkańcom miasta za bohaterską postawę, jaką przyjęli w obliczu katastrofy. Prosił o modlitwy za ekipy ratunkowe oraz służby porządkowe. Prosił też o rozważę w podejściu do poczucia wypełnienia sprawiedliwości w stosunku do odpowiedzialnych za atak: „Jestem pewny, że będziemy dochodzić sprawiedliwości jako społeczność, która pod opieką Boga nie dopuści, aby ślepa zemsta stała się częścią naszego działania. Jestem pewny, że żadna grupa w naszym, tak zróżnicowanym społeczeństwie, nie będzie oskarżana i atakowana z powodu nieracjonalnych działań pojedynczych osób. Mam nadzieję, że nie będziemy dążyć do wojny bez głębokiego zastanowienia się nad jej konsekwencjami” – dodał kardynał. Odczytał też list Jana Pawła II, skierowany do nowojorczyków, w którym Papież zwrócił się do mieszkańców tego miasta „aby nie dali się zwyciężyć przez zło, a starali się zwyciężyć zło za pomocą dobra”.

***

Po Mszy kardynał Egan wyszedł na ulicę, gdzie dziękował i ścisnął ręce zgromadzonym tam wiernym, którzy śpiewali pieśń „Ameryka jest piękna”.

② Dialog katolicko-islamski

Biskupi Europy i czołowi przedstawiciele islamu w Europie ostrzegli przed bezwzględny odwetem. – Przeżywamy ogromny szok spowodowany tragicznymi masakrami w Nowym Jorku i Waszyngtonie i wyrażamy ból z powodu tysięcy zabitych

i poszkodowanych. Łączymy się w ból z rodzinami i bliskimi ofiar – stwierdzili członkowie szczytu katolicko-islamskiego w Sarajewie. Jego uczestnicy byli zgodni, że łączy ich wiara w Boga, jako wspólnego Ojca żydów, chrześcijan i muzułmanów, oraz że religia nie może być usprawiedliwieniem dla aktów przemocy i terroru. W konferencji na temat „Chrześcijananie i muzułmanie w Europie – odpowiedzialność i zaangażowanie w pluralistycznym społeczeństwie” zorganizowanej pod patronatem Rady Konferencji Biskupów Europy (CCEE) i Konferencji Kościołów Europy (KEK) uczestniczyło ponad stu wysokich przedstawicieli hierarchii religijnej europejskich wyznań chrześcijańskich i islamu. Końcowy dokument stwierdza, że w obliczu bolesnych doświadczeń przeszłości chrześcijanie i muzułmanie powinni ze szczególnym zaangażowaniem działać na rzecz pokoju i pojednania. Wspólnym celem działań chrześcijan i muzułmanów w Europie powinna też być ochrona życia, wolność, sprawiedliwość i godność człowieka. Należy przy tym bacznie uważać, by w imię religii nie dokonywano żadnych czynów przemocy. Przyszłość powinien cechować przede wszystkim duch przyjaźni między religiami, zwłaszcza wśród młodzieży, aby w ten sposób stawić opór wszelkim nietolerancyjnym prądom w szerokich rzeszach społecznych. Podkreślono też potrzebę rozbudowy własnych instytucji dialogu międzyreligijnego w każdym kraju europejskim. Współpraca nie powinna się ograniczać do czołowych przedstawicieli religijnych, lecz musi przeniknąć do bazy, stwierdzono we wspólnym komunikacie. Zaproponowano też wymianę nauczycieli akademickich z wydziałów teologii chrześcijańskiej i islamskiej.

***

Obrady duchownych i ekspertów z 25 państw Europy rozpoczęły się modlitwami z Biblii i Koranu. Wśród uczestników byli między innymi wiceprzewodniczący Rady Konferencji Biskupów Europy arcybiskup Zagrzebia Josip Bozanić, arcybiskup Sara-

Kronika • Polska

Głosy o wyborach

– Frekwencja wyborcza to wielka porażka narodu – w ten sposób metropolita gdański abp Tadeusz Gocłowski skomentował dla KAI wyniki wyborów parlamentarnych. Zwrócił przy tym uwagę, że zwycięstwo SLD osłabia fakt małej frekwencji. – „Mogę ubolewać, że uczestnictwo w wyborach jest tak dramatycznie niskie. Naród sam wyeliminował się z życia publicznego”.

Rzecznik Episkopatu Polski o. Adam Schulz SJ wyraził nadzieję, że partie, które będą tworzyć nowy rząd, „znajdą właściwą drogę do pozyskania zarówno opozycji, jak też tej części społeczeństwa, która nie głosowała”. Jego zdaniem, przed nową władzą stoją bardzo poważne wyzwania, jak kontynuacja reform i integracji z Unią Europejską. Zwycięscy politycy powinni – zdaniem o. Schulza – wypełnić swoje obietnice wyborcze. Rzecznik wyraził też zaniepokojenie niską frekwencją. Jego zdaniem, oznacza ona, że „60 proc. Polaków nie znalazło osób, programów czy też partii politycznych, które by mogły ich reprezentować”.

Kłęką polskiej demokracji nazwał niską frekwencję wyborczą biskup Marek Jędraszewski. Biskup pomocniczy archidiecezji poznańskiej wyraził obawę, że przyszedł rząd utworzony przez koalicję SLD-UP będzie chciał zalegalizować aborcję. „To, że tak mało ludzi poszło do urn, jest wynikiem kampanii negatywnej, którą media w Polsce uprawiały przez ostatnie cztery lata, zniechęcając społeczeństwo do polityków, partii i podejmowanych przez rząd reform państwa. Dlatego ci, co nie chcieli oddać głosu na lewicę, zostali w domach, bo skutecznie zniechęcono ich do prawicy” – powiedział bp Jędraszewski KAI tuż po ogłoszeniu wstępnych wyników wyborów.

– Mam nadzieję, że wśród zwycięzców nie zabraknie ludzi sumienia – w ten sposób sekretarz generalny Konferencji Episkopatu Polski bp Piotr Li-

bera skomentował dla KAI wyniki wyborów parlamentarnych. Dodał, że ma nadzieję, iż nowa ekipa będzie służyła wszystkim Polakom i wzniesie się ponad partyjne interesy. Jednocześnie podkreślił, że jako obywatel i człowiek Kościoła respektuje wyniki wyborów.

Zdaniem bp. Tadeusza Pieronka, wynik wyborów parlamentarnych w Polsce jest porażką demokracji. Nie daje on żadnych gwarancji, że dyskusja w Sejmie będzie się toczyła na właściwym poziomie. Biskup przyznał, że jest zaniepokojony faktem, iż społeczeństwo nie doceniło poważnych reform przeprowadzonych przez dotychczasową koalicję rządzącą. Zdaniem biskupa, świadczy to nie tylko o niezadowoleniu wyborców, ale też o braku rozeznania głosujących.

– Chciałbym wyrazić moją osobistą wdzięczność liczny osobom z AWS i UW, które wniosły istotny wkład w budowę polskiej demokracji, a które nie znajdują się w obecnym parlamencie – powiedział w rozmowie z KAI metropolita lubelski abp Józef Żyziński. Zauważył jednocześnie, że w młodej polskiej demokracji przez jakiś czas będzie, niestety, obowiązywać prawo wahadła i należy liczyć się z tym, że odreagowywanie pewnych zjawisk będzie prowadzić przy kolejnych wyborach do popierania wcześniejszej opozycji. Przestrzegł przed patrzaniem na skład parlamentu katastroficznie, przypomniał, że w czasie PRL na Wiejskiej zasiadał znacznie większy „folklor”, który chyba nigdy nie zostanie przebity. – „Tym, którzy mówią, że będziemy mieć folklor w Sejmie, odpowiadam, że ten folklor, który mieliśmy 20 lat temu w gmachu przy Wiejskiej chyba nie zostanie nigdy przebity. Przypomnę słynne przemówienie pośła Janusza Przymanowskiego, który ośmieszał i kpił z internowanych, a Wysoka Izba przyjmowała jego wystąpienie rechem i oklaskami. Sądzę, że podobnych rekordów prymitywizmu nie pobije obecny Sejm”.

Apel intelektualistów

Do indywidualnej i wspólnej refleksji nad pontyfikatem Jana Pawła II nawołują intelektualiści i ludzie kultury przed pierwszym w Polsce Dniem Papieskim. W specjalnym apelu zapraszają do ogólnonarodowej debaty nad tematami i pytaniami stawianymi przez Ojca Świętego. Dni Papieskie zaplanowano na 13 i 14 października. W tym czasie odbędzie się również zbiórka pieniędzy na stypendia dla zdolnej, ubogiej młodzieży. Zbiórkę organizuje Fundacja Episkopatu „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Autorzy apelu zachęcają do refleksji nad takimi problemami, jak: wpływ pontyfikatu Jana Pawła II na kształtowanie się duchowego oblicza świata, czy świadectwo Papieża Polaka przyniosło duchowe przebudzenie po epoce totalitaryzmów i lacyzacji wieku dwudziestego, oraz w jakiej mierze masowe spotkania młodych z Ojcem Świętym kształtują te pokolenia, od których będzie zależało oblicze ziemi w nowym tysiącleciu?

***

Apel wystosowali m.in. abp Tadeusz Gocłowski, bp Jan Chrapek, Krzysztof Zanussi, prof. Tomasz Strzembos, Mikołaj Górecki, Wojciech Kilar, prof. Wincenty Kućma, Anna Nehrebecka, prof. Jerzy Nowosielski, prof. Michał Seweryński, prof. Krzysztof Skubiszewski, ks. prof. Andrzej Szostek.

Katecheza w statystyce

Ponad 95 procent uczniów uczęszcza na katechezę w Polsce. W przedszkolach procent ten wynosi 97,6, w szkołach podstawowych – 97,9, w gimnazjach – 97,2 w szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących – 94,5, najmniej w technikach i szkołach zawodowych – 92,2. Dane te zostały przedstawione uczestnikom ogólnopolskiej sesji poświęconej formacji katechetów, która odbywa się w radomskim semi-

jewa kard. Vinko Puljić, zwierzchnik Islamskiej Gminy Wyznaniowej w Bośni i Hercegowinie reis-ulema Mustafa Cerić i przewodniczący Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Sarajewie Jakob Finci. Abp Bozanić podkreślił w swym wystąpieniu, że religie muszą stać w służbie dialogu i są powołane do tego, by przez dialog lepiej się wzajemnie rozumiały.

3 ONZ ostrzega

Organizacja Narodów Zjednoczonych ostrzegła, że atak militarny USA na Afganistan pogłębiłby cierpienia narodu tego kraju i byłby dla niego katastrofą. Jak poinformowała 18 września agencja „Zenit”, rzecznik genewskiego biura ONZ ds. po-

mocy humanitarnej dla Afganistanu powiedział, że „byłaby to katastrofa humanitarna dla milionów mieszkańców Afganistanu, którzy od dziesięcioleci żyją w nędzy z powodu toczących się tam kolejnych wojen, a ostatnio muszą cierpieć jeszcze bardziej pod rządami fundamentalistycznego rządu talibów”. Tragedia w Afganistanie już się zaczęła, twierdzi przedstawiciel ONZ. Po ataku terrorystycznym w USA rząd talibów „zalecił” setkom pracowników organizacji charytatywnych szybkie opuszczenie kraju. Spowodowało to przerwanie w realizacji planów pomocy.

* * *

Dzięki pomocy humanitarnej Światowej Organizacji Walki z Głodem ONZ, mogło przeżyć trzy miliony mieszkańców Afganistanu. Jednak i ta organizacja ma ostatnio problemy z rządem. Według danych ONZ sześć spośród 20 milionów mieszkańców Afganistanu oczekuje pomocy humanitarnej, gdyż ludzie ci znajdują się w dramatycznej sytuacji. Ponad 85 proc. ludności mieszka w regionach wiejskich, ma już za sobą 22 wojny i musi walczyć o chleb powszedni dla swoich rodzin.

4 Po zajściach w Irlandii

Policja Irlandii Północnej zatrzymała sześć osób podejrzanych o udział w napadach na dzieci szkół katolickich. Ponadto, jak poinformowała policja 19 września, ponownie zostały wzmocnione środki zabezpieczające drogę do szkoły w Ardoyne – dzielnicy Belfastu. Radykalni protestanci zaatakowali tam niedawno uczennice katolickiej szkoły Holy Cross (Świętego Krzyża). Droga do tej szkoły prowadzi przez dzielnicę protestancką. W konflikcie trwającym ponad dwa

tygodnie protestanci obrzucali dzieci kamieniami, butelkami, a nawet użyto bomby rozpryskowej. Protestanci w Ardoyne uważają za prowokację fakt, że uczennice idą do swojej katolickiej szkoły ulicami zamieszkałymi przez protestantów, choć mogłyby chodzić inną, dalszą drogą. W celu rozwiązania „szkolnej wojny” w Północnym Belfaście, przed tygodniem odbyły się pierwsze rozmowy stron konfliktu. Na „rozmowach sondażowych” przedstawiciele protestantów spotkali się w dzielnicy Ardoyne z radą szkoły Holy Cross. Szkoła leży w okolicy zamieszkałej głównie przez katolików. Po pierwszej rozmowie sondażowej katolicki ksiądz i przewodniczący rady szkolnej Aidan Troy podkreślił dobrą atmosferę rozmowy i wezwał do dialogu. Dialogu oczekuje też miejscowy duchowny protestancki Norman Hamilton. Podkreślił, że rozwiązaniem mogłoby być jedynie porozumienie między obiema grupami ludności.

* * *

Protestanckie ataki na dzieci szkoły katolickiej miały miejsce w czerwcu. Grupa mieszkańców przez dwa tygodnie blokowała dzieciom dostęp do szkoły.

Krótko

● Słynny amerykański dziennikarz telewizyjny Walter Cronkite otrzymał w tych dniach doktorat honoris causa rzymskiego uniwersytetu La Sapienza. Dziękując za to wyróżnienie, Cronkite przyznał, że miał ochotę powiedzieć wiele gorzkich słów pod adresem telewizji w Stanach Zjednoczonych. Jednak po tym, co się stało 11 września, nie wypada mu tego zrobić. – Chcę podkreślić, że dumny jestem z faktu, iż w doniesieniach na temat tych tragicznych wydarzeń nie było pogoni za sensacją.

● Po raz pierwszy w historii zgromadzenia Córki św. Pawła, przełożoną zakonu, którego misja związana jest ze środkami społecznego przekazu, nie została Włoszka. Obradująca w miejscowości Ariccia pod Rzymem kapituła generalna wybrała na to stanowisko na najbliższych sześć lat 63-letnią Brazylijkę, siostrę Marię Antoniettę Bruscatto.

narium duchownym. Udział w spotkaniu biorą diecezjalni dyrektorzy wydziałów katechetycznych i kilku biskupów. Ogólna liczba katechetów w diecezjach wynosi 36 381, w tym: 12 798 księży diecezjalnych, 1 267 księży zakonnych, 3 250 sióstr zakonnych i 19 066 świeckich. Obecnie liczba katechizujących w przedszkolach wynosi 5 960 osób, w tym: 1 065 księży diecezjalnych, 93 księży zakonnych, 1 084 sióstr zakonnych i 3 718 świeckich. W szkołach podstawowych uczy 22 870 osób, w tym 6 700 księży diecezjalnych, 495 księży zakonnych, 2 243 siostry i 13 432 świeckich. W gimnazjach uczy 7 759 osób, w tym 3 214 księży diecezjalnych, 278 księży zakonnych, 494 siostry i 3 773 świeckich. W szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących katechizuje 31 900 osób, w tym 2 036 księży diecezjalnych, 308 księży zakonnych, 172 siostry i 674 świeckich.

Krótko

● Wystawa poświęcona członkom antykomunistycznego podziemia spod znaku „Wolność i Niezawisłość” została otwarta 25 września w Muzeum Historycznym w Dukli na Podkarpaciu. W tym roku minęła 50. rocznica bohaterskiej śmierci żołnierzy WiN-u. Ekspozycja nosi tytuł „Żołnierze wyklęci. Podziemie antykomunistyczne na Rzeszowszczyźnie po 1944 r”. Na wystawie zgromadzono pamiątki, zdjęcia i dokumenty z konspiracyjnej działalności członków IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, którzy zostali straceni 1 marca 1951 r. w Więzieniu Mokotowskim w Warszawie. Wśród nich byli pochodzący z Rzeszowszczyzny: pplk Łukasz Ciepliński, pplk Mieczysław Kawalec, mjr Adam Lazarowicz, kpt. Józef Batory i kpt. Franciszek Błażej.

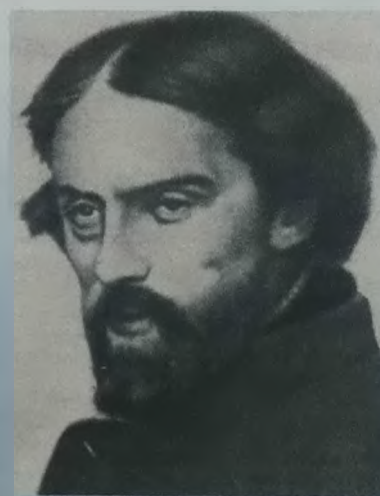
W technikach, szkołach zawodowych i innych uczącej religii 4 263 osoby, w tym 2 448 księży diecezjalnych, 321 zakonników, 191 sióstr i 1 303 świeckich. We wszystkich diecezjach istnieje 8 226 przedszkoli, w tym z 2 godzinami katechezy – 5 712, szkół podstawowych 16 285, z czego 2 godziny religii dwie lekcje katechezy, szkół ogólnokształcących jest 17 94, w tym w 12 52 są dwie godziny religii, techników i szkół średnich jest 2 877 – dwie godziny katechezy są w 1 757. Liczba szkół społecznych w diecezjach wynosi 588, w tym w 348 są 2 godziny katechezy, w 233 – 1 godzina katechezy. Liczba szkół katolickich wynosi obecnie 280.

„Do Ciebie, Polsko” – płyta na rzecz powodzian

Od niedzieli 30 września Caritas Polska rozprowadza poprzez parafie 50 tys. sztuk płyt kompaktowych „Do Ciebie, Polsko”. Całkowity dochód ze sprzedaży płyt będzie przeznaczony na pomoc powodzianom. Za pozyskane fundusze Caritas sfinansuje transporty płodów rolnych, pasz dla zwierząt, które trafiają do gospodarstw rolnych, leżących na terenach powodziowych. Program ten jest już realizowany wspólnie z Izbami Rolnymi. Repertuar na płycie CDF „Do Ciebie, Polsko” zawiera siedem krótkich fragmentów homilii wygłoszonych przez Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski w latach 1979–1991. Tłum homilii są nokturny Chopina, wykonywane przez najwybitniejszych polskich pianistów. Płyta zawiera ponadto najpiękniejsze pieśni religijno-patriotyczne w wykonaniu Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego. Na okładce znajduje się postać Jana Pawła II oraz logo Caritas, a także informacja o przeznaczeniu całkowitego dochodu ze sprzedaży tej płyty na rzecz powodzian. Wydawcą jest Caritas Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego.

W intencji Norwida

Pisarze, aktorzy i ludzie kultury modlili się 23 września w intencji Cypriana Norwida. Mszę św. w kościele św. brata Alberta i św. Andrzeja sprawował ks. Wiesław Niewęglowski, duszpasterz środowisk twórczych. Przy ołtarzu stała urna z ziemią

z grobu poety, która 24 września trafiła do wawelskiej Krypty Wieszczów w Krakowie. W homilii ks. Niewęglowski powiedział, że całe życie i twórczość Cypriana Norwida były „przeświecone Chrystusem”. – Poeta pisał, że kamieniem filozoficznym nie jest złoto, lecz Dekalog – mówił ks. Niewęglowski. – Norwid przypominał, że człowiek rodzi się, by dać świadectwo prawdzie – dodał. Zdaniem duszpasterza środowisk twórczych, Cyprian Norwid w swojej poezji mówił prawdy niepopularne zarówno wtedy, jak i dziś. – Poeta stwierdził, że „o obliczu ojczyzny decydują nie polityka czy ekonomia, lecz świat wartości, które wyznaje człowiek i społeczeństwo” – powiedział ks. Niewęglowski.

Przygotowano na podstawie KAI i informacji własnych

List z Niemiec Niemieckie nitki bin Ladena

KRYSTYNA JAGIEŁŁO

W ów czarny wtorek, 11 września o piętnastej zero sześć do gabinetu Gerharda Schrödera wpadła Sigrid Kram-pitz, kierowniczką biur kancelarza, i krzyknęła: włącz telewizor!

Ledwo skończyło się lato, które upłynęło posłom Bundestagu na kłótniach o to, czy wysłać jednostki Bundeswehry do Macedonii (wg konstytucji decyduje o tym parlament), a już Bundeswehra przydałaby się gdzie indziej. Politycy niemieccy, przerażeni atakiem terrorystycznym na USA, wyrażając głębokie współczucie i solidarność z Amerykanami, zarazem powściągliwie wypowiadali się o udziale własnych wojsk w akcji odwetowej. Tym razem jednak Bundestag podjął decyzję szybko i zdecydowaną większością głosów. Niemcy udzielił Amerykanom wszelkiej pomocy, również wojskowej. Trzeba wiedzieć, jak bardzo od 50 lat Niemcy bronią się przed wysyłaniem wojska w jakikolwiek zapalny rejon świata, żeby docenić tę decyzję.

Zaważył chyba na niej również nastroj ulicy. Po ataku na wieżę World Trade Center i Pentagon ludzie gromadzili się na ulicach, zapalali świeczki przed ambasadą i konsulatami amerykańskimi. Setki berlińczyków stało na deszczu przed katedrą, bo w środku nie było już miejsca, śpiewając starą pieśń religijną: „Chryste nie pozwól, aby przemówiła do nas ciemność”. Czyżby nagle wszyscy poczuli się chrześcijanami?

Jakiś człowiek powiedział do dziennikarza: Tyle świec i pełne kościoły – po raz ostatni widziałem to w listopadzie

1989 roku (upadek muru berlińskiego – KJ). Politycy wydawali się być również bezradni, jak przechodnie. Prezydent Niemiec Johannes Rau określił ten nastroj w lapidarnych słowach: „Dnia powszedniego nie można już obronić, a totalnie chroniony dzień powszedni nie jest już życiem wolnego człowieka”.

Niemcy mają się czego obawiać, ponieważ w ich kraju mieszka 3 mln muzułmanów. Nie wszyscy są nastawieni pokojowo. 20 organizacji islamskich, skupiających 31 tysięcy członków, znajduje się pod stałą obserwacją Urzędu Ochrony Konstytucji. Dwaj zamachowcy, Mohamed Atta, który uderzył samolotem pasażerskim w północną wieżę World Trade Center, i Marwan al Schahi, który uderzył w wieżę południową, przybyli do Stanów z Hamburga, gdzie jeszcze kilka miesięcy temu studiowali na Uniwersytecie Technicznym. W amerykańskiej szkole pilotażu na Florydzie przedstawiali się jako Niemcy. Sąsiedzi w Hamburgu wypowiadali się o nich pochlebnie (w teczce, którą jeden z porywaczy zostawił, znaleziono hamburski adres). Istnieje bardzo silne podejrzenie, że nie byli to jedyni ludzie bin Ladena w muzułmańskim środowisku Niemiec. Bawarski minister spraw wewnętrznych Günter Beckstein powiedział: Istnieje tzw. śpiący wojownicy, którzy są wykształconymi bojowcami, aktywowanymi w razie potrzeby.

Zresztą to, że tak szybko wyszło na jaw, iż za zbrodnią popełnioną w Nowym Jorku i Waszyngtonie stoi Osama bin Laden, Amerykanie zawdzięczają

niemieckim służbom wywiadowczym, które miały, trzeba przyznać, trochę szczęścia. Prowadząc 11 września podsłuch telefoniczny w podejrzanych środowiskach islamskich, natrafili na jakieś bliżej niezidentyfikowane gniazdo organizacji bin Ladena, ludzi, którzy z euforią świętowali zamach na Amerykę. Szczęście musiało ich rozpierać, skoro nie byli w stanie się pohamować i wymieniali nazwisko mocodawcy. Na ogół rozmawiali ze sobą bez emocji, sztywno.

Niemcy już od kilku miesięcy przygotowują proces sądowy popleczników bin Ladena, czterech terrorystów zaaresztowanych w grudniu ub.r., którzy planowali terrorystyczny napad na rynek bożonarodzeniowy w Strasburgu. W Niemczech i Alzacji (której regionalną stolicą jest Strasburg) w okresie poprzedzającym Boże Narodzenie na rynkach miast buduje się stoiska handlowe ze świecami, bombkami, upominkami, a także kielbaskami i winem na gorąco. W Strasburgu rynek mieści się tuż koło katedry gotyckiej. Przewijają się tam co roku tłumy ludzi. Oni to mieli paść ofiarą terrorystów. Policja we Frankfurcie zaaresztowała ich w ostatniej chwili.

Odkryto arsenał broni, który do nich należał, a w nim: karabiny maszynowe, broń z celownikiem teleskopowym, ręczną broń palną, granaty i ogromne ilości materiałów wybuchowych, w tym 20 kg nadmanganianu potasu, również środka dezynfekcyjnego, który został wykupiony w aptekach całych Niemiec. Wypożyczonym samochodem, z fałszywą kartą kredytową bandyci objechali apteki Berlina, Hamburga, Karlsruhe i Stuttgartu. Aptekarzom opowiadali bajki o szpitalach w Afryce, do których chcą wysłać te środki. Podczas śledztwa zostało stwierdzone, że owa grupa terrorystyczna utrzymywała kontakt z ludźmi bin Ladena w Londynie i Mediolanie.

To nie była jedyna komórka terrorystyczna w Niemczech. Ponoć policja wie o istnieniu jeszcze dwóch innych. Największe obawy budzi w tej chwili przypuszczenie, że wojownicy świętej wojny z Zachodem mogą być celowo przysyłani do Niemiec, aby werbować ludzi spośród muzułmańskich kryminalistów albo starających się o azyl. Jak twierdzi tajna policja dostęp do tych środowisk, w sensie możliwości umieszczenia w nich szpiega, właściwie jest żaden.

Sytuacja, która powstała po zamachu na Amerykę, nie będzie sprzyjać dobrosąsiedzkim stosunkom między ludnością niemiecką a muzułmańską. Nigdy nie były one łatwe. Niemcy od lat zmagają się z terroryzmem grup ultrapravicowych, które atakują cudzoziemców, zwłaszcza kolorowych. Cudzoziemcy stanowią w Niemczech przeciętne ok. 9 proc. ludności. W związku z ujemnym przyrostem ludności planowana była ustawa imigracyjna, której szkic opracowała latem br. tzw. komisja Rity Süsmuth. W myśl jej założeń Niemcy przyjmowałyby rocznie ok. 50 tys. cudzoziemców, ale fachowców znających dobrze język niemiecki. Teraz jeden z posłów powiedział: Wątpię, czy muzułmanie będą obecnie wpuszczani do Niemiec. Nie brzmi to przyjemnie. Raczej groźnie. Ani przez chwilę nie wątpię, że granicę niemiecką będą mogli przekraczać ludzie niezależnie od wyznawanej wiary, projekt ustawy imigracyjnej w obecnym kształcie może jednak nie zostać zatwierdzony przez parlament.

Najgorsze jednak byłoby, gdyby na zbrodni dokonanej w USA zarobili neonaziści. Miejmy nadzieję, że nie uda im się wzniecić w społeczeństwie nacjonalistycznych nastrojów.

Rekolekcyjne warsztaty duszpasterskie

(laboratorium wiary)
Jamna, 5-6-7 listopada

Duszpasterzy, którzy pragną towarzyszyć młodzieży w III tysiącleciu wiary i współtworzyć program nabożeństwa *Lednica 2000* oraz wspólnie przeżywać radość powołania – zapraszam na Jamną od 5 do 7 listopada br.

Dojazd indywidualnie samochodem na miejsce lub PKP do Tarnowa, autobusem do Paleńnicy, później pieszo 1,5 km. Śpiwory! Posiłki przygotowujemy wspólnie! Można przywieźć coś atrakcyjnego i regionalnego ze sobą, dla ubogacenia współbraci! W ramach rekreacji możliwość jazdy konnej (hucuty), długich spacerów po okolicy, pracy w ogrodzie lub w obejściu. Możliwość skorzystania z pustelni! Przyjazdy bez zgłoszeń i uzgodnień. Czekamy już od popołudnia w niedzielę. Rozpoczynamy 5 listopada o godzinie 10. Można dojechać później. Uczestników prosimy o czynny wkład w postaci pomysłów, projektów, analizy sytuacji, ocen itp.

Jan Góra OP

Program:

Wspólna modlitwa

Wymiana doświadczeń z duszpasterzami z Francji (wicerektor Polskiej Misji Katolickiej we Francji ks. dr Tadeusz Śmiech)

Rozmowa i dyskusja na temat podręczników i programów nauki religii w szkołach ponadpodstawowych

Jan Paweł II – To już pięć przesłań z nad Lednicy: 1997, 1998, 1999, 2000, 2001

Lednica roku 2002 – Kana Galilejska (dyskurs czy obraz).

Dla owocniejszej współpracy

Październik w pobożności Kościoła naznaczony jest modlitwą różańcową. To jeden z wyrazów osobistej wiary i pobożności wiernych, którzy szukają spotkania z Matką Pana, z Tą, która jest błogosławiona, ponieważ uwierzyła, jest pierwszą wśród wierzących – i dlatego stała się Matką Emma-nuela. Taka jest też wymowa tytułu sanktuariów naznaczonych szczególnym kultem Bożej Rodzicielki.

Jan Paweł II mówi o swoistej „geografii” wiary i pobożności maryjnej, która obejmuje wszyst-

kie miejsca szczególnego pielgrzymowania Ludu Bożego, szukającego spotkania z Bogurodnicą, aby w zasięgu matczynej obecności Tej, „która uwierzyła” znaleźć umocnienie swojej własnej wiary. Dlatego też sanktuaria mają szczególne zadania do spełnienia w dziele nowej ewangelizacji.

W odpowiedzi na te wezwania Jana Pawła II odbyło się na Jasnej Górze, w czwartek 27 października br., spotkanie przeora klasztoru jasnogórskiego o. Izidora Matuszewskiego i redaktora naczelnego „Gościa Niedzielnego” ks. pralata Stanisława Tkocza. Celem było podpisanie wspólnej deklaracji o podjęciu bardziej intensywnej współpracy w ożywianiu po-

bożności maryjnej i przekazywaniu informacji o sanktuarium MB Jasnogórskiej na łamach naszego tygodnika.

Redakcja „Gościa Niedzielnego” deklaruje gotowość nie tylko przekazywania informacji o ważnych wydarzeniach w sanktuarium, ale także przygotuje dodatki specjalne do „Gościa Niedzielnego” z racji ogólnonarodowych pielgrzymek czy innych ważnych wydarzeń. Materiały te znajdą się także na stronach internetowych naszego pisma. Przeor i Biuro Prasowe Sanktuarium będą uwzględniać informacje zawarte w „Gościu Niedzielnym” w przeglądzie prasy, w Radiu Jasna Góra, jak również stworzą warunki do sprzedaży tygodnika na terenie Jasnej Góry, a także do umieszczania plakatów informacyjnych o tygodniku w wyznaczonych do tego miejscach. Przewidziana jest także stała akredytacja dla redaktora „Gościa Niedzielnego” w sanktuarium.

Spotkanie było także okazją do zapoznania się z aktualnymi pracami renowacyjnymi w sanktuarium oraz poinformowania o pracy redakcji. Ożywienie współpracy zawierzone opiece Pani Jasnogórskiej.

HENRYK PRZONDZIONO

Na straży tożsamości

Teologiczny „szczyt” w Lublinie

ANDRZEJ BABUCHOWSKI

„W rewolucji informacyjnej – stwierdził abp Józef Życiński, otwierając w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego II Międzynarodowy Kongres Teologii Fundamentalnej – (...) kulturowym następstwem tzw. śmierci Boga okazuje się śmierć człowieka wyrażana w kryzysie współczesnego humanizmu”.

– *Przyjedź na Kongres* – namawiał miesiały wcześniej kolega teolog i dla podkreślenia rangi oraz spodziewanej atrakcyjności imprezy, posłużył się terminologią stosowaną przez sportowych sprawozdawców – *będzie niemal cała czołówka współczesnej teologii fundamentalnej, prawdziwa ekstraklasa światowa!* – Po czym jednym tchem wymieniał kilkanaście znakomitych nazwisk, takich jak Bruno Forte, kard. Avery Dulles, Wolfgang Beinert, Walter Bühlmann, Karl Neufert, Karel Skalický, Hans Waldenfels, Marian Rusecki...

Wiele osób nieorientowanych w materii rzeczy zadaje pytanie, czy teologia fundamentalna jest wiedzą zamkniętą, hermetyczną, przeznaczoną wyłącznie dla wtajemniczonych, czy też stara się ona wychodzić poza swoje ramy i być atrakcyjna dla „innych”.

Kongres, odbywający się od 18 do 21 września pod hasłem „Chrześcijaństwo jutra”, nie pozostawił w tym względzie żadnych wątpliwości: Mamy do czynienia z dyscypliną otwartą lub – jak mawiają niektórzy specjaliści – dyscypliną „pogranicza”, „progu”, znajdującą się na styku nauk humanistycznych i teologicznych. Dyscypliną, w której istotę wpisany jest właśnie dialog – dialog z historią, filozofią, kulturą, naukami przyrodniczymi, antropologią, psychologią, socjologią, etnologią, a nawet lingwistyką... Przede wszystkim jednak współczesna teologia fundamentalna odchodzi od niegdyśszych czysto spekulatywnych upodobań i coraz wyraźniej podkreśla swój personalistyczny, podmiotowy charakter. Głównym punktem odniesienia staje się osoba ludzka. Nie da się ukryć, że większość referatów, prócz tego, że odznaczała się odwagą w stawianiu tez naukowych i socjologicznych prognoz oraz dążeniem do metodologicznej perfekcji, przeniknięta była głęboką troską o los człowieka, chrześcijaństwa, świata. Nie przypadkowo w tle wielu wystąpień pobrzmiwały, jak memento, echa ostatnich tragicznych wydarzeń w Ameryce.

W liście do teologów uczestniczących w Kongresie Papież Jan Paweł II napisał, że dziedzina, której się poświęcili, jest strażniczką tożsamości chrześcijaństwa. Zaapelował do nich, by szukali pozytywnych uzasadnień prawd wiary i wyrażali je w sposób dostosowany do mentalności człowieka początku XXI wieku, bowiem – jego zdaniem – dynamiczny rozwój wiedzy, demokratyzacja życia społecznego i związana z nimi relatywizacja zasad sprawiają, że człowiek wierzący staje wobec nowych pytań i wyzwań.

Lubelskie spotkanie zostało niezwykle starannie przemyślane. Podstawowe hasło dotyczące przyszłości chrześcija-

stwa nie było zawieszone w próżni, lecz miało swój historyczny kontekst. Każdy z czterech dni stanowił odrębny etap *Wczoraj – Dziś – Jutro* (rozdzielone na dwie części), tworząc łatwą do śledzenia konstrukcję.

Oczywiście, jakkolwiek próba choćby tylko pobieżnego zrelacjonowania Kongresu byłaby po prostu zuchwałstwem. Dlatego spośród kilkudziesięciu, przeważnie 45-minutowych wystąpień, wyławiam – dla ilustracji – tylko niektóre przykłady.

Pierwszy referent, ks. prof. Karel Skalický z Czeskich Budziejowic, zwrócił uwagę, że o najważniejszym, centralnym wydarzeniu w chrześcijaństwie, czyli ukrzyżowaniu i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, nie powinno się mówić w liczbie mnogiej. Paschalne Misterium śmierci i zmartwychwstania jest bowiem „wydarzeniem fundacyjnym jedynym i nierozdzielny”. Na końcu referatu Skalický przywołał piękne słowa swojego mistrza, zmarłego na emigracji w Rzymie, prof. Vladimíra Boublika: „Mądrość Krzyża nie jest szaleństwem, ponieważ znajduje swe wypełnienie w Mądrości Zmartwychwstania...”.

Niemiecki teolog ks. prof. Hans Waldenfels SJ zauważył, że niezmiennie

najważniejszą misją Kościoła jest dawanie świadectwa o Bogu żywym, a określenie „Ciało Chrystusa” w odniesieniu do Kościoła nie jest tylko metaforą, lecz wyraża szczególne zjednoczenie wierzących z Chrystusem. Niejako w „centrum” Kościoła znajduje się Eucharystia i właśnie dzięki komunii z eucharystycznym Chrystusem wierzący w Niego „zrastają się” w jedno Ciało, czyli w Kościół. Wiąż z żywym Bogiem w Kościele nie zostanie przerwana, choćby nawet Kościół wymarł tam, gdzie w ludziach zaginie wiara. Jako zwołany przez Boga lud i jako żywe Ciało Chrystusa Kościół tak długo nie przestanie istnieć, jak długo nie wygaśnie w nim Duch.

Ze szczególną siłą przemówiły do mnie na Kongresie referaty poświęcone kryzysowi współczesnej kultury oraz drogom jej ratowania. Pod nieobecność kard. Avery Dullesa z USA odczytano jego tekst pt. *Wkład chrześcijaństwa*

w kulturę, gdzie oprócz tytułowego wątku sporo miejsca zajmują rozważania na temat zjawiska antykultury we współczesnym świecie. Przejmujący w swej trafności referat pt. *Jutro ludzkości – ludzkość jutra* wygłosił włoski teolog Bruno Forte. Przeprowadzając wnikliwą krytykę Heglowskiej ideologii nowoczesności i antropologii nihilizmu reprezentowanej przez Sartre’a, ukazał perspektywę humanizmu chrześcijańskiego objawionego w Chrystusie i będącego w swej uniwersalnej mowie także do przyjęcia przez niewierzących.

Mam świadomość, że przedstawiłem tutaj zaledwie drobną część tego, co zostało wyartykułowane podczas Kongresu. Wszystkich, którzy oczekiwali czegoś więcej, pragnę uspokoić, że cała, przebogata treść spotkania ukazała się drukiem pt. *Chrześcijaństwo jutra* – dzięki Redakcji Wydawnictwa KUL. Ta opasła, licząca ponad 800 stron, książka ze wszystkimi referatami w dwu wersjach językowych (w tym polskie tłumaczenie) była gotowa już w dniu rozpoczęcia Kongresu. To naprawdę wielki sukces organizatorów z ks. prof. Marianem Ruseckim na czele. Należą się serdeczne gratulacje!

Przypowieść o bliskości aniołów

KS. TOMASZ HORAK

Jak wygląda anioł? Każde dziecko wie, bo od małego natrzymało się na obrazek nad łóżeczkiem: łąka na skraju przepaści, mostek, dwoje dzieci i On, Anioł Stróż – ów opiekun o pięknej twarzy. No i te wspaniałe skrzydła... Archaniołowi możemy dodać miecz bądź lilię i gotowe. Ten wizerunek też znamy.

A ja otwieram Biblię i czytam: „Oto przyszedł Anioł Pana i usiadł pod drzewem terebintu w Ofra... Gedeon młócił na klepisku zboże... I ukazał mu się Anioł Pana...” (Sdz 6, 11nn). Ani słowa jak wyglądał. W każdym razie Gedeon rozmawia z nim, jak z człowiekiem. Dopiero gdy laska Anioła (a więc miał laskę) wznieciła niezwykle ogień, Gedeon zrozumiał, że to był Anioł. Jest to opowieść z czasów odległych – kilkanaście wieków przed Chrystusem. Narodziny Jezusa poprzedziło zjawienie się anioła. Ewangelista Łukasz tak o tym pisze: „Zachariaszowi ukazał się anioł Pański, stojący po prawej stronie ołtarza kadzenia. Przeraził się na ten widok Zachariasz i strach padł na niego. Lecz anioł rzekł do niego...” (Łk 1, 11nn). Było więc anioła widać w realnym, konkretnym miejscu. I znowu rozmowa. Ale jak wyglądał? Ani słowa. I skąd pewność, że to anioł? Niepewność Zachariasza dotyczyła treści anielskiego posłannictwa, nie jego realności. I jeszcze coś –

anioł mówi o sobie „Ja jestem Gabriel...”. Ważne to spostrzeżenie, bo wskazuje na osobową identyczność owej niezwykłej istoty. A na koniec realność niemoży Zachariasza! Sześć miesięcy później anioł nazwany tym samym imieniem zjawia się u Maryi. Tym razem zaskakuje brak widoku anioła. Nawet zwrot mówiący, że „Anioł wszedł do Niej” jest odmaterializowany. Nie wiemy, czy wszedł do domu, do pokoju, do jakiegoś miejsca, czy też duchowe wnętrze Maryi zostało wypełnione jego obecnością? Jest rozmowa. Jest reakcja Maryi: „Ona zmieszkała się na te słowa...” I to wszystko (Łk 1, 26nn).

Kim są aniołowie? Bo odwieczna tradycja religijna, powszechne przeczuć pokoleń podpowiada, że istnieją owe istoty tak inne, a zarazem jakoś bliższe człowiekowi. Bliższe – a przecież niewyobrażalne. Św. papież Grzegorz Wielki (zm. 604) pisze: „Należy wiedzieć, że imię anioł nie oznacza natury, lecz zadanie. Duchy święte w niebie są wprowadzane zawsze duchami, ale nie zawsze można nazywać je aniołami, lecz tylko wówczas, kiedy przybywają, by coś oznajmić”. Przybywają skądś, dokądś... Do naszego, materialnego, w czasie i przestrzeni zamkniętego świata. Przybywają ze świata nieskrepowanego przestrzenią, czasem, ani materią. Nie potrafimy sobie wyobrazić czegoś, co jest tak inne niż nasze doświadczenia. Ale doświadczamy też w jakiś niepojęty sposób bliskości tego innego świata. Co nas z nim łączy? To, co w człowieku duchowe: rozum, wola,

uczucia. Wysłannicy tego świata są więc bez wątpienia istotami wolnymi, inteligentnymi, zdolnymi reagować na to, co spotykają. I są to istoty dobre – nie tylko dobrem ich własnych poczynań, lecz bez reszty wypełnione Dobrem płynącym z Boga. Nie jesteśmy w stanie pojąć ani głębi tego dobra, ani tego „oddechu” wolności, jaki ono w sobie niesie, bo zewnętrznie jesteśmy osaczeni, a wewnętrznie skażeni złem. Dlatego tak bardzo potrzebujemy bliskości istot dobrych. Może więc... Może więc wymyśliliśmy je sobie? Może nie tylko wspaniałe anielskie skrzydła są tworem naszej fantazji, ale sami aniołowie zrodzili się w naszych sercach i umysłach? Rozumiem tę intelektualną ostrożność. Ale czy w ten sam sposób nie można zaprzeczyć istnienia Boga i w ogóle całego świata niematerialnego? Stajemy zatem wobec podstawowego problemu wiary – a jest ona zarówno „widzeniem niewidzialnego” (Hbr 11, 1nn), jak i zdolnością posługiwania się rozumem, a wreszcie także umiejętnością ryzykowania. Ryzyko oparte na przemyśleniach, argumentach, wielowiekowej tradycji, na niepojętej sile obserwowanej i przeżywanej przeze mnie osobie i tyłu ludzi wokół mnie? Przecież to żadne ryzyko. Wybrałem wiarę. Także w istnienie świata dobrych, mądrych, pięknych istot duchowych. A wspaniałe skrzydła i dzieci nad przepaścią? Czyż nie są po prostu przypowieścią o pięknie, dobroci i bliskości obu światów: materialnego i duchowego?

Kobieta (nie) pracująca

Istnieje taka anegdota jak to pięć lat temu zapytany przez panią w przedszkolu o zawód matki, powiedział: „Mama nie pracuje, siedzi w domu i jest ciągle zmęczona”. Mimo woli odzwierciedla ona powszechne odczucie społeczne o pracy domowej kobiet.

Nic dziwnego, że one same, nie pracując zawodowo, a prowadząc dom i wychowując dzieci, czują się niedocenione, albowiem nie wnoszą przeliczalnej ekonomicznej wartości do dochodów swojej rodziny. Tymczasem wielu ekonomistów podkreśla fakt, że praca domowa na równi z pracą zawodową wpływa na podniesienie poziomu życia całej rodziny i może być pośrednio traktowana jako dodatkowy dochód.

Niewątpliwie gospodarstwo domowe jest swego rodzaju rodzinną firmą, w której poza tym, że spełnia ona określone funkcje społeczne, rządzi prawa ekonomii. Jego istotą jest, jak przypomina w swej pracy doktorskiej Beata Mikuta z Katedry Organizacji i Ekonomiki Konsumpcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, „prowadzenie działalności gospodarczej, na którą składają się zakupy produktów i usług, wytwarzanie i przetworstwo produktów, wykonywanie czynności usługowych oraz proces faktycznej konsumpcji”. Autorka pracy stanowiącej próbę oszacowania wartości pracy domowej, prowadziła badania w około 400 gospodarstwach domowych byłego województwa płockiego, a w ankietach wzięty udział kobiety w wieku od 25 do 65 lat. Największą grupę stanowiły respondenci z wykształceniem średnim (50 proc.) i zawodowym (27 proc.) Znamienne, że wyniki sondaży świadczą o tym, że

od 20 lat przeznaczamy na zakupy tyle samo czasu.

Jednak w latach osiemdziesiątych związane to było z koniecznością wystawiania w kolejkach, a od lat dziewięćdziesiątych więcej czasu zajmuje nam poszukiwanie tańszych artykułów. Żywnienie rodziny jest najbardziej absorbującym zajęciem kobiet. Samo przygotowywanie posiłków zajmuje około 2 godzin dziennie. Do tego należy dodać prace związane ze zmywaniem naczyń, przetwarzaniem żywności, zakupy i tzw. samozaopatrzenie, np. z własnej działki. Okazuje się, że nawet coraz lepsze wyposażenie gospodarstw domowych w sprzęt kuchenny nie jest w stanie ograniczyć czasochłonności tych czynności. Prawdopodobnie ów sprzęt wykorzystywany jest do przyrządzania bardziej urozmaiconych, ale i pracochłonnych posiłków. Sprzątanie mieszkania, a na wsi noszenie wody i opału to obowiązki zajmujące od 30 do 60 minut dziennie. 35-45 minut panie domu poświęcają na konserwację odzieży, głównie pranie i prasowanie. W porównaniu z wynikami badań z ubiegłych lat, zajmuje to im jednak obecnie znacznie mniej czasu. Gospodarstwa domowe dysponują bowiem nowoczesnymi instalacjami techniczno-sanitarnymi, a pralki automatyczne przestały już być luksusem. Do obowiązków kobiet, o czym nie można zapominać, należą tak istotne zajęcia jak opieka nad dziećmi i osobami chorymi (niepełnosprawnymi). Zajmuje im to przeciętnie około godziny dziennie, ale w rodzinach wielodzietnych i wielopokoleniowych znacznie więcej. Badania wykazują, że w ciągu minionych 20 lat polskie kobiety nie ograniczyły czasu poświęcanego na prace domowe. Nadal są one bardzo czasochłonne.

Technolog żywności, sprzątaczką, negocjator, dekorator wnętrz,

zaopatrzeniowiec, kucharz, krawiec, nauczyciel, księgowa, praczka, salowa,

MARK POKORA

pielęgniarka, kelnerka, wychowawca, kierowca, sekretarka to tylko niektóre z nich. Po zastosowaniu odpowiednich metod wyceny pracy domowej, obliczone zostało przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, które dla analizowanych zawodów wynosiło 782,43 zł. Po podzieleniu tej kwoty przez średni czas pracy w miesiącu, otrzymana wysokość stawki za godzinę pracy wyniosła 4,40 zł. Biorąc pod uwagę takie czynniki, jak zaangażowanie w poszczególne prace domowe w różnych porach roku oraz miejsce zamieszkania (wieś i miasto), skalkulowana została miesięczna wartość pracy domowej kobiet. Kształtowała się ona w wysokości od 567,30 do 1044,60 zł. Na uwagę zasługuje fakt, że wraz ze wzrostem wykształcenia kobiety malała wartość pracy domowej. Najniższą jej wartość uzyskano w gospodarstwach 3-5-osobowych, zaś najwyższą powyżej pięciu osób w rodzinie. Z powyższych analiz wynika, że oszacowana

wartość pracy domowej jest zbliżona do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce,

co sugeruje, iż pracę domową można podnieść do rangi zawodu, jak to jest na przykład w Niemczech.

– W tym kraju obok uznania pracy wykonywanej na rzecz domu jako zawodu gospodyni – podkreśla B. Mikuta – stworzono cały system edukacyjny kształcący na różnych poziomach i przygotowujący do prowadzenia gospodarstwa domowego.

go indywidualnego lub zbiorowego. Warto skorzystać i w naszym kraju z takich sprawdzonych wzorców, które mogłyby okazać się przydatne w orzecznictwie sądowym oraz projektach ustaw socjalnych. Na 12,5 mln gospodarstw domowych w Polsce, w większości kobiety są jedyne lub głównymi wykonawczyniami prac domowych. Wytwarzane przez nie dobra i usługi powiększają ich wartość rynkową w skali kraju o około 27 proc., a wartość dochodu narodowego o około 23 proc. Jeśli zważyć, że polskie kobiety często pracują na „dwóch etatach”, bo w domu i w pracy zawodowej, to ich wysiłek należy mierzyć podwójnie. W dodatku w Polsce występują dwa modele prowadzenia gospodarstwa domowego. Tradycyjny funkcjonuje głównie w środowisku wiejskim, gdzie kobiety wykonują większość prac domowych. Udział mężczyzn ogranicza się w zasadzie do pomocy przy zakupach i wykonywaniu prac związanych z remontami i konserwacją sprzętów i urządzeń domowych. Drugi wzorzec, coraz powszechniejszy, polega na włączaniu w różnym stopniu do prac domowych pozostałych członków rodziny. Dzieje się tak w związku z lepszym zaopatrzeniem rynku w różne towary; przeobrażenia te wymuszają także pracę zawodową kobiet. Są to jednocześnie symptomy zmian ku bardziej partnerskim wzorom organizacji życia rodzin i funkcjonowania gospodarstw domowych.

KRYSZYNA STROZIK-ZIELIŃSKA

Ogłoszenie

CZY PAMIĘTASZ ?

... O BLISKICH, KTÓRZY JUŻ ODESZLI

PŁYTA NAGROBNA POMALOWANA POWŁOKĄ BETONDUR

NIE NISZCZĄ

Jest odporna na działanie wody i mrozu, dzięki czemu nie pęka i nie kruszy się.

ŁATWO SIĘ CZYSZCI

Nie wnika w nią brud ani wosk, dlatego wystarczy ją przetrzeć szmatką z detergentem.

JEST ESTETYCZNA

Pogłębia naturalny kolor lastriko i kamienia tworząc idealnie gładką powierzchnię.

TRWAŁE ZABEZPIECZENIE PŁYT LASTRIKO I KAMIENNYCH

SZUKAJ W PROFESJONALNYCH SKŁEPACH I HURTOWNIACH FARB I LAKIERÓW. INFOLINIA: 0 801 639 569

Michałek czeka na pomoc

W imieniu Michałka Czenczka z Rudy Śląskiej zwracamy się z gorącą prośbą o wsparcie finansowe.

Michał, 1 czerwca br., w Dniu Dziecka, został przyjęty na Oddział Hematologii i Onkologii Chorzowskiego Centrum Pediatrii z rozpoznaniem choroby nowotworowej. Ma szansę na wyleczenie.

Niestety, sytuacja materialna jego rodziców jest bardzo trudna. Ojciec Michałka jest jedynym żywicielem rodziny. Mama nie pracuje, a siostra Kasia ma dopiero 11 lat. Nie stać ich na pokrycie kosztów leczenia.

Pomóżcie Michałowi!

Oto numer konta, na które możecie Państwo kierować swe datki.

Rudzkie Konto Pomocy Bank Śląski S. A. Oddział Ruda Śląska nr 10501331-1001131125. Koniecznie z dopiskiem „Dla Michałka”.

Terroryzm masowego rażenia

ROBERT BORKOWSKI

Atak na Nowy Jork i Waszyngton spowodował na świecie zarówno reakcje oburzenia, jak i obawy o przyszłe losy cywilizacji. Optymizm po upadku komunizmu nie trwał długo, a od kilku lat zarówno w prognozach politologów, publicystów, jak i w kinematografii nasilają się wizje katastrofizmu w skali całej cywilizacji.

Czy rzeczywiście są na świecie ludzie, którzy marzą o wywołaniu „wojny cywilizacji” i przeciwstawieniu sobie świata rozwiniętego krajom islamu? Czy chodzi o rozpętanie nowej wojny światowej o charakterze uderzeń terrorystycznych, przeplatanych interwencjami NATO? Czy tak miałyby wyglądać konflikt Północy z Południem prowadzący do zwaśnienia całej ludzkości?

Terroryzm pojawił się w drugiej połowie XIX stulecia za sprawą anarchistów. Wcześniej stosowanie przemocy w polityce łączyło się wyłącznie z działaniami państw, a słowo terror pojawiło się w językach nowożytnych dopiero w okresie dyktatury jakobinów i rządów „wielkiego terroru”. Anarchizm natomiast zakładał walkę z państwem, kapitałem oraz z religią. Dla wielu anarchistów dokonywanie zamachów miało być środkiem propagowania idei wolności, okazało się jednak, że przemoc stała się celem samym w sobie. Koniec XIX wieku przebiegał w Europie pod znakiem zamachów terrorystycznych, których ofiarami padały głowy koronowane i politycy. Zamachowcy atakowali jednak wyłącznie przywódców państw, nie narażając na śmierć zwykłych ludzi.

Na początku dwudziestego wieku dał znać o sobie terroryzm, którego tłem ideowym stały się ideologie nacjonalistyczne. Wówczas narodził się terroryzm separatystyczny, jak np. w Irlandii Północnej. Na Bałkanach serbscy oficerowie szkolili i uzbrajali zamachowców działających w Bośni i Hercegowinie. Do kataklizmu pierwszej wojny światowej doszło przecież w następstwie zamachu na habsburskiego arcyksięcia Ferdynanda w 1914 roku w Sarajewie. Dziś świat zamarł z niewypowiedzianym jeszcze wprost pytaniem – czy grozi nam nowa forma wojny światowej?

Do terrorystycznego bojówkarstwa sięgnęły faszystowskie ugrupowania w Niemczech, we Włoszech, Hiszpanii, Rumunii i innych krajach Europy w latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku. Przemoc ta przerodziła się w terror państwowy w krajach rządzonych przez totalitarne partie faszystowskie.

Kolejna fala terroryzmu narodziła się za sprawą konfliktu blisko-wschodniego, w którym obie strony ponoszą odpowiedzialność za sięgnięcie do terroru. Terroryzm palestyński już od początku lat siedem-

dziesiątych przybrał wymiar terroryzmu międzynarodowego, którego areną stał się cały świat, a terroryści zaatakować mogli dowolny cel w dowolnym miejscu globu ziemskiego. Już w 1968 r. palestyńskie komando dokonało ataku na samolot izraelskich linii lotniczych w Rzymie, i wydarzenie to przyjmuje się za początek terroryzmu międzynarodowego. Terroryzm przekroczył granice państwowe i odtąd żaden kraj nie mógł już czuć się w pełni bezpiecznie – za wyjątkiem państw policyjnych, w których wszystko jest pod kontrolą. W demokracjach natomiast rygorystyczne zapewnianie bezpieczeństwa może wiązać się z ograniczaniem swobód obywatelskich i z rozmaitymi uciążliwościami. I o to także chodzi terrorystom. Wreszcie w epoce mass mediów groza każdego ataku terrorystycznego staje się udziałem całej ludzkości. Terrorystom chodzi o medialny rozgłos, zazwyczaj o nagłośnienie politycznego tła zamachu. Tymczasem atak na Stany Zjednoczone został przeprowadzony anonimowo i nikt nie chce się przyznać do jego zorganizowania.

Pojawienie się terroryzmu lewackiego i krwawa działalność Czerwonych Brygad we Włoszech, Frakcji Czerwonej Armii w RFN, japońskiej Czerwonej Armii i wielu innych wiązało się z inspiracją ze strony Związku Radzieckiego i jego sojuszników (Kuba, Korea Północna, NRD, Bułgaria) oraz kilku państw bliskowschodnich (Libia, Syria, Irak). Po upadku komunizmu terroryzm lewacki zanika, lecz światu zaczął zagrażać zbrojny fundamentalizm islamski, będący następstwem rewolucji w Iranie oraz wojny w Afganistanie. Agresywna nietolerancja, chęć „eksportu” rewolucji islamskiej oraz terroryzm w wydaniu agenturalnym, to główne jego cechy. Do listy państw udzielających schronienia i szkolących terrorystów dołączyły Iran, Sudan i Afganistan. Prawdziwym jednak źródłem problemów świata w 2001 roku jest spuścizna po dwubiegunowym podziale świata. Zarówno Osama bin Laden, jak i fundamentalisci afgańscy byli w okresie wojny z ZSRR wspierani przez USA, podobnie zresztą jak reżim Saddama Huseina w czasie wojny z Iranem. Amerykanie sami stworzyli islamskiego Frankensteina.

Eksperci do spraw zwalczania terroryzmu już od dawna obawiali się terroryzmu masowego rażenia (ina-

Czy strach ma towarzyszyć człowiekowi współczesnej cywilizacji w każdym miejscu i każdej chwili?

czej zwanego superterroryzmem), a więc zamachów analogicznych do działań wojennych, w których ofiarami mogą być na przykład całe miasta. Rozpatrywano zarówno groźby ataków islamistów, ekoterrorystów, jak i religijnych i politycznych szaleńców. Rzeczywistość przerosła jednak pesymizm analityków. Atak na World Trade Center i Pentagon jest przykładem zmasowanego uderzenia przeciwko państwu, tak jak w 1995 r. zamach w tokijskim metrze przy użyciu gazu bojowego. Specjaliści liczyli się z atakiem na Manhattan przy użyciu silnych ładunków wybuchowych lub broni biologicznej. Niektóre z rozpatrywanych scenariuszy zakładały samobójczy atak porwanym samolotem na reaktor elektrowni jądrowej albo pojawienie się terroryzmu elektronicznego czyli destabilizację systemów komputerowych, paraliż ruchu lotniczego, fałszowanie danych bankowych czy wykorzystanie kanałów telewizyjnych do wprowadzenia w panikę całych społeczeństw.

Groza ataków terrorystycznych, bezwzględność i wrażenie bezkarności zamachowców budzi pytania o możliwości zwalczania i ścigania międzynarodowych morderców. Nasilenie się zjawiska terroryzmu szczególnie od lat siedemdziesiątych XX wieku spowodowało konieczność podjęcia międzynarodowych kroków prawnych na rzecz karania i przeciwdziałania tego typu działalności. Nie

udało się, jak dotąd, wypracować jednolitego stanowiska na forum ONZ. To, co przez niektóre państwa uważane jest za terroryzm, inne nazywają walką narodowowyzwoleńczą. Udało się jedynie wypracować szereg konwencji zwalczających porwania samolotów. Jednak dotychczasowe środki okazują się w erze superterroryzmu globalnego i zamachów samobójczych niewystarczające.

Dotychczasowe porwania samolotów kończyły się najczęściej negocjacjami dotyczącymi okupu lub zwalniania z więzień towarzyszy walki terrorystów. Wiele towarzysów lotniczych ulegało szantażom i płaciło okup za cenę pozostawienia ich samolotów w spokoju. Personelowi oraz pasażerom zalecano zachowanie spokoju i nie podejmowanie walki. Jeśli ginęli ludzie, to albo pojedyncze osoby mordowane przez porwaczy, celem zastraszenia reszty, albo w trakcie walki o odbicie samolotu, albo gdy terroryści wysadzali całą maszynę w powietrze, stosując bombę o zapalniku czasowym (jak np. niszcząc Boeinga-747 linii „Pan-Am” nad Lockerbie w 1988 r.).

Nie jest możliwe całkowite wyeliminowanie niebezpieczeństwa ataku samobójczego. Terroryści zawsze zaskakiwali świat nowymi i coraz bardziej okrutnymi metodami. Problem w tym, by nie czuli się bezkarnie, by nie mogli liczyć na bezpieczne schronienie po dokonaniu zbrodni i by każdy akt terrorystyczny był ścigany przez całą społeczność międzynarodową. Nie możemy się zgodzić na to, by mroczny dzień w dziejach ludzkości zapoczątkował mroczną erę.

Szerzej o terroryzmie:

R. Borkowski (red.) „Konflikty współczesnego świata”, T. I, Kraków 2001.

J. Tomasiewicz „Terroryzm” Katowice 2000”.

I. Witkowski „Supertajne bronie islamu”, Warszawa 1999.

Najpoważniejsze zamachy terrorystyczne:

1981 – zamach na Ojca Świętego

1988 – eksplozja amerykańskiego samolotu pasażerskiego nad Lockerbie, zamachu dokonali agenci libijscy

1992 – eksplozja bomby w ambasadzie USA w stolicy Argentyny

1993 – zamach terrorystów islamskich na World Trade Center

1995 – atak gazowy w tokijskim metrze w wykonaniu terrorystycznej sekcji Najwyższa Prawda

1997 – egipscy terroryści islamscy dokonują zbiorowych mordów na zagranicznych turystach

1998 – wysadzenie w powietrze ambasad USA w stolicach Kenii i Tanzanii

2001 – superterrorystyczny atak z powietrza na Stany Zjednoczone

Białoruska posługa

Białoruś należy do najmniejszych państw powstałych po rozpadzie Związku Radzieckiego. Dzięki polskim kapłanom, pracującym tam od ponad 10 lat, nie jest już „białą plamą” katolicyzmu.

Nowo wybudowany kościół w Skidlu

– Moim marzeniem była chęć zrealizowania się jako kapłan na terenach dawnego Związku Radzieckiego – opowiada ksiądz CEZARY MICH, misjonarz na Białorusi. Od 1998 roku parafią polskiego kapłana jest miasteczko Skidel, w diecezji grodzieńskiej, gdzie katolików jest prawie dwa tysiące, lecz regularnie do kościoła uczęszcza około 300–500 osób.

– Trafiłem tam zupełnie przypadkowo, gdyż po siedmiu latach pracy na Białorusi w sądzie kościelnym wydawało mi się, że moja misja dobiega końca i pora wracać do kraju. Jednak biskup zwrócił się do mnie z propozycją objęcia parafii i dokończenia budowy kościoła – mówi polski misjonarz.

Pomimo rozpadu Związku Radzieckiego Białoruś nadal należy do miejsc, gdzie wiara nie ma pełnych swobód. Najważniejszym zadaniem kapłanów jest jej odnowienie, stworzenie warunków do sprawowania Eucharystii i modlitwy. Przed większością stawia się cel: budowę kościoła. W Skidlu też tak było. Decyzję o budowie kościoła podjęto w 1994 roku. Pierwszy odpust, jako że parafia nosi imię św. Józefa Rzemieślnika, odbył się 1 maja 2000 roku, a od maja br., po wykończeniu domu parafialnego, rozpoczęła się normalna praca duszpasterska.

Od września ruszyła nauka religii oraz języka polskiego, którą prowadzą tutejsze siostry bezhabitowe.

Odpust w parafii Świętego Józefa w Skidlu, maj 2001 r. – przewodniczący biskup Antoni Dziemianko

– Na początku sierpnia przeżyłem jeden z najpiękniejszych dni podczas całego pobytu w tym kraju. Gdy opowiadałem, że w Polsce wielu osobom powódź zabrała cały dobytek i chciałbym ogłosić zbiorke darów, jej efekt przeszedł moje najśmielsze oczekiwania. Zebrałem ponad 450 dolarów. Dla nas, Polaków, nie jest to zbyt duża suma, ale przy tutejszych emeryturach czy zarobkach miesięcznych (w granicach 20–40 dolarów) jest to wielki dar serca – cieszy się ksiądz Mich.

Większość mieszkańców Białorusi żyje skromnie. Podobnie jest w Skidlach – choć dawniej było to miasto przemysłowe, obecnie podupadło. Niektórzy pracują w młynie i kołchozie, ale otrzymywane wynagrodzenie jest minimalne.

– Na takim terenie wybudowanie kościoła bez pomocy organizacji zachodnich byłoby niemożliwe, dlatego wraz z moim poprzednikiem, księdzem Adamem, jesteśmy wdzięczni wszystkim darczyńcom – mówi proboszcz parafii w Skidlu. – Plagą w tym kraju jest

liczba rozwodów, która w niektórych latach pokrywa się z liczbą zawieranych małżeństw. Do tego dochodzi, podobnie jak w innych krajach rosyjskojęzycznych, alkoholizm – dodaje ksiądz Mich. Polscy księża dostrzegają pierwsze efekty swojej pracy ewangelizacyjnej, jednak zgodnie podkreślają, że cieszyć się będą, gdy wiarę w Boga zaakceptuje młode pokolenie. Jedyną bolączką jest dla nich brak jakiegokolwiek współpracy z Kościołem prawosławnym, który katolików traktuje jak konkurentów i intruzów. Na terenie Białorusi wierzący stanowią zaledwie kilkanaście procent mieszkańców. Pracy zatem nie brakuje.

– Pracujący tu kapłan musi szanować realia tego miejsca, tutejszą historię – kończy swoją opowieść ksiądz Cezary Mich

JACEK RASIEWICZ

Adres do korespondencji:
Ksiądz Cezary Mich, 231761 Skidel-By, ul Leśna 94/7, Białoruś.

Franciszkańska recepta na przemoc

W październiku wspominamy św. Franciszka, który swoim posłannictwem na zawsze wpisał się w historię Kościoła. W epoce siły i miecza ten niepozorny młody człowiek głosił miłość Boga i otaczał nią wszystko, co napotykał. Z troską pochylał się nad najuboższym i mówił, że „poślubił Panią Biedę”. Może to właśnie z tej perspektywy widział cierpienie tam, gdzie przez wielu było niedostrzegane.

Mówiąc ludziom o Bożej Miłości, wskazywał na przyrodę i jej piękno, na obecność zwierząt i kwiatów, dzięki którym zachwycały się światem. Nie da się bowiem kochać Boga, którego się nie widzi, jeśli się nie szanuje ludzi żyjących obok nas i stworzeń potrzebujących naszej opieki.

Dwa tygodnie temu, w ulewny poranek o 6.00 rano obudziło mnie przeraźliwe miauczenie. Ktoś do ogrodu podrzucił małego kociaka. Nie umie sam jeść i dopiero co przejrzał na oczy. Cóż, skończyły się wakacje i zaczęła się szkoła, więc żywej „maskotki” należy się

pozbyć... Nieważne, że nie wyżywi się sama, istotne, że już po kłopotcie.

Codziennie zaskakuje nas brutalizacja życia. Przeraża nas fakt, że na drogę przestępstwa wkraczają coraz młodszy. Nie możemy uwierzyć, że dzieci zabijają dzieci... Z badań przeprowadzonych wśród 5000 zatrzymanych młodych przestępców, aż 98 proc. przyznało się do znęcania nad zwierzętami.

Pan Bóg powiedział, abyśmy „czynili sobie ziemię poddaną” wykorzystując do tego swój rozum i serce. Wielokrotnie na kartach Starego Testamentu spotykamy się z poleceniem należytego traktowania zwierząt, które są Bożym błogosławieństwem, bo żywią, pilnują i ubierają człowieka.

Wśród ludzi, którzy pozbywają się swoich pupilów, wyrzucając ich z pędzących samochodów, ludzi głodzących zwierzęta w ogródkach działkowych, czy wywożących śmieci do lasu, są także ludzie wierzący. Czy na pewno takie zachowanie nie narusza Dekalogu? Ile bydła, psów, kotów cierpi i zdycha z pragnienia latem i z chłodu zimą? Czy z tego grzechu zaniedbania i zadawania bólu się spowiadamy?

Niestety, tak szczerze odgradziliśmy codzienność od „niedzielnej” wiary, że nie widzimy związku jednego z drugim, a ta zależność jest logiczna. Tak bowiem jak traktujemy przyrodę, będziemy zachowywali się w stosunku do bliźnich. Przemoc, której pełno wokół nas, zaczyna się bowiem od zadawania bólu zwierzętom. To najłatwiejsze, bo przecież się nie poskarżą. To na nich można wyladować złość, głód, bić. Potem przychodzi kolej na słabszych rówieśników w klasie, kolegów w pracy lub wojsku. Jeszcze później będzie przemoc w domu, znęcanie się nad współmałżonkiem, dzieckiem, starszym rodzicem.

Święty Franciszek patrząc na świat nazywał to, co go otaczało „braćmi i siostrami”. Stąd ta jego radość życia, łagodność dla stworzenia i wyrozumiałość dla każdego. Może warto więc wprowadzić w naszą codzienność tę wrażliwość. Podzielić się okruchami chleba z zziębniętymi wróblami, zobaczyć głodne oczy kotki, spuszczać z łańcucha psa, który zaczyna chorować, gdy się nie wybiega.

Receptą na zwalczanie przemocy nie jest ulepszone prawo karne

czy silniejsza policja. Receptą jest dobroć, z którą zaczniemy się pochylać nad wszystkim, co Pan Bóg nam powierzył...

JUSTYNA ZAPOTOCZNY

Św. Franciszek
– rzeźbił Graziani di Faenza

Barwy nocy i kolory gwiazd

Zacząć można na przykład tak: Tadeusz Rus jest luministą. W tym miejscu pedantyczny historyk sztuki dorzuci, że luminizm dzieli się na monochromatyczny i kolorystyczny.

Ten pierwszy, choć bardziej charakterystyczny, mocniej zapadający w pamięć i silniej oddziałujący na wyobraźnię, jest chronologicznie późniejszy. Polega na uwypukleniu światła przy dominancie tonacji jednobarwnej. W tym nurcie mieszczą się gęste brzozy, nasycone czerwienie i niepokojące czernie Georgesa de la Toura, Caravaggia czy wielkiego Rembrandta. Luminizm kolorystyczny jest w gruncie rzeczy wcześniejszy i bardziej – rzecz można – ponadczasowy czy też ahistoryczny. Uprawiający go malarze traktują światło jako czynnik wyzwalający wibrację kolorystyczną. Ten nurt luminizmu uprawiali z powodzeniem artyści różnych epok, stylów i kierunków – Piero della Francesca, Claude Lorrain, William Turner, a przede wszystkim francuscy impresjoniści.

Ale to chyba nie tak. Tadeusz Rus zadziwiająco wiele wie o naturze światła i jego roli w kompozycji. Tylko tyle – i aż tyle. Myślę, że to właśnie Michał Anioł Merisi da Caravaggio pomógł mu twórczo stosować osobliwe i arcyciekawe efekty – światło rozpraszające mrok niczym teatralny reflektor, padające z góry i ukośnie, próbujące przebić czarno-szare ciemności. Bo u Rusa nawet ciemności bywają kolorowe. Kolorowa jest noc, a gwiazdziste niebo to wcale nie obfitość białych punkcików

na czarno-niebieskim tle – choćby nawet najstarannie namalowanych. Być może dowiedział się tego Tadeusz Rus od van Gogha (gwiazdy są cytrynowe, różowe, zielone, błękitne i niebieskie jak niezapominajki – twierdził Vincent), ale całkiem możliwe, że ujrzał to sam, wnikliwie studiując pejzaż. W tym miejscu dodać należy, iż Tadeusz Rus jest pejżażystą. W dodatku głęboko przekonany, że właśnie studium krajobrazu jest przyszłością malarstwa, tematem najbardziej aktualnym.

Jest także Rus romantykiem. Takim, który zna wartość melancholii, niepokoju i zmian. Takim, który ceni urok ruchu, wirowania, wibrowania, a nawet przemijania. Choć przecież wie, że taki urok bywa niebezpieczny. Ale nigdy nie jest zwodniczy. Za to jakże pociągający... Malarz lubi spoglądać na potęgę i bezmiar – choć odbiorcę, widza może to czasem przyprawić o zawrót głowy. Bo jak to – żółcień przybiera odcienie miedziane, błękity nieoczekiwanie ciemnieją, cynobry przechodzą w brąz. A roztańczone (ale to wcale nie znaczy: wesołe) arabeski, rozrzucone kształty i uciekające ku horyzontowi perspektywy wprost gubią się w szalonej gmatwaninie linii i kolorów. Jednak zachwyca się oko, umysł i dusza. Jest wreszcie Tadeusz Rus myślicielem, przewrotnym filozofem i poetą – bo skąd wiedziałby tyle o istocie metafory. Myślę, że jest po trosze chemikiem i alchemikiem – ale czy niegdyś członkowie zacnego cechu aptekarzy i malarzy, którym patronował św. Łukasz Ewangelista, ucierając w porcelanowych miseczkach różnobarwne, tajemnicze i upajająco pachnące ingrediencje, zawsze widzieli granicę

Tadeusz Rus – Żywioły: Ogień – narodziny, Woda – życie, Ziemia – materia, Powietrze – odlot

między prostą, praktyczną chemią i zagadkową, nieprzeniknącą alchemią? Nie wiem.

Tadeusz Rus opowiada o kolorach nocy, wędrowce słońca, gwiazd, planet i żywiołów. Łączy ze sobą to, co dostrzega, to, o czym wie, i to, co dane mu jest poznać i czego doświadczyć. Powstaje baśń, potężna jak mit i piękna jak poemat. Baśń o urodzie i trudzie ludzkiego losu. O radości i bólu ludzkiego serca. Dlatego bardzo dobrze się stało, że „Historię Nocy” oglądaliśmy niedawno w Muzeum Archidiecezjalnym, a „Nocną Wędrowkę Słońca” w Galerii „Piętro Wyżej” katowickiego Górnośląskiego Centrum Kultury. Z kronikarskiego obowiązku dodajmy, że niezwykle talentowany twórca „Historii Nocy”

jest absolwentem Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Instytutu Sztuki filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie – gdzie obecnie pracuje. Prócz malarstwa uprawia rysunek. Dzieła swe prezentował na wystawach indywidualnych i zbiorowych w Katowicach, Cieszynie, Tarnowskich Górach, Bytomiu oraz w Niemczech i Czechach.

KATARZYNA MŁYNARCZYK

Tadeusz Rus – „Historia Nocy”, „Nocna Wędrowka Słońca” – malarstwo, Muzeum Archidiecezjalne, Sala Gotycka, Katowice; Górnośląskie Centrum Kultury, Galeria „Piętro Wyżej”, Katowice.

Gorzka czułość

Henry (Henryk) Maitek urodził się w 1922 roku w Chorzowie, w latach wojny był więźniem obozów koncentracyjnych. Po 1945 roku został fotografem Amerykańskiej Misji Wojskowej w Bawarii, w 1957 zamieszkał w Kolonii. W katalogu, poniżej notki biograficznej, długa lista wystaw, publikacji, filmów dokumentalnych.

Wystawione w Górnośląskim Centrum Kultury zdjęcia powstawały przez cztery dziesięciolecia. Wspólny dla nich tytuł – „Kolonja Maitka” – jest tyleż dosłowny, co i metaforyczny. Są reportażem, dokumentem, ale i dziennikiem przybysza, który chce i potrafi zachować dystans. Obcy świat kolonizuje chłodna ciekawość.

Zdjęcie z lat sześćdziesiątych jest wspomnieniem uroczystości Bożego Ciała. Pokryte dywanem schody katedry. Zastygli, odwrócenie twarzami do niewidocznego ołtarza ministranci. Na klęczkach, z namysłem wchłaniają liturgię. Z lewej dziewczynki. Trzepot warkoczy. I białych, komunijnych sukienek. Głębiej – dostojne, kamienne milczenie murów świątyni.

Czarno-białe fotografie wydają się być całe zbudowane z półtonów i niedopowiedzeń. Mężczyźni otwierają usta, kobiety sięgają do torebek, dzieci wybiegają ze szkoły. Dłonie z innymi splecione albo ku innym wyciągnięte. Impresja twarzy w oknie. Para na parkiecie, wirujące wagoniki karuzeli, karnawałowy korowód przebierańców. Przypadkowo zatrzymane klatki pełnego ekspresji filmu. Mowa, której odebrano słowa, ale pozostawiono gest, emocję, napięcie.

Przed brzydkim barakiem przysiadła młoda dziewczyna. Patrzy na zaparkowany obok samochód. Marzy o przygodzie albo ucieczce. Między palcami dopalający się papieros. Może dogasa jakiegoś oczekiwania, może zmęczenia. Niczego nie trzeba dopowiadać, definiować. Dopuszczono mnie do czyjejś tajemnicy. Dyskretnie odchodzę ku innym fotografiom.

Dwie starszki usiadły po przeciwnej stronie stołu. Między nimi dzbanuszek z kawą, filiżanki. Pokryte mapą zmarszczone twarze. Drobne dłonie. Jak liście jesieni. Dwie starszki usiadły po przeciwnej stronie stołu. Pochyla się nad nimi cień rosnącego w głębi kadru drzewa. Klasyczny, wystudiowany liryzm. Akademicka, trochę drażniąca nastrojowość. Przymusowy zachwyt. A jednak coś zastanawia, niepokoi. Już w domu otwieram album ze zdjęciami z wystawy. Dopiero wtedy widzę, że na pierwszym planie Maitek pozostawił szerokie, zimne oparcie pustego krzesła.

(zet)

„Kolonja Maitka”. Fotografie z lat 1960–2000. Górnośląskie Centrum Kultury w Katowicach. Wrzesień–październik 2001 roku.

Studenci na start!

Po trzymiesięcznych wakacjach na uczelnie wyższe w całym kraju powracają studenci. Wielu z nich po raz pierwszy przekroczy akademickie progi. Każdy z tych młodych ludzi, niezależnie od uczelni, roku i kierunku studiów, ma swoje oczekiwania, nadzieje i cele.

– Muszę powiedzieć, że jestem zadowolona z początku roku. Spotkanie ze znajomymi, rozmowy, wspólne uczelniane sprawy... Brakowało mi tego przez wakacje – mówi Iza, studentka politologii. Jest radość, ale są również obawy. Marcin, student fizyki i informatyki dla nauczycieli, prawdopodobnie będzie musiał zrezygnować z zajęć pozauczelnianych. – Większość spraw to dla mnie wielka niewiadoma – mówi. W oczach Rafała można znaleźć szczęście z pozytywnego zaliczenia IV roku. Przed nim ten ostatni, najważniejszy. Wie, że będzie ciężko: trzeba się obronić i znaleźć pracę, co nie jest łatwe. – Ale mimo wszystko jestem dobrej myśli... – stwierdza. Takich jak Rafał jest wielu. Uczą się, choć nie wiedzą, czy będą mieli szansę na znalezienie pracy. Są wśród nich tacy, którzy podejmują studia na drugim kierunku, by

zwiększyć swoje szanse. Ola studiuje pedagogikę resocjalizacyjną, od tego roku rozpoczyna również psychologię. – Najbardziej się boję tego, że fizycznie nie dam rady, że poddam się zmęczeniu.

Na uczelniach panuje duża konkurencja. Trzeba się bardzo napracować, a czasami potrzebny jest łut szczęścia. Ania już widziała w swojej głowie wielki napis „Wyrzucona ze studiów”. – Przyszła chwila załamania, ale się pozbierałam, no i szczęście dopisało na egzaminach. Jestem na kolejnym roku – mówi z uśmiechem. Jej się udało – innym nie. Nie chcą o tym rozmawiać, ze smutkiem patrzą na rówieśników podążających na uczelnię. Może spróbują znowu.

„Bycie” na studiach zależy wyłącznie od studenta. Jeżeli chce studia skończyć, musi znaleźć w sobie wystarczającą ilość samozaparcia. Tu nikt nad nikim nie stoi i nie pilnuje. Nauczysz się – zdasz, nie nauczysz się – wylatujesz. Tak są witani studenci pierwszego roku: muszą o tym wiedzieć od początku, potem pretensje mogą mieć tylko do siebie. Na razie są ciekawi, pełni zapału. – Na studia poszłam, bo jestem zadowolona z życia. Właściwie mogłabym go poznawać robiąc cokolwiek – mówi Magda rozpoczynająca studia na filozofii. – Myślę, że na

studiach spotkam wielu ludzi, których różnorodność będzie mnie pobudzała do zadawania pytań o charakter, wartości, świat, Boga. Magda patrzy z optymizmem na swoje studiowanie. Inaczej jest z tymi, którzy nie dostali się na wymarzony kierunek. – Nie wiem czy kierunek, na którym się znalazłam, da mi życiową satysfakcję – stwierdza jedna z takich osób. – Na pewno jednak znajdę pracę. Może w przyszłym roku spróbuję spełnić moje marzenia... Może, tak jak Ania, część z tych osób po czasie stwierdzi, że jednak kierunek, na którym się znaleźli, odpowiada im. – Chyba tak miało być, że będę studiował właśnie politologię, a nie prawo...

Studia to pięć lat wyjątkowej pracy. Młodzi ludzie, często oderwani od rodzin, gubią własne „ja”. Zapominają, że należy dbać również o rozwój ducha. Szukają nie zawsze tam, gdzie powinni.

Odpowiedzią dla młodych chrześcijan jest duszpasterstwo akademickie. „Czy można studiować zapominając o swoim wnętrzu?” – takie pytanie można znaleźć na ulotce zapraszającej na spotkania w jednym z ośrodków duszpasterstwa. Celem jest, ogólnie mówiąc, promowanie postaw aktywnego chrześcijanina, świadomego własnej wartości, który przez działanie w katolickich

ruchach realizuje swoje życiowe cele.

Duszpasterstwo akademickie w Polsce to wiele ośrodków, którymi opiekują się kapłani diecezjalni lub zgromadzenia zakonne, najczęściej dominikanie i franciszkanie. Choć punkty katechetyczne działają w różnych miejscach i realiach, to mają wiele płaszczyzn wspólnych: codzienna akademicka Msza św., grupy tematyczne, konferencje, spotkania z ciekawymi ludźmi, wspólne wyjazdy.

– W ubiegłym roku uczestniczyłam codziennie w Eucharystii. Byłam również kilka razy na spotkaniu dyskusyjnym – mówi Ola. – W tym roku chciałabym się bardziej zaangażować. Grupy dyskusyjne to jedna z form spotkań. Można również przyjść i pomodlić się wspólnie – w duchu Taizé. Można również działać społecznie. U Ojców Dominikanów we Wrocławiu można pomóc w Domu Samotnej Matki, jedna z grup krakowskiej „Beczki” (Duszpasterstwo Akademickie OO. Dominikanów w Krakowie – przyp. red.) pracuje z dziećmi specjalnej troski, w Łodzi studenci pracują z dziećmi w świetlicy.

„W zdrowym ciele zdrowy duch” – o tym też się nie zapomina. W Łodzi istnieje klub sportowy, studenci ze swoimi duszpasterzami wyjeżdżają na wycieczki w góry, na obozy narciarskie. W czasie wakacji organizują rekolekcje. Ola była w tym roku na rekolekcjach na Starym Groniu. – Spotkałam młodych ludzi z całej Polski, z Milanówki, Gdańska, Warszawy, Katowic – wspomina. Katolicki Związek Akademicki „Gaudeamus” z Katowic zorganizował obóz integracyjny dla rozpoczynających w tym roku studia. Były spotkania z rektorami śląskich uczelni, piesze wędrówki i przede wszystkim modlitwa.

Nie wszyscy jednak wiedzą o duszpasterstwie. – Gdzieś widziałem jakiś plakat, ale nigdy nie spotkałem ludzi zachęcających do przystąpienia, czy mówiących o swoim uczestnictwie – mówi Marcin. Są również osoby, które są zaangażowane w inny sposób. Dla Rafała duszpasterstwem jest działalność w „Salosie” (Salezjańska Organizacja Sportowa – przyp. red.), Ania jest animatorką Ruchu Światło-Życie. – Chciałabym bardzo przychodzić na spotkania, ale brakuje mi czasu. A poza tym mieszkam dość daleko od ośrodka i mam problem z dojazdem – tłumaczy się.

Księża duszpasterze czekają na studentów, aby pomóc im w trudnych chwilach. – Zawsze mogą do mnie zadzwonić i umówić się na spotkanie – mówi ks. Stefan, jeden z duszpasterzy akademickich – Mam też dyżur na uczelni raz w tygodniu.

Studenci to kalejdoskop osobowości. Iza, Ania, Ola, Magda, Marcin i Rafał rozpoczęli kolejny rok nauki. Mimo wszystko patrzą z ufnością w przyszłość. Nie idą sami. Są z nimi ich rodziny, rówieśnicy, duszpasterze...

Rodzinny album miasta

Drużyna Sokola na Piaskach. Zdjęcie: Bracia Altman, Sosnowiec.

Mało kto wie, że 19 sierpnia 1839 roku to data powstania fotografii. Wtedy sekretarz francuskiej Akademii Nauk Dominik Arago ogłosił, że „oddaje się w użytkowanie” opracowany przez Luisa Jaguesa Monde Daguerre’a i Josepha Nicéphore Niepce’a wynalazek „zatrzymania

i utrwalenia obrazu rysowanego przez soczewkę w camera obscura”. Nazwano go dagerotypią. Ale dopiero w 1847 r. został opracowany sposób fotografowania na płytach szklanych, dając początek stosowanej do dziś metodzie negatywowo-pozytywowej. Właśnie te najstarsze foto-

grafie zawsze interesowały Jerzego Zymirskiego – artystę fotografika, czeladźnika z wyboru (urodzonego we Lwowie). Szczególnie fascynowała go zachowana na nich Czeladź, miasto przed jego przybyciem i urodzinami, tajemnice jego mieszkańców, ich uroda, stroje, zajęcia. Z domowych archiwów znajomych wypożyczył często zniszczone zdjęcia (najstarsze pochodzi z 1901 r.), przetworzył je komputerowo, odnawiając zatarte w sepii szczegóły i zaprezentował na wystawie fotograficznej „My z Czeladzi...”, którą do końca października można oglądać w Galerii SDK „Odeon” w Czeladzi. Ta ekspozycja to jakby domowy album miasta. Widzimy na niej spokojnie patrząc w kamerę uczennice szkoły przykopalnianej kopalni „Czeladź” (1901 r.), malarkę i dokumentalistkę miasta Marię Nogajową (1930 r.) pozującą w domowej pracowni, działaczy „Sokoła”, straż pożarną kopalni „Saturn”. Na zdjęciach utrwalał moment zawieszenia dzwonów w drewnianej dzwonnicy nowego kościoła (1914 r.), a obok widać młodzież kąpiącą się w czystej rzece Brynicy. Warto byłoby, żeby takie prezentacje przeszłości utrwalonej na fotografiach mogły powstać i w innych miastach. To niepowtarzalna okazja do zwyczajnego, idącego tropami zwykłych mieszkańców, poznania historii, niezwykłości ziemi, z której się pochodzi.

B. G. Z.

AGNIESZKA RADOMSKA

Wokół domowego ogniska

Arcydzieło pełne światła

Włoskich małżonków Marię Tere-
sę i Ruggero Badano połączyła nie
tylko ludzka miłość, ale i wiara
w Boga. Kiedy nie pojawiała się
upragnione potomstwo, Ruggero wy-
brał się do pobliskiego sanktuarium
błagać o łaskę poczęcia. Wkrótce
przyszła na świat dziewczynka, Chia-
ra. „W tej niewystawionej radości
natychmiast oboje zrozumieliśmy –
opowiada matka, a ojciec potwierdza
– że to dziecko jest przede wszystkim
dzieckiem Boga”.

Chiara była pogodna i beztroska.
Rodzice dali jej solidne chrześcijań-
skie wychowanie. Ale decydującym
dla jej życia wydarzeniem okazało
się spotkanie z Ruchem Focolari.
Miała wtedy niespełna dziewięć lat.
Dwa lata później napisze do założy-
cielki Ruchu, swojej imienniczki –
Chiary Lubich: „Wiem, że wszystko
zawdzięcza Bogu i Tobie”.

W okresie dojrzewania Chiara ma
wielu przyjaciół, dba o wygląd ze-
wnętrzny, kocha sport. Jednego roku
nie otrzymuje promocji do następnej
klasy. To dla niej wielki ból. Píše
do swojej przyjaciółki, że w tym do-
świadczeniu widzi Jezusa opuszczo-
nego – z miłości oddającego na krzy-
żu wszystko, nawet poczucie jedno-
ści z Ojcem. Krzyżowany i opusz-
czony Jezus jest dla członków Ruchu
Focolari odpowiedzią na każde,
mniejsze i większe, cierpienie. Już
w wieku 12 lat Chiara napisze: „...
pragnę uczynić Go moim jedynym
Oblubieńcem i przygotować się na
Jego przyjście...”.

Latem 1988 roku, podczas gry w te-
nisa, Chiara odczuwa silny ból ramie-
nia. Wkrótce lekarze znajdują powód:
nowotwór kości, jeden z najcięższych
i najbardziej bolesnych. Rozpoczyna
się szybkie duchowe dojrzewanie
dziewczyny. Píše do Chiary Lubich:
„Tę chorobę Jezus zesłał mi w odpo-
wiedniej chwili, zesłał mi ją, abym Go
na nowo odnalazła”. Nadchodzą dłu-
gie miesiące leczenia, pobytów w szpi-
talu, operacji. Pewnego razu klinikę
odwiedza arcybiskup Turynu. Patrząc
w twarz Chiary, mówi: „Masz
w oczach cudowne światło. Jak to ro-
bisz?”. Nieśmiało odpowiedź brzmi:
„Staram się kochać Jezusa”.

W czasie próby Chiara nie jest
sama. Towarzyszą jej rodzice,
z którymi ma bardzo głęboki kon-
takt. Dziewczyna czerpie też siłę ze
spotkań z przyjaciółmi. Ci wspomi-
niają, że przyciągała ich jak tajemni-
czy magnes, a wchodząc do jej po-
koju, czuli, że muszą „uporządko-
wać duszę”.

Cierpienia się nasilają. Chora od-
mawia przyjmowania morfiny. „Odbie-
ra mi trzeźwość myślenia – mówi – a ja
mogę ofiarować Jezusowi wyłącznie
cierpienie...”. Prosi Chiare Lubich
o „nowe imię”. Otrzymuje je – jakby
ostateczne potwierdzenie swojego imie-
nia i posłannictwa: „Chiara Luce”, „ja-
sne światło”.

Umiera przygotowana i świadoma.
Wcześniej, wraz z mamą i przyjaciółka-
mi, przygotowuje szczegółowo „uro-
czystość zaślubin” – jak sama określa
sвій pogrzeb. Projektuje sukienkę, wy-
biera czytania liturgiczne i śpiewy. Ma-
ma zapewnia ją: „Pierwsza, z otwartymi
ramionami, wyjdzie ci na spotkanie
Maryja”. Zapewne tak się stało, Chiara
Luce połączyła się bowiem ze swym
Oblubieńcem w święto Matki Bożej
Różańcowej, 7 października 1990 roku
o czwartej rano. Założycielka Ruchu
Focolari napisała do rodziców zmarłej:
„Dziękujemy Bogu za to Jego arcydzieło
pełne światła”. Pogrzeb – przywołujący
atmosferę święta – zgromadził ponad-
dwutysięczny tłum.

Minęło jedenaście lat. Dzisiejszej
niedzieli, jak co roku, przy grobie Chia-
ry Luce modli się wiele osób. Jej oddzia-
ływanie na dusze zatacza coraz szersze
kręgi. To już nie tylko ci, którzy ją zna-
li. Oto pewien młody człowiek zawdzię-
cza jej wstawiennictwu powołanie du-
chowe. Zakonnik przezwyjechał kry-
zys. Młode dziewczęta zapewniają:
„Chcemy zostać świętymi jak ona”.
Z inicjatywy biskupa miejsca Livio Ma-
ritano otwarty został proces kanoniza-
cyjny. Następnie akta sprawy dotarły do
Watykanu. Chiarze Luce Badano przy-
sługuje już tytuł Sługi Bożej...

DOBROMIŁA SALIK

W naszym domu

MAŁGORZATA KAMRACKA-LIPOWSKA

Sprawa na dziś

Przepisy i paradoksy

Rozmowa z EWĄ MAJERAN, kier. Działu Ewidencji
Opłat za Lokale Katowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej

– Od początku bieżącego roku no-
we prawo mieszkaniowe umożliwi
odliczanie funduszu remontowego od
podatku.

– Zgodnie z otrzymaną z Ministerstwa
Finansów interpretacją przepisów
w sprawie dokumentowania wpłat na ten
cel, jedynym potwierdzeniem wydatków
z tego tytułu jest bankowy lub kasowy
dowód wpłaty. W związku z tym dotych-
czasowy sposób realizowania opłat przez
zlecenia stałe i upoważnienie spółdzielni
do zawiadamiania banku o wysokościach
należnych opłat za mieszkanie może
uniemożliwić skorzystanie z ulgi podat-
kowej. Wyciąg bankowy w rozumieniu
urzędu skarbowego nie jest dokumentem
księgowym, albowiem nie ma pieczętek
ani podpisów. Początkowo zapewniano
nas, że urzędy skarbowe będą respekto-
wały zestawienia i zaświadczenia wyda-
wane przez spółdzielnię. Okazało się jed-
nak, że nie są one dokumentem w świetle
rozumienia przepisów o podatku. W celu
wyjaśnienia tych sprzecznych decyzji
jeszcze w sierpniu br. wysłaliśmy pisma
do odpowiednich urzędów, ale do tej po-
ry nie otrzymaliśmy odpowiedzi. Nie
chcieliśmy działać pochopnie, jednak
uczciwość wymagała uprzedzenia mieszk-
kańców o nowych przepisach.

– W tej sytuacji lokatorzy, którzy
korzystają ze stałego zlecenia w banku,
zmuszeni są zrezygnować z dotychcza-
sowej formy uiszczania czynszu.

– Od września br. opłaty za mieszka-
nie wnoszone tylko w formie gotówko-
wej na specjalnych drukach, zastępują-
cych dotychczasowe książeczki opłat,
muszą wyszczególniać wysokość odpisu
na fundusz remontowy. Aby móc się

rozliczyć za cały rok, kwotę tę, za mie-
siące od stycznia do sierpnia br. włącz-
nie, należy podzielić przez cztery (liczba
miesięcy do końca roku). Otrzymałą su-
mę trzeba dodać w każdym miesiącu do
kwoty funduszu remontowego przypa-
dającego na dany miesiąc. Każdy
z mieszkańców otrzymał indywidualnie
obliczoną wysokość poniesionych przez
8 miesięcy kosztów funduszu remonto-
wego. W ten sposób udokumentowane
zostaną wpłaty na ten cel w skali całego
roku.

– Przypomnijmy, że oprócz dowo-
du wpłaty gotówkowej w kasie lub
banku uznawane jest także każdora-
zowe zlecenie w banku w formie pole-
cenia przelewu.

– Tak, bo wpłacając w ten sposób
otrzymujemy do ręki dowód wpłaty.
Niektóre banki zobowiązały się do wy-
dania na koniec roku zbiorczych dowo-
dów wpłat, ale tylko w przypadku, gdy
wysokość funduszu remontowego sta-
nowiła odrębną pozycję. Z praktyki wie-
my, że zdarzało się to bardzo rzadko.

– Co mają zrobić także ci, którzy
na początku roku uwzględnili w opła-
tach czynszowych nadpłatę z tytułu
rozliczenia za wodę i ciepło?

– Chcąc zapłacić za mieszkanie, mu-
simy teraz najpierw zrealizować czek lub
podjąć z bankomatu gotówkę, po czym
udać się do kasy, by ją ponownie wpła-
cić, dodatkowo ponosząc stratę z tytułu
obciążenia prowizją. Nie sposób oprzeć
się refleksji, że gdy współczesny świat
wykorzystuje nowoczesne możliwości
bankowe, z Internetem i usługami multi-
medialnymi włącznie, my cofamy się do
nader siemniężnych metod.

Rozmowa z TERESĄ GRANDYS, zastępcą naczelnika Pierwszego
Urzędu Skarbowego w Katowicach

– Nowe przepisy skomplikowały ży-
cie zarówno lokatorom, jak i samym
spółdzielniom, które do tej pory
w płynny sposób mogły informować
banki o zmianach wysokości opłat
mieszkaniowych, zapewniając jedno-
cześnie terminowe ich uiszczanie.

– Zdajemy sobie z tego sprawę, ale za-
pis ustawowy jest jednoznaczny i musimy
go bezwarunkowo respektować. Stanowi-
sko Ministerstwa Finansów zostało za-
warte w piśmie z dn. 23 czerwca br. na
podstawie art. 14 ordynacji podatkowej.
Ustawodawca jednoznacznie określił
sposób dokumentowania wpłat na wyodrę-
bniony fundusz remontowy spółdzielni
mieszkaniowej lub wspólnoty mieszka-
niowej, podlegających odliczeniu od po-
datku. Zgodnie z wolą ustawodawcy pod-

stawą odliczenia jest zatem wyłącznie do-
wód dokonania wpłaty ze wskazaniem, iż
wpłata dotyczy wyodrębnionego fundu-
szu remontowego, przy czym bez znacze-
nia jest, czy wpłata zostanie dokonana za
pomocą przelewu bankowego, przekazu
pocztowego lub bezpośredniego w kasie
spółdzielni mieszkaniowej. Jeżeli zatem
wystawiony przez spółdzielnię lub wspól-
notę mieszkaniową dowód wpłaty z tytu-
łu czynszu (zaliczki na poczet utrzymania
nieruchomości) i innych należności na ich
rzecz wyszczególnia konkretną kwotę
wpłaty na wyodrębniony fundusz remon-
towy, to należy uznać, iż dokument taki
uprawnia podatnika do dokonania odli-
czenia od podatku.

Rozmawiała
KRYSZYNA STROZIK-ZIELIŃSKA

Michele Zanzucchi

Michele Zanzucchi
„Mam wszystko...”. 18
lat życia Chiary Luce,
Wydawnictwo „M” i
Fundacja Mariapoli,
Kraków 2001.

(Wydawnictwo „M”, ul.
Zamkowa 4/4, 30-301 Kra-
ków, tel./fax 0-12 269 34 62,
e-mail: wyd@wydm.pl;
Fundacja Mariapoli, ul.
Łanowa 32, 30-725 Kra-
ków, tel. 0-12 653 21 06,
fax 653 03 06).

„mam wszystko...”
18 lat życia Chiary Luce

Forum Inicjatywy
„Dla zdrowia
poprzez niepalenie”

Zwyczaj palenia trzeba wyprowadzić...

JOZEF WOLNY

– Nie można być efektywnym i konkurencyjnym ekonomicznie, jeśli nie jest się zdrowym. Jednym z największych problemów po PRL-u w Polsce jest bardzo kiepski stan zdrowia ludzi w średnim wieku – stwierdził prof. Witold Zatoński, ekspert Światowej Organizacji Zdrowia, na spotkaniu przy okazji Forum, zorganizowanym na początku września przez dyrekcję Szpitala im. Stanisława Leszczyńskiego w Katowicach oraz Instytut Onkologii Zakład Epidemiologii i Prewencji Nowotworów w Warszawie. Profesor uważa, że bezrobocie dotyka często właśnie ludzi niesprawnych poprzez długotrwałe (20–30 lat) palenie papierosów. Faktem jest także, że statystycznie najwięcej palą najubożsi.

Na Śląsku kobiety w wieku 20–35 lat palą 3 razy mniej niż mieszkanki województwa zachodniopomorskiego. W Warszawie pali więcej kobiet niż mężczyźni. Najmniej papierosów wypalają kobiety z Polski południowo-wschodniej.

Związki chemiczne w papierosach przyspieszają miażdżycę i choroby nowotworowe, niszczą płuca. Nie można być zdrowym, jeżeli in-

haluje się 240 porcji dymu tytoniowego dziennie. Mądra społeczność powinna zatem dążyć do zmniejszenia konsumpcji tytoniu w Polsce.

Trzeba tworzyć regionalne systemy leczenia z nałogu. Do akcji powinny przystąpić także szpitale, zwłaszcza w regionach, gdzie jest wiele szkodliwych technologii.

W Kongresie amerykańskim na sto osób palą trzy. Nie palą lekarze w Finlandii i w Wielkiej Brytanii. W Polsce wśród lekarzy najrzadziej palaczami są pediatry.

Palenie stało się masowym zjawiskiem na początku XX wieku. Stopniowo lekarze wykrywali związek między paleniem a wzrastającą liczbą zgonów na raka płuc czy zawały serca. Dopiero w 1995 roku prezydent Clinton uznał oficjalnie nikotynę zawartą w tytoniu za narkotyk prowadzący do biologicznego uzależnienia. Spożycie tytoniu w Ameryce spadło gwałtownie do poziomu z lat 40., i nadal zmniejsza się.

Najważniejsze w dziedzinie zwalczania nikotynowego nałogu w naszym kraju są obecnie trzy sprawy:

- uznanie, że uzależnienie od nikotyny jest chorobą i jako takie podlega leczeniu, przy czym koszt leczenia powinny pokrywać kasy chorych;

- bezwzględne wystrzeganie się palenia w obecności dzieci (dotyczy to także kobiet w ciąży) i osób niepalących;

- edukacja personelu medycznego i społeczeństwa, umożliwiająca pomoc tym, którzy pragną rzucić palenie.

Metod rzucenia palenia tytoniu jest tyle, ilu jest palaczy. – Najlepszym sposobem, żeby nie mieć kłopotów z nałogiem, jest nie zaczynać palenia – radzi prof. Zatoński.

Uzależnieni powinni przede wszystkim chcieć przestać palić i znaleźć sobie dobrego doradcę – lekarza lub osobę, której udało się rzucić palenie.

Istnieją dwie grupy leków pomocnych w walce z nałogiem palenia, które zwiększają 2–3-krotnie szansę wyleczenia. Jest to nikotynowa terapia zastępcza, czyli podawanie nikotyny z innego źródła niż dym tytoniowy – na pewien czas, żeby ograniczyć objawy abstynencji (guma, plastry itp.). Pojawił się też lek o działaniu centralnym, który działa na mózg – obecny na polskim rynku pod nazwą zyban. Lek ten musi być przepisywany przez lekarza. W wielu wypadkach pacjenci z łatwością odchodzą po nim od palenia, ma działanie niemal „magiczne” – niestety, nie dla wszystkich.

Polacy puszczają z dymem rocznie 16 miliardów złotych.

W kompetencji każdego lekarza jest profilaktyka i leczenie. Należy zatem przeszkolić lekarzy i wciągnąć ich do współpracy. Nie można bowiem wyleczyć skutecznie wielu poważnych chorób (np. serca, oskrzeli, płuc), jeżeli najpierw nie wyleczy się pacjenta z nikotynowego nałogu.

Podczas katowickiego Forum w seminarium dla lekarzy i pielęgniarek uczestniczyło 100 osób.

EWA
BABUCHOWSKA

To też palenie

„Palenie tytoniu jest szkodliwe dla zdrowia i jest przyczyną raka i chorób serca”. Ten slogan widnieje na reklamach papierosów. Dym papierosowy zawiera ok. 4000 różnego rodzaju związków chemicznych, z czego 300 to trucizny odpowiadające za powstawanie 30 chorób, a 40 z nich to substancje rakotwórcze. Za najbardziej szkodliwe dla zdrowia związki toksyczne, występujące w dymie tytoniowym, uważa się nikotynę, tlenek węgla i tzw. wolne rodniki – aktywne utleniacze.

Palacze tytoniu działają na szkodę nie tylko własną, ale i przebywających z nimi osób niepalących. Wykazano, że tzw. palacz bierny lub przymusowy wdycha 1/3 do 1/2 zawartości bocznego strumienia dymu tytoniowego, rozchodzącego się w pokoju, w którym są palący. Co gorsza, stężenie substancji toksycznych w nim jest wielokrotnie większe niż w dymie, który palacz wdycha bezpośrednio z papierosa lub fajki. Poza tym dym tytoniowy działa jak gąbka, wylapując dodatkowo z otoczenia inne związki toksyczne i pierwiastki promieniotwórcze.

W Polsce obserwuje się dramatyczną sytuację. Miliony niepalących, w tym dzieci, poddawane są terrorowi przymusowego wdychania dymu z kilku do kilkunastu papierosów dziennie. Pieczenie spojówek, bóle głowy, kaszel, zawroty głowy i nudności, chrypka i utrudnione oddychanie to pierwsze objawy chorobowe długotrwałego biernego palenia u dorosłych. U dzieci częste przebywanie w oparach dymu tytoniowego objawia się wyższą zapadalnością na zapalenia dróg oddechowych, obniżeniem odporności biologicznej przez zakłócenie licznych mechanizmów immunologicznych, negatywnym wpływem na rozwój fizyczny i psychiczny, gorszymi wynikami nauczania. Zabójcze jest palenie, zarówno czynne, jak i biernie, przez kobiety ciężarne. Wraz z matką pali również nienarodzone dziecko.

Wielkie szkody wywołuje biernie palenie w organizmach dzieci i młodzieży. Nieodzwonne są świadomość i profilaktyka, zwłaszcza w szkołach, i wszechstronne formowanie postaw abstynenckich i antynikotynowych.

Warto przypomnieć, że każdego roku na choroby odtytoniowe umiera w Polsce przedwcześnie ok. 70 tys. ludzi w wieku 35–69 lat. Palenie tytoniu w pomieszczeniach zamkniętych w obecności dzieci jest traktowane przez wielu jako przestępstwo, i faktycznie, zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu skutkom nikotynizmu, jest to niezgodne z prawem i powinno być karane.

Najskuteczniejszą bronią byłoby porzucenie nałogu palenia. Przypomnijmy, że po trzech tygodniach niepalenia płuca pracują lepiej, po trzech miesiącach mechanizmy oczyszczające płuca pracują normalnie, składniki krwi i komórki dróg oddechowych wracają do normy, po pięciu latach ryzyko zachorowania na raka płuc jest o połowę mniejsze niż u tych, którzy nie zwalczali nałogu, a ryzyko zawału serca nie jest większe niż u tych, którzy nie palili. Nie dawajmy zatem przyzwolenia na palenie w swoim towarzystwie. To będzie najlepsza i najskuteczniejsza metoda walki niepalących z dymem tytoniowym. Puentą niech będzie kolejny, także prawdziwy slogan: „Palenie biernie to też palenie”.

GRAŻYNA KAŁUŻNA-LIS

Międzynarodowa konferencja

„Rodzina – ekologia
– odpowiedzialność”
w Katowicach

Konferencja zorganizowana przez Urząd Miasta Katowice wraz z Towarzystwem Odpowiedzialnego Rodzicielstwa, obchodzącym XX-lecie swego istnienia, odbędzie się 13 października br. w Katowicach przy ul. Jagiellońskiej 25 (wejście od placu Sejmu Śląskiego) w Sali Marmurowej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego. Początek o godz. 10.00. Referaty będą dotyczyły takich pojęć, jak: płciowość, płodność, prokreacja, rodzina i rodzicielstwo. Problematyka konferencji oraz kompetentni wykładowcy (m.in. amerykańscy) niewątpliwie zainteresują katowickich nauczycieli oraz wychowawców i rodziców i stanowić będą pożyteczną inspirację do działań i inicjatyw pro-rodziny.

„Gość Niedzielny” obejmuje nad konferencją patronat prasowy.

Przeczytaj

Fundamenty Rodziny

Pojawił się drugi w tym roku numer „Fundamentów Rodziny”, dwumiesięcznika Ligi Małżeństwo Małżeństwu. Jest to pismo, które troszczy się szczególnie o młode małżeństwa szukające rzetelnej informacji o naturalnym planowaniu rodziny i służy pomocą w odpowiedniej interpretacji cyklu płodności. Liga szkoli małżeństwa – instruktorów NPR, rozprowadza też odpowiednie publikacje (sklepik w Internecie: www.mateusz.pl/ligamm/sklepik/katalog.html). Czasopismo poświęca zawsze sporo miejsca artykułom o pielęgnacji niemowląt i wychowywaniu dzieci.

W ostatnim numerze m.in.: ks. Artur Jerzy Katalo, *Kontrola urodzeń w tradycji chrześcijańskiej*, Jacek Pulikowski, *Wartość współżycia małżeńskiego* oraz I część nauczania Jana Pawła II o sensie okresowej wstrzemięźliwości.

Liga Małżeństwo Małżeństwu, Kopaliny 73, 32-720 Nowy Wiśnicz, tel. (0-14) 685 69 61 (wieczorem); e-mail: info@npr.pl

Przepis Czytelniczki

Pochwała kapusty kiszzonej

Doskonałą ochroną organizmu przeciw infekcjom w okresie zimowym jest codzienne jedzenie nawet niewielkiej ilości bogatej w witaminę C kiszzonej kapusty. Taka dawka, wraz z 20-minutowym pobytem na powietrzu, zabezpiecza przed grypą.

Dwie łyżki stołowe kiszzonej kapusty

MKL

czy też sok z kiszzonej kapusty znakomicie radzą sobie z oczyszczeniem organizmu ze złogów pokarmowych i złego cholesterolu. Kapusta ma pozytywny wpływ na urodę i samopoczucie.

A oto przepis na kiszenie kapusty. Najlepszy jest do tego duży kamienny garnek lub beczka z pokrywką.

8 małych główek białej kapusty, 2 kg marchwi, 2-3 duże pęczki kopru zielonego, liście z winogron, baldach kopru, liście chrzanu i sól do smaku, ewentualnie kilka dorodnych, kwaśnych jabłek.

Szatkujemy kapustę stopniowo po 2 główki, ścieramy marchew, kroimy koper. Na dno garnka kładziemy liście chrzanu, winogron, baldach kopru. Poszatkowaną kapustę (po 2 główki) osoloną do smaku układamy w garnku, ubijamy warstwę, dociskając mocno, posypujemy tartą marchwią i koprem. Między warstwy kapusty układamy jabłka. Ostatnią warstwę przygotowujemy nieco inaczej: jedną główkę poszatkowanej kapusty mieszamy ze startą marchwią i po włożeniu do garnka ubijamy mocno. Zostawiamy 10 cm wolnej przestrzeni, przykrywamy po-

wierzchnię kilkoma liśćmi kapusty. Kiedy garnek będzie dokładnie wypełniony, na powierzchnię powinna wypłynąć woda, której nadmiar zgarniemy kubeczkiem z uszkiem (pianę usuwamy, natomiast nadmiar soku po okresie burzliwej fermentacji powinien zostać dolany). Kapusta powinna stać 3-5 dni w domowym cieple, przykryta obciążonym denkiem. Potem należy ostro zakończonym drążkiem przebić kapustę do dna, aby dać ujście substancjom lotnym. Powtórnie kapustę ucisnąć (jeżeli znajduje się w beczce, przykryć czystym płatem płótna lub gazy, obciążyć denkiem) i przenieść do znacznie chłodniejszego pomieszczenia. Przez 3-4 tygodnie powinna się kisić w temperaturze 2-5 °C w komórce lub piwnicy. Po tym czasie nadaje się do spożycia. Podczas trwania procesu fermentacji należy zaglądać do kapusty i dopilnować, by powierzchnia była przykryta warstwą soku, który chroni kapustę przed rozwojem pleśni. W miarę ubywania kapusty (do której wybierania trzeba przeznaczyć specjalną drewnianą łyżkę), należy brzeg naczynia lub beczki obmywać za pomocą czystej ściereczki zmoczonej w osolonej wodzie, a denko wyparzać. Co 2 tygodnie zmieniamy też na czyste (wygotowane) płótno przykrywające kapustę. Jeśli brakuje soku w beczce, trzeba go uzupełnić przegotowaną wodą z solą (na 1 l wody 1-2 dag soli).

Jeżeli nie posiadamy odpowiednio chłodnego pomieszczenia do przechowywania beczki, można zakwaszyć kapustę w słoikach (co najmniej litrowych) i następnie poddać pasteryzacji.

Na stole

Gulasz w chlebowej misce

Czy słyszeliście kiedyś, aby ktoś zjadł potrawę wraz z talerzem? A jednak jest to możliwe, jeżeli podamy ją w chlebowej misce. Boeuf Stroganow nadaje się znakomicie na taką okazję dla wygłodniałych i zmarzniętych gości. Porcja dla 4 osób.

70 dag połówki wołowej, spora cebula, 15-20 dag pieczarek, 3 łyżki masła, niepełna szklanka bulionu, łyżka koncentratu pomidorowego, łyżeczka musztardy, 1/2 szklanki śmietany, łyżka maki, sól, pieprz, papryka w proszku, 4 małe chlebki wiejskie, razowe lub cebulowe.

Połówkę płuczemy, obieramy z błon i tłuszczu, kroimy w plasterki, a następnie w słupki grubości 1,5 cm. Pieczarki czystym i siekamy na plasterki. Obraną cebulę płuczemy, siekamy i dusimy na maśle do zeszklenia. Następnie dodajemy mięso i zru-

mieniamy je. Wlewamy bulion, śmietanę, koncentrat pomidorowy, oprószone mąką, dodajemy pieczarki, paprykę, sól i pieprz do smaku. Dusimy na małym ogniu przez 15 minut, raz jeszcze doprawiamy do smaku. Z chlebików odkrawamy wierzchy, wydrążamy środek, zostawiając ścianki grubości 1 cm (chlebowy miąższ można wykorzystać do zapiekanek lub sosów). Napełniamy wydrążone chlebki, przykrywamy odciętym wierzchem, wkładamy na chwilę do nagrzanego piekarnika.

HENRYK PRZONDZIO

Dobra rada

Kiedy chcemy kupić nowe buty, najlepiej wybierzmy się do sklepu po południu, ponieważ rano wypoczęte stopy są mniejsze i buty mogłyby potem okazać się za ciasne.

Ogrodnictwo

Zakładanie i pielęgnacja trawników

Prawidłowo zaplanowany i wykonany trawnik, odpowiednio pielęgnowany, jest podstawowym elementem zdobniczym każdego ogrodu wypoczynkowego. W pięknym ogrodzie trawnik stanowi tło dla różnych kompozycji bylin i kwiatów jednorocznych, skupisk krzewów ozdobnych, iglaków, murków ogrodowych czy oczek wodnych.

Trawniki zakładamy praktycznie na wszystkich typach gleb, odpowiednio dobierając gatunki traw do danego siedliska. Najczęściej stosujemy mieszanki traw.

Najlepszą porą zakładania trawników będzie wczesna wiosna lub późne lato – początek jesieni. Unikniemy wówczas okresów letnich suszy i konieczności zraszania i wymywania nasion. Gleba pod trawnik winna być starannie przekopana i możliwie oczyszczona z chwastów, kamieni i korzeni, następnie splantowana i zagrabiona. Tak przygotowaną glebę przed samym siewem wałujemy lub udeptujemy za pomocą przytwardzonych do obuwia desek.

Siew nasion trawy wykonujemy ręcznie – rzutowo przy bezwietrznej pogodzie. Norma wysiewu nasion wynosi około 20 g na 1 mkw. powierzchni. Wysiane nasiona należy przykryć ziemią, najlepiej za pomocą grabi, uderzając ich zębami w glebę na całej powierzchni. Posuwamy się najpierw wzdłuż, a następnie w poprzek trawnika. Wysianej trawy nie powinniśmy zgrabiać, gdyż wówczas ściągamy nasiona nierównomiernie.

Zamiast hakować grabiami, można użyć tzw. kolczatki, tj. wału z zębami, a następnie całą powierzchnię jeszcze raz równomiernie udeptać. Kiedy mimo wszystko po wysiewie trawy trafimy na dłuższy okres suszy, należy skorzystać z instalacji zraszającej, szczególnie w pierwszych czterech tygodniach rozpoczęcia wschodów, gdyż wschodzące trawy najbardziej są wrażliwe na suszę. Dalsze pie-

HENRYK PRZONDZIO

legnowanie trawników polegać będzie na koszeniu i walce z chwastami. Pierwsze koszenie wykonujemy, gdy rośliny osiągną wysokość 8-10 cm, ustawiając mechanizm koszenia do wysokości 5-6 cm. Ponownie trawnik strzyżemy, kiedy trawy osiągną wys. 10 cm, i wówczas ścinamy je do połowy.

Po drugim koszeniu jednoroczne wczesne chwasty w zasadzie zostaną zniszczone, a pojedyncze chwasty trwale usuwamy ostrym narzędziem, nie uszkadzając przy tym trawnika. W przyszłości utrwalone już trawniki możemy co pewien czas zasilać mieszanką nawozów mineralnych lub przesianą ziemią kompostową, szczególnie na zimę, co dodatkowo chronić będzie je przed wymarzaniem.

FRANCISZEK KASPRZAK

Sposób na...

Kaszel palaczy łagodzi zioła. Tymianek rozkurcza oskrzelę i działa wykrztuśnie, natomiast ziele i sok podbiału rozrzedzają wydzielinę i powlekają śluzówkę.

JÓZEF WOJNY

Drogowskazy To nie ból...

Widujemy ich na dworcach, przy kościołach, w przejściach podziemnych, na rynkach i ulicach miast. To żebracy. Doniesienia prasowe informują, że około 80 proc. popegeerowskiej społeczności to mafie żebrackie. Pojawili się też zespoły aktywnych naciągaczy, przebranych za sponsorów, darczyńców, społeczników, zaopatrzonych w rekwizyty nadające im znamiona wiarygodności. Mają przy sobie komputerowo wykonane identyfikatory, zaświadczenia, rekomendacje, certyfikaty, ale nie zawsze chcą legitymować się dowodem osobistym.

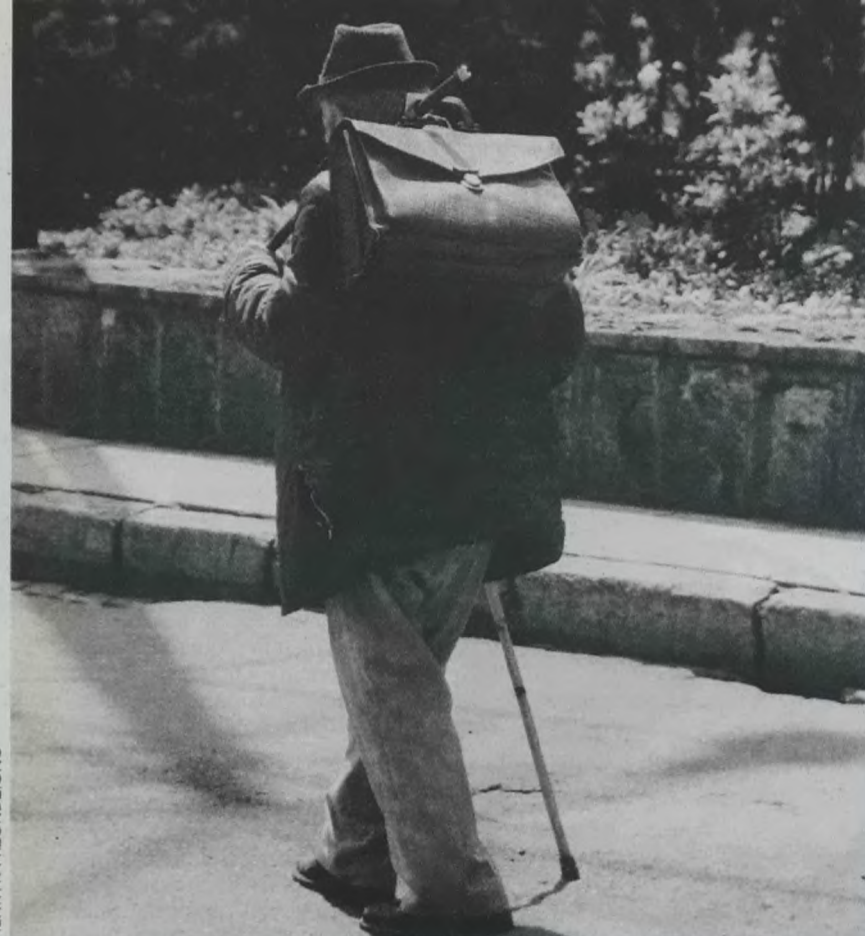
Farmaceuci informują, że coraz większa liczba chorych nie wykupuje przepisanych im lekarstw, a wielu rezygnuje z leczenia się lub szuka substytutów lekarstw.

W polskiej rzeczywistości, w której są ulgi i zwolnienia dla obcokrajowców, a wysokie podatki dla swoich, gdy garstka ludzi dorabia się kosztem wielu, są osoby, które nie upomną się o zapomogę, nie wyciągną ręki po jałmużnę, nie poskarżą się na niedostatek. Takie osoby często ukrywają swoje ubóstwo i nędzę. To o nich mówi się, że zostali zapomniani przez Boga i ludzi; również o starcach w domach opieki społecznej, których oczy wypatrują odwiedzin syna lub córki. To oni bowiem w chorobie, w uzależnieniu, swoje cierpienie ofiarowują Bogu – ostatniej instancji odwoławczej i jedynemu opar-

ciu. Jest im lżej, gdy mogą z kimś podzielić się swoją udręką. To oni czasem myślą: *Panie Boże! Nie udała Ci się starość, oj, nie udała!*

W tak opisanej rzeczywistości obserwuje się organizowanie zbiórek, podejmowanie działań i akcji charytatywnych na rzecz biednych lub poszkodowanych przez żywioły. Imprezy charytatywne to jednak czasem pranie brudnych pieniędzy, to chęć pokazania się. Gdy następuje pauperyzacja i rozwarstwienie społeczeństwa, rośnie też zobojętnienie na los innych i coraz częściej ma miejsce zamykanie się w kręgu własnych spraw. Nauczyciele dowodzą, że z wykazu lektur szkolnych zniknęła literatura, która kształtowała postawy współczucia i altruizmu. Media lansują postawy konsumpcyjne i kreują człowieka nieumiejącego współczuć. Zapomniano już, że najważniejsze inwestycje to inwestycje w człowieka.

Pogłębiający się obszar ubóstwa wynika z powiększającego się bezrobocia. Znam osoby, które bezskutecznie szukają pracy. Znam takich, którzy w odruchu desperacji, z powodu cierpienia, z powodu biedy i osamotnienia myślą o samounicestwieniu lub eutanazji. Jednak analiza ich położenia, ich sytuacji materialno-społeczno-zdrowotnej wskazuje, że to nie ubóstwo, to nie cierpienie w chorobie, to samotność woła o eutanazję. Nigdy człowiek

HENRYK PRZONDZIO

nie poprosi o eutanazję, jeśli jest przy nim drugi człowiek, jeśli jest wśród życzliwych mu ludzi. Nie zawsze ludzie potrzebują wsparcia finansowego, czasem bardziej zainteresowania nimi, bliskości i wysłuchania.

Zdrowie społeczeństwa i jego dobrą kondycję społeczną mierzy się m.in. stosunkiem do ludzi starych. Tym, którym wiedzie się dobrze, którym widmo głodu i cierpienia nie

zagląda w oczy, chciałoby się powiedzieć: szlachectwo zobowiązuje, wykształcenie zobowiązuje, dobrobyt zobowiązuje i człowieczeństwo zobowiązuje. Pomagajmy sobie nie tylko w trudnych sytuacjach. Nie bądźmy ofiarni tylko na pokaz. Zmniejszajmy obszary samotności.

ANTONI
BOCHNIARZ

Listy do Zofii

Lekcja odwagi

Trudno pogodzić się ze śmiercią współmałżonka. Ale nie jest łatwiejsze pogodzenie się z tym, że osoba, z którą przeżyło się wspólnie wiele lat, która urodziła wspaniałe dzieci, mówi: „To była pomyłka – odchodzę”. Z dnia na dzień spakowała swoje rzeczy i poszła w świat... Zostałem sam z synami, z domem, z pracą... Chodziłem jak nieprzytomny, wszystko leciało mi z rąk – byłem bliski załamania. Aż przyszedł przyjaciel i poradził: „Poproś o urlop, spakuj plecak, weź dzieciaki i jedźcie na kilka dni w góry”.

Pojechalismy. Pogoda była piękna, jakby Pan Bóg dawał nam przez to znać, że jest i że czuwa. Wędrowaliśmy, a cisza i przyroda kołysały nieco nasz ból. W schronisku dowiedziałem się, że są wolne trzy miejsca w pokoju czteroosobowym. Wskazano mi osobę, z którą będziemy dzielili pokój. Był to mężczyzna w średnim wieku poruszający się o kulach. Poznaliśmy się – nasz towarzysz miał na imię Roman. Po posiłku udaliśmy się do wskazanego pokoju. I tam wszyscy przeżyliśmy prawdziwy szok: Roman dosłownie „rozmontował się”. Zamiast nóg miał kikuty, do których dopinał protezy, i tak, na nich, pokonywał górskie szlaki...

Z opowieści Romana dowiedzieliśmy się, że kilka lat wcześniej miał własną firmę oraz żonę i dzieci. Niestety, pijany kierowca spowodował wypadek, w którego wyniku Roman stracił obie nogi. Przyszedł kolejny

dramat: rodzina odrzuciła inwalidę, jak kogoś niepotrzebnego, bezużyteczny balast. Opowiadał nam, jak z bólu, żalu i wstydu gryzł poduszkę i płakał. Był załamany. Pytał, dlaczego tak się stało, i nie wiedział, jak dalej żyć. Aż pojawił się młody ksiądz, który znalazł dla Romana czas, okazał cierpliwość i wyrozumiałość. To on powiedział mu, że powinien cieszyć się, że żyje. To on stwierdził, że jedynym utrudnieniem jest to, że trzeba się nauczyć życia jakby od nowa. I tak zaczęła się przygoda Romana z górami. Pokazał nam legitymację Górskiej Odnaki Turystycznej. Był dumny z tego, że już niewiele punktów brakuje mu do kolejnej odnaki.

Rankiem wstaliśmy i po śniadaniu każdy ruszył w swoją stronę. Krótkie spotkanie, ale ile dało mi i moim synom – wie tylko dobry Bóg. Była to swego rodzaju lekcja pokory, odwagi, miłości, wiary – z namacalnym, żywym przykładem. Dzisiaj wiem, że to Bóg, czuwając nad nami, podpowiada, w którą stronę iść, jaką wybrać drogę – tylko my nie zawsze chcemy i umiemy Go słuchać. Zaginionieni, rozżaleni, utyskujący, nie odbieramy Jego sygnałów, chociaż często są one bardzo wyraźne i jednoznaczne.

Po spotkaniu z Romanem odmieniło się nasze życie. Po pierwsze zacząłem chcieć żyć. Po drugie chciałem pokazać, że potrafię żyć godnie. Po trzecie – czułem, że znajduję w sobie siłę i sam zdołam wychować dzieci.

Jan

Na nowo uczyć się żyć

Tak, ma Pan rację, Bóg przemawia do nas na różne sposoby, tylko nie zawsze chcemy dosłyszeć Jego głos i dostrzec znaki, jakie nam daje. Panu dane było doświadczyć opatrnościowego spotkania w trudnym momencie życia. Ale trzeba też powiedzieć, że był Pan otwarty na tę „Bożą mowę”. Najpierw usłuchał Pan dobrej rady przyjaciela. Później bez problemu zgodził się Pan dzielić pokój z kimś obcym – mimo że mógł Pan szukać wraz z synami raczej samotności. Wreszcie nie chciał Pan jedynie tolerować przypadkowego – wydawałoby się – towarzysza, lecz zainteresował się Pan jego historią, po prostu na chwilę zapomniał Pan o swoim cierpieniu. W takich właśnie warunkach Bóg może swobodnie działać i „mówić” – a często czyni to właśnie przez naszych bliźnich! Pan czuje to doskonale, bo właśnie przez drugiego człowieka przyszło ukojenie Waszego bólu.

I jeszcze jedno. Wdzięczność – i względem Boga, i względem ludzi – jest bardzo ważna. Uczy nas pokory, czyni ludźmi radośniejszymi i bardziej wolnymi. Bóg chciał Pana umocnić i udało Mu się to. Teraz musi się Pan, jak Roman, „nauczyć życia jakby od nowa”. Niech ta nauka zarówno Panu, jak i synom przyniesie wiele dobrych owoców. A może któregoś dnia kobieta, którą na pewno wciąż kochacie, opamięta się i wróci, by wspólnie zacząć na nowo, jeszcze raz?

ZOFIA

Zdaniem pedagoga

Niech wasza mowa będzie: Tak, tak; nie, nie. A co nadto jest, od Złego pochodzi.

(Mt 5,37)

Trzy pytania – trzy odpowiedzi

1. Jak kochać mimo różnic? – Są do wyboru cztery możliwości: po mojemu, po twojemu (waszemu, ichniemu), po naszymu lub po Bożemu.
2. Czemu ludzie nie są braćmi? – Bo nie czują się dziećmi jednego Ojca Stworzyciela.
3. Czym jest tolerancja? – Jedną z barw tęczy, która powstaje, kiedy biały promień światła miłości Bożej przenika pryzmat serc ludzkich w konkretnej sytuacji spotkania osób. Im przezroczystsze serca, tym tolerancja piękniejsza.

Pytania wzięłem z listy (12 czerwca 2001) pani Marty Ciesielskiej – sekretarza Komitetu Redakcyjnego Działu Janusza Korczaka i kustosa Korczakianum, mieszczącego się w dawnym Domu Siemoty w Warszawie przy ul. Krochmalnej 92.

Odpowiedzi formułowałem w duchu mojej pierwszej specjalności nauczycielskiej.

KAZIMIERZ GORZEŁOK

O żywą pamięć Sybiru

14 i 15 września odbyły się w Białymstoku, nieformalnej stolicy polskich Sybiraków, uroczystości, nazwane „Marszem żywej pamięci”. Zostały one zorganizowane z okazji „Dnia Sybiraka” przez Zarząd Główny Związku Sybiraków, oddział Związku w Białymstoku i prezydenta tego miasta. Miały uczcić pamięć ofiar Sybiru i zachęcić do refleksji nad rolą Sybiraków w dzisiejszej rzeczywistości.

W założeniach ideowych „Marszu żywej pamięci” prezes związku Ryszard Reiff napisał m.in.: „Życie nie może być splecione tym, co było, trzeba walczyć o to, co będzie. Naród to łańcuch pokoleń. Każde następne pokolenie powinno kultywować pamięć nie tylko cierpienia, gdy doznaliśmy klęski, ale zabiegać o dziejowe sukcesy w nadchodzącej epoce. Mamy być dumni z męstwa zesłańców, którzy ocalili godność w morderczych warunkach katorgi, ale także z mądrości przebaczenia, które do tych sukcesów prowadzi. Bo gdy niewola skłania naród do niemocy, to sprawą patriotyzmu jest zerwać kajdany. Ale gdy otrzymaliśmy dar wolności, to miłość do Ojczyzny trzeba realizować w zgodnym współżyciu z sąsiadami, dając pierwszeństwo temu, co łączy, a nie temu, co dzieli. Nowoczesne państwo to szansa dla Polaków, a dla urzeczywistnienia tej szansy trzeba mobilizować energię przyszłości. Weterani i kombatanci w Marszu i całej uroczysto-

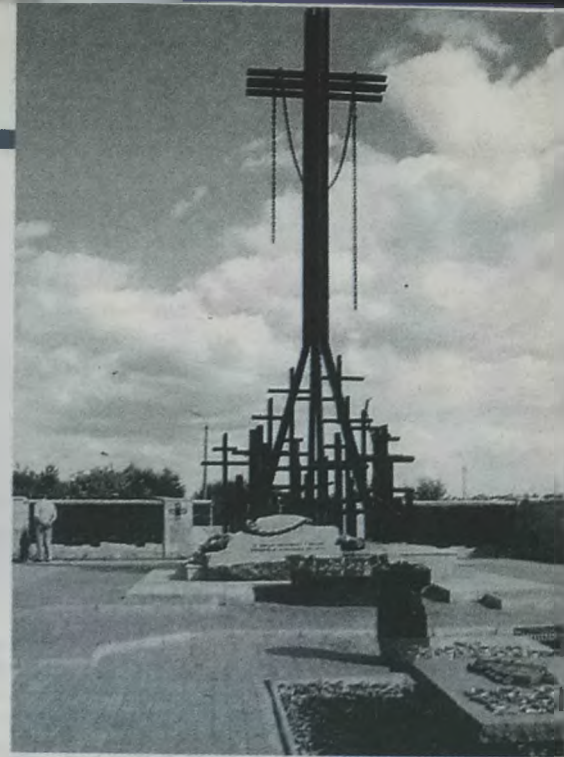
ści związanej z Dniem Sybiraka mają do spełnienia nie tylko rolę strażników przeszłości, ale także rozumnych uczestników współczesności. A ten czas to czas młodości i jemu trzeba zawierzyć los Rzeczypospolitej. Przekazujemy w ideowym spadku nie smutne dziedzictwo wrogości, które przez stulecie kształtowało stosunki Polski ze Wschodem, ale pełne optymizmu i twórczego zapału nowe otwarcie, zgodne z wymogami jednoczącego się świata”.

Marsz został poprzedzony sesją naukową w sali konferencyjnej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku. Referaty wygłosili m.in. prof. Adam Czesław Dobroński i dr Józef Maroszek. Odczytano też referat nadesłany przez prof. Stanisława Aleksandrowicza. Profesor Dobroński skoncentrował się na losie mieszkańców Białostocczyzny, wywiezionych na Sybir w latach 1940–1941. Doktor Józef Maroszek omówił wywózkę ziemian na Syberię, a prof. Stanisław Aleksandrowicz przedstawił rezultaty swych dociekań na temat masowych zsyłek obywateli polskich do północnej Rosji, Syberii i Kazachstanu. Mimo na pozór dużej wiedzy o dziejach polskich Sybiraków, wiele spraw jest jeszcze niejasnych i dalekich od wyjaśnienia. Potrzebne są dalsze badania i to zarówno w makro-, jak i mikroskali. Jak dotąd bowiem nie ma wśród historyków zgody co do liczby osób wywiezionych z Kresów Wschodnich na Syberię i do Kazachstanu. Jedni uważają, że ofiarą wywózki padło 1,5 mln osób, a drudzy – zwłaszcza młodszy – że zaledwie 250 tysięcy. Zdaniem prof. Stanisława Alek-

sandrowicza, który przeprowadził bardzo wnikliwe badania dążące do zweryfikowania liczby wywiezionych, liczba deportowanych wyniosła około jednego miliona osób. Skoncentrował się na obwodzie pawłodarskim w Kazachstanie, do którego trafiło sporo Polaków. Mając dostęp do lokalnych archiwów, ustalił, że nawet dane figurujące w centralnych archiwach sowieckich służb specjalnych są nieścisłe i różnią się od faktycznych, figurujących w archiwach rejonowych i obwodowych, o około jedną trzecią. Zdaniem prof. Aleksandrowicza, tylko badania prowadzone w lokalnych archiwach pozwolą na poznanie całej prawdy o wywiezionych Polakach.

Potrzebne są także badania cząstkowe dotyczące problemów dotkniętych dopiero przez historyków. Do nich należą m.in. losy ziemiaństwa polskiego na Kresach Wschodnich II RP w latach pierwszej sowieckiej okupacji 1939–1941. Stanowią one absolutnie „białą plamę”. Doczekały się dotąd tylko jednej monografii. Do 1989 r. żadnych badań w tej dziedzinie nie prowadzono. Źródła do dziejów ziemiaństwa na Kresach w latach 1939–1941 są też bardzo ubogie i rozdrobnione. Z dyskusji, jaka wywiązała się po referacie dr. Józefa Marosza, można wnioskować, że trzeba bardzo ostrożnie podchodzić do relacji pozostawionych przez samych ziemian. Są one często zbyt subiektywne i nadmiernie apokaliptyczne.

Na sesji mówiono też o konieczności przewartościowania oceny Syberii jako „niehumanitarnej ziemi”. Apelowano o to m.in. prof. Adam Dobroński, przypominając,

Grób Nieznanego Sybiraka w Białymstoku

że wielu naszych rodaków wyjechało za Ural za chlebem i nieże im się tam powodziło. Jako konkretny przykład podał znajdującą się pod Tomskiem osadę Białystok, założoną przez Polaków pochodzących z tego miasta.

„Marsz żywej pamięci”, trwający prawie osiem godzin, wypadł imponująco. Wzięły w nim udział delegacje wszystkich ogniw Związku z pocztami sztandarowymi. Wiódł on od Pomnika Katyńskiego przy Rondzie Katyńskim do kościoła pw. Ducha Świętego, z którego po nabożeństwie uczestnicy marszu udali się pod pomnik – Grób Nieznanego Sybiraka, pod którym odbył się Apel Poległych. Uroczystości miały charakter ekumeniczny. Za zmarłych Sybiraków modlono się w obrządku katolickim i prawosławnym.

ANTONI MAK

W Europie zachodzą procesy ważne dla przyszłości kontynentu. Kościół nie może zrezygnować z uczestnictwa w nich. Zacieśnianiu więzi między państwami i rozwojowi Unii Europejskiej towarzyszą sekularyzacja oraz „kryzys człowieka europejskiego”. Dlatego chrześcijaństwo – świadomi szans i zagrożeń – powinni wpływać na kierunek integracji, dając świadectwo zasadom Ewangelii – stwierdzili przedstawiciele episkopatów Europy Zachodniej zaproszeni 14 i 15 września do Krakowa na zorganizowaną przez Papieską Akademię Teologiczną i COMECE konferencję „Świadomość tożsamości europejskiej. Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej”. Kardynałowie, biskupi i księża oraz dziennikarze, przedstawiciele europejskiej chadecji i naukowcy z ośrodków akademickich zastanawiali się, jak wśród wierzących wzbudzić większe zainteresowanie koncepcją jedności Europy.

Wiele uwagi poświęcono przyjętej w grudniu ubiegłego roku Karcie Praw

Nie bójmy się integracji

Wartości religijne będą w Unii Europejskiej tylko tyle, ile ich tam wprowadzą sami chrześcijanie. Strach i opór przed integracją nie jest postawą godną ludzi Kościoła.

Podstawowych UE. Nie szczędzono krytyki jej twórcom, którzy nie zadbali o obecność jasnych odniesień do religii w uchwalonym tekście. – Szkoda, że politycy reprezentujący w Parlamencie Europejskim interesy ludzi wierzących nie wykazali wystarczającej determinacji – mówiono w czasie dyskusji po prelekcji bp. Attilio Nicory z Włoch, poświęconej konfrontacji wartości chrześcijańskich i instytucjonalnych perspektyw integracji w Europie. Biskup Nicora przestrzegł przed jednoznaczną krytyką całej Karty, którą – mimo wielu znaków zapytania i rozmycia pewnych terminów – uznał za krok do przodu na drodze ku kolejnym aktom tego rodzaju.

Relatywizm prawdy prowadzi do kryzysu kultury, dlatego „kryzys człowieka europejskiego” jest jednocześnie „kryzysem człowieka chrześcijańskiego”. Ale błędy antropologiczne obecne w ideologii sekularyzmu, która rozwija się w Europie Zachodniej, nie mogą skłaniać nas do chowania głowy w piasek. Tchórzostwo jest niegodne chrześcijanina. Papież wymaga od ludzi Kościoła rozwoju wkładu w Europę, jej kulturę i integrację – mówił praelat Celestino Migliore, zastępca Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej. Jego słowa korespondowały z wystąpieniem abp. Józefa Życińskiego. –

Papież Grzegorz Wielki okazywał więcej szacunku dla Hunów czy Wandali, z którymi podjął skuteczny dialog, niż przedstawiciele zideologizowanego chrześcijaństwa okazują społeczności Europy Zachodniej, doświadczającym zagrożeń niesionych przez sekularyzm – konstatował Metropolita lubelski.

Do głębszego zaangażowania Kościoła w Polsce na rzecz rozszerzenia Unii zachęcał doradca europejskich chadeków Stephen Biller. – Od stopnia ważnego zaangażowania zależy, jak dalece chrześcijańskie będą fundamenty zjednoczonego kontynentu – stwierdzał Biller. Poparł go Horst Langes z Fundacji Roberta Schumana, uzasadniając, iż w pluralistycznych społeczeństwach UE będą respektowane tylko te z wartości bliskich katolikom, prawosławnym i protestantom, z którymi wcześniej – zjednoczeni we wspólnym ekumenicznym froncie – przebijają się do gremiów politycznych. W pojedynkę nie mamy bowiem większych szans.

Obecni na konferencji polscy księża niekiedy ze zdumieniem reagowali na przedstawiane poglądy. – Wreszcie ktoś z większym optymizmem opowiada o integracji europejskiej i radzi, jak się w niej znaleźć, żeby nie zatracić swojego kręgozłupa, a jednocześnie nie za-

mknąć się na jej dobrodziejstwa – konstatoowali w kuluarach. Wrażenie potęgował fakt, że zagraniczni i polscy biskupi mówili jednym głosem.

O doświadczeniu Kościołów lokalnych w poszczególnych krajach pretendujących do UE opowiedzieli biskupi z Litwy, Węgier i Czech. Ich głosy były niezwykle cenne dla gości z Brukseli. Reprezentujący Litwę kardynał Audrys Juozas Backis nakreślił interesującą panoramę postkomunistycznego społeczeństwa i problemów Kościoła w swoim kraju.

Krakowska konferencja pokazała, jak wielki jest głód tego rodzaju dyskusji. Dlatego jej uczestnicy zdecydowali, że przez najbliższe lata będą się spotykać, aby rozważać takie wyzwania, jak kształt przyszłej konstytucji UE oraz problem równego traktowania społeczeństw starych i nowych członków Wspólnoty. Kościół musi mieć wypracowane odpowiednio wcześniej zdanie na te tematy. Inaczej wołanie Ojca Świętego o chrześcijański uniwersalizm i poszukiwanie nowych, odważnych – uwzględniających kulturowe znaki czasu – form integracji pozostanie bez odpowiedzi. Byłby to błąd, który chrześcijaństwo mogłoby przypłacić brakiem twórczej obecności w życiu Europy.

MICHAŁ GÓRA

Kadr z filmu „Syzyfowe prace”, reż. Paweł Komorowski

26. Festiwal Filmów Fabularnych w Gdyni Festiwal i co dalej?

Już w ubiegłym roku ogromna ilość filmów telewizyjnych w konkursie sprawiła, że nastąpiło zachwianie równowagi pomiędzy produkcją dla telewizji i kin, co rodziło obawę przekształcenia festiwalu filmów fabularnych w festiwal filmów telewizyjnych. W tym roku w konkursie znalazły się nie tylko filmy reżyserowane przez profesjonalistów i wyprodukowane w oficjalnych strukturach kinematografii czy telewizji, ale również filmy realizowane przez amatorów poza tymi strukturami.

Obecnie każdy, kto dysponuje w miarę dobrą kamerą wideo i komu uda się pozyskać niewielkie nawet środki finansowe, może nakręcić film, a później wystać go na gdyński festiwal. Między innymi z tego też powodu uczestnicy festiwalu obejrzeliby aż 31 filmów, z czego przynajmniej połowę można byłoby spokojnie pominąć, gdyby istniała jakakolwiek komisja selekcyjna, kwalifikująca filmy do konkursu. Festiwal byłby krótszy, a dysponujący mizernym budżetem Komitet Kinematografii mógłby zaoszczędzić jakieś środki finansowe, przeznaczając je na przykład na wsparcie filmowego debiutu.

Ta pozorna obfitość filmów nie jest w stanie ukryć fatalnej kondycji finansowej, w jakiej znajduje się polski przemysł filmowy. Wystarczy porównać środki, jakimi dysponuje Komitet Kinematografii na produkcję filmów

kinowych, ze środkami, jakimi wspierają własną produkcję, np. Czesi czy Węgrzy. Zorganizowana w czasie festiwalu przez Krajową Izbę Producentów Audiowizualnych sesja programowa z udziałem przedstawicieli związanych z kinem środowisk twórczych, w której, prawdopodobnie w ramach kampanii wyborczej, zabierali głos delegaci kilku partii politycznych, po raz kolejny uświadomiła zebranym, w jaki sposób i na jaką skalę dbają o swoją kinematografię inne państwa. Oczywiście trudno w obecnej sytuacji ekonomicznej przenosić do nas w całej pełni doświadczenia np. Kanady, o których wyczerpująco informowała specjalnie przybyła z tego kraju specjalistka, ale nie można oprzeć się wrażeniu, że przynajmniej część z nich z powodzeniem dałoby się w Polsce wykorzystać. Niektóre z tych postulatów zgłaszane są już od lat, jednak o ile udział budżetu kultury w Polsce w ciągu kilku ostatnich lat rósł, to kinematografii przydzielana była coraz mniejsza jego część, od 4,7 proc. w 1996 roku do 1,7 proc. w roku bieżącym. Jest to tym bardziej niepokojące, że właściwie każde państwo Unii Europejskiej, doceniając kulturotwórczą rolę filmu, a jednocześnie popierając produkcje o wysokich walorach artystycznych i intelektualnych, także komercyjnych, jeżeli ma to znaczenie dla kultury narodowej, bierze na siebie obowiązek finansowego

wspierania tych produkcji, czy to bezpośrednio w formie dotacji z budżetu państwa lub poszczególnych landów, jak to się dzieje np. w Niemczech, czy też pośrednio z wydzielonych funduszy, np. we Francji i Włoszech, a nawet, jak w Wielkiej Brytanii, z loterii narodowej.

W Polsce produkcja filmowa prawdopodobnie już dawno skurczyłaby się do kilku pozycji rocznie, gdyby nie udział telewizji publicznej, przeznaczającej na nią wielokrotnie większe środki niż Komitet Kinematografii. Ale i te środki już w tym roku uległy zmniejszeniu, co wiąże się ze spadającymi wpływami z reklam i abonamentu. Jak podano oficjalnie, ściągłość abonamentu kształtuje się na poziomie 30 procent. Jeszcze w ubiegłym roku TVP na całą produkcję filmową (seriale, filmy fabularne i animowane) wydała 90 mln zł, a w tym roku około 70 mln. W każdym razie TVP w tym roku produkowała lub współprodukowała 16 filmów pokazanych na festiwalu, w tym nagrodzony „Złotymi Lwami” film Roberta Glińskiego, i dwa interesujące debiuty w reżyserii Macieja Pieprzycy i Andrzeja Urbańskiego. Nie wiele jednak z pokazanych na festiwalu czeka jakakolwiek kariera w kinach, większość z nich zaistnieje wyłącznie w programie telewizyjnym.

Nagrodzony już w Karlovych Varach film „Cześć Tereska” Roberta Glińskiego zasłużenie zdobył w Gdyni główną nagrodę. „Cześć Tereska” to sugestywna, przynębiająca historia żyjącej w warszawskim blokowisku piętnastolatki, która pod wpływem przyjaciółki ze szkoły krawieckiej niszczy swoje marzenia o lepszym życiu. Reżyser niezwykle precyzyjnie obrazuje stopniowe pograżanie się nieznajdującej oparcia w rodzinie nastolatki w świat towarzystwa spod budki z piwem, alkoholu, pierwszych konfliktów z prawem i dalekich od romantycznych wizji miłosnych doświadczeń. O sukcesie filmu i wiarygodności przedstawionych na ekranie wydarzeń w znacznym stopniu zdecydowały kreacje stworzone przez grające w filmie aktorki niezawodowe. Gliński przedstawił niezwykle pesymistyczny, ale wiarygodny obraz środowiska, w jakim obraca się tytu-

lowa Tereska, chociaż należy pamiętać, że jest to jedynie wycinek naszej rzeczywistości. Film już wkrótce zobaczymy w kinach. Kolejnym tytułem podejmującym problem narastającej przemocy wśród młodych ludzi było znane już z telewizji „Inferno” Macieja Pieprzycy, film znakomicie wyreżyserowany i zagrany. Tu również autor podejmuje pytanie o źródła często niewytłumaczalnej agresji młodzieży, ale nie poprzestaje na wyłącznie racjonalnym tłumaczeniu aktów, wobec których wszyscy czujemy się bezsilni. Szkoda, że jury całkowicie zignorowało jeden z najlepszych filmów tegorocznego festiwalu. Zarówno „Inferno”, jak i „Bellissima” Andrzeja Urbańskiego, który otrzymał nagrodę za debiut reżyserski, powstały w ramach telewizyjnego cyklu „Pokolenie 2000” umożliwiającego start debutantom.

W scenarii wielkomiejskiego blokowiska, typowego produktu PRL-u, rozgrywa się fabuła kilku innych filmów. Czasami odnosi się wrażenie, że zrodził się w Polsce jakiś nowy gatunek filmowy, który mógłby przyjąć nazwę od tytułu filmu „blok.pl” Marka Bukowskiego. Film Bukowskiego i „Że życie ma sens” Grzegorza Lipca, oba będące produkcjami niezależnymi, opowiadają o dezintegracji więzi międzyludzkich, społeczności w stanie rozkładu. Drugi z tych filmów to swoista prowokacja obyczajowa, a naturalizm wielu scen i rynsztokowy język mający dodać autentyzmu przedstawianym na ekranie wydarzeniom, skutecznie zachęcają widza do zastanowienia się nad sensem powstawania podobnych produkcji.

Większość pokazanych w konkursie tytułów, wśród których znalazło się znowu kilka opowieści o bohaterach polskiego połświatka przedstawiała skrajnie przeczerzonym obraz współczesnej Polski. Opisywały one fragmenty rzeczywistości, pozostawiając widza w przekonaniu, że nie ma w niej miejsca dla ludzi uczciwych, kierujących się w swoich działaniach zasadami moralnymi, którzy nie poddają się wynikającej z obojętności filmów konstatacji, że „blok określa świadomość”.

EDWARD KABIESZ

Misje w dalekiej Rosji

Niedawno poświęcono drugi kościół na antypodach Rosji. Najpierw był Irkuck (rok temu), teraz: Južno-Sachalińsk (to przedwojenna Toyohara). Stary japoński kościół spalili Sowieci w latach siedemdziesiątych z nienawiści do wiary i japońskich pamiątek. Teraz mamy nowy. Mimo niedawnego trzęsienia ziemi stoi nadal... i ma się dobrze. Powstał jako memento amerykańskiemu księdzu, który to dzieło rozpoczął i zmarł na pół roku przed ukończeniem. Wiele mu zawdzięczam. Ks. Benedykt Zweber był znany z dobroci i także, obfitej korespondencji. Nowy kościół pw. Wniebowzięcia Matki Bożej w Južno-Sachalińsku konsekrował administrator apostolski dla Syberii Wschodniej – bp Jerzy Mazur SVD. Jest to pierwsza świątynia konsekrowana w nowym tysiącleciu w Prefekturze Karafuto na Sachalinie (Prefektura wchodząca w skład administracji kościelnej Japonii została

odnowiona przez Jana Pawła II w 2000 roku).

„Dzisiejsza uroczystość daje wspólnocie Kościoła na Sachalinie wielką nadzieję, bowiem odradza się kolejna parafia, która będzie kontynuacją obecności Kościoła katolickiego na tej wyspie – mówił m. in. w homilii bp Mazur. – Nasi przodkowie, którzy byli zsyłani na Sachalin, przynosili ze sobą wiarę i kulturę. Dzisiaj patrzymy w przyszłość i mamy nadzieję, że Bóg pomoże nam w odrodzeniu Kościoła i społeczeństwa, że rodziny przeżywające tak wielkie trudności, staną się trwałym twórczym Kościołem”.

Chciałbym podzielić się na koniec taką refleksją. Uważam, że polski Kościół jest wciąż za mało misyjny. Mamy największą w Europie, i chyba na świecie, liczbę powołań kapłańskich i zakonnych i najmniejszy odsetek misjonarzy. Komuniści zamknęli nas w getcie, odczyli patrzyć na Europę i świat jako wspólny dom i skutek jest taki, że w tym zakątku Rosji, gdzie pracuję, jest nas tylko

2 polskich kapłanów (Amurski Kraj – Sachalin), 5 Słowaków (Jakutya – Kamczatka – Błagowieszczeńsk) i aż 6 Amerykanów. Alpeluj: módlcie się za powołania misyjne, albo po prostu sami przyjeżdżajcie.

Ks. Jarek Wiśniewski, Sachalin

Postawy

Piszę mój list po przeczytaniu artykułu Jerzego Bukowskiego „Tragedia jako widowisko” (GN nr 33). Autor krytykuje w nim obojętność i niezuczulenie niektórych rodaków, w tym szczególnie ludzi młodych, którzy tragedię innych traktowali jak dobre widowisko i zabawę. Na tym tle brak mi oceny postępowania polityków z pierwszych stron gazet. Zachowanie prezydenta A. Kwaśniewskiego należy poddać ostrej krytyce. Prezydent, spędzając swój urlop nad morzem, nie raczył go przerwać choćby na jeden dzień, aby poświęcić go powodzianom, którzy tak bardzo potrzebowali pomocy

materialnej, a przede wszystkim wsparcia duchowego. Na tym tle należy przypomnieć wielki pożar koło Kuźni Raciborskiej i zachowanie prezydenta Wałęsy, który udał się na miejsce pożaru, aby spotkać się ze strażakami i ludźmi zagrożonymi przez ogień. Przekazał wówczas 500 000 zł na cele związane z pożarem. Jakże różne zachowania tych dwóch prezydentów. Brak osobistego zainteresowania Kwaśniewskiego na rzecz powodzian, jak również jego zachowanie w Kaliszu i Charkowie, bulwersuje na tyle dużej popularności i poparcia, jakie ma w sondażach. Widocznie społeczeństwo ma oczy zamknięte, w czym pomagają sprzyjające mu media. Pan J. Bukowski krytykuje postępowanie ludzi młodych, ale skąd młodzież ma brać przykład, jak nie z góry. A Kwaśniewski miał być prezydentem „wszystkich” Polaków, ale na pewno nie był prezydentem powodzian – ludzi będących w potrzebie i dotkniętych tragedią.

J. Nowakowski, Ruda Śląska

Musi być inaczej

KS. REMIGIUSZ SOBAŃSKI

Najczęściej powtarzane zdanie po ataku terrorystycznym na Nowy Jork i Waszyngton 11 września brzmiało: „Świat już nie będzie taki jak dotychczas”. Zmiany odczuwamy z pewnością. Jednak terroryzm to nie zjawisko nowe. Różna jest jego skala: jedni wymuszają haracz od sklepikarzy, inni chcą wstrząsnąć podstawami cywilizacji zachodniej. Są to zjawiska narastające.

Nie brakowało przecież ostrzeżeń. W raportach zwracano uwagę na fakt, że ataki terrorystów pochłaniają coraz więcej ofiar, a ich akcje mają na celu przelew krwi już nie tylko po to, by zwrócić na siebie uwagę, lecz konsekwentnie zmierzają do urządzenia masakry. Po prostu akty nienawiści, kara wymierzana wrogom. Tak zwana opinia światowa potępiała te działania, ale nie za bardzo i niezbyt konkretnie.

Bo tak naprawdę akty te były skierowane przeważnie przeciw Amerykanom. Chociaż bomby rzucone na kosza amerykańskie w Arabii Saudyjskiej i na dwie ambasady USA w Afryce zabiły lub zraniły ponad 6 tysięcy osób, nie przejmowano się tym specjalnie. Uważano to za sprawę Amerykanów. A ci po prostu służyli za chłopców do bicia i winowajców za wszelkie niepowodzenia innych.

Taki „dyżurny winowajca” zawsze jest potrzebny, wystlizowano do tej roli jeden naród (podobnie też u nas, i ci z lewa, i ci z prawa znaleźli jednego chłopca do bicia i partię winowajczynię śniącą się – jak widać – niektórym po nocach). Teraz dokonano ataku w Ameryce, ale dotknął on nie tylko obywateli USA. Tysiące pracujących w World Trade Center to przecież ludzie z całego świata.

Widzimy na własne oczy, jak krucha jest nasza cywilizacja. Wydawało się, że ona po prostu jest – że można z niej korzystać jak z gotowego, wybrzydzać przy tym i kręcąc nosem, a czasem ciskając w nią kamieniami. Jakoś nie za bardzo przejmowano się terroryzmem organizujących się na skalę światową „antyglobalistów”, ani zniszczeniem i spustoszeniem, jakiego dokonywali w Seattle, Göteborgu, Genui... Powiadano „dostało się, komu trzeba”. Wykorzystywano okazję, by ulżyć sobie, ciskając gromy na wyimaginowanego wroga. Po prostu kibicowano wydarzeniom i – jak to na zawodach – ktoś oberwał, są przegrani i zwycięzcy, ale potem wszystko, co ważne, funkcjonowało nadal w zagospodarowanym świecie. Urządzano protesty, krzykliwe i spektakularne, ale ze świadomością, że można sobie na nie pozwolić, bo

gałąź cywilizacyjna, na której się siedzi, jest mocna i nie do przepiłowania.

A teraz uprzytomniono nam brutalnie, że to wcale nie tak. To nie jest tak, że mamy cywilizację, którą możemy do woli i spokojnie konsumować, grymasząc przy tym i skarżąc się, że należy się nam więcej, szybciej, łatwiej, bardziej wedle naszego gustu. O cywilizację trzeba się troszczyć, pielęgnować ją, strzec jej. Żyliśmy w niej, jak w czymś gotowym, funkcjonującym w sposób oczywisty, nawet wtedy, gdy ktoś nasypał piasku w jej tryby – maszynaria sama się oczyszczała. Oczywiście, atak na Manhattan i na Pentagon nie oznacza końca cywilizacji. Ale łatwość, z jaką go dokonano i tysiące ofiar ludzkich, jakie pociągnął za sobą, uświadamia nam, jak bardzo cywilizacja nasza zależy od ludzi – czyli od nas. Zaczynamy rozumieć, że cywilizacja nie przetrwa inaczej, jak tylko jako „cywilizacja miłości”. To nie jest tylko „pobożne hasło”. To zwrot o konkretnej treści. Myślę, że nad jego treścią winniśmy wszyscy się zastanowić. Zarówno ci, którym brzmi on dość obco, zbyt wzniośle. Jak też ci, którzy chętnie go przywołują. Niestety, często myśląc o innych, nie o sobie.

Byle do jesieni (2005)

MACIEJ SABLIK

Sądząc po wesołości panującej w sztabach wyborczych ugrupowań, którym elektorat wręczył mandat w pierwszym dniu jesieni, najbliższa kadencja upłynie radośnie, choć może nie wszystkim będzie do śmiechu. Przekrój nowego parlamentu jest wielce zróżnicowany, więc zapewne odpowiada zróżnicowaniu naszego społeczeństwa. Abstrahując (przepraszam za to inteligenckie słowo, ale będę, proszę elektoratu, pracował nad sobą, by w przyszłości rzecz wyrazić prościej), a więc abstrahując od przynależności partyjnej posłów, na ławach sejmowych zobaczymy szeroką panoramę polskiego społeczeństwa. Nie tylko większość ma tu swoich przedstawicieli, nie tylko mniejszości narodowe, ale nawet telewizja TVN zdołała umieścić na sejmowej ławie jednego z bohaterów programu „Big Brother”, dla niepoznaki startującego w barwach SLD-UP (6 mln wyborców – jak niewiele trzeba ich zdobyć, by rządzić niepodzielnie!).

Ma Austria swojego Haidera, mamy teraz my Leppera. Tamten jest, co prawda, doktorem prawa, ale ten za

to taki swojski. Poza tym mówi nie gorzej od prawnika, ponieważ odbył solidny staż w instytucjach wymiaru sprawiedliwości. Przy takiej praktyce żadne austriackie gadanie nie wpędzi go w kompleksy. Wiwat Miller, wiwat Lepper, wiwat wszystkie Stany, jak zawołał jeden z mych przyjaciół, który rozładował syndrom napięcia powoyborczego, nawiązując kontakt z konsulem amerykańskim w sprawie uzyskania wizy pobytowej. O Lidze Polskich Rodzin nie będę pisał, bo wierzę, że to przeważnie katolicy, zaś Pismo Święte nakazuje najpierw pomówić z bratem, potem zaprowadzić go do kościoła, a nie od razu opisywać w gazecie.

Do kościoła warto będzie zaglądać częściej niż dotychczas. Trzeba się będzie dużo modlić. I to nie o sprawny rząd, bo ten na pewno powstanie. Nawet gdyby zwycięzcy zdobyli mniej niż połowę głosów, to mam pełne do nich zaufanie, że uzyskają poparcie dla gabinetu – a cóż to za problem w naszej rzeczywistości wyluskać paru posłów z ugrupowań nominalnie opozycyjnych? Trzeba się będzie modlić, żeby Polski nic złego

nie spotkało. A po wyjściu z kościoła, trzeba iść do szkoły. Bo dużo jeszcze musimy się nauczyć. Przynajmniej ci, którzy dostrzegą, że uczyć się trzeba, bo jeśli ktoś uważa, że zjadł wszystkie rozumy, to oczywiście do szkoły nie pójdzie. Przede wszystkim trzeba się nauczyć, jak uczyć, że nie ma prostych rozwiązań, że tak jak w przyrodzie działa prawo grawitacji, tak w ekonomii obowiązuje zasada „nie ma darmowych obiadów” – za wszystko trzeba na tym leż padole zapłacić.

Na razie największą cenę zapłacił rząd i premier Buzek osobiście. Na szczęście zdążyli wykonać mnóstwo czarnej roboty dla Ojczyzny. Obudziliśmy się w Polsce innej, ale nie będzie łatwo w niej pójść tak wiele, jak dwie kadencje temu. To tylko w mitach Herkules wychodzi zwycięsko z ciężkich prób. W Polsce Opatrzność interweniowała nieraz, teraz uznała, że Jerzy Buzek powinien odpocząć po swym trudzie. Panie Premierze, wiem, że Pan ten wyrok przyjmie z chrześcijańską pokorą. Za Pańskie poświęcenie – serdeczne *Bóg zapłać*.

Wolny człowiek w punkcie zero

PIOTR WOJCIECHOWSKI

Jest nowy rok akademicki, nowa inna Polska, nowy inny świat. Polacy podzielili się na połowę i potem jeszcze raz na połowę. Połowa uprawnionych do głosowania zaniechała dokonania wyboru. Z połowy głosujących połowa otworzyła drogę do władzy postkomunistom, którzy z komunizmem mają tyle wspólnego, co z postem. Lewicą nazwali się dla kamuflażu i jeszcze raz ludzie się na to nabrali. Trzy czwarte społeczeństwa będzie przez cztery lata, a może i osiem, zakładnikami pozostałej jednej czwartej, co byłoby sytuacją kłopotliwą nawet wtedy, gdybyśmy mieli pewność, że jest to ćwiartka naj-mądrzejsza. Zwycięzcy nie muszą spełniać danych obietnic, ponieważ zostali wybrani głosami łatwowiernych, wystarczy, że będą dostarczać swoim wyborcom kolejnych porcji propagandowej pulpy.

Świat po ataku samobójców-terrorystów na kluczowe, a zarazem symboliczne budynki w USA nie będzie już taki sam. Cywilizacja wysokich technologii, globalnej gospodarki i jednego supermocarstwa, wyznaczającego kierunek całej reszcie, okazała się potęgą wrażliwą na czynniki, które lekceważyła jako irracjonalne – fanatyzm, emocje, szaleństwo, mity.

Byłem w Pakistanie kilka lat temu, wtedy rządziła pani premier Benazir Bhutto. Pamiętam rozmowy z pakistańskimi intelektualistami, wyznawcami islamu. Pamiętam, jak ubolewali nad moralnym spustoszeniem, jakiego dokonuje wśród młodzieży to, co nazywali „agresją satelitarną” – to znaczy docierające za pośrednictwem satelitów filmy, programy rozrywkowe, muzyka rockowa, pokazy mody. Mieli do mnie, jako chrześcijanina, żal, że moja wiara na to wszystko pozwala. Z ich perspektywy to ja byłem odpowiedzialny za Hollywood, MTV i Faishon TV. Przekonywali mnie, że islam, aby zneutralizować agresję z „satelitarnych talentów”, musi bronić się fundamentalizmem, zamknięciem, potępieniem USA jako „światowego szatana”. Niełatwo będzie dziś rozsupłać więzy między poczuciem krzywdy i zagrożenia, biedą, fanatyzmem a terroryzmem. Trzeba pojąć, że wszędzie, gdzie są pełne emocji tłumy, obok pierwiastków psychologicznego i socjologicznego pojawia się i psychiatryczny. Urojenia paranoików, schizofreniczne wizje stają się elementami programów działania w warunkach wielkich zbiorowości i rozpaczliwej sytuacji. Gdy nie ma rozwiązań racjonalnych, szaleńiec może być prorokiem. Terroryzm jest

bronią słabych i zrozpaczonych. Przedstawiający amerykański punkt widzenia Zbigniew Brzeziński twierdził: Terroryzm można zlikwidować, bo terroryzm wymaga przecież poważnych funduszy i fanatycznie nastawionych ludzi”. Prawda to, ale nie do końca. Prawdziwym źródłem terroryzmu jest wprawdzie rodząca się z poczucia krzywdy nienawiść, ale w świecie opartym na konkurencji, na terroryzmie zarabia się miliony – handlując bronią, albo miliardy – wykorzystując historyczne reakcje gield. Kto wiedział o zamachu na nowojorskie Bliźniacze Wieże, ten na zmianach kursów zarobił więcej, niż kosztowały przygotowania do terrorystycznego ataku.

Nadchodzi trudny czas. Gdy na świecie rządy wypowiadają wojnę terroryzmowi, społeczeństwa powinny podjąć działania zapobiegające krzywdzie, biedzie i nienawiści. W Polsce trzeba będzie pilnie uczyć się bronięcia demokracji i właściwego jej użytkowania w warunkach dominacji mało sprzyjających demokracji ugrupowań. Demokracja ciągle daje nam szansę racjonalnego wspólnego działania przeciw krzywdzie, biedzie i nienawiści tu, na dole. Gdzie trzy czwarte narodu znów musi się spotkać, jak wolni z wolnymi.

STEFAN KUDEŁKO

* * *

Czasami
potrzebne są
wiosła
czasami
skrzydła
zawsze
nadzieja
i wiara
z nimi
w największej powodzi
gdy wszystko
potop zalewa
znajdziesz
bezpieczną przystań
swój Ararat

Słowa

Czasem słowo
do słowa
jak wilk
i owce

czasem słowo
przy słowie
jak korale
na nitce

czasem słowo
do słowa
jak kwiat
do kożucha

czasem słowo
ze słowem
jak fortepian
i skrzypce

MIROSLAW RZEPKA

MARIA PYKA
Zgliszcza

Człowiek stanął
Na zgliszczach swego Boga.
Kłęcząc –
Patrzył bezradny
Na dzieło przemocy.
Pytał –
Co znaczy człowiek
Żyjący bez Boga
Jak bez ubrania.
Bezwzględna wielkość
Fanatyczna miłość własna
Zniszczyła drugą wielkość.
Przyszła milcząca – Pieta
Dziecię na kolana wzięła
W bólu ukoila.

JULIUSZ WĄTROBA
Jak dobrze

Jak to dobrze że deszcz
zacina skórę powietrza

Jak to dobrze że mrok
zasłania krzyczący dzień

Jak to dobrze że chłód
ostudza rozpalone głowy

bo każda jesień zapowiedzią
wiosny
bo piekło ziemi
zwiastowaniem nieba

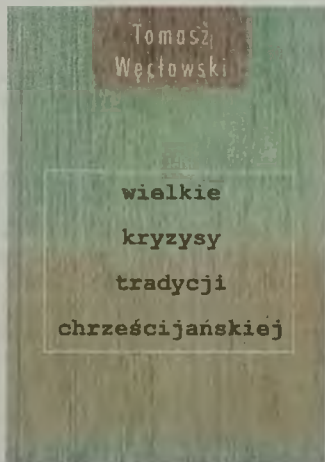
MARIOLA RUPAŁA
**Królestwo Niebieskie
w Kącie Oka**

Świat taki zwykły dookoła
Typowe domy
Normalni ludzie
Zwykły krajobraz
Katakлизmy zdarzają się zwykłe
gdzie indziej
Szczęście jeszcze dalej

Tylko czasem
Jabłko nad wyraz czerwone
Buzia dziecka uderzająco niewinna
Uśmiech matki niezwykle beztroski
To nie diabeł tkwi w szczegółach...

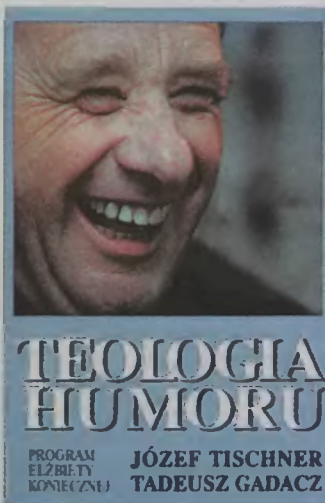
Księgarnia

Tę pasjonującą, choć niewielkich rozmiarów książeczkę czyta się jednym tchem, ale się jej nie „połyka”. Lektura, mimo krótkiego trwania, wybrzmiewa w nas mocnym echem, pozostawiając w umyśle i sercu głęboki ślad. „Wielkie kryzysy tradycji chrześcijańskiej” autorstwa ks. Tomasza Węćławskiego jest zbiorem esejów, które dotyczą zarówno konkretnych, „newralgicznych” zdarzeń z odległej przeszłości, jak i ich reperkusji w późniejszym rozwoju chrześcijaństwa, aż po czasy współczesne. I. Upadek świątyni, II. Sprawa Jezusa z Nazaretu, III. Okolice roku 1200. Rebelia ducha indywidualnego, IV. 1765–1965. Kryzys kapłaństwa, V. Rok 1997. Bohemia, Italia, Borussia – oto pięć wybranych przez autora „punktów odniesienia”, których – jego zdaniem – „krytyczne znaczenie dla obecnego stanu wiary i kultury chrześcijańskiej nie zawsze jest dostatecznie jasno dostrzegane i rozumiane”. Książka opublikowana została przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Audio

Był upalny wieczór 28 czerwca, dokładnie sześć lat przed datą śmierci ks. Józefa Tischnera. Krakowska „Piwnica pod Ogródkiem” nie była w stanie pomieścić gości, którzy szczerze wypełnili każdy wolny kąt i stali przyklejeni do ścian. Upał był nieznośny, ale nikt nie wychodził. Niekończące się wybuchy śmiechu rozsadały ściany. Dlaczego? Bo w środku trwała debata o... humorze w teologii. Przeważały anegdoty (najczęściej z własnego życia!) opowiadali ks. Józef Tischner i Tadeusz Gadacz. Zapis tego niecodziennego, prowadzonego przez Elżbietę Konieczną, spotkania ukazał się właśnie na kasecie „Teologia humoru”. Program z miejsca stał się bestsellerem, a tysiące ludzi zaczęło słuchać o tym, że Pan Bóg ma poczucie humoru. Audycja się nie zestarzała. Po siedmiu latach doskonale słucha się błyskotliwych odpowiedzi ks. Tischnera – człowieka obdarzonego przez Boga poczuciem humoru, lotnym dowcipem i zdolnością natychmiastowej riposty.

Wideo

„Oliver Twist”. Adaptacja jednej z najpopularniejszych powieści Karola Dickensa zrealizowana dla telewizji z Richardem Dreyfusse w roli demonicznego Fagina. Akcja filmu rozgrywa się w Anglii, w pierwszej połowie XIX wieku, a jego bohater, młody Oliver, ucieka z domu dziecka do Londynu, gdzie samotny i zagubiony na ulicach wielkiego miasta trafia do gangu złodziejaszków i łotrów stworzonego przez bezwzględnego Fagina. Oliver, który przez cały czas marzy o lepszym życiu, zostaje oskarżony o przestępstwo, którego nie popełnił i ucieka z gangu, starając się udowodnić swoją niewinność. Tylko fakt, że na swojej drodze spotyka człowieka starającego się przyjąć go z pomocą sprawia, że po wielu perypetiach może zacząć nowe życie. W tej kostiumowej opowieści na uwagę zasługują starannie odtworzone realia XIX-wiecznego Londynu, ale zabrakło mu dramatyzmu i atmosfery cechującej znakomitą ekranizację tego samego dzieła dokonaną w 1948 roku przez Davida Leana.

Reż. Tony Bill; wyk.: Richard Dreyfuss, Elijah Wood, David O'Hara, Alex Trench, Antoine Byrne, Olivia Caffrey, USA 1997.

Na dalekiej Syberii

„Stosy obszernych dzieł, rozpraw i broszur napisano już o Syberii. Kraj ten, zwiedzany wzdłuż i wszerz przez setki uczonych, podróżników i wygnańców, należy dziś do najdokładniej zbadanych i opisanych części Państwa Rosyjskiego. Same tylko tytuły historycznych, etnograficznych, statystycznych, ekonomicznych itp. prac o Syberii – nie licząc pamiętników i wspomnień – obejmują kilka tomów!”. Tak rozpoczął swą książkę „Polacy w Syberii” wydaną w 1884 r. Zygmunt Librowicz, pierwszy historiograf obecności Polaków w tej krainie. Trudno zatem w ponad wiek później, w czasie którego literatura o Syberii przyrastała nadal, napisać nowatorską książkę o Dalekim Wschodzie.

Zadania takiego podjął się Marek A. Koprowski, reporter „Gościa Niedzielnego”, który w roku ubiegłym przemierzył rosyjski Daleki Wschód i Zabajkałe. Z podróży tej powstała relacja, którą można porównać śmiało z najlepszymi polskimi reportażami z wędrówek po Syberii pióra Benedykta Dybowskiego, Zygmunta Węglowskiego, Ludwika Niemojowskiego czy Wacława Wasilewskiego.

Książka „**Za Bajkałem**” jest zapisem wrażeń z podróży po Dalekim Wschodzie – Sachalinie, Kamczatce oraz krainach nadamurskich i nadbajkalskich. Podróż tę odbył nasz reporter tropem parafii katolickich, które w ciągu ostatnich dziesięciu lat powstały w syberyjskich miastach. Zatem jest to przede wszystkim książka o współczesnym Kościele w Rosji, o ludziach, którzy go tworzą, i ich działalności. Zbiorowy portret katolików na Syberii jest nader interesujący, pokazuje bowiem, że wspólnota ta żyje, odbudowuje swój stan posiadania sprzed 1917 roku i, co ważniejsze, rozszerza się, włączając grupy dotychczas nieobecne w Kościele łacińskim. O ile przed rewolucją Kościół katolicki w Rosji był Kościołem Polaków, Niemców, Litwinów czy Łotyszów, to dziś główną grupą wyznawców są Rosjanie, czy też, precyzyjnie mówiąc, rosyjskojęzyczni Sybiracy. Część z nich ma polskie korzenie i chociaż nie dominują w parafiach, to nadają im polski klimat. Związek Kościoła z polskością podtrzymują także duszpasterze rodem z Polski, bardzo liczni wśród wielonarodowego duchowieństwa.

Spostrzeżenia Koprowskiego na temat stosunków etnicznych we współczesnym Kościele na Syberii potwierdzają tezę wybitnego badacza dziejów katolicyzmu w Rosji, ks. prof. Romana Dzwonkowskiego, który twierdzi, iż Kościół katolicki na Wschodzie przestaje być Kościołem polskim, a staje się Kościołem Polaków, jako jednej z grup wyznawców. Reportaże z Dalekiego Wschodu potwierdzają ten proces, który zdaje się nieuchronny. Budzi on jednak także wiele napięć, gdyż wierni nie zawsze godzą się z usuwaniem języka polskiego z liturgii i zastępowaniem go językiem rosyjskim.

O ile przyszłość Kościoła za Bajkałem będzie „rosyjska”, to przeszłość jest zdecydowanie polska. O tej polskości syberyjskich parafii Koprowski opowiada. Jest to ogromna wartość książki, która prezentuje również genezę katolicyzmu na Syberii. Autor przy-

pomina powstanie wybitnych duszpasterzy zesłańców, takich jak św. Rafał Kalinowski czy ks. Krzysztof Szewernicki, przypominając przez Polaków w syberyjskich miastach od Władywostoku po Krasnojarsk. Nie pomija Koprowski dnia dzisiejszego Polaków na Syberii. Przedstawia polskie stowarzyszenia kulturalne w Irkucku, Ussu i Chabarowsku, wsie zamieszkałe przez Polaków – Wierszynę i Rozdole. Tropi potomków polskich zesłańców, którzy zajmują dziś ważne stanowiska w nauce, biznesie czy administracji (np. wicegubernator obwodu irkuckiego). Dzisiejszy obraz Polonii syberyjskiej znacznie odbiega od wizerunku syberyjskiego zesłańcy czy łagiernika utrwalonego w świadomości Polaków. Oczywiście materialne warunki życia w Rosji są nadal trudne, lecz nie ma na Syberii niechęci do Polaków i polskości, jest nawet pewien snobizm na polskie „korzenie” rodziny. Sybiracy są ludźmi tolerancyjnymi, otwartymi na inne narody, mającymi świadomość braterstwa różnych nacji w starciu z nieprzyjazną przyrodą. Dodatkowo, co podkreśla Koprowski, na Syberii istnieje powszechne przekonanie o wybitnym wkładzie Polaków w cywilizacyjny rozwój azjatyckiej części imperium rosyjskiego w XIX wieku.

Powrót Norwida

W Krypcie Wieszców w Katedrze na Wawelu odbyła się w poniedziałek ceremonia złożenia urny z ziemią z grobu Cypriana Norwida. „Naród przyjmuje te symboliczne prochy w wawelskiej katedrze królów, bo królom był równy” – mówił podczas uroczystości kard. Franciszek Macharski. Metropolita krakowski przewodniczył Mszy św. odprawionej w intencji poety. Wraz z nim celebrowali ją biskupi Kazimierz Nycz i Tadeusz Pieronek. Uroczystości odbyły się z okazji 180. rocznicy urodzin Norwida. Początek ceremonii obwieścił królewski dzwon Zygmunta. W południe rozpoczęła się Msza św., w której uczestniczył premier Jerzy Buzek oraz minister kultury i dziedzictwa narodowego Andrzej Zieliński. Aktor Tadeusz Malak odczytał esej Jana Pawła II poświęcony twórczości Norwida.

Zebrani w Katedrze na Wawelu wysłuchali poezji Norwida w interpretacji Zbigniewa Zapasiewicza. Następnie kard. Macharski zszedł do Krypty Wieszców, gdzie spoczywają prochy Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego. Tam odsłonił mosiężną urnę ozdobioną piękniutym sercem w kształcie liry. Jej autorem jest prof. Czesław Dźwigaj, który wykonał również

Dla nas, czytelników w kraju, szczególnie wzruszające są refleksje autora po pobycie w centrum dalekowschodnich łagrów – Magadan. Dopiero na tych stronach „**Za Bajkałem**” powraca obraz Sybiru – miejsca katongi i męczeństwa.

Wielką wartością reportażu Koprowskiego jest osadzenie dwóch głównych wątków narracji – opowieści o losach Kościoła i Polaków na Dalekim Wschodzie – na szeroim tle dzisiejszego życia Syberii.

Nad wyraz barwna jest relacja o odradzającym się w Buriacji buddyzmie. Pewien niedosyt budzą wiadomości o odbudowywanym się Kościele prawosławnym, bądź co bądź, wyznaniu większości syberyjskich Rosjan. Interesujące są obrazy pogranicza rosyjsko-chińskiego, które z miejsca konfrontacji między sąsiedami przeobraziło się w wielką strefę handlu i współpracy. Ciekawy dla czytelnika polskiego jest również opis dzisiejszego stanu świadomości postsowieckiego społeczeństwa Syberii.

Reportaż syberyjski Koprowskiego jest książką interesującą, swoistą fotografią katolicyzmu na Syberii A.D. 2000. Fakt, że jest to fotografia panoramiczna, osadzająca Kościół w bogatym tle wielu religii, narodów i kultur, daje większą wartość książce. Ta fotografia znalazła się na szczęście dla wiedzy czytelnika w „albumie”, zawierającym obrazy z przeszłości Rosji – XIX wieku, doby rewolucji bolszewickiej i komunizmu. To nadaje książce walor edukacyjny. Po tych pochwałach, na koniec, jedna uwaga krytyczna – zgodnie z polskimi zasadami językowymi mówimy: Kraj Nadmorski nie zaś Kraj Przymorski (to niepotrzebny rusycyzm!).

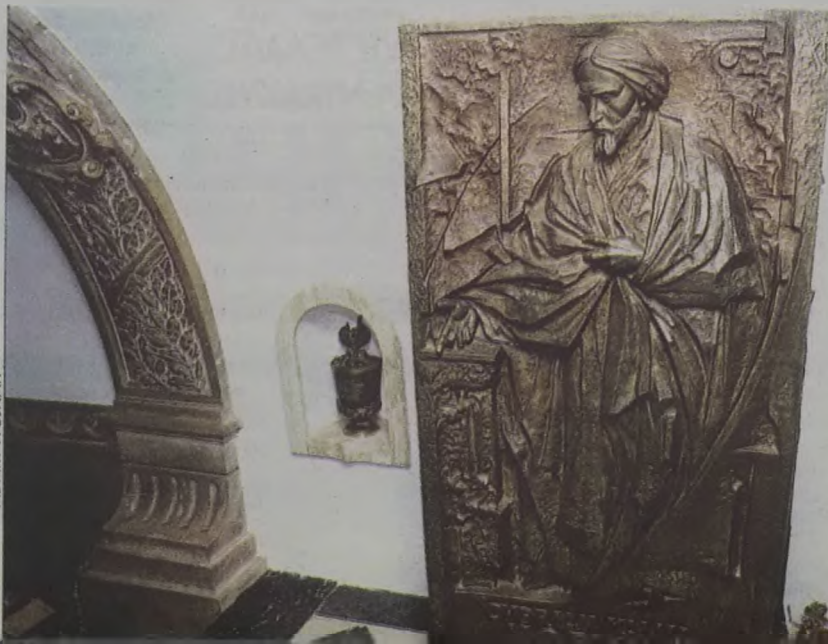
ANDRZEJ CHODKIEWICZ

Marek Koprowski: *Za Bajkałem*, Wydawca – „Gość Niedzielnny”, Katowice 2001.

Książkę można nabyć w księgarniach katolickich, w redakcji „Gościa Niedzielnego” oraz u kolporterów.

(Oprac. na podst. KAI)

Wawel – epitafium Norwida i urna z prochami poety, projekt i wykonanie prof. Czesław Dźwigaj

Lista nagrodzonych

Wielokrotnie zaskakiwała nas niebywała pomysłowość uczestników konkursu. Ze względów technicznych wielu zdjęć nie mogliśmy opublikować, stąd też nasza kolejna niespodzianka: 30 autorów najoryginalniejszych ujęć postanowiliśmy nagrodzić koszulkami z naszym logo. Otrzymują je: Piotr i Janek Puzanowscy (Wrocław), Teresa Sroga (Śrem), Anna Giermek (Oborniki Śl.), Robert Garstka (Będzin), Stanisław Polański (Mysłowice), Dominik Ożóg (Krośnice), Józef Mucha (Rzeszów), Jan Sroka (Sławno), Jan Kozok (Bładnice Dolne), Jakub i Józef Gańczorz (Książenice), Adam Król (Katowice), Ryszard Puchalski (Stary Sącz), Adam Wróbel (Jelesnia), Zofia Piecyk-Frączek (Celiny), Henryk Kasprzak (Wrocław), Janina Kocemba (Rzeszów), Robert Kohut (Skoczów), Janina Matejuk (Wrocław), Stanisław Ćwik (Słupsk), Klaudia i Bogusław Romkowie (Kraków), Rajmund Kuś (Świętochłowice), Jolanta Piec (Koszalin), Magdalena Rasnak i Maciej Wdowicki (Bydgoszcz), Aleksandra Gulewicz (Kluczbork), Grażyna i Stanisław Pykowie (Bieruń), Eugeniusz Fick (Świętochłowice), Marek Faber (Marcy-

poręba), Artur Dietrich (Bielsko-Biała), Roman Konzał (Gliwice) i kleryk Karol Tomczak (Kraków). Gratulujemy pomysłowości i poczucia humoru!

I ostatnia niespodzianka: ufundowaliśmy nie 10, lecz 20 albumów krajoznawczych „Polska”. Otrzymują je autorzy najciekawszych wypowiedzi konkursowych: Teresa Jankowska (Warszawa), Kinga i Wanda Strońskie (Wrocław), Kazimierz Bołuńdz (Wronów), Mateusz Ligocki (Cieszyn), Tadeusz Bratek (Katowice), Bartek Kuźnik (Świerklany), Katarzyna Rostek-Tokarska (Rybnik), Barbara i Henryk Leśniarowie (Nowy Sącz), Małgorzata i Paweł Koronczokowie (Nysa), Aniela Sobocińska-Baranowska (Zabrze), Joanna Kasińska (Piekietko), Piotr Krzyżowski (Dębienko), Dominika i Karolina Godek (Istebna), Krystyna Rosinka (Władysławowo), Kazimierz Migacz (Jurków), Józef Parzybut (Kąty), Marcin Dylus (Siemianowice Śl.), Wincenty Stachowski (Koszalin), Łukasz Florczyk (Dobrodzień), Honorata Hajduk (Mysłowice). Gratulujemy! Nagrody prześlemy pocztą.

Znaczący jest fakt, że aż 17 spośród nagrodzonych osób opisywało uroki naszego kraju. Kolejny dowód na to, że wcale nie trzeba wyjeżdżać daleko, aby „odkryć” coś ciekawego!

Rekolekcje kapłańskie listopad 2001

Ośrodek Rekolekcyjno-Wypoczynkowy „Stella Maris”
78-132 Grzybowo k. Kotorzgu,
ul. Kościelna 7
tel. (0-94) 358 12 30-31,
0-603 872-504

12-15 przewodniczy ks. bp Antoni Długosz

19-22 przewodniczy ks. bp Marian Gołębiowski

26-29 przewodniczy ojciec Leon Knabit

Zapraszamy. Księża marianie

KOLUMB Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne
43-100 Tychy, ul. Budowlanych 35
tel. (0-32) 227-70-76; 0-602 351 460

Wycieczki do Medjugorje 9 dni, cena 360 PLN + 150 DM – noclegi, wyżywienie w Medjugorje; Pielgrzymki do: LA SALETTE, LOURDES, FATIMY, WŁOCH, GRECJI. www.kolumb-tychy.com.pl

HALINA Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne
41-706 Ruda Śląska 6, ul. 1 Maja 18
tel./fax (0-32) 242 23 90 (11.00-15.00), (0-32) 242 43 90 (17.00-22.00), tel./fax (0-32) 242 68 33, kom. 0 601 471 527

Terminy wyjazdów do Medjugorje na 2001 rok
20-28.10 ■ 11.11-18.11 ■ 07.12-15.12
■ 28.12.2001-04.01.2002 r.
Pielgrzymka do Włoch 13-21.10.01 4/R/01

EKONOMICZNE OGRZEWANIE KOŚCIOŁÓW
Reflektorami ciepła TERM 2000 z IRK Philips
Nowa era ogrzewania promiennikowego
Warszawa, 0-22 822 37 82, 668 95 08

LUDWIK Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne
43-100 Tychy, ul. Akcyjowa 5
tel.: (0-32) 327-52-69, 227-02-14;
217-08-11 (po 18.00); 217-58-34; kom. 0601 415-485
Terminy wyjazdów do Medjugorje w 2001 roku
20.10-28.10 ■ 11.11-18.11 ■ 07.12-15.12
■ 28.12.2001-04.01.2002 5/R/01

RUSZTOWANIA

wynajem i specjalistyczny montaż.
Nietypowe roboty remontowe na dużych wysokościach
MCP KOPUŁY
tel. (0-32) 813-97-53, 0601 45-27-71 Atrakcyjne ceny

Zakład Sztuki Kościelnej
Schaefer. Rok założenia 1898
41-940 Piekary Śl., ul. Bytomska 129
tel. (0-32) 287-21-69, oferuje: figury z zakresu sztuki sakralnej w dużym wyborze, powietrznotrwałe i do wnętrza.

P.P.U.H. LEX-BUD 41-709 Ruda Śl. 9,
ul. Gen. Hallera 18a,
tel./fax (0-32) 342-06-93,
dom. 242-19-29,
www.lexbud.ic.pl 57 R 00

ŁUSZCZYCA: proponuje rewelacyjne leki –
VIPSOGAL oraz **PENTREXYL**
tel. (0-32) 276-70-27
Stanisław Bujdo
41-800 Zabrze
ul. Reymonta 11/16 9/R 01

CHRIST Czarnochowice 171
32-020 Wieliczka
producent: KOMUNIKANTY, HOSTIE,
OPŁATKI WIGILIJNE
Tel./fax: (0-12) 658-93-56; e-mail: christ@kr.onet.pl

Rok założenia firmy 1963
LAMPY, KINKIETY DO KOŚCIOŁÓW
projekty własne i zlecone
WYTWÓRNIĄ MOSIĄDZ, CHROM, WITRAŻ
40-047 Katowice, ul. Kościuszki 54,
tel. 2517-636; 2561-864 po godz. 18.00 11/R 00

Czego szukacie?... Misjonarze Świętej Rodziny zapraszają młodzież męską na Wieczniki Powołaniowe, które zbliżą Cię do Jezusa i pomogą rozeznać wolę Bożą we własnym życiu.

A oto terminy proponowanych spotkań:

9-11 listopada OTWOCK k. Warszawy
16-18 listopada POZNAŃ
23-25 listopada GLIWICE

Zgłoszenie udziału i wszelkie informacje o naszej rodzinie zakonnej pod adresem:
ks. Jerzy Sołtyś MSF
ul. Kołłątaja 80/82, 05-402 OTWOCK 4
tel. (0-22) 788 22 79; 0604 213 486;
e-mail: powolaniamsf@msf.opoka.org.pl

DZWONY

- DZWONY POJEDYNCZE
- WZBOGACANIE ISTNIEJĄCYCH ZESTAWÓW
- ZESTAWY WIELOGŁOSOWE
- KONSERWACJA

LUDWISARNIA FELCZYŃSKICH - TACISZÓW
44-171 TACISZÓW, UL. GLIWICKA 67
(0-32) 305 14 84

ZBIGNIEW LUDWIK FELCZYŃSKI
Rodzinna technologia w rękach VI pokolenia
Telefon osobisty: 0604 519 678

44-100 GLIWICE
ul. Kochanowskiego 31/18
Tel./fax (0-32) 238-29-86
HTTP://WWW.BMJ.COM.PL/~FELCZYN
e-mail: dzwon@bmj.com.pl
Warszawa, tel./fax (0-22) 857 57 03

KLINIKA 2000

PRYWATNA
KOMFORTOWA
KLINIKA CHIRURGII

KATOWICE 2580-122
ul. Żelazna 1 2598-075

Operacje okulistyczne
zaćmy (katarakty) unikatową metodą
fakoemulsyfikacji.

Pobyt w klinice tylko jeden dzień!
– zabieg operacyjny –
refundowany przez kasę chorych

„Ubogim głosić Ewangelię posłał mnie Pan”

To nasza dewiza.
Realizujemy ją pracując jako kapłani i bracia
w Polsce i w ponad 70 krajach świata.
Jeśli chcesz nas poznać, napisz:

Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej
Sekretariat Powołań, ul. Ostatnia 14, 60-102 Poznań
e-mail: powolania@omi.org.pl

67/R/01

asa

zawsze pod ręką

Artimenol – skutecznie łagodzi ból

- w łagodnych postaciach chorób reumatycznych
- bólach mięśni, zapaleniu ścięgien
- oraz nadwyżężeniach, zwichnięciach, stłuczeniach

Producent: ASA Sp. z o.o. tel. (0-77) 485 32 29

www.asavita.pl

Osteovit
Lactoval

Profilaktyka osteoporozy w przystępnej cenie

OSTEOVIT – zapewnia wysoką przyswajalność wapnia. Polecany dla kobiet w okresie przed- i pomenopauzalnym, młodzieży w okresie wzrostu, dla osób w podeszłym wieku, u których zmniejsza się wchłanianie wapnia.

Systematyczne zażywanie wapnia:

- wpływa na właściwe funkcjonowanie układu odpornościowego
- wzmacnia kości i zęby
- chroni przed alergiami i uczuleniami
- wpływa na procesy krzepnięcia krwi

OSTEOVIT – jest bezpieczny w stosowaniu.
Łatwy do połykania.

Producent: ASA Sp. z o.o., tel./fax 077/ 485 32 29

Dostępny w aptekach bez recepty
i sklepach zielarsko-medycznych

LECNICZE MATERACE GORCZYCOWE

SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIO Z WYTWÓRNI - POPRZEC POCZTĘ PROSTO
DO PAŃSTWA DOMU Z POMINIĘCIEM AKWIZYTORÓW I POŚREDNIKÓW

Drodzy Państwo!

Któż z nas nie słyszał o leczniczym wpływie nasion gorczycy białej na ludzki organizm, używały jej już nasze prababie do likwidowania niektórych schorzeń. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu na LECZNICZE WYROBY z nasion GORCZYCY BIAŁEJ, wytwórnia nasza od lat 6 produkuje zarówno najwyższej jakości, jak i tanie materace, pasy i opaski, które napełniane są specjalnie spreparowanymi nasionami gorczycy białej. Ich doskonała skuteczność potwierdzona jest przez kilka tysięcy listów od osób, które już używają naszych materacy i innych wyrobów gorczycowych. Niezaprzeczalną ich zaletą jest brak jakichkolwiek negatywnych skutków ubocznych dla zdrowia. Zaobserwowano, iż spanie na naszym materacu ma dobroczynny wpływ na zdrowie w następujących schorzeniach:

- Łuszczyca
- Otyłość - regulują przemianę materii
- Nadciśnienie - regulują ciśnienie
- Prostaty - łagodzą objawy choroby
- Reumatyzm zniekształcający
- Reumatyzm
- Nerwobóle
- Astma
- Lumbago, ischias
- Bóle głowy (migrena)
- Bóle mięśniowe
- Obrzęki pooperacyjne
- Miażdżyca - udrażniają żyły
- Korzonkowe bóle kręgosłupa

Polecamy duże materace o wymiarach 180x75 cm - tylko 99,00 zł oraz materace dwuosobowe o wym.: 180x160 cm - cena 179,00 zł. Nasz materac to doskonały prezent dla każdego na każdą okazję. Materac wystarczy przed snem rozłożyć pod prześcieradłem.

NASZE WYROBY Z GORCZYCĄ POSIADAJĄ ATEST INSTYTUTU LEKÓW W WARSZAWIE.

A oto inne lecznicze produkty, które pragniemy polecić Państwu w sprzedaży poprzez pocztę.

REKAWICE GORCZYCOWE - stosowane w schorzeniach reumatycznych i zwyrodnieniowych rąk. Działają przeciwbólowo. 2 szt. cena kompletu: 39 zł 90 gr

PAS GORCZYCOWY - zalecany w schorzeniach korzonkowych oraz w bólach kręgosłupa, jak również zapobiegawczo w chorobach nerek. Regulowane, płynne zapiecie umożliwia korzystanie z pasa osobom o różnych wymiarach (od 50 cm do 1,4 m w talii). Działanie przeciwbólowe. 1 szt. - cena 39 zł 90 gr

NALOKIETNIKI GORCZYCOWE - stosowane w chorobach reumatycznych i zwyrodnieniowych stawu łokciowego. Działają przeciwbólowo. 1 szt. - cena 19 zł 90 gr

NAKOLANNIKI GORCZYCOWE - działanie identyczne jak wyżej wymienione. Konstrukcyjnie dostosowane do stawu kolanowego. 1 szt. - cena 19 zł 90 gr

SIEDZISKO GORCZYCOWE - działanie identyczne jak materaca gorczycowego. Konstrukcyjnie dostosowane do wygodnego krzesła i fotela kierowcy w samochodzie. 1 szt. - cena 69 zł 90 gr

SKARPETY GORCZYCOWE - stosowane w chorobach reumatycznych i zwyrodnieniowych nóg. Działają przeciwbólowo. 2 szt. - cena 39 zł 90 gr

KAMIZELKA GORCZYCOWA - poprzez ogrzewanie okolic barku i kręgosłupa likwiduje napięcie mięśni, sztywność stawów i bóle reumatyczne. Kamizelka jest zalecana w chorobach kręgosłupa i korzonków. Rozmiar kamizelki jest regulowany rzepami, co umożliwia dopasowanie do każdej figury. 1 szt. - cena 59 zł 90 gr

KOLNIERZ GORCZYCOWY - stosowany w schorzeniach kręgów szyjnych, w tzw. przewianiacie i nerwobólach szyi. Regulowane zapiecie. 1 szt. - cena 23 zł 90 gr

OPASKA NA BARK - specjalna konstrukcja opaski umożliwia zamocowanie jej na barku, a doskonale działanie przeciwreumatyczne i przeciwbólowe gorczycy zawartej w opasce likwiduje dolegliwości reumatyczne i zwyrodnieniowe oraz tzw. rwanie barku. Działają przeciwbólowo. Regulowane zapiecie. 1 szt. - cena 23 zł 90 gr

NOWOŚĆ! MATERAC Z ŁUSKI GRZYCZANEJ - posiada właściwości zapobiegające wadom kręgosłupa - wspomaga leczenie wad już istniejących, przeciwdziała nadmiernemu poceniu się i odleżynom, działa antystresowo oraz uniemożliwia rozmnażanie się szkodliwej mikroflory - co szczególnie zalecane jest dla alergików. Wymiar 190x90 1 szt. - cena 139 zł.

Aby zamówić nasze produkty, wystarczy wyciąć i wysłać na nasz adres poniższy kupon - zamówienia lub zadzwonić i zamówić pod numerem czynnym całą dobę - 017/ 22 73 446 lub 017/ 22 70 777

Nasz adres: WYTWÓRNI MATERACÓW GORCZYCOWYCH "KAMI" 36 - 100 Kolbuszowa, ul. Jana Pawła II 4, tel. 017/ 227 34 46 lub 017/ 227 07 77

ZAMÓWIENIE

Zamawiam materac gorczycowy	(99,00 zł.) szt. ....
Zamawiam materac dwuosobowy	(179,00 zł.) szt. ....
Zamawiam rękawice gorczycowe	(39,90 zł.) szt. ....
Zamawiam pas gorczycowy	(39,90 zł.) szt. ....
Zamawiam nalokietnik gorczycowy	(19,90 zł.) szt. ....
Zamawiam nakolannik gorczycowy	(19,90 zł.) szt. ....
Zamawiam siedzisko gorczycowe	(69,90 zł.) szt. ....
Zamawiam skarpety gorczycowe	(39,90 zł.) szt. ....
Zamawiam kamizelkę gorczycową	(59,90 zł.) szt. ....
Zamawiam opaskę na bark	(23,90 zł.) szt. ....
Zamawiam kolierz gorczycowy	(23,90 zł.) szt. ....
Zamawiam materac z łuski gryczanej	(139,00 zł.) szt. ....
Imię i nazwisko	
Miejscowość, kod	
Ulica	

WAŻNOŚĆ PRZY ODBIORZE NA POCZTĘ:
DOLICZAMY TYLKO KOSZTY WYSYŁKI.

PROMOCJA SPECJALNA
DLA CZYTELNIKÓW!

Każdy zamawiający któryś z naszych wyrobów otrzyma BEZPŁATNIE

specjalny woreczek gorczycowy chroniący przed schorzeniami serca. Specjalna oferta dla emerytów i rencistów - udzielamy 10 % rabatu po przesłaniu kopii odcinka renty lub emerytury wraz z zamówieniem.

Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe

Ecol®
RYBNIK
Spółka z o.o.

44-207 Rybnik, ul. Podmiejska 71
tel. 032 7391830 fax. 032 7391829

RGterm
OLEJ OPAŁOWY LEKKI

ekoterm
plus

OLEJ OPAŁOWY LEKKI

- oleje, smary, płyny hamulcowe i chłodzące
- środki antykorozyjne i pielęgnacyjne, sorbenty
- oleje opałowe lekkie i mazut
- skup olejów przepracowanych

Wszystko dla techniki smarowniczej

- czyszczenie wodą o ciśnieniu 150 Mpa
- serwis remontowy i smarowniczy dla przemysłu (czyszczenie i płukanie układów olejowych, wymiana i filtracja olejów, nadzór eksploatacyjny, dokumentacja smarownicza, diagnostyka)
- filtry i agregaty filtracyjne (dobór, produkcja i montaż)
- serwis stacji paliw (UDT i antykorozyja zbiorników, odolejające)

Regionalny dystrybutor olejów
silnikowych i przemysłowych
RAF Rafinerii Gdańskiej S.A.

www.ecol.com.pl

SYSTEM DO CZYSZCZENIA NAGROBKÓW

SIDOLUX®

mleczko DO CZYSZCZENIA
NAGROBKÓW

- ✓ usuwa mchy i porosty
- ✓ usuwa sadzę i parafinę
- ✓ poleruje czyszczone powierzchnie

SIDOLUX®

ŚRODEK DO NADŁYSZCZANIA
I PIELĘGNACJI NAGROBKÓW

- ✓ nadaje lustrzany połysk bez polerowania
- ✓ odporny na działanie czynników atmosferycznych
- ✓ chroni przed zasiedlaniem glonów i mchów

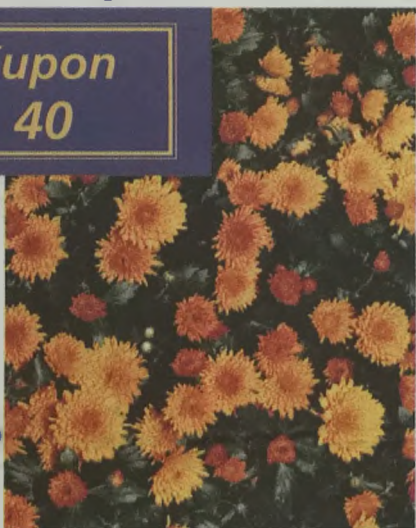
LAKMA

PPW LAKMA S.A. 43-400 CIESZYN ul. FRYSZTACKA 173, tel. (033) 8512 712, fax (033) 8525 199, www.lakma.com, e-mail: lakma@lakma.com

Kupon
40

Krzyżówka

POZIOMO: 1) naczynie służące do czerpania wody, 5) państwo ze stolicą w Kijowie, 9) polski poeta i satyryk (1909–66), 10) jako kapłan błogosławił Abrahama, 11) leukemia, 12) wyskakują z popielnika, 14) źródło, zdroj, 16) wada rozwojowa polegająca na częściowym lub całkowitym braku kości czaszki, 17) pomoc, 19) pomieszczenie na pobyt tymczasowy, 21) francuski pisarz i działacz polityczny (1811–82), 22) sejm + senat, 24) uroczyste zaliczenie w poczet świętych, 26) drzewo iglaste, 27) prysznic, 28) stan w USA z Montgomery.

PIONOWO:

1) torba do przechowywania żywności i drobiazgów, 2) Msza św., 3) przesadna wystawność, 4) zbieg sprzecznych okoliczności, 5) wyraz woli organu kolegialnego, 6) burzenie budynku, 7) srebrzysty metal, 8) obszar polarny wokół Bieguna Północnego, 13) zebranie, posiedzenie grona osób, 15) imię papieża, 17) przekro-

czył go Cezar, 18) mały kopiec, 19) leczenie, 20) tworzy dzieła sztuki, 23) lutowa solenizantka, 25) termin sportowy.

UWAGA:

Wśród osób, które do 16 października 2001 r. (dzień losowania) nadesłały pod adresem redakcji: 40-958 Katowice 2, skrytka pocztowa 659, prawidłowe rozwiązanie (z załączonym kuponem kontrolnym), rozlosowanych zostanie 10 nagród książkowych.

Rozwiązania prosimy przysyłać wyłącznie na kartach pocztowych.

Rozwiązanie krzyżówki nr 37:

Poziomo: meloman, cebulka, autograf, emirat, straż, patrycjat, roztropność, zieleniak, Piotr, globus, imigrant, schemat, dewocja.

Pionowo: jezuita, Kolorado, Tatry, celebrians, kupiec, składak, ofiarowanie, Stanisław, świergot, kielich, stancja, Lubień, biret.

Wylosowano 10 nagród książkowych, które otrzymują PP.: Anna Basiuk – Bytom, Urszula Cofalik – Żory, Celina Kaczmarek – Strzebiń, Henryk Komander – Wrocław, Helena Kotowicz – Cieszyn, Maria Obuchowicz – Świdwin, Aleksandra Przekłasa – Wojnicz, Irena Robak – Paczków, Beata Siwiec – Wrocław, Justyna Wiczorek – Rybnik.

Gratulujemy. Nagrody prześlemy pocztą.

Na wesoło

Nowak spotyka Kowalskiego w banku:

- Cześć! Co tu robisz?
- Otwieram nowe konto.
- Dlaczego?
- Bo stare jest już puste...

***

– Czy przestrzegał pan ściśle moich zaleceń? – pyta lekarz pacjenta. – Żadnej kawy, papierosów, tylko mleko?

– Tak, panie doktorze. I nareszcie wiem, dlaczego niemowlęta bez przerwy płaczą!

***

– A teraz zatkaj sobie uszy – mówi mama zajęczyca do zajęczka.

– Dlaczego?

– Za tymym drzewem zaczął się myśliwy...

– Boisz się, że trafi?

– Nie. Nie chcę, żebyś słyszał, co powie, kiedy spudluje!

ANEGDOTA

Tak się złożyło, że ksiądz musiał odprawić Mszę św. bez ministranta. Nie lubił jednak, kiedy tuż po Przeistoczeniu nie słyszał było uderzenia w gong. Cisza w tym momencie była dla księdza tak nienaturalna, że aż drażniła. Dlatego po wypowiedzeniu słów Przeistoczenia, pochylając twarz nad ołtarzem, by ukryć przed wiernymi swoje usta, dodał donośnie:

– Bąqqaq!!!

(Z książki „Opowiadał raz ksiądz księdzu...”, Warszawa 2000 „Liberton”)

Humor zeszytów szkolnych:

Ze stosunków pomiędzy Soplicą a Stolni-kiem nic nie wyszło. Można się było tego spodziewać.

Wiadomości zaczerpnąłem z postów, którzy znajdują się na końcu książki.

Gdy Janko rozrzucił obornik, to tak się zastylł w jego muzykę, że aż zastygł.

Dąbrowski udekorował Soplicę krzyżem i powiesił go na cmentarzu.

Hobby z ząbkami

Quo vadis

Ten dzień w kronice historii polskiej kinematografii zostanie zapisany złotymi zgłoskami, było to bowiem wydarzenie jednorazowe, wyjątkowe, które zapewne już nigdy się nie powtórzy: oto po raz pierwszy prapremiera polskiego filmu odbyła się w Watykanie, a wśród oglądających go był Jan Paweł II.

Oczywiście, do tej projekcji doszło ze szczególnego powodu, gdyż, dla Ojca Świętego i 6000 zaproszonych gości wyświetlono w Auli Pawła VI film zrealizowany przez Jerzego Kawalerowicza na podstawie powieści Henryka Sienkiewicza „Quo vadis”, a jej fabuła osadzona jest przecież w starożytnym Rzymie, w czasach, gdy żyli tam i cierpieli za opowiadanie się za Chrystusem pierwsi chrześcijanie. Jest to, według twórców obrazu, „wielka epicka opowieść o władzy, którą pokonała wiara; o wierze, która przyniosła miłość; o miłości, która odmieniła Rzym”. Czy można było obrać miejsce lepsze niż Watykan do pierwszego

przedstawienia adaptacji najpopularniejszej w świecie polskiej powieści?

Film jest teraz wyświetlany na ekranach wielu kin, wszyscy możemy więc ocenić, czy Kawalerowiczowi udało się jego wielki zamysł przeniesienia na ekran (aż za 18 mln dolarów) książki, której akcja od ponad stu lat wzrusza i trzyma w napięciu kolejne pokolenia czytelników.

Filatelisci – i nie tylko oni – mogą po spotkaniu z filmem zachować piękną po nim pamiątkę, gdyż Poczta Polska wydała 1 września udaną serię znaczków ze scenami z dzieła Jerzego Kawalerowicza. Wydrukowane w arkusiku znaczki (ogółem sześć) przedstawiają kolejno: Ligę, Winicjusza i Petroniusza na tle architektury rzymskiej; Nerona zabawiającego się z gośćmi zaproszonych na ucztę; Piotra Apostoła w katakumbach podczas sekretnych modłów chrześcijan (obok widzimy scenę chrztu Chilonia Chilonidesa); Chilonia Chilonidesa na tle płonącego Rzymu;

Ligę na grzbiecie tura oraz Ursusa trzymającego ją w ramionach po zwycięskim pojedynku ze zwierzęciem; Piotra Apostoła i moment, w którym błogosławi on Winicjusza i Ligę.

Serię zaprojektował Janusz Wysocki. Nakład: 1,55 mln arkusików. Ukazały się także trzy koperty pierwszego dnia dodatkowo zilustrowane na marginesie innymi scenami z filmu.

KLUB DLA CIEBIE

KSIAŻKI, FILM, MUZYKA, MULTIMEDIA...

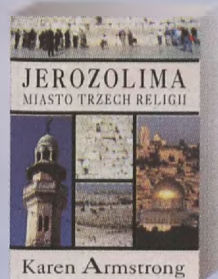

STEFAN KARDYNAŁ
WYSZYŃSKI
VHS Nr 203 794
27.⁹⁰

VHS

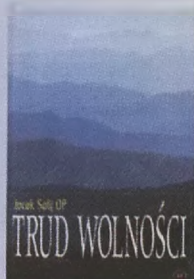
ENCYKLOPEDIA
CHRZEŚCJAŃSTWA

Cena dla Ciebie!
~~115.00 zł~~ **99.⁰⁰**
Nr 107 938

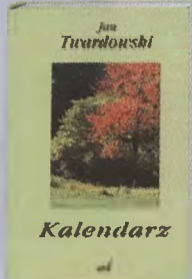
JERUZOLIMA

Cena ~~59.00 zł~~ **39.⁸⁰**
Nr 114 256

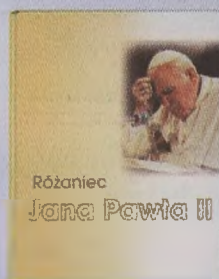
TRUD WOLNOŚCI

Nr 113 183 **24.⁰⁰**

KALENDARZ

Cena ~~36.50 zł~~ **29.⁸⁰**
Nr 110 536

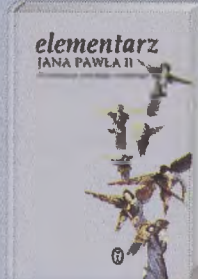
RÓŻANIEC JANA
PAWŁA II

Nr 114 025 **12.⁵⁰**

OSTATNIE DNI PRY-
MASA TYSIĄCLECIA

Nr 110 163 **23.⁰⁰**

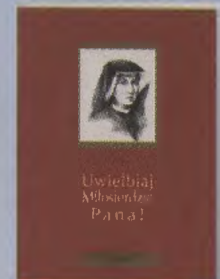
ELEMENTARZ JANA
PAWŁA II

Nr 110 114 **28.⁰⁰**

KATOLICKIE PYTA-
NIA I ODPOWIEDZI

Cena ~~24.90 zł~~ **14.⁹⁰**
Nr 107 144

UWIELBIAJ MIŁO-
SIERDZIE PANA

Nr 109 637 **12.⁵⁰**

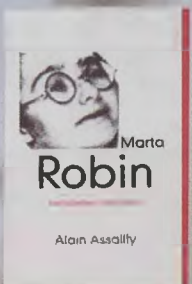
ŁZY MARY

Nr 113 886 **13.⁵⁰**

WIARA DLA
PRZYSZŁOŚCI

Cena ~~48.80 zł~~ **34.⁹⁰**
Nr 113 688

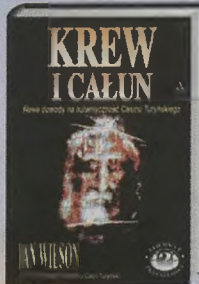
MARTA ROBIN

Nr 113 043 **16.⁵⁰**

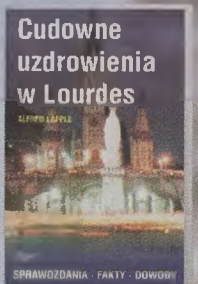
ONI BYLI POZA
CIAŁEM

Nr 113 860 **17.⁵⁰**

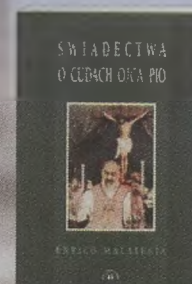
KREW I CAŁUN

Cena ~~29.80 zł~~ **23.⁸⁰**
Nr 108 829

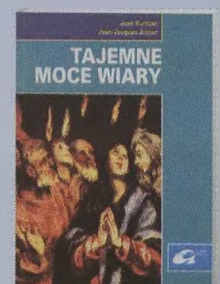
CUDOWNE UZDRO-
WIENIA W LOURDES

Nr 110 072 **23.⁵⁰**

ŚWIADECTWA
O CUDACH OJCA PIO

Nr 113 969 **27.⁵⁰**

TAJEMNE MOCE
WIARY

Nr 113 852 **14.⁹⁰**

MUZYKA...

MAMATATA MAM
2 LATA!

Cena ~~36.00 zł~~ **29.⁹⁰**
CD 402 883
Cena ~~19.30 zł~~ **17.⁹⁰**
MC 501 650

ARKA NOEGO

Cena ~~32.00 zł~~ **24.⁰⁰**
Nr 110 981

GREGORIAN
ANGELS

Cena ~~25.00 zł~~ **17.⁹⁰**
CD 402 867

MUZYCZNY RELAKS
Z KLASYKĄ

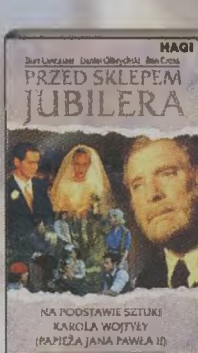
CD 403 311 **13.³⁰**

FILM...

OJCIEC PIO
cz. 1 i 2 (2 kasety)

Nr 203 208
Cena kompletu **49.⁹⁰**

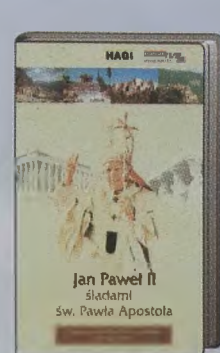
PRZED SKŁEPEM
JUBILERA

Nr 203 216 **27.⁹⁰**

PIELGRZYMKĄ
PAPIEŻA JANA PAWŁA II
NA UKRAINĘ

Nr 203 174 **29.⁹⁰**

JAN PAWEŁ II ŚŁA-
DAMI ŚW. PAWŁA

Nr 203 166 **29.⁹⁰**

DLA NAJMŁODSZYCH...

JAŚ I MAŁGOSIA

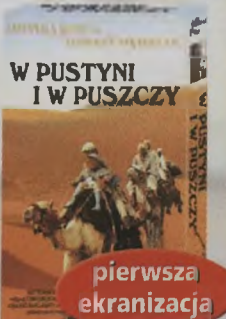
MC Nr 501 445 **6.⁵⁰**

CHATKA PUCHATKA

MC Nr 501 809 **7.⁹⁰**

KUBUŚ PUCHATEK

MC Nr 501 817 **7.⁹⁰**

W PUSTYNI I...

Cena ~~29.99 zł~~ **25.⁵⁰**
Nr 203 364

MARCELINO

Nr 202 838 **19.⁹⁰**

Jesienna Loteria

Zamów i wygraj **11 111** nagród

o wartości ponad **300 000 zł.**

Szczegóły w bezpłatnych magazynach KDC

Dla zamawiających
zegar-budzik GRATIS!

KLUB DLA CIEBIE

Zamawiam:

numer	szt.
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Zamawiam bezpłatny magazyn KLUB DLA CIEBIE.	

Kupon naklej na kartę pocztową
lub wyslij w kopercie pod adresem:

KLUB DLA CIEBIE
skr. poczt. 66,
04-000 Warszawa 33

GRATIS!

Karta zamówienia

numer oferty **154 1065**

imię	nazwisko
<input type="text"/>	
ulica	nr domu i mieszkania
<input type="text"/>	<input type="text"/>
kod	mięscowosc
<input type="text"/>	<input type="text"/>
telefon	nr kier. numer (domowy, służbowy, komórkowy - podkreśl właściwy)
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Podaję dobrowolnie swoje dane osobowe i wyrażam zgodę na przetwarzanie ich w bazie danych firmy Bauer-Weltbild Media Sp. z o. o., Sp. komandytowa, ul. Majdarska 12, 04-088 Warszawa, zgodnie z treścią ustawy o ochronie danych osobowych, w celach marketingowych. Mam prawo do wglądu i poprawiania swoich danych. Chcę otrzymywać również oferty innych firm.	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
data urodzenia	podpis osoby pełnoletniej
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Jeśli nie ukończyłeś 18 lat, prosimy o podpis rodzica lub opiekuna.
Zlecam sprzedawcy przygotowanie przesyłki oraz oświadczam, że pokryję część kosztów usługi Poczty Polskiej w wysokości 5 zł. Przesyłka płatna przy odbiorze.

WYDAWNICTWO WAM KSIĘŻY JEZUITÓW POLECA:

nr 1 wśród katechizmów

Wyrażając radość z ich powstania dziękuję autorom, a korzystającym z nich życzę miłych doświadczeń w reformującej się szkole, także w czasie katechezy.

Bp Kazimierz Nycz

*Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski
ds. Wychowania Katolickiego*

... i jak dotąd najpopularniejsze !

WYDAWNICTWO

KRAKÓW
rok założenia 1872

WYDAWNICTWO WAM, Księgarnia Wysyłkowa, ul. Kopernika 26, 31-501 Kraków
tel. (012) 429 18 88, fax (012) 430 32 10

Zapraszamy do naszej księgarni internetowej: ksiazki.WydawnictwoWam.pl

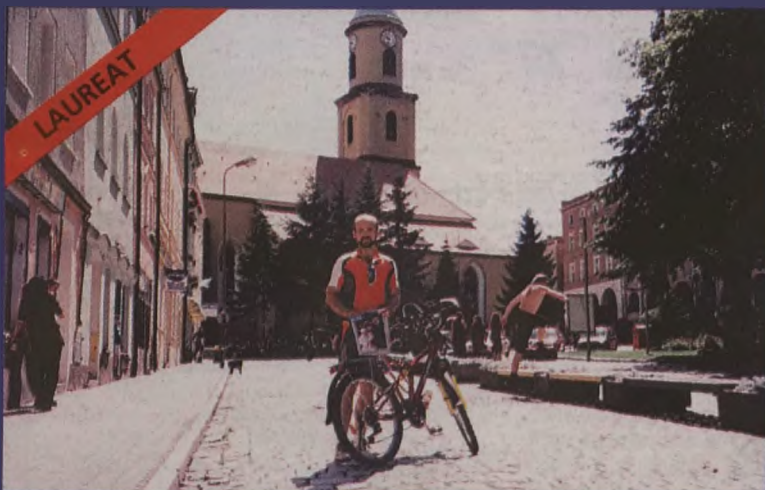
e-mail: wysylka@wydawnictwowam.pl

KOSZTY WYSYŁKI POKRYWA WYDAWNICTWO WAM!

Uwaga, niespodzianki!

Z „Gościem” w drogę – finał

Zainteresowanie naszą wakacyjną zabawą przeszło najśmielsze oczekiwania. Dziękujemy, że wraz z Wami „Gość” mógł wspinać się na niebosiężne szczyty, zwiedzać podziemne jaskinie i żeglować po morzach. Wspólnie spływalismy Dunajcem i Drawą, kilkakrotnie zdobywaliśmy Giewont i Rysy, pielgrzymowaliśmy na Jasną Górę i do Ostrej Bramy. Towarzyszyliśmy także tym, dla których czas wakacji jest okresem ciężkiej pracy – rolnikom. A po wszystkich tych trudach miło wypoczęliśmy w... sanatorium w Polanicy. To były naprawdę niezapomniane wakacje!

▲ Nagrodę główną – aparat Minolta Dynax 500 SI Super wylosował pan Andrzej Wawrzyniak z Wałbrzycha (na zdjęciu). Nasz laureat nie wyjeżdżał w tym roku na wakacje, ale konkurs zdopingował go do zorganizowania kilku jednodniowych wypraw rowerowych w różne zakątki regionu. W ciągu całych wakacji pan Andrzej pokonał na rowerze 2000 km! Gratulujemy!

Postanowiliśmy także przyznać dwie nagrody specjalne – niespodzianki. Otrzymują je Ania Kisielewska z Wrocławia – najmłodsza (4-letnia) „pani fotograf”, oraz

Justyna Kamińska z Warki, autorka najoryginalniejszej pod względem plastycznym pracy konkursowej – folderu z Warszawskiej Pielgrzymki Akademickiej na Jasną Górę. Serdecznie gratulujemy!

Najciekawsze niepublikowane zdjęcia pojawią się wkrótce na naszej stronie internetowej www.goscniiedzielny.pl!

Konkursowe to i owo

– W konkursie wzięło udział 401 osób (w tym dwie zamieszkałe za granicą – w Niemczech i na Ukrainie), które ogółem nadesłały 871 zdjęć;

– Odwiedziliśmy wraz z Wami 21 państw;

– Najmłodszy „Czytelnik”, sfotografowany wraz z „Gościem” liczył sobie 2 tygodnie, najstarszy – 95 lat;

– Zaskoczyła nas struktura grona „Czytelników”: znaleźli się wśród nich rycerze, egipski faraon, Teletubisie, Tajwańczycy i Rumuni, pletwonurek, zwierzęta i ptaki, a nawet... duch!

– Troje uczestników zdecydowanie wyprzedziło naszą redakcję w konkursowym pomysłach, bowiem zdjęcia spełniające wszystkie wymagania wykonali... kilka lat temu! To również swoisty re-

▲ „Pozdrowienia z wyprawy z »Gościem Niedzielnym« do Chile. Jeździmy na snowboardach po wulkanie. Jest niesamowicie!” – napisał Mateusz Ligocki z Cieszyńska. Nasz młody Czytelnik, który z kadrą polskich snowboardzistów brał udział w zawodach przeprowadzonych na wysokości ok. 3800 m i dotarł do Pucon w południowym Chile, zostaje tym samym tegorocznym rekordzistą w kategoriach „najwyżej” i „najdalej”.

kord konkursu, a ustanowili go Małgorzata i Paweł Koronczokowie z Nysy i Tadeusz Bratek z Katowic. Pan Tadeusz dodatkowo ustanowił „wysokościowy rekord z falstartem”, docierając z „Gościem” (pięć lat temu) na wysokość ponad 4000 m (Matterhorn)!

Lista nagrodzonych na str. 28

CHCESZ SIĘ DAĆ ZŁAPAĆ?

PRZYŁĄCZ SIĘ DO SIECI

MAŁY GOŚĆ
niedzielnym

Okno internetowe strony www.zdrowasmaryjo.pl

Różaniec w sieci

O co się z Tobą modlić?

Widziałeś już wielkie billboardy z napisami „Przyłącz się do sieci”? Obok widać internetowy adres www.zdrowasmaryjo.pl. To akcja naszego młodszego brata – „Małego Gościa Niedzielnego”.

Billboardy wiszą przy niektórych kościołach. Obok adresu widać na nich wiszące w przestrzeni paciorki różańca. Ale co wspólnego ma Różaniec z Internetem? – Bardzo dużo! – twierdzi ks. Marek Gancarczyk, naczelny „Małego Gościa”. – Dostęp do sieci internetowej jest bardzo łatwy. Wystarczy jeden klik – i już jesteś, można powiedzieć – na całym świecie! A dostęp do sieci różańcowej jest jeszcze łatwiejszy – tłumaczy. – Wystarczy jedna zdrowaśka, a już jesteś w jeszcze większej, modlitewnej sieci. I nawet nie trzeba czekać! Bo w Internecie czasem czekać trzeba – śmieje się ksiądz.

Jeśli masz Internet, wejdź na stronę www.zdrowasmaryjo.pl. Dowiesz się, co sądzą o Różańcu różni znani ludzie. Na przykład Robert Korzeniowski, mistrz olimpijski w chodzie, mówi o różańcu, który dostał od Papieża w Elblągu.

– Ten różaniec jeździ ze mną po całym świecie. W torbie mam nawet specjalną przegródkę – mówi Robert Korzeniowski. – Nie zostawiam go w domu, gdzie prawie nigdy mnie nie ma. Papieski różaniec jest dla mnie zbyt cenny, żeby leżał na półce w domu – dodaje.

Dzieci mogą wysłać maila, w którym opiszą nabożeństwa różańcowe w swojej parafii. Ich wypowiedzi też trafią na stronę. Ale jest też coś dla dorosłych. To umieszczone na stronie okno: „Twoja prośba”. W oczy uderzają zdania: – „Dotknęło Cię nieszczęście? Wydaje Ci się, że przegrałeś? Boisz się tak bardzo, że najchętniej nie wstawałbyś z łóżka? Uważasz, że dla Ciebie nie ma już miłosierdzia?”. Poniżej jednak widać wielki napis: „Napisz tu, o co chcesz, żebyśmy się z Tobą modlili. Wielu ludzi stanie za Tobą”.

Intencje modlitewne redakcja „Małego Gościa” przekaże siostram karmelitankom z Bornego Sulinowa. W ostatnim zdaniu redakcja napisała: – „Chwyć różaniec, a zobaczysz: wszystko się ułoży”.

PRZEMYSŁAW KUCHARCZAK

Dzień modlitw o rozeznanie życiowego powołania

odbędzie się 13 października o godz. 10.00 w krypcie katedry Chrystusa Króla w Katowicach. W trakcie spotkania:

- okazja do spowiedzi św.
- Eucharystia
- świadectwo kleryków, siostr zakonnych, przedstawicieli instytucji świeckich
- adoracja
- okazja do indywidualnych rozmów

Zapraszamy młodzież wraz z duszpasterzami

KATOWICE

7 października 2001

40/503

GOŚĆ
niedzielnym

Nowy kościół poświęcony Kamień z Wawelu, wotum w Katowicach

Kościół-wotum Ruchu Światło-Życie, czyli oazy poświęcił w Katowicach arcybiskup Damian Zimoń. Kościół nosi wezwanie Matki Kościoła Niepokalanej Jutrzenki Wolności. W ołtarzu złożono relikwie św. Faustyny Kowalskiej.

Kamień węgielny nowej świątyni, wydobyty z podziemi Katedry Wawelskiej, poświęcił w Nowym Targu Jan Paweł II podczas pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny w roku 1979. Kościół zbudowany na tym kamieniu stanowi wyraz uwielbienia Boga przez Niepokalaną, Matkę Kościoła, Jutrzenkę Wolności za dar wyzwolenia.

HENRYK PRZONDZIONO

Pytanie „Gościa”: Po co nam różaniec?

Tatusz nagle wyłączył telewizor
Madzia Buczek*, 13 lat, Łazińska Górne:

Miałam już 20 złamań kości. Bardzo często mój stan jest bardzo ciężki. Ile razy było ze mną bardzo źle, ja, mój tatuś, mama i siostra odmawialiśmy Różaniec święty. I za każdym razem mój stan się poprawiał. Bo Różaniec to bardzo skuteczna modlitwa. Nie wyobrażam sobie, żeby bez niego mogła żyć. Ja go prawie w ogóle nie wypuszczam z ręki!

A zaczęłam odmawiać Różaniec w trzecim roku życia. Był czas, kiedy modliłyśmy się codziennie wieczorem w trójkę, z mamusią i siostrą, a tatuś oglądał w tym czasie telewizję. Ale po roku wytrwałej modlitwy tatuś nagle wstał, wyłączył telewizor i do nas dołączył. I tak już zostało aż do jego śmierci w tym roku.

Po co nam Różaniec święty? Wiem, że Matka Boża dała go nam, żebyśmy go odmawiali. Ale odmawiali nie dla Niej, tylko dla nas, żebyśmy zostali zbawieni. My przez Różaniec budujemy sobie dom w niebie! Bardzo ważne jest, żebyśmy nie tylko go odmawiali, ale jeszcze zachęcali, namawiali do tego jedni drugich! Szczególnie teraz powinniśmy modlić się o pokój. Matka Boża w Fatimie i Gietrzwałdzie powiedziała, że przez odmawianie Różańca możemy nawet zatrzymać wojnę.

*Madzia Buczek, choć prawie nie rusza się z domu, założyła dziecięce Podwórkowe Koła Różańcowe. Najpierw modliła się tylko z kolegami i koleżankami z sąsiedztwa. Później do odmawiania Różańca dały się zachęcić także urwisy z innych podwórek. Do dziś przez Podwórkowe Koła w Polsce przewinęło się około 76 tysięcy dzieci! Wiadomo, że pomysł Madzi przyjął się już w co najmniej 18 krajach na całym świecie.

Ciąg dalszy na str. 16

Do zakonu nie można się angażować powołowicznie Lubię rozwój, przyrost, bujność

Rozmowa
z ROMANEM MICHAŁSKIM*

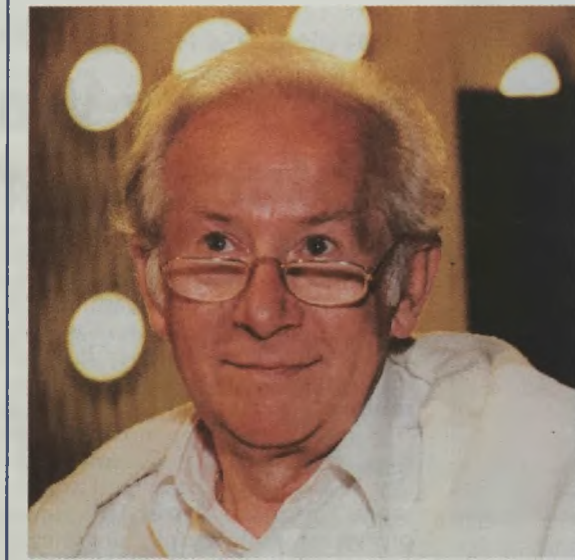
– 1 października 1961 roku zaangażowałeś się w Teatrze Klasycznym w Warszawie. Dlaczego nie zostałeś w Warszawie i przenosiłeś się z miejsca na miejsce?

– Ponieważ nie miałem gdzie mieszkać. To była ogromnie trudna sprawa w owych czasach. Przeniósłem się więc z rodziną do Gniezna, a po roku nastąpiła kolejna przeprowadzka, tym razem do Kalisza. Tam grałem 5 lat. Później jeszcze przez rok był Gorzów Wielkopolski i przez osiem lat Olsztyn, aż trafiłem do Katowic. Rozpaczam 25. sezon w Teatrze Śląskim i tu już chyba zostanę.

– Co Cię zatrzymało na Śląsku?

– Dobrze się tu czuję i mam wspaniałe doświadczenia. Kiedy przyjechałem, bardzo dużo grałem. Byłem wtedy w wieku bardzo płodnym artystycznie – miałem doświadczenie w zawodzie i mnóstwo energii. Współpracowałem z radiem i telewizją. Zawsze w tak dużym mieście, jak Katowice, jest więcej możliwości znalezienia zatrudnienia.

– Czy dziś uważasz, że zawód aktora jest wart ceny, jaką się za jego wykonywanie płaci? Czy wart jest poświęcenia zdrowia, rodzinnego spokoju, niedzielnego popołudnia?

* Roman Michałski – aktor Teatru Śląskiego, reżyser, absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Łodzi, w y k ł a d o w c a w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach, opiekun Teatru Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego „Scaena Apicata”. 1 października br. skończył 40. rok pracy na scenie.

– Moi profesorowie porównywali teatr do zakonu, a do zakonu nie można się angażować połowicznie. Dzisiaj taki pogląd nie zawsze jest popularny. Ja jednak uważam, że konieczne jest całkowite oddanie. Oczywiście, podajemy się na co dzień ocenie, która ma raczej charakter estetyczny – jednemu się podoba, drugiemu nie. Ale

nie to jest najważniejsze. Najważniejsze bowiem jest wewnętrzne przekonanie, pewność, że zrobiłem wszystko, co mogłem, by zbudować rolę możliwie najlepiej – to jest źródłem prawdziwej satysfakcji.

– Jak przeżywasz upływ czasu, zmiany, które zachodzą w teatrze i w życiu?

Po co nam różaniec?

Ciąg dalszy ze str. 15

Nie wydziwiew!
Ksiądz profesor Jerzy Szymik*, Pszów:

Rada, jakiej często udzielam sobie, modlącemu się, brzmi: „Nie wydziwiew”. Dlatego bardzo lubię Różaniec za jego prostotę i brak udręceń. On mi pomaga nie koncentrować się na sobie i na swojej pseudooryginalności. Bo na modlitwie (jak w życiu) to Bóg ma być tym pierwszym, a ja drugim.

Mam chyba kilkanaście różańców, w domu w Pszowie, na uczelni w Lublinie, w aucie, na biurkach, w kieszeniach kurtek... Różaniec dobrze odmawia mi się w najróżniejszych warunkach, niezależnie, czy jestem na spacerze, czy w długiej podróży samochodem, czy jestem „świeżutki”, czy wyczerpany.

Ta modlitwa nie wymaga nawet wodzenia wzrokiem po papierze, co też czasem bywa wysiłkiem. Pozwala mi koncentrować się na tym, co naprawdę istotne: te 15 tajemnic różańcowych to przecież węzłowe punkty historii Zbawienia – świata i mojego! Jest Narodzenie Jezusa w Betlejem, Jego śmierć na krzyżu, Zmartwychwstanie, Zielone Świątki. A wszystko w maryjnym, pokornym klimacie ufności, ciszy, pokoju serca. Różaniec uwalnia mnie więc od krążeń po obrzeżach wiary, a umieszcza moją myśl i serce w samym jej środku. I to jest piękne.

*Ks. prof. Jerzy Szymik kieruje II katedrą teologii dogmatycznej KUL w Lublinie.

Groziło mi więzienie
Krzysztof Dublewski – artysta plastyk, renowator z Muzeum Miejskiego w Rybniku

Modłę się rzadko i z tego powodu mam wyrzuty sumienia. Ale Różaniec jest dla mnie bardzo ważny, pomaga mi w szczególnie trudnych chwilach. Odmawiam Różaniec, kiedy przytłaczają mnie sytuacje – po ludzku sądząc – bez wyjścia.

W marcu 1968 roku byłem studentem studium wojskowego na Uniwersytecie Wrocławskim. Jak wielu moich rówieśników buntowałem się wtedy przeciwko otaczającej nas rzeczywistości. Chciałem mieć swój udział w toczących się wówczas wydarzeniach. Wspólnie z kolegą postanowiliśmy zrobić coś wyjątkowego. Włamaliśmy się więc do... magazynu broni. Niestety, nie uszło mi to na sucho. Groziło mi więzienie. Byłem przerażony. Pamiętam, z jaką wiarą, jak mocno zacząłem wówczas odmawiać Różaniec. Wszystko skończyło się dobrze.

Odkąd pamiętam, Różaniec zawsze towarzyszył mojej rodzinie. Szczególnie upodobała go sobie babcia. Kiedy robiła już wszystko w kuchni, siadała pod ogromnym zegarem i w skupieniu przesuwiała paciorki różańca. Mogła tak modlić się bardzo długo i nic nie było w stanie jej wtedy przeszkodzić. Pamiętam też hebanowy różaniec taty, który, niestety, gdzieś się zapodział. Ale do dziś z pietysmem przechowuję różaniec mamy, który towarzyszył jej przez całe życie. Umierając, trzymała go w dłoni.

– Czerpię satysfakcję z faktu, że ja już to kiedyś grałem. Na przykład w „Słubach panińskich” grałem kiedyś Gustawa. Dziś gram Radostę... W sztuce „Romeo i Julia” grałem kiedyś Parysa, zalotnika Julii, a dziś kreuję postać jej ojca... Taka jest kolej rzeczy.

A w życiu jest trochę podobnie. Nie wszystkie role przychodzi nam grać jednakowo łatwo. Nie zawsze też ogrom pracy przynosi efekty w postaci uznania i szacunku. Czasem trzeba grać mniejsze role, o których krytycy w ogóle nie piszą, a przecież w spektaklu nie ma ról niepotrzebnych, tak jak w życiu.

Widziałem bardzo wiele mądrych i interesujących spektakli, na które publiczność nie przychodziła. Dlaczego? Nie wiem.

– Od pewnego czasu zajmujesz się reżyserią, pracą z młodzieżą. Jak to się zaczęło?

– Od koledy, podczas której ks. Józef Nowaczyk poprosił mnie o pomoc przy realizacji „Pastorałki”. Zgodziłem się. Miałem doświadczenie w pracy z młodzieżą, bo uczyłem w kilku szkołach górniczych w Mysłowicach i w Sosnowcu. Później ks. Nowaczyk zapytał, czy nie zechciałbym popracować z ministrantami – powstał kolejny spektakl „Rapsod o męce człowieka”, grany aż siedem razy. To był czas tuż przed stanem wojennym.

W stanie wojennym zaproponowano mi, abym wyreżyserował spektakl „Co Jasnej bronisz Częstochowy” w katedrze katowickiej na 600-lecie jasnogórskiej Ikony. To było ogromne przedsięwzięcie, w którym wystąpiło ponad 600 osób. Wśród piętujących się trudności nieocenioną pomoc otrzymałem od biskupa Stefana Cichego, wtedy rektora seminarium.

Później przyjąłem propozycję pani prof. Michaliny Growiec, dziekana Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej, i prowadzę zajęcia dla studentów, które co roku kończą się premierą.

Niektórzy ministranci z „mojej” grupy poszli do seminarium. Poprosili o pomoc przy spektaklu dla rodziców. Powstał „Pokutnik z Osjaku” oraz załączek seminarijnego teatru. Dziś „Scaena apicata” może się szczycić kilkunastoma premierami sztuk religijnych i obchodzi już własne jubileusze. A ja się czasem dziwię, jak mi na to wszystko starcza czasu...

– Twoje mieszkanie tonie w zieleni. Czy uprawa roślin to twoje hobby?

– Bardzo lubię zielen, dobrze się czuję w takim „roślinnym” otoczeniu. Raduje mnie widok rozrastających się ku górze pędów. Cieszy mnie jak roślinna kielkuje, rozwija się, kwitnie... Podobnie jak w teatrze, cieszy mnie, kiedy młodzi aktorzy rosną, dojrzewają, stają się bujniejsi.

Poza tym kocham książki. Kiedyś kupowałem ich sporo, a i dziś często zaglądam do księgarń i antykwariatów. Czasem jednak, choć wydaje mi się, że mam wszystko, co potrzebne, muszę odwiedzić biblioteki, aby przygotować zajęcia dla studentów.

– Jakie masz plany na przyszłość?

– Będę pracował, dopóki starczy mi sił. Po prostu chciałbym grać...

Rozmawiał MIROSŁAW RZEPKA

Wielki koncert Kilara w Rybniku To nie snobizm, to muzyka

– Jeśli w dzisiejszych czasach pojęcie kultury wyższej coś znaczy, czuję się szczęśliwy. Zaproszenie do miasta o tak ogromnej tradycji muzycznej jest dla mnie szczególnie miłe – mówił Wojciech Kilar na konferencji prasowej poprzedzającej rybnicki koncert jego utworów. W sobotę, 22 września w bazylice św. Antoniego w Rybniku wystąpiła orkiestra Filharmonii Rybnickiej im. Braci Szafranków oraz sześć amatorskich chórów okręgu.

– Przyjechaliśmy 20 minut przed koncertem i wszystkie miejsca w ławkach były już zajęte – mówił starszy pan, gorączkowo poszukując dla siebie jakiegoś lokum. Ale organizatorzy spotkania (rybnickie Towarzystwo Muzyczne im. Braci Szafranków oraz Urząd Miasta) zaradzili i temu, dostawiając kilka ławek.

Kilkadziesiąt minut po 19.00 orkiestra Filharmonii Rybnickiej dyrygowana przez Mirosława Jacka Błaszczaka rozpoczęła monograficzny koncert muzyki Wojciecha Kilara. Koncert, który poświęcono także tym, którzy 11 września zginęli w ataku terrorystycznym w Stanach Zjednoczonych. Orkiestrze (zdobywczyń tegorocznej pierwszej nagrody w kategorii „Sukces Śląski, przyznawanej przez Radę Promocji Śląska”) towarzyszyła grupa ponad 400 chórzystów z sześciu połączonych rybnickich chórów: im. Juliusza Słowackiego, im. Adama Mickiewicza, „Seraf”, „Bell Canto”, Chóru Mieszanego Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia i Chóru Mieszanego „Regina Apostolorum”.

– Jest, jest, przyjechał – ciemnowłosa nastolatka nie ukrywała, jak bardzo cieszy się, że może zobaczyć Wojciecha Kilara na żywo. Publiczność, witając kompozytora, zgromadziła mu prawdziwą owację. Gorąco przyjmowany był także każdy z jego utworów. Muzyczne spotkanie rozpoczęła suita z muzyki do filmu „Pan Tadeusz”. Potem kolejno przedstawione zostały „Victoria”, „Angelus” i „Exodus”.

– Działalność artystyczna w mniejszych miastach jest o wiele ważniejsza niż w stolicy – zauważył kompozytor. Bycie na imprezach jest tam często wyrazem snobizmu. Kultura państwa kształtuje się właśnie w mniejszych miejscowościach.

Wojciech Kilar cieszył się, że jego utwory wykonują także amatorskie chóry. – To się doskonale sprawdza. Moja muzyka jest dość komunikatywna, prosta. Dla tych chórów jest to z pewnością satysfakcja, a kompozytora cieszy, że pisze muzykę, która nie musi być wykonywana tylko przez profesjonalistów.

Muzyczne spotkanie połączono ze zbiórką datków na pomoc dla mieszkańców Budzowa, małopolskiej gminy, która ucierpiała podczas tegorocznej powodzi.

– Bez wątpienia ten koncert przejdzie do historii miasta i regionu – mówiła po spotkaniu sześćdziesięcioletnia mieszkanka Rybnika. – Bardzo dobrze, że udało się ponownie odtworzyć Filharmonię Rybnicką. Nasze miasto zawsze muzyką stało, a tłumy, jakie przysły na dzisiejszy koncert, świadczą o ogromnej potrzebie organizowania tego typu przedsięwzięć.

– Przy konstruowaniu budżetu zazwyczaj skreśla się środki na kulturę – mówił prezydent miasta Adam Fudali. – W Rybniku udało się reaktywować orkiestrę, zapewniając na ten cel środki z kasy miasta.

Oczywiście największy ciężar utrzymania Rybnickiej Filharmonii spoczywa na Towarzystwie Muzycznym im. Braci Szafranków, któremu, jak do tej pory, świetnie udaje się pozyskiwać sponsorów do idei muzykowania na wysokim poziomie. Oferta skierowana do rybnickich melomanów i frekwencja na koncertach mówią same za siebie. Z pewnością nie są to środki zmarnowane.

ANNA BURDA

9 września 2001 roku zmarła, urodzona 25 kwietnia 1926 r.
w Rudzie Śląskiej Kochłowicach

śp. Janina WOSZCZYK z d. CZAPIK

nauczycielka, przez 40 lat wychowawczyni w przedszkolach: w Przelajce, Kostuchnie i Świętochłowicach, siostra śp. ks. Stanisława, byłego proboszcza w kościele pw. Świętego Krzyża w Siemianowicach Śl. Msza święta i uroczystości pogrzebowe sprawowane były w kościele pw. Świętego Wawrzyńca w Wirku, 12 września 2001r. Podziękowanie za uczestniczenie w pogrzebie i modlitwy; serdeczne podziękowania składam również wszystkim, którzy nieśli pociechę, pomoc oraz ofiarną opiekę w chorobie.

Bóg zapłać.

Pogrążony w żałobie
brat Janki Władysław CZAPIK

Serdeczne Bóg zapłać za modlitwę i udział w uroczystościach pogrzebowych zmarłego 12 września 2001 roku

śp. ks. Józefa Żołdaka

emerytowanego proboszcza parafii pw. śś. Piotra i Pawła w Gostyni
ks. bp. Gerardowi Bernackiemu,
ks. wizytatorowi prałatowi Dobromirowi Sieradzkiemu,
ks. prob. Jerzemu Lisczykowi, ks. prob. Janowi Podsiadłe,
ks. prob. Krzysztofowi Kaszy, kapłanom, siostram zakonnym,
parafianom z parafii z Gostyni, Mysłowic Janowa, Rudy Śląskiej –
Kochłowic, krewnym oraz wszystkim uczestnikom żałobnych ceremonii

składa rodzina

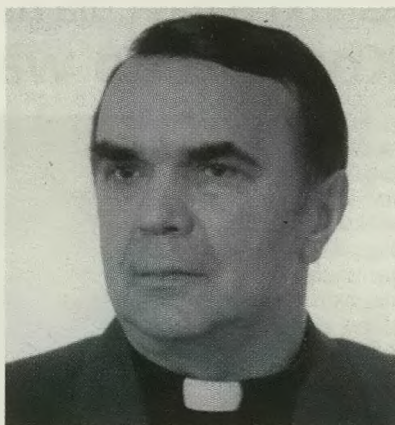
Budapeszt 56

Niewielu wie, że w wydarzeniach 1956 r. w Budapeszcie brali udział studenci polscy. Walczyli, byli szykanowani, trafili do więzień, poświęcili Węgrom i sprawie wolności kawał życia. Po latach odnalazł ich Œrs Csete, zrobił zdjęcia, spisał wspomnienia z tamtych lat, i tak powstał album „Twarze i losy”. Powiększone zdjęcia jego bohaterów można oglądać w Galerii „Piętro Wyżej” Górnośląskiego Centrum Kultury w Katowicach na wystawie *Węgrzy i Polacy: „Twarze i losy”*. Ale katowicka ekspozycja składa się także z innych zdjęć dokumentujących październik i listopad 1956 r. w stolicy Węgier. Są na niej fotografie, które w tamtych czasach

obiegły świat, czarno-białe, lekko zamazane, jak to w gazetach, dramatyczne świadectwo chwili. Pochodzą z Archiwum Węgierskiej Agencji Prasowej, Muzeum Narodowego i Urzędu Historycznego w Budapeszcie, ze zbiorów prywatnych. W pierwszej części wystawy widzimy wiece, przygotowania do manifestacji, w drugiej – groby na ulicach, ruiny Budapesztu, buty z cholewami, które zostały z pomnika Stalina, zdjęcie Imre Nagya, straconego i pochowanego na parceli cmentarza Rakoskeresztur, obok padłych zwierząt z zoo, która w 1989 r. stała się panteonem narodowym. Wystawę można oglądać do 20 października br.

B.G.Z.

Zmarł ksiądz Karol Dyjas Taka dobra dusza

Bardzo kochał kapłaństwo i pracę dla drugich. Szczery, prostolinijny, uczynny – śp. ksiądz Karol Dyjas szybko zjednywał sobie przychylność otoczenia. Potrafił szybko nawiązywać kontakt z ludźmi, w czym z pewnością pomagało mu ogromne poczucie humoru i umiejętność dzielenia się z innymi tym, co posiadał.

Ksiądz Karol Dyjas urodził się 11 czerwca 1942 roku w Czułowie, w rolniczej, wielodzietnej rodzinie. Miłość do przyrody towarzyszyła mu przez całe życie. W jego pokoju wisiło wiele okazów poroży jeleni, można tam też było zobaczyć wypchane zwierzęta. Czasem wymontowywał przedni fotel samochodu, wstawiając tam wannę, w której transportował nowe gatunki ryb do swojego akwarium.

W 1949 roku ks. Dyjas rozpoczął naukę w Szkole Podstawowej w Czułowie. Uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego, a potem do Państwowego LO dla Pracujących w Tychach. W 1961 roku wstąpił do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. 4 czerwca 1967 roku w katedrze w Katowicach przyjął święcenia kapłańskie.

Po zastępstwie wakacyjnym w rodzinnej parafii pw. św. Marii Magdaleny w Tychach ksiądz Karol był wikariuszem w parafiach: św. Jerzego w Mszanie, Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Katowicach Wełnowcu, św. Barbary w Chorzowie, Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Zebrzydowicach, Trójcy Przenajświętszej w Bielesku-Białej, św. Augustyna w Lipinach i Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła w Jastrzębiu Zdroju.

W 1997 roku, ze względów zdrowotnych poprosił o zwolnienie z obowiązków duszpasterskich i został przeniesiony na rentę. Nadal mieszkał na probostwie parafii Matki Kościoła w Jastrzębiu. Zmarł 15 września 2001 roku w szpitalu w Rybniku. Pochowany został 19 września na cmentarzu w Tychach Wartogłowcu.

– Pięknie śpiewał. Na studiach tworzyliśmy taki duet, on śpiewał, a ja grałem na gitarze – wspomina zmarłego kolegę ksiądz Roman Bednarek. – Bardzo lubił podróżować. Nie ma chyba miejsca na mapie świata, gdzie by go nie było. Bardzo wesoły, dowcipny, lubiany przez ludzi. Po prostu taka dobra dusza. ab

Dzień skupienia dla Chorych

Serdecznie zapraszamy chorych mieszkańców Katowic i Chorzowa na dzień skupienia, który odbędzie się w parafii Podwyższenia Krzyża Świętego i Matki Boskiej Uzdrawienia Chorych na Osiedlu Tysiąclecia w Katowicach w sobotę 13.10.2001 r.

Początek o godz. 10.00 – godzina różańcowa i okazja do sakramentu pokuty

11.00 – Msza święta z udzielaniem sakramentu namaszczenia chorych – nabożeństwo louredzkie z błogosławieństwem sakramentalnym

Opiekunów i posiadaczy pojazdów prosimy o pomoc swoim bliskim chorym w dotarciu na miejsce.

Archidiecezalny Duszpasterz Chorych KS. KRZYSZTOF TABATH

I Ogólnopolskie Prezentacje Psalmodyczne

– Każdy rozumie psalmy, bo one wyrosły z życia. A życie składa się z radości i cierpienia. I to właśnie można znaleźć w psalmach – powiedział biblista ks. dr Antoni Dreja. W ramach rozpoczętych wiosną I Ogólnopolskich Prezentacji Psalmodycznych w Chorzowie odbyła się sesja popularnonaukowa. Zgromadzeni zastanawiali się nad rolą psalmów w życiu religijnym i kulturalnym.

– W psalmach można znaleźć odbicie własnej duszy i dlatego każdy może w nich znaleźć coś dla siebie. Przede wszystkim jednak jest to tekst natchniony, tekst Boży i stąd się bierze fenomen jego atrakcyjności – zauważył muzykolog ks. dr Antoni Reginek.

W regionie

Jak się ta choroba nazywa... Aha, Alzheimer!

Ktoś z Twoich bliskich ostatnio wciąż czegoś zapomina, gubi się w otoczeniu, zaczyna mieć kłopoty z wystawianiem się? Więc może to początek choroby Alzheimera? Dzisiaj można już ją leczyć, jeśli lekarze wcześniej postawią diagnozę. Na Śląsku rozpoczyna się właśnie wielka, bezpłatna akcja *Pomóż swojej pamięci*. Gdzie? Patrz niżej:

– **Tychy**, Wojewódzki Szpital Wielospecjalistyczny, Oddział Geriatrii, ul. Edukacji 102, 5-6 października, w godz. 10-14

– **Chorzów**, Przychodnia Wielospecjalistyczna Zdrowie, ul. Wolności 3, 8-12 października, konieczna wcześniejsza rejestracja – tel. 241 73 30

– **Siemianowice Śl.**, Poradnia Zdrowia Psychicznego, ul. Szkolna 2, 27 października, konieczna wcześniejsza rejestracja – tel. 228 14 91

– **Gliwice**, Corpora-Med, ul. Średnia 8, 4-6 października oraz 11-13 listopada, konieczna wcześniejsza rejestracja – tel. 231 11 46

– **Katowice Ligota**, Poradnia Przykliniczna Kliniki Neurologii Wieku Podeszłego, ul. Medyków 14, 27 października, w godz. 9-13

– **Katowice Szopienice**, Szpital Geriatryczny, ul. Morawa 31, 13 i 27 października oraz 10 i 24 listopada, konieczna wcześniejsza rejestracja – tel. 256 81 49

Wolontariusze, Pracownicy, Zarząd i Rada Nadzorcza międzyparafialnej **SKOK „BARKA”** składają **serdeczne podziękowania** **Księżom Proboszczom** parafii dekanatów katowickich, a w szczególności Chrystusa Króla, Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Wniebowzięcia NMP, św. Ap. Piotra i Pawła, Przemienienia Pańskiego, NSPJ – Oblatów, Opatrzności Bożej, Franciszkanów w Panewnikach, Najświętszych Imion Jezusa i Maryi, św. Jana i Pawła Męczenników, św. Józefa Robotnika, MB Piekarskiej, św. Józefa, NMP Wspomożenia Wiernych **za życzliwą przychylność na drodze rozwoju naszej samopomocowej wspólnoty finansowej świeckich.**

Adres redakcji:
ul. Wita Stwosza 16,
40-050 Katowice
tel./fax 251-67-10

e-mail: katowice@goscniiedzielny.pl

Redagują: Anna Burda, Przemysław Kucharczak, Mirosław Rzepka

U Krajoków Najmłodsza

– To ona już jest ochrzczona? – nie przestawała zadawać istotnych pytań Joasia.

Krajokowie wyraźnie się zmieszali.

– Jeszcze nie – ze znakami zawstydzenia na twarzy odpowiedział tata. – Chcieliśmy, żeby to była uroczystość całej rodziny, a że Tereska była zdrowa, więc pomyśleliśmy... – wyjaśniał nieco nieporadnie. Dzieci jednak nie bardzo rozumiały powód jego zakłopotania.

– Trzeba znaleźć chrzestnych – zauważył rozsądnie Tomek.

– No właśnie – z ulgą potwierdził Krajok. – Macie jakiś pomysł?

W ciszy, która nagle zapadła, gwałtownie odezwał się dzwonek telefonu. Tata odebrał.

– Jak tam najmłodsza córka? – usłyszał głos szefa.

– W porządku – Krajok z niechęcią pomyślał, że będzie jednak musiał iść do pracy. – Joasia jak zawsze pełna radości i nowych pomysłów...

– Ależ ja nie pytam o Joasię, Franek – roześmiał się szef. – Pytam o najmłodszą. Chyba już jest w domu?

Krajok poczuł, że okropnie się czerwieni. Zrobiło mu się głupio.

– Tak, oczywiście, już jest. Właśnie ją przed chwilą nakarmiliśmy i teraz ślicznie zasnęła – mówił do słuchawki, lekko się zacinając. – Czy coś się stało w firmie? – zmienił temat.

– Nie, wszystko jest OK. Dzwonię tak po prostu. Sam nie wiem, dlaczego tak się przejąłem losem twojej Tereski. Przepraszam, że przeszkadzam... – szef był zbity z tropu.

FRANCISZEK KUCHARCZAK

Krajoka nagle olśniło.

– Coś mi przyszło do głowy – zaczął ostrożnie. – Widziałem cię wiele razy w kościele i wiem, że jesteś porządnym człowiekiem. Może byś został chrzestnym Tereski? Ona jeszcze nie jest ochrzczona...

Po drugiej stronie zapadło milczenie. W końcu szef z nieukrywaną radością powiedział:

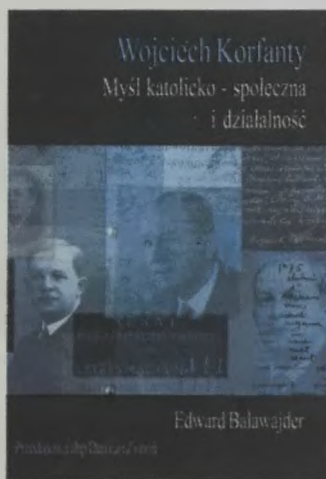
– Bardzo bym chciał, tylko nie wiedziałem, jak ci to zaproponować.

Książki o nas i dla nas

Korfantego warto odkryć na nowo

– To praca mówiąca o niezwykle zaangażowanym w sprawy społeczne człowieku tej ziemi, który nie tylko znał społeczną naukę Kościoła, ale należał do tych, którzy ją realizowali – metropolita katowicki arcybiskup Damian Zimoń w taki sposób mówił o Wojciechu Korfantym. Okazją była prezentacja wydanej właśnie nakładem katowickiej Księgarni św. Jacka książki Edwarda Balawajdera „Wojciech Korfanty. Myśl katolicko-społeczna i działalność”.

Autor opracowania, dr Edward Balawajder, jest naukowcem z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Mówiąc o swej publikacji, podkreślił, iż

do niedawna postać Wojciecha Korfantego próbowano przedstawiać jedynie w kontekście III Powstania Śląskiego, tymczasem był on nie tylko znakomitym politykiem i pisarzem politycznym, ale także intelektualistą i wizjonerem. Nie przypuszczał, iż zainteresowanie jego publikacją i postacią Korfantego będzie tak duże (sala była wypełniona ludźmi).

„Wojciech Korfanty. Myśl katolicko-społeczna i działalność” to książka trudna, wymagająca zastanowienia się nad każdym zapisanym w niej słowem. Warto ją jednak przeczytać, ponieważ pomaga zastanowić się nad współczesnością.

Na zakończenie spotkania promującego nowe wydawnictwo, przepro-

wadzono licytację książek z autografem autora oraz podpisami obecnych na sali: abp. Damiana Zimonia, wojewody śląskiego Wilibalda Winklera i marszałka województwa śląskiego Jana Olbrycha. Dochód został przeznaczony na rzecz ofiar niedawnej powodzi za pośrednictwem Caritas. Egzemplarz z nr 1 za 500 zł kupił przedsiębiorca z Siemianowic Śl. Jacek Rzepczyk. W sumie udało się zebrać 2 tys. zł.

MR

Nie tylko dla członków ERM (40) Radiowa łamigłowa

W poniższych zdaniach odszukajcie imiona trzech Apostołów:

Ja nie chcę, żeby padał deszcz.

Tato, masz tu śniadanie.

Znów mi się trafi lipowa herbata.

Na rozwiązania czekamy w niedzielę, 7 października pod numerem tel. **256 00 18** wew. 32, czynnym od 17.00 do 19.00.

20 lat temu...

Październik. Na tle pogłębiających się w kraju trudności gospodarczych, zwłaszcza dotkliwych braków żywności, wzmożło się napięcie społeczno-polityczne. Uwagę władz i społeczeństwa przykuwały akcje protestacyjne w Żyrardowie i województwie piotrkowskim, a także, odmienny w charakterze, strajk w państwowym kombinacie rolnym w Lubogórze (woj. zielonogórskie). Żaden z trwających w tym czasie konfliktów nie został rozwiązany. Największy niepokój wywołał proklamowany przez Krajową Komisję NSZZ „Solidarność” ogólnopolski strajk ostrzegawczy 28 X.

5 X. Podwyższono średnio o 95 proc. ceny detaliczne wyrobów tytoniowych i zapalek. Wg szacunku Ministerstwa Finansów, dochody budżetu państwa z tytułu tej podwyżki miały wzrosnąć o ok. 30 mld zł i częściowo miały być przekazane na ochronę zdrowia i ubezpieczenie społeczne. Taka wysoka podwyżka, jak również sposób podjęcia tej decyzji wywołały protesty trzech głównych central związkowych, które zarzuciły rządowi, że nie była ona konsultowana ze związkami zawodowymi.

10 lat temu...

5-6 X. Przywódcy Polski, Czecho-Słowacji i Węgier – Lech Wałęsa, Václav Havel i József Antall – spotkali się w Krakowie w celu uzgodnienia współpracy w staraniach

o zbliżenie do NATO, a także w kwestii wzajemnej wymiany handlowej.

Na łamach „Gościa”

11 X 1981 rok

Na marginesie

Jedną z przyczyn obecnego kryzysu jest biurokratyczne zarządzanie gospodarką kraju. Uspokojenie środków produkcji po II wojnie światowej, mające stanowić podstawę gospodarki socjalistycznej odbyło się raczej w teorii niż w praktyce. Społeczeństwo nie stało się właścicielem tych środków; natomiast potężnym pracodawcą, nieliczącym się najczęściej z wolą pracobiorców – o czym świadczyć mogą przeżyte przez nas kolejne kryzysy – stało się państwo. Powołany przez władze do życia potężny aparat biurokratyczny z istoty swej ociężały i niesprawny, miał bardziej na uwadze własne interesy aniżeli dobro narodu. Przy takim systemie zarządzania krach gospodarczy był nie do uniknięcia. Dobrnieśmy zatem do ostatniego kryzysu, który – jak się to mówi – sięgnął dna. Ale świadomość społeczeństwa także dojrzała już do tego stanu, by przyszłość kraju budować bez dominującego udziału biurokracji – w imię dobra wszystkich ludzi, a nie tylko jednej klasy. Teza o społecznej własności środków produkcji ma się dopiero obecnie urzeczywistnić. (...)

HENRYK PRZONDZIO

– Na wzgórzu widać więcej. Aby człowiek mógł zbliżyć się do Boga, musi mieć w swoim sercu takie „wzgórze”, na którym wzniesie się do Pana – zwrócić się do zgromadzonych pasterzy i wiernych na wzgórzu św. Małgorzaty bp Gerard Kusz, podczas uroczystej Mszy św. 23 września.

Kościół na wzgórzu

Wzgórze św. Małgorzaty, zwane też przez bytomian Małgorzatką, jest jedną z najstarszych części miasta. Już w XI wieku istniał tu gród warowny. Gdzieś w połowie XII wieku wzniesiono murowany kościół, ufundowany przez Jakśę Gryfitę.

HENRYK PRZONDZIO

Jego widok jest przedstawiony na tzw. tympanonie fundacyjnym Jakśy, czyli kamiennej płaskorzeźbie w formie tablicy, znajdującej się na wrocławskim Ołbinie. Parafia św. Małgorzaty była pierwszą zorganizowaną jednostką kościelną Bytomia. Duszpasterstwo prowadzili ojcowie benedyktyni, sprowadzeni do Bytomia z Tyńca lub Wrocławia. Pracę swoją rozpoczęli około 1150 roku. Wkrótce jednak bogactwo i dobrobyt doprowadziły zakonników do upadku, a ich praca duszpasterska nie przyniosła oczekiwanych owoców. Decyzją wrocławskiego bpa Zyrosława zakonnicy zostali usunięci, a ich miejsce zajęli norbertanie z opactwa pod Kaliszem, którzy pracowali w parafii aż do XIX wieku.

W trakcie swojego rozwoju parafia ulegała kilku podziałom. Pierwszy nastąpił już w 1231 roku na rzecz nowo utworzonej parafii i budującego się kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Norberta. Kolejny był w 1277 roku na rzecz parafii w Kamieniu. Na skutek utraty znacznej części posiadłości, na korzyść parafii Najświętszej Maryi Panny, przełożony kościoła św. Małgorzaty starał się o jej ponowne połączenie z parafią macierzystą. W 1400 roku papież Bonifacy IX wydał dekret umożliwiający to połączenie. Zanim jednak doszło ono do skutku, upłynęło 150 lat. W tym czasie kościół i para-

fia dość mocno podupadły i, jak podają źródła, w XVI wieku nieistniejący już murowany kościół zastąpiła drewniana budowla. Zburzenie murowanego kościoła mogło być związane ze zdobyciem Bytomia przez husytów około 1430 roku i zniszczeniem miasta. W połowie XVII wieku parafia św. Małgorzaty została przyłączona do parafii Najświętszej Maryi Panny, a kościół stał się filialną świątynią pełniącą funkcje kaplicy cmentarnej. W 1677 roku wzniesiono nową drewnianą świątynię, która przetrwała 200 lat. Grożący zawaleniem budynek kościoła postanowiono rozebrać w 1880 roku. W rok później z inicjatywy ks. Norberta Bończyka, według projektu Jana Kowolika, powstał nowy murowany kościół w stylu neogotyckim, który stoi na wzgórzu św. Małgorzaty do dzisiaj. Uroczystość poświęcenia obecnego kościoła miała miejsce w 1881 roku.

W parafii obecnie pracują księża werbiści. Przybyli oni na wzgórze w 1934 roku, kiedy to wzniesiono ich klasztor. W 1935 roku ks. prałat A. Świerk przekazał duszpasterstwo parafii w ręce ojców werbistów.

Proboszczem tej niedużej, bo liczącej około 350 wiernych, parafii jest ks. Czesław Tepper, który sprawuje tu duszpasterstwo wraz z siedmioma współbraćmi kapłanami.

Od przeszło ośmiu wieków w kościele na wzgórzu św. Małgorzaty gromadzą się wierni. Zmieniały się budynki świątyni, ich duszpasterze, przemijały kolejne pokolenia. Były też i chwile trudne – jak w rodzinnym domu. Ale kościół św. Małgorzaty pozostał, jako wspólnota wiernych i budynek, i po dziś dzień przypomina o początkach bytomskiego Kościoła.

M. T.

120 lat kościoła św. Małgorzaty w Bytomiu Stąd widać więcej

Sto dwadzieścia lat temu zbudowano tę świątynię, ale wzgórze Małgorzaty to miejsce szczególne, bo przypomina o początkach ewangelizacji na ziemi bytomskiej. Tutaj w XII w. stanął pierwszy kościół w Bytomiu, właśnie pw. św. Małgorzaty. – Ten kościół stoi na świętym miejscu, które przez wieki przypominało o Bożej obecności – powiedział Ksiądz Biskup.

W homilii bp Kusz przedstawił dwa obrazy Kościoła. Pierwszy – Chrystusowej owczarni, w której jesteśmy barankami i owieczkami, które pasie Jezus poprzez swoich juhászów – duszpasterzy. I drugi – Kościoła, żywej budowli zbudowanej na fundamencie, którym jest Jezus Chrystus. – Gdy w człowieku mieszka Bóg, jest on świątynią. Jesteśmy czasem niepoważni, bo szanujemy i troszczymy się o kościół z kamieni, a często nie szanujemy Kościoła żywego. Musimy sobie uświadomić, że jesteśmy świątynią zbudowaną z żywych kamieni – mówił Ksiądz Biskup.

Nawiązując do obecnej sytuacji na świecie, bp Kusz zwrócił się do zebranych: Chcę prosić, jak prosił Ojciec Święty w Kazachstanie, abyście się modlili o pokój. Aby się tak nie stało, że w trzecim tysiącleciu religia będzie użyta przeciwko człowiekowi. Żadna

religia nie może być skierowana przeciwko ludzkiemu życiu (...) Przyjście na wzgórze przypomina nam, kim powinniśmy być – aniołami pokoju przewidywanymi strach. Naszą rzeczą jest przezwyciężyć w sobie lęk. Jezus powiedział – Nie lękajcie się. Ja jestem z wami aż do skończenia świata. W człowieku często rodzi się odruch odwetu, ale to nie jest chrześcijańskie, Bóg tego nie chce, my mamy być znakiem dla świata – kontynuował myśl Ksiądz Biskup.

Dziękując księdzu proboszczowi Czesławowi Tepperowi i zgromadzonym wiernym za troskę o kościół i parafię, bp Kusz powiedział: Tutaj, w tym miejscu, Pan Bóg okazuje swoją łaskę. Musimy uwierzyć, że modlitwa we współczesnym świecie jest ogromną siłą, jest mocniejsza od militarnych potęg.

Uroczystą Eucharystię sprawowali wraz z Księdzem Biskupem ojcowie werbiści, którzy opiekują się parafią od 1934 roku. Obecny był również ojciec prowincjał – ks. Ireneusz Piskorek, który na zakończenie uroczystości powiedział: Chcemy wyrazić wolę misyjnej obecności na wzgórzu św. Małgorzaty, niech nadal będzie ono miejscem wzrostu w wierze, nadziei i miłości.

MAŁGORZATA TROJAN

Zaproszenie do Trzebnicy

Uroczystości odpustowe ku czci św. Jadwigi Śląskiej

Tegoroczne uroczystości odpustowe ku czci św. Jadwigi, głównej patronki Śląska, zbiegają się z 800. rocznicą rozpoczęcia rządów przez księcia Henryka Brodatego (męża Jadwigi) i 100. rocznicą posługi salwatorianów w Polsce, którzy opiekują się grobem Świętej.

Obchody z tej okazji rozpoczęły się w Trzebnicy już 23 września Tygodniem Kultury Chrześcijańskiej pt. *Pamięć o księciu Henryku Brodatym*. Od 7 do 15 października trwa nowenna przed głównymi uroczystościami, połączona z refleksją na temat zasług księcia Henryka Brodatego dla Kościoła na Śląsku.

12 października o godz. 19.00 w bazylice św. Jadwigi odbędzie się uroczysty koncert. Orkiestra Filharmonii Dolnośląskiej, Chór Uniwersytetu Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w War-

szawie i Capella Juventa z Münster oraz soliści pod dyrekcją Ulricha Grossera wykonają *Requiem* Verdiego. Sobota 13 października to dzień pielgrzymek liturgicznej służby ołtarza i młodzieży studiującej i pracującej.

Centralne uroczystości odpustowe odbędą się w niedzielę 14 października. Rozpocznie je procesja z relikwiami św. Jadwigi z bazyliki do ołtarza polowego, po której zostanie odprawiona Msza św. pod przewodnictwem metropolity wrocławskiego kard. Henryka Gulbinowicza. Po niej uformuje się procesja, która przejdzie ulicami miasta.

Obchody rocznicowe potrwają do wtorku 16 października – dnia liturgicznego wspomnienia św. Jadwigi. W poniedziałek 15 października do Trzebnicy pielgrzymować będzie młodzież duchowna, a we wtorek – kobiety.

● W ostatnich wyborach parlamentarnych w gliwickim okręgu wyborczym zagłosowały 264 954 osoby na blisko 675 tys. uprawnionych. Najwięcej głosów otrzymali kandydaci z koalicji SLD-UP.

● 22 września do sanktuarium Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Złatych Horach na Morawach pielgrzymowali przedstawiciele trzech narodów: Czesi, Niemcy i Polacy. Koncelebrowanej Eucharystii przewodniczył biskup ostrawsko-opawski František Lobkovič. Wraz z nim koncelebrowali abp Alfons Nossol i bp Jan Wiczorek. Po Mszy św. wystąpiły chóry z Kętrzyna i Jemielnicy oraz orkiestra dęta z Kolonowskiego. Pielgrzymka narodów zakończyła się nabożeństwem do Matki Bożej.

● W ramach rozpoczętych wiosną I Ogólnopolskich Prezentacji Psalmodycznych 22 września w Chorzowie odbyła się sesja popularnonaukowa. Zgromadzeni zastanawiali się nad rolą psalmów w życiu religijnym i kulturalnym. Niegasnąca popularność modlitwy psalmami jest wielkim fenomenem, ponieważ powstały one wiele wieków temu i przez cały ten czas ludzie znajdują w nich odbicie własnej duszy. Wraz ze specjalistami duchownymi udział w sesji wzięli naukowcy świeccy, którzy zwracali uwagę na niebagatelną rolę psalmów w kulturze polskiej. Wystąpiły także chóry, należące do Polskiego Związku Chórów i Orkiestr.

● Od 16 do 23 września odbywały się koncerty festiwalowe pt. „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach księstwa nyskiego”. Koncerty odbywały się w nyskich kościołach św. Jakuba i św. Agnieszki, śś. Piotra i Pawła, Wniebowzięcia NMP oraz w sali koncertowej Państwowej Szkoły Muzycznej mieszczącej się w dawnym Kolegium św. Anny i w Pałacu Biskupim.

● Ktoś z Twoich bliskich ostatnio wciąż czegoś zapomina, gubi się w otoczeniu, zaczyna mieć kłopoty z wysławianiem się? Więc może to początek choroby Alzheimera? Dzisiaj można już ją leczyć, jeśli lekarze wcześniej postawią diagnozę. Na Śląsku rozpoczyna się właśnie wielka, bezpłatna akcja *Pomóż swojej pamięci*. W Gliwicach będzie się można zgłaszać pod adresem: Corpora-Med, ul. Średnia 8, w dniach 4-6 października oraz 11-13 listopada, konieczna wcześniejsza rejestracja – tel. 231 11 46.

Gliwice

Adres redakcji:
44-101 Gliwice,
skr. poczt. 196,
ul. Łużycka 1,
tel./fax (0-32) 230 78 80
Redagują: Klaudia Cwolek, Mira Fiutak,
ks. Waldemar Packner

Jak i komu pomagać?

Odezwa Biskupa gliwickiego z okazji 57. Tygodnia Miłosierdzia

Oto ja, pošlij mnie!

Drodzy Diecezjanie!

1. Oto ja, pošlij mnie!

Słowa proroka Izajasza: *Oto ja, pošlij mnie!* (Iz 6,8) są hasłem tegorocznych obchodów Tygodnia Miłosierdzia w naszym kraju. Tymi słowami starotestamentalny prorok wyraził gotowość realizacji Bożego wezwania, aby pójść i głosić Izraelitom Jego wolę. Dla nas, ludzi trzeciego tysiąclecia ery chrześcijańskiej, postawa i słowa Izajasza są przykładem i wezwaniem zarazem do tego, aby być zawsze gotowym do realizacji Chrystusowego nakazu: *Przykazanie nowe daję Wam, abyście się wzajemnie miłowali* (J 13,34).

2. Charytatywne oblicze Kościoła kształtujemy przy ołtarzu

Tradycją Kościoła jest, że podczas Mszy św. składamy dary – nie tylko chleba i wina. Jest w tym zwyczaju echo starożytnej praktyki, sięgającej pierwszych chrześcijan, którzy składali przy ołtarzu dary na potrzeby Kościoła i na potrzeby biednych. Ten zwyczaj chodzenia na *ofiary* (wokół ołtarza) przetrwał w naszych sanktuariach i wielu parafiach na Śląsku. I dziś jest wyrazem osobistego uczestnictwa, ofiarności i zarazem solidarności z tymi, którym Kościół śpieszy z pomocą, jak i wyrazem wiary w obietnicę: „jałmużna gładzi wiele grzechów”.

Kiedy Apostołowie ustanowili diakonów, zadbali, by ich posługa była związana z sercem Kościoła, z ołtarzem, z Eucharystią. Również dziś Kościół oczekuje od kapłanów, aby kierowali pouczenia i zachęty do służby bliźniemu, w stronę tych, którzy gromadzą się wokół ołtarza. W piątej Modlitwie Eucharystycznej kapłan zanosi do Boga prośbę: *Otwórz nasze oczy na potrzeby i cierpienia braci; oświeć nas światłem swego słowa, abyśmy pocieszały utrudzonych i uciśnionych, spraw, abyśmy z miłością podejmowali posługę wobec ubogich i cierpiących*.

Te słowa niosą pytania: czy dostrzegam potrzeby i cierpienia? Czy pomagam? Czy przyjmuję wezwanie Kościoła, aby włączyć się w posługę Caritas parafii, w środowisku? Czy odpowiadam Bogu: *Oto ja, pošlij mnie...*?

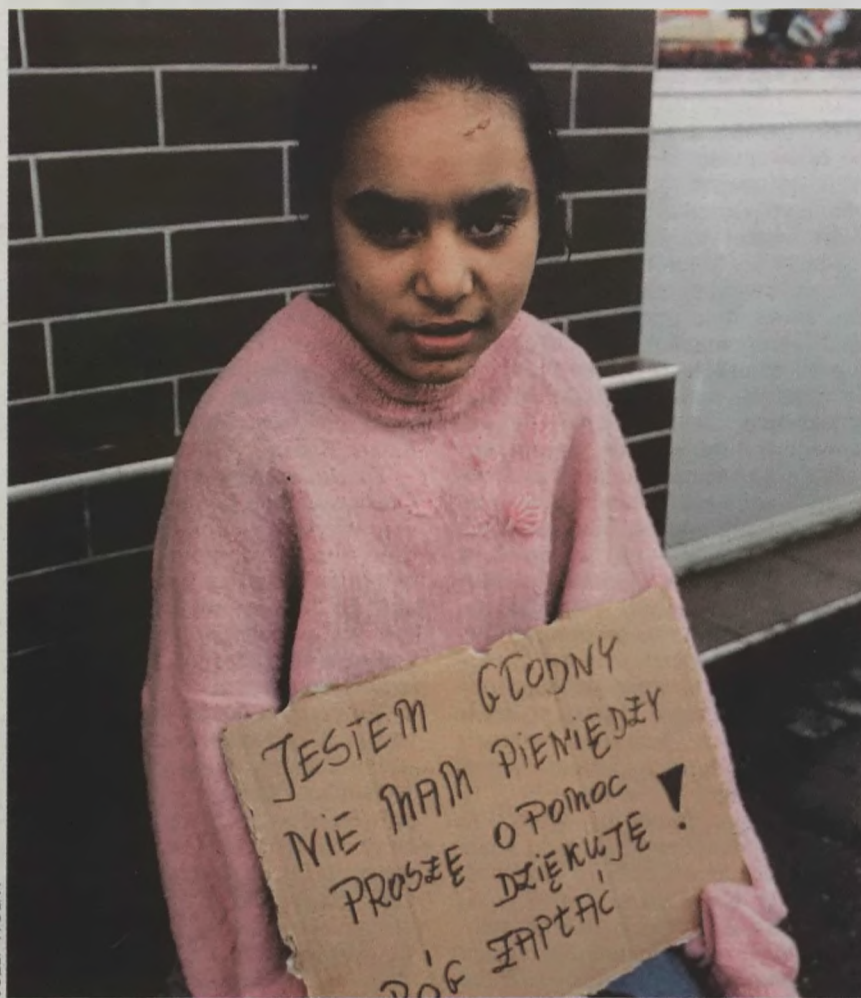
Słowa cytowanej Modlitwy Eucharystycznej wzywają do solidarności z ubogimi i wskazują na potrzebę systematycznego wspierania dzieł miłosierdzia. Owszem, jesteśmy ofiarni i chętnie pomagamy, gdy zdarzają się klęski żywiołowe. Ale obok spontanicznych akcji potrzebne są długofalowe działania. Te z kolei, realizowane przez odpowiednie placówki, potrzebują dobrze przygotowanych i oddanych fachowców oraz systematycznego wsparcia modlitewnego i materialnego.

3. Potrzeba formacji

Ambitny sportowiec szuka kontaktu z lepszym zawodnikiem, trenerem, lepszym klubem. Stąd czerpie motywację do dalszych wyrzeczeń i wysiłków. Chrześcijanin zaangażowany, świadomy zadań, jakie przed nim stoją, musi się karmić dobrą strawą duchową i to systematycznie. Wierni stale zaangażowani w dzieła miłosierdzia (m.in. pracownicy etatowi placówek Caritas, wolontariusze w Caritas parafii) potrzebują systematycznej formacji. Oni też, o ile dbają o własną formację duchową i uczestniczą aktywnie w życiu swojej parafii, stają się najlepszymi apo-

kie jak: osuszanie mieszkań, zakup opału, materiałów budowlanych, mebli, sprzętu AGD. Za ten wspaniały gest składam Wam serdeczne *Bóg zapłać* w imieniu tych wszystkich, którzy doznali i nadal doznają pomocy.

W duchu wdzięczności za Bożą pomoc w pracy charytatywnej pragniemy się spotkać w naszym diecezjalnym sanktuarium Matki Bożej w Rudach Raciborskich w sobotę 6 października o godz. 11.00. Zapraszam do udziału w tej pielgrzymce nie tylko pracowników i wolontariuszy Caritas, ale wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób udzielają się w charytatywnej po-

stołami dobroci – pozyskują wielu do bezinteresownej służby bliźniemu. Bo *miłosierdzie czynów nadaje nieodpartą moc miłosierdziu słów* (Novo millennio ineunte, 50)

4. Podziękowanie i zaproszenie do udziału w pielgrzymce

Drodzy Bracia i Siostry!

W lipcu br. zwróciłem się do Was z apelem o pomoc w związku z kataklizmami, jakie nawiedziły nasz kraj. Odpowiedzieliście na moje wołanie w niezwykle ofiarny sposób. Dzięki Waszej pomocy Caritas naszej diecezji przekazała powodzianom dary rzeczowe (żywność, odzież, środki czystości itp.), ogólnej wartości ok. 150 tys. zł, oraz zebrała 600 tys. zł na programy pomocy długofalowej, ta-

stędze Kościoła, więc członków wspólnot zakonnych, stowarzyszeń, bractw, jak i osoby niezrzeszone. Dziękując Bogu za możliwość służenia bliźnim, będziemy prosić Jego Matkę o wstawiennictwo, aby nasza posługa mogła być jeszcze doskonalsza, bardziej owocna, a nade wszystko o to, aby wielu naszych braci i siostr było skłonnych wyznać Chrystusowi gotowość do służby bliźniemu słowami proroka Izajasza: *Oto ja, pošlij mnie!*

Na codzienny trud wprowadzania w życie przykazania wzajemnej miłości z serca Wam wszystkim błogosławię.

Wasz Biskup

Jan Wiczorek

Gliwice, 17 września 2001 r.

Spotkanie dyrektorów diecezjalnych Caritas

Ciągle odkrywamy własną tożsamość

Dyrektorzy Caritas poszczególnych diecezji spotykają się parę razy w roku. Już po raz drugi jesienna konferencja odbyła się w Rusinowicach. Pierwszy raz odpowiedzialni za diecezjalne Caritas przyjechali tam w 1994 roku, krótko przed oficjalnym otwarciem ośrodka.

HENRYK PRZONDZIO

Struktury Caritas istnieją we wszystkich 39 diecezjach, w diecezji wojskowej oraz w dwóch diecezjach obrządku greckokatolickiego. Obok głoszenia Ewangelii i sprawowania sakramentów właśnie działalność charytatywna jest głównym zadaniem Kościoła. Służba drugiemu człowiekowi, zwłaszcza znajdującemu się w biedzie, od samego początku była

zasadniczą cechą chrześcijaństwa i przez dwadzieścia wieków swojej historii opcyj na rzecz ubogich Kościół pozostał wierny. Dlatego w diecezjach, które powstały w 1992 roku, struktury Caritas były jednym z pierwszych, które powołano do istnienia.

Prawie wszyscy przedstawiciele Caritas polskich diecezji przyjechali

do Rusinowic. Główny temat spotkania w Rusinowicach dotyczył określenia tożsamości Caritas. Temu zagadnieniu zostanie również poświęcone międzynarodowe spotkanie europejskiej Caritas, które odbędzie się w Warszawie. – Ten temat jest niezwykle istotny – uważa ks. dr Wojciech Łazewski, dyrektor Caritas Polskiej – ponieważ chcemy być znakiem obecności Kościoła we współczesnym świecie. Ks. Łazewski powiedział, że źródłem siły i aktywności charytatywnej Kościoła jest zawsze miłość Boga. Przestrzega przed zwykłym aktywizmem, bez nadprzyrodzonego odniesienia, które działalność Caritas nie odróżniałoby od innych organizacji charytatywnych. Ważnym elementem jest także stała duchowa formacja pracowników i wolontariuszy Caritas. Każdego roku spotykają się na rekolekcjach i dniach skupienia. – Wszyscy potrzebujemy nieustannego odkrywania bogactwa wiary, z którego wynika przykazanie miłości człowieka. Również ciągle podnosimy kwalifikacje zawodowe naszych pracowników. Dopiero te dwa wymiary, horyzontalny i wertykalny, dają prawdziwą Caritas – powiedział ks. Łazewski.

Działalność Caritas możliwa jest przede wszystkim dzięki ofiarności wiernych. Dyrektor Caritas Polskiej nie obawia się, że trudna sytuacja materialna wpłynie na ograniczenie dotychczasowej działalności tej organizacji. – Naszym zadaniem jest być z ludźmi i ukazywać im jak jeden drugiemu może służyć. A do tego nie zawsze potrzebne są pieniądze – powiedział ks. W. Łazewski.

m. g.

Na pomoc może liczyć każdy

Rozmowa

z ks. RUDOLFEM BADURĄ, dyrektorem Caritas diecezji gliwickiej

– Kto może zwrócić się o pomoc do diecezjalnej Caritas?

– Każdy, kto rzeczywiście znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i potrzebuje konkretnego wsparcia.

– Czy znaczy, że takową pomoc otrzyma?

– Nie rozdajemy pieniędzy lekką ręką. Staramy się dokładnie rozznawać sytuację każdego, kto zwraca się o pomoc. Sprawdzamy, czy na przykład nie pobiera już świadczeń z innych instytucji charytatywnych, choćby z Polskiego Czerwonego Krzyża czy z samorządowych ośrodków pomocy społecznej. Jest wielu, którzy z żadnej instytucji charytatywnej nie otrzymują pomocy. Wnioski od takich ludzi załatwiamy w pierwszej kolejności.

– Na jaką pomoc mogą liczyć wierni od Caritas?

– Caritas świadczy bardzo szeroki i różnorodny zakres pomocy, od opieki pielęgniarek i rehabilitantów, aż po dofinansowanie kosztownych operacji i leków, obiadów dla dzieci z ubogich rodzin itd. W zakresie świadczonej pomocy mieści się również zakup sprzętu rehabilitacyjnego, dofinansowanie kolonii charytatywnych, świetlic socjoterapeutycznych. Wspomagamy także ofiary kataklizmów, choćby ostatniej powodzi, czy finansujemy sierotniece w diecezji Sokodé w Togo, w którym aktualnie przebywa 20 porzuconych dzieci.

– Czego nie otrzymają zwracający się do was o pomoc?

– Nie prowadzimy pośrednictwa pracy. Wielu zwraca się do nas z taką prośbą. Tych odsyłamy do Powiatowych Urzędów Pracy.

– W jaki sposób można się zwrócić o pomoc?

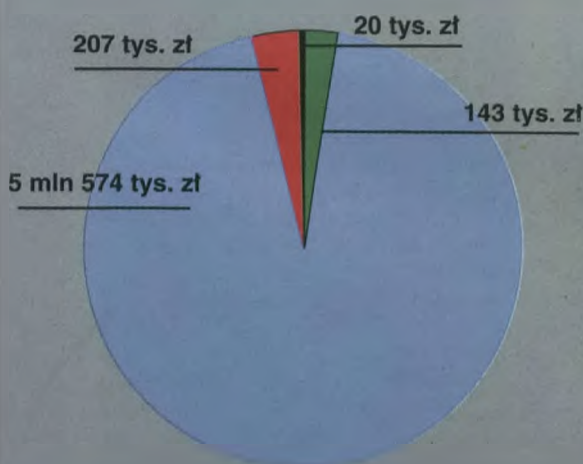
– Zawsze poprzez swojego proboszcza czy parafialny zespół Caritas. Wielu potrzebujących otrzymuje pomoc Caritas bez potrzeby zwracania się do centrali diecezjalnej. My pomagamy w tych sytuacjach, które przekraczają możliwości parafialnych zespołów Caritas. Zawsze jednak taka prośba musi być uwierzytelniona przez proboszcza czy Caritas parafii. Chcemy w ten sposób uniknąć wyłudzenia pomocy przez tych, którym się ona nie należy lub jej nie potrzebują. Niestety, obok rzeczywiście potrzebujących jest też dużo zwykłych naciągaczy.

Rozmawiał

KS. WALDEMAR PACKNER

Caritas diecezji gliwickiej w liczbach

POMOC CARITAS DIECEZJI GLIWICKIEJ
W TYS. ZŁ W 2000 r.

- Chorzy, niepełnosprawni, starsi
- Bezdomni (kuchnie, schroniska)
- Pomoc indywidualna
- Dzieci, młodzież, rodzina
- Ofiary klęsk żywiołowych (susza na Podlasiu) – 3,5 tys. zł

1. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej pw. św. Rafała w Rusinowicach – rocznie organizowanych jest 16 turnusów oraz 2 dla dzieci z cukrzycą. Na jednym turnusie przebywa 75 dzieci i młodzieży, którym towarzyszy 75 opiekunów. W 2000 roku na rehabilitacji w Rusinowicach przebywało łącznie 1500 osób.

2. Dom Pomocy Społecznej Caritas w Wiśnicach, aktualnie przebywa w nim 76 osób.

3. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Gliwicach Czechowicach, dla 40 niepełnosprawnych.

4. Stacje Opieki i Gabinety Rehabilitacyjne w Bytomiu, Gliwicach, Lublińcu, Miasteczku Śląskim, Nędzy, Pawonkowie, Plawniowicach, Pyskowicach, Sośnicowicach, Tarnowskich Górach, Toszku, Wielosiu, Zabrze, Zabrze Biskupicach, Zabrze Kończycach, Zabrze Mikulczycach i Zbroslawicach. W 2000 roku stacje opiekowały się 3922 osobami, z usług gabinetów rehabilitacyjnych skorzystało 5056 osób.

5. Kuchnia dla ubogich w Zabrzu Biskupicach dziennie wydaje ponad 300 obiadów. W 2000 roku łącznie przygotowano prawie 55 tys. obiadów.

6. Biblioteki Caritas znajdują się w Bytomiu, Gliwicach, Pyskowicach i Zabrzu.

Parafialne zespoły Caritas m.in.:

- umożliwiły wakacyjne wyjazdy 650 dzieciom (dofinansowanie Caritas w wysokości 71 tys.),

- pomagały ponad 5700 ludziom starszym, chorym i samotnym (dofinansowanie Caritas w wysokości 71 tys. zł.),

- dożywiały w szkołach 1044 dzieci (koszt 62 tys.),

- przygotowały paczki świąteczne prawie 6770 osobom (na sumę 88,3 tys.),

- wydały bony żywnościowe 1704 osobom (na łączną wartość 81,2 tys.),

- zaprosiły z okazji Dnia Chorych ponad 2500 osób (koszt 26 tys.).

w. p.

20. rocznica stanu wojennego w Tarnowskich Górach Będzie wystawa

Przypadająca w bieżącym roku 20. rocznica wprowadzenia stanu wojennego jest okazją, aby przypomnieć te tragiczne wydarzenia. Organizatorzy II Sympozjum Tarnogórskiego wyszli z inicjatywą zorganizowania przy tej okazji wystawy „Ziemi Tarnogórskiej drogi do wolności 13 XII 1981–1989”, która ma być okazją do przedstawienia dokumentów i pamiątek związanych z tym, co działo się w dzisiejszym powiecie tarnogórskim pomiędzy 13 grudnia 1981 a 1989 rokiem.

Przewodniczącym komitetu organizacyjnego jest Stanisław Kowolik.

Wielu tarnogórzan aktywnie uczestniczyło po 13 grudnia 1981 r. w działaniach „Solidarności” i w innych pokrewnych organizacjach opozycyjnych. Wielu wspierało działalność podziemia, wielu z nim sympatyzowało. Po tym okresie zostały cenne dokumenty i pamiątki: gazetki, plakaty, ulotki, zdjęcia, znaczki, itp., które mają wartość historyczną i warto są pokazania, szczególnie młodemu pokoleniu, dla którego stan wojenny to tylko historia.

Grupa Inicjatywna zwraca się z apelem o współudział w organizowaniu ekspozycji poprzez użyczenie bądź przekazanie dokumentów oraz

przedmiotów dotyczących tematu wystawy. O kontakt proszone są osoby, które działały w organizacjach i grupach nieformalnych, m.in.: w Bractwie Oblatów św. Brygidy, Duszpasterstwie Ludzi Pracy, Ruchu Światło–Życie, itd.

Dokumenty i przedmioty można przekazywać w księgarni katolickiej SIGNUM (przy kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Tarnowskich Górach, ul. Gliwicka 16), od poniedziałku do piątku w godz. 10.00–17.00. Bliższe informacje można również uzyskać codziennie pod nr. tel. 285 1684, po godz. 19.00.

Kurs o miłości, małżeństwie i rodzicielstwie

Duszpasterstwo rodzin zaprasza na kurs, którego celem jest pomoc w lepszym i głębszym przeżywaniu więzi małżeńskiej i realizowaniu powołania do rodzicielstwa. Spotkania w formie wykładów, ćwiczeń i warsztatów z komunikacji prowadzić będą: lekarz, seksuolog, psycholog i kapłan. Zajęcia rozpoczyna się w sobotę 13 października

o godz. 10.00 w dolnym kościele parafii św. Barbary w Bytomiu przy ul. Chełmońskiego. Odbywać się będą do maja przyszłego roku w dwie soboty miesiąca od godz. 10.00 do 14.00.

Przychodząc na zajęcia uzyskasz odpowiedź na pytania i wątpliwości związane z miłością i małżeństwem, rodzicielstwem, wolnością i odpo-

wiedzialnością. Zdobędziesz umiejętności rozumienia drugiego człowieka. Podczas warsztatów z komunikacji nauczysz się efektywnego dialogu z małżonkiem i dziećmi. Zrozumiesz, czego od Ciebie oczekuje Bóg i jakie jest powołanie człowieka w małżeństwie. Możesz zapoznać się z bogatą i najnowszą literaturą na ten temat.

Zapisy Światowe spotkanie młodzieży w Toronto

Do 15 października można jeszcze zapisywać się na przyszłoroczne Światowe Spotkanie Młodzieży z udziałem Ojca Świętego, które odbędzie się od 18 do 28 lipca 2002 roku w Toronto w Kanadzie. Mogą wziąć w nim udział osoby od 16 do 35 lat, tylko i wyłącznie za pośrednictwem swoich parafii i diecezji. Orientacyjny koszt wyjazdu to 750 USD, w tym przelot w cenie 500 USD. Przy zapisie należy koniecznie przedstawić: dowód osobisty, „świadectwo moralności” wystawione przez księdza proboszcza, potwierdzone notarialnie pozwolenie rodziców (dla osób niepełnoletnich) i wpłacić zaliczkę 600 zł na bilet lotniczy.

Zgłoszenia przyjmują:

Ks. Piotr Kalka, parafia katedralna w Gliwicach, ul. Jana Pawła II 5, tel. 230-89-47 wew. 29. Najlepiej w poniedziałki od godz. 15.00.

Ks. Piotr Skowronek, parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bytomiu, ul. Pułaskiego 9, tel. 281-88-61, wew. 48.
info: www.ddm.gliwice.opoka.org.pl

Odrębność Opolszczyzny

Nowa pozycja wydawnictwa *Rzeka* to dobra lektura dla tych, którzy chcą zrozumieć historyczne podłoże sporu o odrębne województwo opolskie.

Celem książki autorstwa Tomasza Sadowskiego jest przedstawienie postaci książąt piastowskich z linii opolskiej i ich znaczenia dla kształtowania historii tego regionu. Autorowi chodziło o wypełnienie luki w historiografii, która przeszłość Opolszczyzny – zwłaszcza w zestawieniu z dziejami Dolnego Śląska – traktowała trochę po macosz-

mu. Tymczasem Opole zaczęło funkcjonować jako odrębny ośrodek władzy książęcej już w drugiej połowie XII wieku. Poczet książąt śląskich otwiera Jarosław, syn Bolesława Wysokiego, księcia śląskiego. Ostatnią z przedstawionych postaci jest Jan Dobry, zmarły w 1532 roku i pochowany w kolegiacie Świętego Krzyża w Opolu. Właśnie końcowe dzieje dynastii książąt opolskich są tymi najpiękniejszymi, bo ukształtowały je decyzje i wybory, które pozytywnie zaważyły na losach poddanych. We wstępie autor książki charakteryzuje ich krótko: „prawdziwi gospodarze, fundatorzy, władcy reformujący całe dziedziny życia, krzewiciele prawa”.

Druga część książki – objętościowo skromniejsza – dotyczy kilku nauk pomocniczych historii tego okresu: ge-

nealogii, sfragistyki, heraldyki, numizmatyki, dyplomatyki. Na uwagę zasługuje też przedstawiony problem ewolucji pojęcia terytorialności Śląska na przestrzeni XI–XV wieku. To tutaj można znaleźć argumenty ważne w każdej dyskusji o śląskim regionie, jego granicach i specyfice.

Książka, choć ma raczej popularzatorski niż naukowy charakter, zaopatrzona została w niezbędną bibliografię. Całość urozmaicają ciekawe fotografie, ryciny i mapy.

K. C.

Tomasz Sadowski.
Książęta opolscy i ich państwo. Wydawnictwo *Rzeka*. Wrocław 2001.

Książkę można nabyć w księgarni turystycznej „U Piotra” w Gliwicach (ul. Arkońska 8, boczna Wrocławskiej).

Zapraszamy

Parafia Przemienienia Pańskiego w Bobrownikach Śląskich zaprasza w niedzielę 7 października na uroczystości z okazji 90. rocznicy poświęcenia kościoła.

W programie:

godz. 10.00 – Msza św. pod przewodnictwem bp'a Gerarda Kusza
godz. 13.00 – Otwarcie wystawy poświęconej historii parafii
godz. 14.00 – Premiera sztuki teatralnej o historii parafii pt. *Co by było blisko Ponboczek*
godz. 15.00 – Różaniec
godz. 16.00 – Występ Dętej Orkiestry Kolejowej z Tarnowskich Gór
godz. 17.00 – Występ zespołu folklorystycznego „Brynica”
godz. 18.00 – Sztuka teatralna
godz. 19.00 – Zabawa i ognisko

Uroczyste rozpoczęcie roku akademickiego

Mszą św. w katedrze gliwickiej odbędzie się w poniedziałek 8 października o godz. 19.30.

Dzień skupienia dla członków Żywego Różańca

odbędzie się w sobotę 13 października w sanktuarium Matki Bożej Pokornej w Rudach. Rozpoczęcie o godz. 10.00.

KIK w Gliwicach

Spotkania w każdą środę w kaplicy św. Jadwigi przy kościele Wszystkich Świętych. Godz. 18.00 – Nieszpory, godz. 18.30 – Msza św. i konferencja. 10 października – *Nieszczęsny dar wolności* (Tischner).

KIK w Bytomiu

przy jezuickiej parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Pułaskiego 9) zaprasza na spotkanie organizacyjne, które odbędzie się w czwartek 11 października o godz. 17.00. Nowym opiekunem Klubu od 1 października jest ks. Piotr Skowronek, który zastąpi ks. Macieja Konenka.

DA w Bytomiu

zaprasza młodzież akademicką na Msze św. i spotkania w każdą niedzielę o godz. 10.00 do kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Pułaskiego 9).

7 października – Msza św. z homilią ks. Herberta Hlubka i rozpoczęcie spotkań

14 października – Msza św. i konferencja Marianny Dąbrowskiej-Wnuk pt. *Komunikacja w małżeństwie i rodzinie*

Uwaga katecheci!

Spotkania formacyjne w tym roku szkolnym odbędą się w następujących terminach:

Bytom, par. Trójcy Świętej – 24 października, 28 listopada, 27 lutego, 10 kwietnia.

Gliwice, Kuria diecezjalna – 3 października, 7 listopada, 9 stycznia, 6 marca.

Lubliniec, par. św. Mikołaja – 10 października, 14 listopada, 16 stycznia, 13 marca.

Tarnowskie Góry, par. Świętych Apostołów Piotra i Pawła – 17 października, 21 listopada, 20 lutego, 20 marca.

Zabrze, dom rekolekcyjny w Biskupicach – 10 października, 14 listopada, 16 stycznia, 13 marca.

Wszystkie spotkania zaczynają się w środy o godz. 15.00.

Świadectwo i wyzwanie

Kongresy wspólnot katolickich, zorganizowane w naszej diecezji już trzykrotnie, zyskują za każdym razem coraz pochlebniejsze opinie. Nie byłoby w tym nic dziwnego, gdyby nie fakt, że co roku – „eksperymentalnie” – wprowadza się podczas ich trwania nowe elementy, które natychmiast zyskują gorących zwolenników. Tak było i 23 września, podczas III Diecezjalnego Kongresu Ruchów i Stowarzyszeń, odbywającego się pod hasłem: „Z Chrystusem w III tysiąclecie”

Spotkanie rozpoczęło się rankiem w Instytucie Teologicznym w Bielsku-Białej, gdzie prof. Krzysztof Ożóg z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosił wykład na temat: „Znaki czasu i Boże działanie w rzeczywistości dziejowej, a zadania ruchów i stowarzyszeń na początku nowego tysiąclecia”. „Było to coś fascynującego – historia, a jednocześnie wielkie świadectwo i wyzwanie” – stwierdził ks. kan. Franciszek Płonka, opiekun Diecezjalnej Rady Ruchów i Stowarzyszeń.

Zgodziła się z nim zdecydowana większość słuchaczy. Wśród uczestników spotkania byli także m.in. poseł Zbigniew Wawak, prezydent Bielska-Białej Bogdan Traczyk oraz radni Henryk Kenig i Edward Kolek.

Zaraz po wykładzie na wszystkich czekała nowość: rozważania w trzech grupach tematycznych: „Świętość tworząca życie”, „Głosie Ewangelii życia” i „Życie komunii”. Jak zapewnia Elżbieta Król-Cebulska, przewodnicząca DRRiS, w opinii uczestników dyskusji, to dobra forma otwierania się ludzi na siebie i charyzmaty wspólnot. Grupa rozważająca życie komunii podjęła już także konkretne działanie: zaproponowała, by w każdy czwartek poszczególne ruchy modliły się za inne wspólnoty.

Organizatorzy kongresu planują wydanie specjalnej publikacji, zawierają-

cej zarówno wykład, jak i wnioski ze spotkań w grupach. Na pewno będą one pomocą formacyjną dla tych, którzy dotarli dopiero na kolejną część kongresu – uroczystą Eucharystię. Pod przewodnictwem biskupa Janusza Zimniaka koncelebrowali ją opiekunowie wszystkich grup naszej diecezji. Nawiązując do niedzielnej Ewangelii o nieuczciwym, ale roztroprym rządcy, Ksiądz Biskup mówił członkom wspólnot – ludziom bardziej niż inni zaangażowanym w życie Kościoła: „Istnieje dość powszechne przekonanie, że

ZDJEŃCJA: GRZEGORZ GAWENDA

chrześcijaństwo jest przeciwne wartościom materialnym. To przekonanie argumentuje się następująco: Jezus Chrystus był człowiekiem ubogim. (...) Dzisiejsza Ewangelia mówi o naszym stosunku do potrzeb społecznych, a takie zawsze będą. Dlatego warto zapamiętać to istotne zdanie: »Czyńcie sobie przyjaciół niegodziwą mamona«. Ona może okazać się dobrem».

Mówiąc o właściwym spożytkowaniu „mamony”, sponsoringu na rzecz potrzebujących, Ksiądz Biskup zachęcał: „Za tę dobrą nowinę o używaniu majątności, my, kapłani i wy, którzy tworzyte tę diecezjalną część ruchów i stowarzyszeń katolickich, podziękujmy z całego serca Chrystusowi, byśmy starali się tę prawdę realizować dla dobra swojego, ale przede wszystkim wszystkich potrzebujących”.

Ostatnia część kongresu odbyła się w Bielskim Centrum Kultury i pobliskim parku. Tłumy podziwiała występy uczniów szkoły podstawowej Katolickiego Towarzystwa Kulturalnego, dzieci z Przedszkola Katolickiego Stowarzyszenia Oświatowego, ekumenicznego zespołu „Henocho” ze skoczowskiej Szkoły Nowej Ewangelizacji pod dyrekcją Joanny Michalskiej, a także zespołu regionalnego „Magurzenie”, kapeli „Beskid” czy grupy teatralnej z Susza.

Wielkim powodzeniem cieszyła się loteria fantowa, z której dochód zostanie przekazany powodziom. Zainte-

Ja was wybrałem...

„Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem i przeznaczyłem was na to, abyście szli i owoc przynosili, i by owoc wasz trwał” (J 15, 16) – fragmenty listu biskupa Tadeusza Rakoczego na III Diecezjalny Kongres Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich.

(...) Cechą charakterystyczną ruchów, które pojawiają się w historii, ale także tych, które powstają współcześnie, jest radykalizm życia Ewangelią, wrażliwość na ubogich, a zarazem ogromna działalność misyjna. (...) Ruchy w Kościele powstają z Bożej inicjatywy i są one Bożą odpowiedzią na potrzeby danych czasów, służąc odnowie i większemu radykalizmowi życia chrześcijańskiego w Kościele (...).

Dziś ruchy i stowarzyszenia katolickie są bardzo dynamicznie rozwijającą się częścią wspólnoty Kościoła w Polsce. Przez ostatnie 10 lat liczba członków ruchów wzrosła trzykrotnie i wynosi obecnie ponad 2 miliony zrzeszonych, co stanowi 5,5 proc. wszystkich Polaków. Pośród osób systematycznie praktykujących ponad 11 proc. należy do rozmaitych ruchów. Z ruchów wywodzi się obecnie ponad 70 proc. powołań kapłańskich i zakonnych w Polsce.

(...) Głównym zadaniem, przed jakim stoją dziś ruchy, jest pogłębianie więzi z Bogiem, bo to ona pozwala nam głębiej zrozumieć siebie samych, drugiego człowieka, otaczający nas świat i problemy stojące przed nami.

Papież Jan Paweł II, nawiązując do kryzysu współczesnej kultury, u którego podstaw tkwi sekularyzacja, powiedział: „W naszym świecie, często zdominowanym przez zeświecczoną kulturę, która upowszechnia wzorce życia odebranego od Boga, wiara wielu ludzi poddana jest trudnej próbie, a nierzadko słabnie i gaśnie. Odczuwamy zatem pilną potrzebę skutecznego głoszenia wiary oraz solidnej i głębokiej formacji chrześcijańskiej. Jak bardzo potrzeba dziś dojrzałych chrześcijan, świadomych swojej tożsamości nadanej im przez Chrystusa, świadomych swojego powołania i misji w Kościele i w świecie! Jak potrzebne są żywe wspólnoty chrześcijańskie! Dlatego właśnie powstały ruchy i nowe wspólnoty kościelne: są one odpowiedzią, wzbudzoną przez Ducha Świętego (...)”.

Wraz z Ojcem Świętym pragnę i ja zachęcić zarówno wszystkich wiernych świeckich, jak i kapłanów do czynnego włączania się w życie i działalność ruchów i stowarzyszeń katolickich. Jest ich w Polsce około 150, w naszej diecezji działa ich około 40. Są to zarówno młode ruchy posoborowe, jak i te, które istniały na ziemiach polskich od wieków. Prezentują one różnorodną duchowość i zajmują się różnymi formami apostołstwa (...).

TADEUSZ RAKOCZY
biskup bielsko-żywiecki

Modlitwa
o pokój

Ruch Światło-Życie zaprasza na modlitewne nabożeństwo członków i sympatyków Krucjaty Wyzwolenia Człowieka w intencji pokoju na świecie. Spotkanie odbędzie się 13 października o godz. 16.00 w kościele pw. Trójcy Przenajświętszej w Bielsku-Białej. IM

U. R.

Nie gaśnie pamięć

Członkowie Związku Sybiraków i innych organizacji kombatanckich, przedstawiciele władz miasta oraz kompania reprezentacyjna bielskich komandosów spotkali się 17 września, w 62. rocznicę agresji wojsk sowieckich na Polskę, przy pomniku Zesłańców Sybiru, by uczcić pamięć tych, którzy nie wrócili z nieludzkiej ziemi.

Pomnik Sybiraków został wzniesiony na terenie cmentarza komunalnego w Bielsku-Białej Kamienicy w ubiegłym roku z inicjatywy bielskiego oddziału Związku Sybiraków, skupiającego blisko 400 osób z całego Podbeskidzia, które przeżyły dramat zesłania w latach 40. W granicie wyrzeźbione zostały nazwy 34 miejsc w Związku Sowieckim, do których zsyłani byli Polacy. Ułożone w okrąg nazwy otaczają granitowy ołtarz, symbolizujący ofiarę mę-

czeństwa i krwi Sybiraków, złożoną na ołtarzu Ojczyzny. Jest też prosty, kamienny krzyż, pod którym na skalnej bryle umieszczono słowa: „Gdy gaśnie pamięć ludzka, dalej mówią kamienie”.

Właśnie w tym miejscu spotkali się 17 września bielscy Sybiracy, by pokazać, że nie gaśnie ich pamięć o tych, którzy nie wrócili z nieludzkiej ziemi. Rocznicą sowieckiej agresji jest bowiem obchodzona jako Dzień Sybiraka. Po przemówieniach, złożeniu kwia-

tów, Apelu Poległych i salwie honorowej ku czci pomordowanych oraz zmarłych na zesłaniu, uczestnicy uroczystości przeszli do pobliskiego kościoła pw. św. Małgorzaty, by wziąć udział w Mszy św.

„Gromadzimy się w tej świątyni w rocznicę napaści na Polskę przez Związek Sowiecki, by modlić się za tych wszystkich, którzy zginęli na nieludzkiej ziemi” – powiedział proboszcz kamienickiej parafii, ks. kan. Władysław Drożdżik, witając wszystkich przybyłych, w tym szczególnie Sybiraków, ich poczet sztandarowy oraz sztandary innych organizacji kombatanckich.

„Miłosierny Bóg uchronił nas od klectwa niepamięci, co nie pozwala naszym ojczystym grobom zarastać zieliskiem. Dlatego zgromadziliśmy się tutaj, aby dać dowód modlitewnej pamięci oraz świadectwo umiłowania Boga i Ojczyzny – to świadectwo, które już raz złożyliście jako zesłańcy i tułacze” – mówił w kazaniu ks. kapitan Marek Strzelecki SAC, kapelan bielskiego garnizonu wojskowego, wyrażając równo-

ARTUR KASPRZYKOWSKI

cznie ubolewanie, że świątynię wypełnili jedynie ludzie starsi. „Musimy zrobić wszystko, by w następne rocznice była tu z nami młodzież. Jest to dla niej lekcja prawdziwej historii, a bez pamięci o przeszłości nie ma przyszłości” – dodał.

A. K.

Święty na 50-lecie

Uroczysta Msza święta, koncelebrowana 13 września br. w kościele pw. NMP Królowej Polski w Czechowicach-Dziedzicach, stanowiła pierwszy punkt programu obchodów 50-lecia nadania Czechowicom-Dziedzicom praw miejskich. Podczas Eucharystii poświęcony został nowy miejski sztandar z wizerunkiem patrona miasta – św. Andrzeja Boboli.

Na czele zgromadzonych mieszkańców miasta stanęli radni z przewodniczącym Rady Miejskiej Stanisławem Wojciechem oraz Zarząd Miasta – z burmistrzem Janem Bergerem. Obecni byli liczni goście: przedstawiciele parlamentu, premiera i wojewody śląskiego, władz samorządowych okolicznych miejscowości oraz zaproszeni na obchody 50-lecia nadania Czechowicom-Dziedzicom praw miejskich delegaci miast partnerskich: Hiddenhausen (Niemcy), Słonimia (Białoruś), Orłowej (Czechy) i Łomży. Wokół ołtarza czechowickiej świątyni stanęli: ks. prałat Krzysztof Ryska – dziekan dekanatu czechowickiego, reprezentujący biskupa Tadeusza Rakoczego, ks. prałat Emil Dyrda – były dziekan czechowicki, ks. Andrzej Baran SJ – proboszcz parafii św. Andrzeja Boboli i ks. kanonik Karol Psurka – proboszcz parafii NMP Królowej Polski. 14 listopada 1999 r. św. Andrzej Bobola został ogłoszony patronem Czechowicz-Dziedzic. 26 czerwca 2001 r. radni tego miasta ustanowili nowy herb i flagę miasta. Na błękitnym tle tarczy herbu widnieją obecnie wizerunek złotego pólora i patrona miasta – św. Andrzeja Boboli. Podobnie na miejskiej fladze – błękitnej, z czarnym pasem u dołu – obok orła pojawił się św. Andrzej.

Dotychczasowy herb Czechowicz-Dziedzic przedstawiał na błękitnym polu sześciokątny wzór cząsteczki benzenu w kolorze pomarańczowym. Dwa jego pionowe ramiona tworzyły kłosa zboża, a białe pole wewnątrz wypełniał fragment szarego koła zębatego. Herb ten nawiązywał do przemysłowo-rolniczego charakteru tego terenu. Wcześniej używane były godła gminne: Czechowic – złoty snopek zboża na błękitnym tle i Dziedzic – złoty plug i oracz, również na błękitnym tle.

Wspominając niedawne ustanowienie św. Andrzeja Boboli patronem miasta, ks. prał. Krzysztof Ryska w homilii podkreślał znaczenie, jakie dla kształtowania postaw mieszkańców ma przykład świętości Andrzeja Boboli, zawsze wiernego Bogu i Kościołowi. Ks. Ryska przypomniał, że św. Andrzej Bobola wpłynął na życie czechowiczów i dziedziczów także poprzez historyczne spotkanie, jakie miało miejsce w 1938 r., podczas powitania na ojczystej ziemi relikwii Świętego, przewożonych po kanonizacji z Rzymu do Warszawy. Jednym z owoców szczególnej czci, jaką otaczany jest w Czechowiczach-Dziedzicach św. Andrzej Bobola, stała się parafia i kościół pod jego wezwaniem. Duszpasterską posługę pełnią tu współbracia zakonni św. Andrzeja – księża jezuitów.

Poświęcony podczas Mszy świętej nowy sztandar z wizerunkiem św. Andrzeja Boboli, ufundowany przez czechowickie zakłady oraz prywatnych ofiarodawców, podczas uroczystej sesji przekazany został przez burmistrza Bergera pod opiekę przewodniczącego Rady Stanisława Wojciecha.

ALINA ŚWIEŻY-SOBEL

RYSZARD ZOCZEK

List do redakcji

Powrót do świętości

Znamy już wyniki wyborów parlamentarnych. W okresie przedwyborczym nasi Czytelnicy telefonicznie dzielili się z nami swoimi opiniami na temat – wówczas jeszcze przypuszczalnych – rezultatów. Dziś, w obliczu realnych już liczb, warto wczytać się w list jednego z Czytelników.

Zastanawiałem się nad znaczeniem sloganu wyborczego SLD: „Przywróćmy normalność”. Słowo „przywrócić” sugeruje, że jakaś „normalność” już kiedyś była, potem zniknęła, teraz jej nie ma i ktoś chce, aby znów była. Szukałem następnie okresu w historii Polski, który można nazwać normalnym. Prawdę mówiąc, nie znalazłem w ciągu ostatnich trzech stuleci czasu, który chciałoby się przywrócić. Im dłużej myślałem, tym bardziej zacząłem się utwierdzać w pewnym przekonaniu. No, oczywiście, jest okres w naszej najnowszej historii, który wielu wspomina z lekka w oku. To czas budowania socjalizmu!

Wielu byłym działaczom partyjnym brutalna historia zabrała „normalność” w postaci przywilejów, które ich odróżniały od szarego obywatela. Nie ma już możliwości „normalnego” wciskania ludziom głupoty np. w „Dzienniku telewizyjnym”, nie można już załatwić „normalnie” sąsiada czy konkurenta w pracy przez napisanie donosu. Życie w systemie demokracji nie jest już normalne. A więc „przywróćmy normalność”. Za normalnością w wydaniu SLD tęsknią – okazuje się – nie tylko ci, którzy bezpośrednio czerpali korzyści z poprzedniego systemu. Wyniki wyborów mówią o ogromnym poparciu dla postkomunistów.

Ale zostawmy politykę. Dzięki SLD i jego sloganowi wyborczemu rozważałem sobie dalej sprawy normalności i jej przywracania. Owszem, był taki okres, kiedy człowiek był normalny. Ten okres to czas spędzony w raju przez naszych prarodzców Adama i Ewę. Mieli oni możliwość przebywania blisko Boga, czuli się szczęśliwi i bezpieczni. Zanim zgrzeszyli, byli święci. Potrzeba było tysięcy lat, żeby plan odbudowania tej miłości i świętości został zrealizowany.

Zrealizował się on przez posłanie do nas Jezusa Chrystusa. Przez swoją śmierć i zmartwychwstanie pojednał nas z Ojcem. Od tej chwili ci, którzy przyjmą chrzest i zwrócą się do Niego, mogą doświadczać tej bliskości i intymności w relacji z Ojcem, którą mieli i stracili Adam i Ewa.

„Zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi: i rzeczywiście nimi jesteśmy!” (1 J 3,1). Oto prawdziwa tożsamość i normalność, którą Duch Święty w Kościele chce dawać chrześcijanom. W naszych umysłach pokutuje wciąż podział na takich „normalnych” – niedzielnych chrześcijan i jakichś wyjątkowych, którzy nie wiadomo dlaczego stają się świętymi (może mają inny kod genetyczny od „normalnego katolika”?).

Świętość, to szczęście szukania Boga, przebywania z Nim, napełniania się Duchem Świętym, nawracania się i porzucania grzechów. Wśród wielu przeciwności życia, ale jednak szczęście. Na taką drogę wezwani są wszyscy katolicy, chrześcijanie – nie tylko niektórzy. Radość i pewność wiary – to jest normalność. To dar dla każdego wierzącego „Szukajcie, a znajdziecie!”

Warto pamiętać, że prawdziwe szczęście jest gdzieś indziej niż w umie wyborczej, dużo bliżej – we własnym sercu, o ile zaprosimy tam Boga. Tylko podążając za Jezusem, można dążyć do normalności, czyli do świętości. Dużym ułatwieniem w wejściu na drogę pogłębiania wiary czy zerwania z „niedzielną” jest wspólne przeżywanie takiej drogi z innymi ludźmi. Obecnie w parafiach obserwować można rozwój różnych grup modlitewnych i stowarzyszeń. Jednym z kroków, które można uczynić, to rozejrzeć się we własnej parafii i spróbować znaleźć swoje miejsce wśród ludzi, którzy na pewno nie są święci, ale chcą normalności. Normalności zaplanowanej dla każdego z nas przez Boga.

Andrzej Solecki

Celnik Mateusz w oknie

Jaką „pamiątkę” pozostawił po sobie ewangeliczny celnik Mateusz? Po spotkaniu z Jezusem – jak głosi jedna z piosenek: „Postanowił wynagrodzić krzywdę, zło. – „Jeśli kogoś skrzywdził z ludzi, to podwójnie wynagradzam, a ubogim pół majątku swego dam”. Pamiątkę po sobie zostawili także celnicy z Podbeskidzia i okolic. Ufundowali witraż swojego Patrona dla kościoła pw. św. Marii Magdaleny w Cieszynie i złożyli ofiarę na wykonanie złożeń w kościele ewangelickim.

W święto św. Mateusza, obchodzone 21 września, jako dzień służb celnych, w kościele pw. św. Marii Magdaleny, zgromadzili się celnicy m.in. z Cieszyna, Korbiewic, Ujsoł, Lesznej Górnej, Marklowic, Pietraszyna, Gólkowic, Kaczyc, Skoczowa, Czechowic-Dziedzic, Zebrzydowic, Chałupek, Bielska-Białej, Zwardonia, Żywca, Sucheja Beskidzkiej i Oświęcimia, wraz ze swoimi rodzinami. Na uroczystości obecny był także proboszcz parafii ewangelicko-augsburskiej w Cieszynie ks. Janusz Sikora.

Podczas Eucharystii celnicy prosili swojego Patrona o wstawiennictwo na czas niełatwej, często niebezpiecznej służby. Po Mszy św., koncelebrewanej pod przewodnictwem biskupa Tadeusza Rakoczego przez ks. kan. Benedykta Fojcika, proboszcza parafii św. Jerzego w Puńcowie, ks. kan. Henryka Siatławę, proboszcza parafii św. Marii Magdaleny, i wikariusza tej parafii ks. Grzegorza Gruszeckiego, uczestnicy spotkania byli świadkami poświęcenia witraża i oficjal-

nego przekazania go parafii przez dyrektora cieszyńskiego Urzędu Celnego Zbigniewa Damca.

Współczesnemu człowiekowi praca celnika kojarzy się głównie ze sprawdzaniem paszportów na granicy. W czasach Chrystusa pojęcie celnika było niemal synonimem największego grzesznika. Ówczesni celnicy – poborcy podatkowi – budzili szczególną wrogość. „Niektórzy – jak Mateusz – zdawali sobie sprawę ze swojej reputacji i wyobcowania – mówił zgromadzonym biskup Tadeusz Rakoczy. – Dawali nawet dowody pokory i pragnęli nawrócenia. Ale tamta zła opinia nie może ciążyć na współczesnej waszej służbie. Wasza posługa wiąże się z ogromną odpowiedzialnością, zarówno przed Bogiem, jak i przed ludźmi. Przed Bogiem, aby nie sprzeniewierzyć się jego woli i przed ludźmi, aby ich nigdy nie skrzywdzić”.

Mówiąc o problemach i niebezpieczeństwach, z jakimi muszą borykać się strażnicy granic, Ksiądz Biskup dodał: „Obchodzimy to święto, aby nabrać większego przekonania o naszej godności, o powołaniu i koniecznej służbie dla dobra człowieka i całej wspólnoty w naszej Ojczyźnie i nie tylko. Wiemy, jak teraz nasze sprawy są głęboko powiązane z innymi narodami i sprawami całego świata. Jezus Chrystus ciągle wzywa każdą i każdego z nas, tak jak celnika Mateusza do nawrócenia. W Nim mamy i możemy zwyciężać nasze słabości, w Nim możemy odrodzić się do nowego życia”.

Witraż ufundowany przez celników jest czwartym z kolei w restaurowanym kościele. „Będzie przypominał o nas, kiedy już nie będzie granicy w Cieszynie” – mówił dyrektor Zbigniew Damić.

Dziękując celnikom za ich dar, ks. kan. Siatława mówił: „Ten witraż jest przede wszystkim znakiem jedności was wszystkich. Proszę popatrzeć, jakie piękno może powstać kiedy idziemy razem, kiedy jesteśmy jednością w Chrystusie (...). Dziękuję Wam także za wszelką pomoc charytatywną, jaką czynicie; za wspieranie domu dziecka, potrzebujących, tych wszystkich, którym zawsze podajecie pomocne ręce i oddajecie, ucząc dawania innym”.

Uroczystości w kościele zakończyły świętowanie celników. Na znak solidarności z ofiarami ataku terrorystycznego w Nowym Jorku, zrezygnowali z dalszych zaplanowanych obchodów święta.

U. R.

Rok Prymasowski w Ustroniu

Ojciec, brat, przyjaciel

Czy na parafialną uroczystość obchodów Roku Sługi Bożego Stefana kard. Wyszyńskiego można wybrać datę lepszą niż dzień poświęcony Matce Bożej? „To nie jest zwykły przypadek, że akurat z Księdzem Biskupem ustaliliśmy ten dzisiejszy termin” – mówił ks. kan. Antoni Sapota, proboszcz parafii św. Klemesa w Ustroniu, w dniu wspomnienia Imienia NMP – 12 września br. – podczas Eucharystii wieńczącej obchody Roku Prymasa w parafii.

Rok Prymasowski w ustroniskiej parafii rozpoczął się 11 lutego. Podczas wszystkich Mszy św. Ksiądz Proboszcz przybliżył zgromadzonym sylwetkę Prymasa Tysiąclecia. Parafianie otrzymali obrazki z wizerunkiem Kardynała i modlitwą o jego beatyfikację.

Z kolei na przełomie kwietnia i maja pielgrzymi ustronscy ze Stowarzyszenia „Ave”, gościli w Choszczówce. Tam wysłuchali świadectw o Kardynale z ust najbliższych jego współpracowników. „Z wielkim wzruszeniem słuchaliśmy, jak wielki był w majestacie purpury i wspaniały w zwyczajnych rozmowach podczas spacerów – opowiada jeden z pielgrzymów. – Ale przede wszystkim

lepiej zrozumieliśmy, jak »do szaleństwa« kochał Matkę Bożą”.

Oprócz ustnych relacji postać kard. Wyszyńskiego w Ustroniu przybliżyła wystawa zdjęć, eksponowana w kościele.

O wielkiej miłości Prymasa do Maryi, szacunku wobec każdego człowieka i miłości do Ojczyzny, opowiadały także 8 września zaprzyjaźnione z parafią członkinie Instytutu Prymasowskiego: Maria Okońska i Barbara Dembińska.

Może to właśnie dzięki temu wieczorem 12 września kościół ustroniski bardziej niż zwykle wypełnił się wierzącymi. Wśród nich były także członkinie Instytutu: M. Okońska, B. Dembińska i Krystyna Szajer oraz przedstawiciele władz wojewódzkich, powiatowych i miejskich.

Uroczystości rozpoczęła sesja naukowa, podczas której ks. prof. Józef Kiedos przedstawił kard. Wyszyńskiego jako obrońcę ładu moralnego narodu, natomiast mgr Zbigniew Szandar w wystąpieniu „Życie spełnione”, przekonywał, że wnikając w kalendarium życia Prymasa, zgłębiając jego myśli, widzi się człowieka, którego życie było spełnione w bezgranicznym oddaniu Bogu i Kościołowi. Wykładowca przedstawił także mniej znane związki Prymasa ze Śląskiem i Podbeskidziem.

Po sesji, Mszy św. koncelebrewanej przez 14 kapłanów przewodniczył biskup Tadeusz Rakoczy. W homilii nawiązał do obchodzonego wspomnienia Imienia Maryi i wielokrotnie podkreślił

oddanie Prymasa Matce Bożej: „Dziś na początku nowego wieku i tysiąclecia, (...) przywołujemy postać Prymasa Tysiąclecia, który w swojej przyjaźni i szczególnej więzi z Maryją i przeżyciu Jej obecności (...) wziął tak bardzo na serio Kościół – a więc Chrystusa, człowieka, ludzką godność, rodzinę człowieka i jej powołanie, Ojczyznę wolność i wszystkie wartości, które się wiążą z miejscem człowieka w świecie”.

Ksiądz Biskup zaznaczył, iż: „Sługa Boży Wyszyński wiedział, że chrześcijanin, kapłan, biskup, musi niepokoić sumienia wiernych i mówić nowym językiem – literacko pięknym i moralnie skutecznym. Kochał Pismo Święte. Jego słowa wyrażały całe bogactwo Słowa Bożego. Kochał Kościół w jego najbardziej autentycznym wymiarze – komunii i służby. Kochał bez miary człowieka. Kochał Polskę – Ojczyznę Polaków, swoją Ojczyznę i kochał świat. Potrafił budzić i ożywiać w nas naszą przynależność i naszą obecność w Kościele. Był przewodnikiem, ojcem, bratem i przyjacielem”.

Po Mszy św. Ksiądz Biskup poświęcił epitafium – pamiątkową tablicę przy wyjściu z kościoła z wizerunkiem Prymasa Tysiąclecia i wrytymi jego słowami: „Współczesne zamówienie społeczne to zamówienie na ludzi dobrych”.

BARBARA LANGHAMMER
URSZULA ROGÓLSKA

Po wyborach

W niedzielę 23 września wybraliśmy skład nowego parlamentu.

W okręgu bielskim, obejmującym swym zasięgiem powiaty żywiecki, cieszyński, pszczyński, bielski i miasto Bielsko-Biała, w wyborach wzięło udział 289 tysięcy wyborców, co stanowi ponad 51 procent uprawnionych. Zwycięzcami zostali kandydaci koalicji SLD-UP, których 16-osobowa lista zdobyła 106 225 głosów poparcia (36,72 procent). Z tego ugrupowania posłami zostali: Kazimierz Zarzycki (Żywiec), Antoni Kobielski (Bielsko-Biała), Jan Sztwiertnia (Goeszów) i Jan Szwarz (Ustron). Na drugim miejscu uplasowali się kandydaci z 17-osobowej listy Platformy Obywatelskiej. Zdobyli oni łącznie 38 260 głosów (13,23 procent), dzięki czemu posłami zostali Tomasz Tomczykiewicz i Edward Płonka. Trzecim pod względem poparcia wyborców ugrupowaniem była koalicja Akcja Wyborcza Solidarność Prawicy, której osiemnastu kandydatów poparło łącznie 28 304 wyborców (9,78 procent), lecz z powodu nieprzekroczenia progu wyborczego w skali kraju ugrupowanie to nie będzie reprezentowane w Sejmie. Posłami w okręgu bielskim zostali jeszcze: Piotr Smolana z Samoobrony (B-B), Jacek Falfus z Prawa i Sprawiedliwości (Kozy) oraz Stanisław Zadora z Ligi Polskich Rodzin (Zwardoń).

Z okręgu bielskiego do Senatu dostali się Władysław Bułka z SLD (Żywiec) oraz Grażyna Staniszeńska z Bloku Senat 2001 (B-B).

Z kolei w okręgu chrzanowskim (obejmującym m.in. powiaty oświęcimski i wadowicki) do urn poszło blisko 230 tysięcy osób (frekwencja 48,27 procent). Najwięcej głosów zdobyło czterdziestu kandydatów z listy SLD-UP. Głosowało na nich 76 510 osób (35,24 procent), dzięki którym posłami zostali Janusz Lisiak (Kraków), Stanisław Rydzon (Oświęcim) i Halina Talaga (Wadowice). Drugie miejsce zajęła Platforma Obywatelska. Na ich 14-osobową listę głosowało 30 582 wyborców (14,09 procent). Z tego ugrupowania do Sejmu wszedł Paweł Graś (Kęty). Na trzeciej pozycji uplasowali się kandydaci z 10-osobowej listy Ligi Polskich Rodzin, zdobywając łącznie 25 062 głosy (11,54 procent), dzięki czemu posłem został Leszek Murzyn (Mierzeń). W Sejmie znaleźli się jeszcze Adam Bielan z Prawa i Sprawiedliwości (Kraków) oraz Leszek Zieliński z PSL (Kraków).

W wyborach do Senatu wyborcy najwięcej głosów oddali także na kandydatów SLD-UP. Senatorami zostaną przedstawiciele tylko tej koalicji: Janusz Bargiel z Olkusza, Bogusław Mąsior z Chrzanowa oraz krakowianie: Bogdan Podgórski i Andrzej Jaeschke.

P. M.

„Gość” – sportowiec z kulturą

Teraz piłka nożna

W numerze 38. napisaliśmy o uroczystości nadania powstałemu w tym roku Międzypowiatowemu Związkowi Parafialnych Klubów Sportowych imienia bł. arcybiskupa Józefa Bilczewskiego. Uroczystość odbyła się 8 września. Tego dnia rozpoczęły się także sportowe rozgrywki na boiskach – w siatkówce i piłce nożnej. Startowały w nich nie tylko drużyny parafialnych klubów sportowych, ale i reprezentacje szkół oraz drużyny ministranckie. Wyniki turnieju siatkarskiego już przedstawialiśmy. Dziś ostateczna klasyfikacja bardzo licznie obsadzonego turnieju piłki nożnej (przyczyną tego są zapewne m.in. sukcesy polskiej piłkarskiej drużyny narodowej). Mamy nadzieję, że kiedyś – może już wkrótce – będzie nam dane oglądać na światowych boiskach młodych piłkarzy z parafialnych klubów i drużyn ministranckich. Zapamiętajcie do sportowej walki na pewno im nie brakuje!

I. Szkoły podstawowe – klasy III–IV

1. Parafia Trójcy Przenajświętszej w Wilamowicach
2. PKS „Olimpijczyk” Gilowice
3. PKS „Millenium” Porąbka
4. PKS „Beskidy” Hałcnów

II. Szkoły podstawowe – klasy V–VI

W tej kategorii wystąpiło aż 11 drużyn, dlatego podzielono je na trzy grupy. Oto klasyfikacja w grupach:

Grupa A

1. Parafia św. Urbana w Hecznarowicach
2. PKS Leszczyny I z Bielska-Białej
3. PKS „Millenium” Porąbka
4. PKS „Olimpijczyk” Gilowice

Grupa B

1. Parafia Wniebowzięcia NMP w Bestwinie
2. Parafia św. Wojciecha w Dankowicach
3. PKS „Beskidy” Hałcnów
4. Parafia św. Marcina w Pisarzowicach

Grupa C

1. Czechowice-Dziedzice
2. Parafia Trójcy Przenajświętszej w Wilamowicach
3. PKS Leszczyny II z Bielska-Białej

Zwycięzcy tej kategorii:

1. Parafia Wniebowzięcia NMP w Bestwinie

2. Czechowice-Dziedzice

3. Parafia św. Urbana w Hecznarowicach

III. Gimnazja

1. Parafia Niepokalanego Serca NMP w Polance Górnej
2. PKS „Samson” Bielsko-Biała
3. PKS „Beskidy” Hałcnów
4. Parafia św. Józefa Robotnika w Janowicach
5. Czechowice-Dziedzice
6. PKS Leszczyny II z Bielska-Białej
7. PKS „Millenium” Porąbka
8. Parafia Trójcy Przenajświętszej w Wilamowicach
9. Parafia Wniebowzięcia NMP w Bestwinie

IV. Szkoły średnie:

1. Parafia św. Jana Chrzciciela w Bielsku-Białej Komorowicach
  2. Parafia Wniebowzięcia NMP w Bestwinie
  3. Parafia Opatrzności Bożej w Białej
  4. Parafia św. Małgorzaty w Bielsku-Białej Kamienicy
- Serdecznie gratulujemy wszystkim uczestnikom turnieju – tym bardziej że był on rozgrywany przy wyjątkowo kapryśnej pogodzie – także w chłodzie i deszczu.*

U. R.

„Brathanki” już 16 października

Przypominamy, że wciąż można kupić bilety na koncert „Brathanków”, zorganizowany przez Biuro Promocji Kultury i Sportu. Koncert odbędzie się we wtorek, **16 października br.**, w hali lodowiska Unii Dwory Oświęcim, o **godz. 19.00**. O godzinie 18.30 poprzedzi go występ Extra Formacji Górali Beskidzkich.

Bilety – w cenie 25 (ulgowo) i 30 zł można nabywać w kasach pływalni i lodowiska Unii Dwory Oświęcim, w księgarni przy Rynku Głównym 9 w Oświęcimiu, w siedzibie MOKSiR w Chełmku przy ul. Kilińskiego 3 oraz w Domu Kultury w Brzeszczach, Salonie Liberty GSM w Kętach i wypożyczalni kaset wideo BIM w Domu Kultury w Kętach.

Wstęp do hali – od godziny 18.00. Do wstępu z biletem ulgowym uprawnia ważna legitymacja szkolna lub studencka.

U. R.

Dworzec otworzył podwoje

Po wieloletnim remoncie bielski dworzec kolejowy na powrót stał się piękną wizytówką miasta. Prace renowacyjne trwały wielokrotnie dłużej niż budowa tego gmachu przed ponad stu laty, ale warto było zaczekać. Dworzec, a zwłaszcza jego wnętrze, przypomina teraz pałac.

Obecny budynek dworca kolejowego w Bielsku, na linii z Krakowa do Wiednia, wybudowany został w latach 1889–

1890. Projektantem gmachu był miejscowy architekt Karol Schulz, a wykonawcą znana bielska firma budowlana Karola Koma. Pierwszy pociąg wjechał na peron nowego dworca 25 lutego 1890 roku.

Ostatnie dziesięciolecie nie były łaskawe dla tego obiektu. Remonty polegały jedynie na pokrywaniu ścian i wewnętrznych murów kolejnymi warstwami olejnej farby. Dworzec, który witał przyjezdnych na skraju Bielska-Białej, był złą wizytówką miasta. Gdy wreszcie w 1995 roku zapadła decyzja o kapitalnym remoncie całego budynku, wydawało się, że potrwa on stosunkowo krótko. Sprawa skomplikowała się, gdy pod

ośmioma warstwami farby, pokrywającej główną halę dworcową, odkryto doskonale zachowane polichromie, pochodzące z czasów wznoszenia tego obiektu. Konserwatorzy zabytków zdecydowali, że odkryte malowidła muszą zostać odrestaurowane. To sprawiło, że remont okazał się dużo bardziej kosztowny niż zakładano. Z kolei ciągły brak odpowiednich środków spowodował, że remont zaczął się przedłużać w nieskończoność.

Wszystkie prace remontowe i konserwatorskie pochłonęły 4,5 miliona złotych. Środki te pochodziły z kasy PKP oraz ze środków bielskiego samorządu. Bez pomocy miasta zapewne nie udało by się ukończyć tego przedsięwzięcia. Nie tylko odrestaurowano polichromie, ale także wymieniono wszystkie okna, instalacje oraz pokrycie dachów i wiat. Oczyszczono też zewnętrzną elewację, gdyż okazało się, że pod warstwami żółtej, łuszczącej się farby jest doskonale zachowana cegła klinkierowa.

Oddany 15 września do ponownego użytku dworzec jest teraz jednym z najpiękniejszych tego typu obiektów w Polsce. W uroczystym przecięciu wstęgi wzięli udział minister transportu Jerzy Widzyk, przedstawiciele krajowej dyrekcji PKP, władze miasta oraz bielscy parlamentarzyści. Poświęcenia wnętrza odnowionego budynku dokonał kanclerz bielskiej Kurii ks. prałat Stanisław Dadak.

P. M.

● We franciszkańskim sanktuarium Zwyczajnej Miłości – Centrum Ojca Kolbego w Oświęcimiu Harmężach odbyła się jubileuszowa, dwudziesta Sesja Kolbiańska. W jej trakcie o. Piotr Bielenin OFMConv wygłosił wykład pt. „Tylko miłość jest twórcą, tylko miłość jest zdolna do ofiary”, poświęcony 60. rocznicy męczeńskiej śmierci św. Maksymiliana.

● Ukazał się piąty numer rocznika społeczno-kulturalnego „Almanach Kęcki”, wydawanego przez Towarzystwo Miłośników Kęt. Tradycyjnie zawiera on szereg artykułów, dotyczących przeszłości i teraźniejszości tego miasta.

● 16 września w oświęcimskim kościele pw. św. Maksymiliana Kolbego odprawiona została Msza święta w intencji Sybiraków. W trakcie uroczystości odsłonięto tablicę, upamiętniającą osoby, które poległy na nieludzkiej ziemi. W Oświęcimskim Centrum Kultury zorganizowano wystawę „Sybiracy” dokumentującą losy zesłańców.

● Beskidzka Liga Ochrony Przyrody wytyczyła 1,5-kilometrową ścieżkę dydaktyczną po Cygańskim Lesie. Równocześnie LOP wydała też przewodnik po tej popularnej wśród spacerowiczów części Bielska-Białej.

● Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki” otrzymało dotację z europejskiego funduszu PHARE na zorganizowanie integracyjnych warsztatów twórczych. Będą się one odbywać w dwunastu bielskich ośrodkach, zajmujących się opieką nad osobami niepełnosprawnymi, upośledzonymi umysłowo, narkomanami. Warsztaty potrwać do końca kwietnia, a w maju poszczególne grupy przedstawiają swe spektakle na specjalnym przeglądzie.

● W Oświęcimiu podpisano akt założycielski Kapituły Gospodarczej Małopolski Zachodniej. W jej skład weszły lokalne organizacje przedsiębiorców i pracodawców.

● W Kętach odbyło się uroczyste otwarcie świetlicy środowiskowej, prowadzonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Placówka, mieszcząca się w budynku byłego przedszkola przy ul. Sobieskiego, działa już od blisko czterech miesięcy, więc uroczystość otwarcia była jedynie miłą formalnością.

● W Ustroniu odbyły się Mistrzostwa Świata Weteranów Biegów Górskich. Na trasę o długości blisko ośmiu kilometrów, prowadzącą na szczyt Równicy, wybiegło około pięciuset zawodników z dwunastu krajów.

● W Domu Ludowym w Porębie Wielkiej koło Oświęcimia odbyło się zebranie delegatów Małopolskiego Stowarzyszenia Sołtysów, w czasie którego wręczono nagrody dla laureatów konkursu „Najlepszy sołtys AD 2000 województwa małopolskiego”.

● W ramach „Europejskich Dni Dziedzictwa” otwarto w Żywcu wystawę, prezentującą dorobek Karola Pietschki, architekta żywieckich Habsburgów, który zaprojektował między innymi żywiecki Nowy Zamek. Uczestnicy Dni zwiedzili również zabytki architektury drewnianej Żywiecczyny.

● W Oświęcimiu odbyła się konferencja na temat miejscowych projektów edukacyjnych i zmiany wizerunku miasta. W spotkaniu, noszącym tytuł „Oświęcim miejscem edukacji obywatelskiej”, wzięli udział przedstawiciele duchowieństwa, samorządów, nauczyciele i dziennikarze.

Katolicki Telefon Zaufania

 812 26 67
16⁰⁰–21⁰⁰

Bielsko-Żywiec

Adres redakcji: ul. Słowackiego 27,
43-300 Bielsko-Biała, tel. (0-33) 812 51 39
e-mail: bielsko@goscnielny.pl
www.bielsko.goscnielny.pl

ARTUR KASPRZYKOWSKI

RUDOLF KARLZA

Autorem projektu kościoła jest Jakub Schroeter

Konsekracja kościoła w Murowie

Wieloletni trud wspólnoty parafialnej w Murowie dobiegł końca. W trzecią niedzielę września 2001 roku ordynariusz diecezji opolskiej, abp Alfons Nossol dokonał konsekracji nowo wybudowanego kościoła pw. Trójcy Świętej i poświęcił dom parafialny „Betania”. W płytę ołtarza włożono relikwie św. Tymoteusza.

Parafia Trójcy Świętej, do której należy Murów, Czarna Woda i Okoły, ustanowiona została 25 sierpnia 1988 roku, ale chęć posiadania własnej świątyni towarzyszyła mieszkańcom Murowa od dawna. Pierwszy projekt budowy kościoła powstał w 1910 roku, następny w latach pięćdziesiątych, wówczas w miejscu, w którym miała stanąć świątynia miejscowe władze zdecydowały o wybudowaniu gospody. W latach sześćdziesiątych Murów rozrastał się, przybywało mieszkańców, znajdujących zatrudnienie w hucie szkła, powstawały nowe bloki mieszkalne. Tylko nie można było uzyskać zgody na wybudowanie świątyni, mimo usilnych starań prałata Edgara Soremby, proboszcza parafii Zagwizdzie. Dopiero w roku 1979 można było rozpocząć prace związane z budową kościoła. Po śmierci ks. Soremby jego następcą ks. proboszcz Reinhold Gallus kontynuował rozpoczęte dzieło; przez rok budowę kościoła zajmował się też ks. wikary Albert Glaeser.

Planowany rozwój Murowa – w pobliżu kościoła miało powstać osiedle dla kilku tysięcy mieszkańców – musiał być wzięty pod uwagę przez autora projektu Jakuba Schroetera. Założono budowę kościoła służącego kilkutomisłycznej wspólnocie parafialnej. – Niestety, nie inwestowa-

wano w rozwój huty, nie myślano o opłacalności produkcji, i dzisiaj huta nie ma i nie ma miejsc pracy. Ludzie muszą szukać zatrudnienia nawet tysiąc kilometrów poza Murowem – mówi ks. proboszcz Aleksander Chmielowski, który jest pełen uznania dla ofiarności i pracowitości parafian. Zdecydowaną większość prac budowlanych parafianie wykonali sami. Gdyby nie było tak wielkiego zaangażowania wiernych i ich umiejętności rzemieślniczych, nie zdołalibyśmy dokonać tego wielkiego dzieła – stwierdza ks. proboszcz Aleksander Chmielowski.

Szkło, drewno i marmur dominują we wnętrzu kościoła. Ze złotego słaniowickiego marmuru wykonano ołtarz, tabernakulum, ambonkę, chrzcielnicę, pulpit pod ewangeliarz, i świeczniki oraz pozostałe wyposażenie prezbiterium. Siwy słaniowicki marmur jest na podłodze, boazeria z syberyjskiej sosny pokrywa 2000 metrów kwadratowych wnętrza świątyni, boczne ściany są przeszkłone. Solidne drewniane ławki wykonał Klaudiusz Nowak, centralne podłogowe ogrzewanie, funkcjonalne i oszczędne, założył śp. Władysław Rosiek. Nadzór budowlany przez wszystkie lata budowy pełnili charytatywnie Jan Kotula, Norbert Langos i Werner Mainka.

Mimo trudów związanych z budową kościoła – przy którym ma jeszcze powstać dzwonnica z dzwonami podarowanymi przez parafię Brozec – parafianie realizowali także inne ważne przedsięwzięcia. Przed kilkoma laty przystosowano 100-letnią cmentarną kaplicę do pełnienia roli domu przedpogrzebowego, zamontowano chłodnię i odnowiono ją wewnątrz i na zewnątrz. Tuż przy kościele wybudowano parafialny dom „Betania”, w którym ma swoje miejsce DFK, grupy formacyjne i modlitewne, młodzież i dzieci, seniorzy.

W sali mieszczącej 80 osób mogą odbywać się przyjęcia komunijne, spotkania z chorymi, wigilie, jest bowiem zaplecze kuchenne i sanitarne. Sala widowiskowa ze sceną pomieści 100 osób, a kameralne pomieszczenie na 40 osób pełnić będzie rolę czytelnicy i biblioteki z polsko-niemieckim księgozbiorem.

Rekolekcje prowadzone przez ks. Marcina Ogioldę, proboszcz parafii św. Jacka w Opolu, poprzedziły uroczystość poświęcenia kościoła i domu parafialnego. Licząca około 1400 osób wspólnota parafialna Trójcy Świętej przygotowywała się modlitewnie do jednego z największych wydarzeń w historii wsi, licznie przystąpili do Stołu Pańskiego podczas niedzielnej Eucharystii. Wcześniej też zadbano o odświętny wystrój ko-

ścioła i Murowa. Wszystkie grupy formacyjne i modlitewne – Dzieci Maryi, róże różańcowe, Nieustający Różaniec Papieski, ministranci, Caritas – uczestniczyły w przygotowaniach i w samej uroczystości, na którą przybyli księża z dekanatu zagwizdziańskiego i innych zaprzyjaźnionych parafii. – Budowa kościoła zintegrowała parafian, uczyniła ich bardziej otwartymi i oddanymi sprawom wspólnoty, miejscowości. Po raz pierwszy udało się zorganizować dożynki parafialno-gminne. Dożynkowy korowód i wystrój wsi zaskoczył wszystkich niezwykłą pomysłowością i pięknem – opowiada ks. Aleksander Chmielowski, proboszcz parafii Trójcy Świętej w Murowie.

TERESA SIENKIEWICZ-MIŚ

RUDOLF KARLZA

XVIII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Opolu

14–21 października 2001 r. –
pod protektoratem abpa Alfonsa Nossola

14 października, godz. 18.30 – Msza św. w katedrze Podwyższenia Krzyża Świętego. Koncelebrze przewodniczy abp Alfons Nossol; godz. 19.30 – koncert orkiestry kameralnej Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Opolu.

15 października, godz. 17.00 – prof. dr hab. Dorota Simonides – Etyka a polityka.

16 października, godz. 17.00 – ks. prof. dr hab. Kazimierz Dola – Rodzina i naród w nauczaniu Księdza Prymasa Stefana kardynała Wyszyńskiego.

17 października, godz. 17.00 – Stanisław Bajer – Ksiądz kardynał Adam Stefan Sapieha, niezłomny książę Kościoła i mąż stanu.

18 października, godz. 17.00 – redaktor Maciej Sablik „Gość Niedzielny” – Kilka roboczych hipotez.

19 października, godz. 17.00 – prof. dr hab. Franciszek Marek – III Powstanie Śląskie z perspektywy dnia dzisiejszego.

20 października, godz. 17.00 – występ uczniów klas autorskich Zespołu Szkół im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

21 października, godz. 18.30 – Msza św. w kościele Apostołów Piotra i Pawła w Opolu, concelebrze przewodniczy bp Jan Kopiec; godz. 19.30 – koncert organowy s. Barbary Mroziak.

Wykłady i spotkania odbywać się będą w domu parafialnym przy opolskiej katedrze.

Słowo pasterskie z okazji 57. Tygodnia Miłosierdzia

Będiesz miłował każdego

Umilowani
w Chrystusie Siostry i Bracia!

W ubiegłym roku minęło dziesięć lat od wznowienia działalności Caritas Polska. Rocznicą tą jest okazją, byśmy w obecnym Tygodniu Miłosierdzia zechcieli podjąć, choć skrótowo, próbę podsumowania tej działalności, a z racji obchodu Roku Prymasa Tysiąclecia Kardynała Stefana Wyszyńskiego, wsłuchali się w jego słowa zachęty do praktykowania miłosierdzia.

I. Dziesięciolecie Caritas Polska

Działalność dobroczynna wpisana jest w istotę i posłannictwo Kościoła i na różne sposoby świadczona jest właściwie już od pierwszych wieków chrześcijaństwa. Bo – jak pisał Jan Paweł II w encyklice *Dives in misericordia*: „Kościół żyje swoim autentycznym życiem, kiedy wyznaje i głosi miłosierdzie”. Formalnie jednak Caritas w Polsce istnieje od roku 1929, kiedy powołano Instytut Caritas. Koordynował on pracę charytatywną w diecezjach. Później działalność charytatywna była kontynuowana w czasie wojny i w latach wojennych. Przerwana została dekretem władz komunistycznych w roku 1950, kiedy nastąpiła faktyczna likwidacja Caritas kościelnej. Jej majątek trafił do Zrzeszenia Katolików Świeckich „Caritas”. Kościelna organizacja zaczęła się odradzać po roku 1989. Formalnie natomiast reaktywowano ją dopiero w październiku 1990 roku.

Stacje Opieki Caritas umożliwiają pielęgnowanie chorych w ich domach

1) Opieka nad chorym w domu

Caritas prowadzi różnorodne formy działalności charytatywnej. Jedną z nich są zapoczątkowane w naszej diecezji stacje opieki, organizowane obecnie już na terenie całej Polski. Ich powstanie okazało się bardzo przydatne. Bo właśnie dzięki nim możliwa jest opieka nad chorymi w ich domach. Dyplomowane pielęgniarki, dysponujące specjalistycznym sprzętem medycznym, zajmują się chorymi po przebytych operacjach, robią zastrzyki, podają lekarstwa, pomagają w rehabilitacji. To radosny fakt, iż w tej działalności nasza opolska diecezja nadal przoduje w kraju.

Inną formą działalności Caritas są schroniska dla bezdomnych oraz kuchnie dla ubogich, które wielu ludziom pozwalają przetrwać zimę, a często w ogóle umożliwiają przeżycie. Natomiast domy dziennego pobytu dla osób starszych czy niepełnosprawnych stanowią ogromną pomoc nie tylko dla samych zainteresowanych takim pobytom, ale również dla ich rodzin, które ze względu na pracę zawodową przy najszerszych chęciach nie mają możliwości całodobowej opieki nad chorym członkiem rodziny.

2) Ratować ziemię i zapewnić pracę

Działalność Caritas skierowana jest również na aktywizowanie ludzi, którzy potrzebują materialnego wsparcia, na pomocy w znalezieniu pracy. Tak by przez samo tylko oferowanie konkretnych środków nie zabijać w człowieku inicjatywy. Temu służy na przykład przejmowanie byłych PGR-ów, jak w diecezji koszański-kołobrzesckiej. Słynny CAROL (Caritas Rolna), wielu bezrobotnym pozwolił właśnie na zdobycie pracy. Jest to zresztą ewenement w działalności Caritas: jedyne w Polsce gospodarstwo prowadzone przez Kościół, na którego czele stoi ksiądz, zatrudniający grupę rolników. Pomysł utworzenia takiego gospodarstwa zrodził się tam z inicjatywy nieżyjącego już biskupa Czesława Domina, ówczesnego przewodniczącego Komisji Charytatywnej Episkopatu. „Jeśli za 50 czy 100 lat będą nas pytać, co Kościół uczynił, by ratować tę ziemię, tenże Kościół nie będzie się musiał wstydić. I będzie przez to wiarygodny – powiedział Ksiądz Biskup.

3) Światowy zasięg

Caritas jest organizacją o zasięgu światowym. Składa się z Caritas Internationalis i Caritas Europa. Międzynarodowy charakter tej organizacji jest bardzo pomocny w pracy charytatywnej, pozwala na wymianę doświadczeń, czerpanie wzorów (jak w przypadku stacji opieki powstałych dzięki Caritas Niemieckiej), na skuteczniejszą pomoc, jak na przykład w rejonach zagrożonych wojną (jak było w Czeczenii), gdzie dary przekazywane są do siedziby miejscowej Caritas, a dopiero później rozdzielane, zgodnie z rozznaniem potrzeb.

Także Caritas Polska niesie pomoc do innych krajów. Śpieszy tam z pomocą nie tylko w przypadku wojen, ale także klęsk żywiołowych.

4) Skąd pochodzą pieniądze?

Po reformie ustrojowej najważniejszymi źródłami finansowymi Caritas są samorządy. Fundusze pochodzą również od instytucji, zakładów pracy, jak też od Caritas innych krajów. Ale nie należy zapominać, że działaniom Caritas pomaga przede wszystkim postawa społeczna. Naród wyrasta z tradycji chrześcijańskiej. Sprawia to, że idea pomocy drugiemu człowiekowi nie jest mu obca. Ludzie o różnych orientacjach światopoglądowych i politycznych uznają działalność charytatywną za niezbędną, po prostu za coś, co nobilituje. Dlatego też ją podejmują i chętnie dają pieniądze, na przykład podczas zbiórek organizowanych w kościołach czy wpłacają jakieś kwoty bezpośrednio na konto Caritas.

5) Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom

Jeszcze kilka lat temu adwentowa akcja: Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom zaledwie tliła się w świadomości ludzi. Dziś wigilijna świeca na stałe wpisała się w tradycję świąt Bożego Narodzenia, a uzbierane z niej ofiary (w ubiegłym roku ponad 12 mln zł) pozwalają na realizację coraz to nowych programów dla dzieci. To właśnie dzięki Wigilijnemu Dziełu część z nich może przecież wyjechać na kolonie letnie. Przeważnie są to dzieci ze środowisk patologicznych, z domów dziecka czy z rodzin bardzo ubogich, a więc ci wszyscy, którzy z pewnością nigdy na żadne wakacje by nie wyjechali.

Tak więc na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat swego istnienia Caritas na stałe weszła do naszej świadomości. Cieszy się uznaniem i zaufaniem ludzi. Wspiera innych i jest wspierana przez tych, którzy mogą podzielić się swoimi funduszami. Okazuje się też, że ludzi świadczących miłosierdzie na szczęście nie brakuje, choć trzeba przyznać, że wciąż najwięcej dają ci, którzy sami posiadają niewiele.

II. Charytatywna postawa naszych diecezjan

Wierni naszej diecezji, którzy przeżyli m.in. powódź 1997 roku, w sposób godny podziwu włączają się w dzieła miłosierdzia realizowane przez Caritas dla poszkodowanych w kraju i za granicą. Przykładem tego może być spontaniczna pomoc dla mieszkańców północnej Polski po niszczącej powodzi, lub nieco wcześniej dla podlaskich rolników dotkniętych suszą(...)

Bogaty jest więc zestaw gestów chrześcijańskiego miłosierdzia świadczonych w miastach i wioskach naszej ziemi ludziom potrzebującym, żyjącym od nas bardzo daleko i najbliższym w parafii oraz w naszym sąsiedztwie. Imponującą sumę darów złożyli w tym roku dla osób poszkodowanych przez powódzie wierni naszej diecezji.

Na konto Caritas wpłynęła kwota przeszło milion sto tysięcy złotych, a za pośrednictwem Caritas rolnicy naszej diecezji przekazali rolnikom południowo-wschodniej Polski prawie tysiąc ton zboża i płodów rolnych.

I dobrze, że praktykowana jest przez naszych wiernych miłość miłosierna, bo na tym właśnie polega chrześcijaństwo. Ten dar, w trudnej sytuacji gospodarczej, budzi w nas podziw i głęboką wdzięczność. Składamy za to naszym diecezjanom gorące podziękowanie i serdeczne „Bóg zapłać!”.

III. Kardynał Stefan Wyszyński o chrześcijańskim miłosierdziu

Jako zadanie pierwszorzędne traktował chrześcijańskie miłosierdzie i miłość drugiego człowieka Prymas Tysiąclecia, Sługa Boży, Kardynał Stefan Wyszyński, któremu, z racji setnej rocznicy urodzin, poświęcony jest obecny rok 2001.

Na wspomnienie tego wielkiego Księcia Kościoła i męża stanu, jawi się nam w wyobraźni postać hierarchy mądrego, dostojnego i pełnego powagi. Bliższe jednak zapoznanie się z jego życiorysem pozwala dostrzec w nim również kogoś bardzo serdecznego, pełnego ciepła i otwartej prostoty. Ilustracją tego może być jego kazanie o potrzebie w naszym codziennym życiu miłości miłosiernej.

Prymas Tysiąclecia do zgromadzonych wiernych, przed laty, tak mówił:

„Będziesz miłował bliźniego swego». I to każdego! Tego, co ma serdeczne oczy, i tego, co ma oczy szklane. Tego, co ma żar w piersi, i tego, co nosi w piersi kamień. Tego, który ma ku tobie wyciągniętą braterską dłoń, i tego, który cię dźga oczyma. Każdego! Bóg nie tworzy granic, nie przeprowadza ich między ludźmi [...]. Ten zwycięża – choćby był powalony i zdeptyany – kto miłuje, a nie ten, który w nienawiści depcze. Przez kilka lat wojowaliśmy hasłem nienawiści i nawet w prasie pisano: »Musimy nauczyć młodzież naszą więcej nienawiści wrogów klasowych«. Przekonał się, że było to działanie przeciwko naturze ludzkiej, zniekształcenie człowieczeństwa.

Wyobraźcie sobie, przyjdą na Sąd Ostateczny różni »mędrcy«, sygną Panu Bogu przed tron naręcza mądrych ksiąg i powiedzą: Oto, co uczyniliśmy. Rzeczywiście dużo uczyniliście. Ale jednak synteza wszystkich działań ludzkich, całego świata, sprowadza się do »kubka wody«, podanego w Imię Chrystusa...

»Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili« (Mt 25,49). Kubek wody podany bliźniemu, kromka chleba, część okrycia, dach nad głową, trochę pociechy w więzieniu, to wszystko Mnie uczyniliście!

Można wyprowadzić z tego wniosek, ale są to wnioski »strasliwe«! Konsekwencje chwytają po prostu człowieka za głowę i każą mu chodzić wokół ludzi... na palcach. Dlaczego? Bo to jest Chrystus!« (...)

Cokolwiek więc uczyniliście jednemu z tych braci najmniejszych, mnie uczyniliście! Pamiętajmy o tym! Amen.

BP JAN BAGIŃSKI
wikariusz generalny
Opole, 12 września 2001 r.

Sprawiedliwie dzielić plony

W niedzielę 23 września na Górze Świętej Anny odbyły się dożynki diecezjalne. „Szczególnie mamy za co dziękować” – mówił burmistrz Leśnicy Hubert Kurzał, witając przybyłych gości i pielgrzymów. Gospodarz ziemi leśnickiej przypomniał trudne warunki pogodowe podczas tegorocznych zniw. W dożynkach uczestniczyli przedstawiciele władz samorządowych z marszałkami województwa Stanisławem Jałowieckim i Ryszardem Gallą oraz posłowie mniejszości niemieckiej.

Koncelebrowanej Eucharystii przewodniczył bp Jan Kopiec, który w homilii zauważył, że człowiek, dziękując za zbiory płodów ziemi, wyraża jedną z nielicznych prawd, gdy nie chwali się swoimi osiągnięciami, ale klęka przed Chrystusem i z pokorą wyznaje, że z Bożych rąk żyje. „Stajemy dziś pełni powagi, by dziękować za dary, które z Bożego zamysłu pochodzą” – mówił bp Kopiec, zachęcając, aby używać tych dóbr dla wszystkich równo, właściwie je przechowywać i uczciwie dzielić. „Ile mamy jeszcze do wyprostowania Bożych dróg, by Boże dary mogły dotrzeć do każdego ludzkiego serca i ręki?” – pytał Ksiądz Biskup, apelując zwłaszcza o uczciwość, gdyż obecnie daje się zauważyć wiele postaw nie licujących ze sprawiedliwością, miłością i pokojem. „Jeśli nie możemy sprawiedliwie dzielić się plonami, to jak możemy być prawymi w innych dziedzinach życia?” – mówił bp Jan Kopiec.

Po homilii zostały poświęcone przyniesione dary ofiarne i korony zniwne. Starości – Teresa Wowrek z Łubowic i Piotr Gnot z Suchej Psiny – złożyli na rę-

**Diecezjalne
dożynki
przygotowali
rolnicy
z rejonu
raciborskiego**

ce Księdza Biskupa chleb upieczony z tegorocznych ziaren, dziękując Bogu – Największemu Gospodarzowi – za błogosławieństwo w pracy, zachowanie przed powodzią i za to, że w tym roku opolscy rolnicy mogli śpieszyć z pomocą innym rolnikom dotkniętym klęską powodzi.

Tegoroczne dożynki diecezjalne miały znacznie skromniejszą oprawę niż zwykle. Złożyły się na to dwa powody: niedawne zamachy terrorystyczne w USA i odbywające się wybory do parlamentu. Dlatego też nie odbył się tradycyjny festyn, tylko po Mszy pielgrzymującej rolnicy wysłuchali koncertu orkiestry dętej z Łowkowic oraz chórów z Pawłowa i Góry Świętej Anny.

W konkursie na najpiękniejsze korony zniwne w tym roku wyróżniono te

sporządzone przez rolników z Krośnicy, Pietni, Poborszowa, Polskiej Nowej Wsi i Piotrówki. W rywalizacji udział wzięły korony z 39 miejscowości. Najlepszym pięciu zespołom wręczono pamiątkowe puchary i nagrody pieniężne, pozostali otrzymali dyplomy uznania. Tegoroczne diecezjalne święto plonów przygotowali rolnicy z raciborskiego rejonu duszpasterskiego. Oprawę liturgiczną uświetnili absolwenci Uniwersytetu Ludności Wiejskiej w Baborowie. Diecezjalny duszpasterz rolników ks. radca Hubert Janowski uznał tegoroczne dożynki za udane i wyraził pragnienie, aby dziękczynienie za plony na szczeblu diecezjalnym i wojewódzkim odbywały się wspólnie.

KS. ZBIGNIEW ZALEWSKI

Kronika diecezji

● 21 września br., z okazji święta patronalnego św. Stanisława Kostki, młodzież dekanatu siolkowickiego zebrała się z duszpasterzami na czuwaniu w kościele pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Dobrzemiu Wielkim. Eucharystię sprawował oraz udzielił prymicyjnego błogosławieństwa nowy wikariusz z Czarnowosów ks. Adrian Jańczyk. Kazanie do młodych wygłosił opolski wikariusz ks. Franciszek Lehnert. Po Mszy świętej z koncertem piosenki religijnej wystąpił zespół „Iubilaum” z Opola, który razem z zespołem miejscowej parafii towarzyszył śpiewom podczas czuwania.

● Młodzież z Przylesia uczciła swojego patrona – św. Stanisława Kostkę – uczestnicząc w dwóch wieczornych spotkaniach. 17 września br. odbył się w świetlicy wiejskiej koncert ewangelizacyjny w wykonaniu zespołu „Kadosz” z Tarnowskich Gór, w czasie którego młodzi mogli m.in. wysłuchać przejmującego świadectwa uzdrowionego narkomana; natomiast w dniu następnym została odprawiona Msza św., której oprawę muzyczną i liturgiczną przygotowała miejscowa młodzież.

● 22 września br. do sanktuarium Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Złotych Horach pielgrzymowali przedstawiciele trzech narodów: Czesi, Niemcy i Polacy. Koncelebrowanej Eucharystii przewodniczył biskup ostrawsko-opawski František Lobkovicz. Wraz z nim koncelebrowali abp Alfons Nossol, bp Jan Wieczorek i m.in. ks. prałat Wolfgang Grochol ze Stuttgartu. Po Mszy św. wystąpiły chóry z Kętrzyna i Jemielnicy oraz orkiestra dęta z Kolonowskiego. Pielgrzymka narodów zakończyła się nabożeństwem do Matki Bożej.

● Od 16 do 23 września br. odbywały się koncerty festiwalowe pt. „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach księstwa nyskiego”. Koncerty odbywały się w nyskich kościołach św. Jakuba i św. Agnieszki, św. Piotra i Pawła, Wniebowzięcia NMP oraz w sali koncertowej Państwowej Szkoły Muzycznej, mieszczącej się w dawnym Kolegium św. Anny, i w Pałacu Biskupim. Cykl koncertów zainaugurowano Mszą C-dur „Trinitatis-Messe” W. A. Mozarta w wykonaniu Chóru „Hosanna”, Chóru Mieszanego i Orkiestry Kameralnej PSM w Nysie pod dyr. Stanisława Kosza oraz solistów: Kariny Muc-Piechockiej (sopran), Katarzyny Maki (alt), Rafała Bartmińskiego (tenor) i Tomasza Czirni (bas). Wśród wykonawców znaleźli się również organiści prof. Julian Gembalski i Zygmunt Antonik, pianista Piotr Słopecki, „Capella Theoreticorum Cantans” pod dyr. Szymona Bywalca oraz absolwenci nyskiej szkoły muzycznej – Anna Nocoń, Rafał Dudzik, Andrzej Krawiec i Lucjan Bałwas – odbywający studia muzyczne w rozmaitych uczelniach w kraju.

Zaproszenia

Spotkanie misyjne

Diecezjalny Dyrektor Papieskich Dzieł Misyjnych, ks. Stanisław Klein zaprasza na jesienne spotkania misyjne. Zaproszenie skierowane jest do Członków Papieskich Dzieł Misyjnych oraz wszystkich w jakikolwiek sposób związanych z misjami w swoich parafiach (kapłanów, sióstr zakonnych, alumnów, animatorów misyjnych, katechetów, wszystkich, którym sprawy misji leżą na sercu).

Najbliższe spotkanie odbędzie się w sobotę 13 października w Kluczborku (parafia MB Wspomożenia Wiernych). Początek o godz. 10.00, zakończenie ok. 13.30.

Dzień Przymierza

Na diecezjalny Dzień Przymierza zapraszają siostry szensztackie z sanktuarium w Winowie. Spotkanie członków i sympatyków ruchu szensztackiego odbędzie się w sobotę 13 października. Rozpoczęcie o 14.00 – adoracja Najświętszego Sakramentu. Potem konferencja i Różaniec. O 17.00 Msza św. z homilią ks. W. Klingera i odnowienie Przymierza Miłości. Spotkanie we wspólnocie (o 18.00) zakończy Dzień Przymierza.

Uroczystości odpustowe ku czci św. Jadwigi w Chróścicach

Ponad tydzień będą trwały uroczystości ku czci św. Jadwigi, patronki parafii w Chróścicach.

Program:

13 października (sobota): 8.30 – Msza św. w intencji kobiet; 16.30 – Różaniec (okazja do spowiedzi); 17.00 – Uroczyste nieszpory, potem Msza św.

14 października (niedziela): 7.00 – Msza św.; 9.00 Msza św. w j. niemieckim; 11.00 – Suma odpustowa; 15.00 – Różaniec

15 października (poniedziałek): 9.00 – Msza św. w intencji chorych i starszych; 18.00 – Msza św. za zmarłych, następnie Różaniec i procesja na cmentarz

17 października (środa): 18.00 – Różaniec z udziałem członków Caritas z dekanatu

19 października (piątek): 19.00 – Dekanalne spotkanie młodzieży

21 października (niedziela): 17.00 – Różaniec misyjny; 17.30 – koncert muzyczny

KIK zaprasza

Opole – 10 października, 18.00 – rozważanie biblijne;

Kluczbork – 7 października, 17.00 – Msza św. inauguracyjna, potem spotkanie klubowe;

Krapkowice – 10 października, godz. 8.00 – Ks. Witold J. Kowalów – Sytuacja Kościoła katolickiego po pielgrzymce Papieża na Ukrainie.

Koncerty organowe

Na Górze Świętej Anny w niedzielę 14 października ostatni z cyklu tegorocznych koncertów organowych w bazylice św. Anny. Wystąpi Waldemar Krawiec (Zabrze). Początek koncertu o 14.30. Kończą się także letnie koncerty organowe w sanktuarium Matki Bożej w Rudach. Jako ostatni wystąpi pan Andrzej Garbarek (Wrocław) – niedziela 21 października, godz. 17.00.

● Wyniki wyborów parlamentarnych w województwie opolskim: SLD-UP – 5 posłów, Platforma Obywatelska – 2, Mniejszość Niemiecka – 2, Samoobrona – 2, Prawo i Sprawiedliwość – 1, Liga Polskich Rodzin – 1. Senatorami zostali: Stanisław S. Nicieja (SLD-UP), Apolonia Klepacz (SLD-UP) i Dorota Simonides (Blok Senat 2001).

● Fragment powyborczej wypowiedzi Jerzego Szeligi, szefa SLD na Opolszczyźnie:

„Poseł Szelicki jako pomazaniec Boży od 1997 roku robił, co chciał. Podobnie magister z Ustrzyk Dolnych, Adam Pęziół (wojewoda polski – przyp. red.)”.

● 17 września na cmentarzu komunalnym w Opolu Półwsi pod pomnikiem Golgota Wschodu odbyły się uroczystości upamiętniające 62. rocznicę agresji Związku Radzieckiego na Polskę.

● W Opolu odbyły się I Dni Niepełnosprawnych. W ich ramach odbywały się występy artystyczne, zawody sportowe, wystawy sztuki tworzonej przez osoby niepełnosprawne (m.in. wydawnictwo AMUN z Raciborza oraz warsztaty terapii zajęciowej szpitala w Branicach).

● W przedwyborczy czwartek i piątek odbyły się dwa duże festyny charytatywne, których dochód ma być przeznaczony na rzecz powodzi. W festynie w Namysłowie wziął udział przedstawiciel prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego, a charytatywny koncert Budki Suflera w amfiteatrze na Górze Świętej Anny odbywał się pod patronatem Wojewody opolskiego.

● 147 uczniów szkół średnich odebrało z rąk wicewojewody opolskiego oraz kuratora oświaty stypendia Premiera. Co miesiąc będą otrzymywać 236 złotych. By otrzymać stypendium trzeba było mieć średnią ocen co najmniej 4,75 oraz wykazać się ponadprogramowymi osiągnięciami naukowymi.

● Dziekanem Okręgowej Rady Adwokackiej w Opolu wybrano Marię Fulat-Karbowską.

● 8 biegaczy z Niemodlina i Graczy pobiegło na Jasną Górę w intencji ofiar zamachów terrorystycznych w Stanach Zjednoczonych. 133 kilometry przebiegli sztafetowo w osiem i pół godziny. Na Jasnej Górze uczestniczyli we Mszy świętej.

● W Kędzierzynie-Koźlu odbył się VIII Festiwal Filmów Nieprofesjonalnych, na którym swoje filmy zaprezentowało 33 twórców z Polski, Austrii, Niemiec, Macedonii, Słowacji i Włoch. Dwie równorzędne pierwsze nagrody zdobyły filmy „Poland: The Update” Joanny Saneckiej, Krzysztofa Sakho i Dennisa Wojdy z Warszawy oraz „Podłódów” Krzysztofa Karpiuka z Wólki Kańskiej.

● Dyrektor Opolskiego Teatru Lalki i Aktora Krystian Kobylka otrzymał w Warszawie prestiżową nagrodę im. Jana Dornana. Nagrodę przyznaje od 1991 r. Polski Ośrodek Międzynarodowego Stowarzyszenia Teatrów dla Dzieci i Młodzieży.

Czwarta rano

Święty Franciszek nad urną

Na kogo głosowałby święty Franciszek z Asyżu? Oczywiście nie wiem i nie wie nikt na świecie. Ale ponieważ w tym tygodniu obchodzimy jego święto, to takie pytanie po wyborczym trzęsieniu ziemi zawsze warto sobie postawić. A przynajmniej można.

Nie wiem również na kogo nie głosowałby Biedaczyna. Właściwie zdaje mi się, że wiem tylko jedno. Święty Franciszek umiał się trzymać na dystans do władzy. Jak trzeba było, to sprzeciwił się nawet cesarzowi. Czy z tego płynie jakaś nauka, skoro w najbliższej okolicy nie ma żadnych cesarzów? Cesarzów nie ma, ale za to jesteśmy my, synowie

i córki Kościoła, którym święty Franciszek został postawiony jako wzór.

Pierwsza polityczna nauka od świętego Franciszka jest taka, że człowiekowi ubogiemu – tak duchem, jak i materią – jest łatwiej utrzymać bezpieczną odległość od pokus władzy. Ubogi z wyboru nie potrzebuje wchodzić w układy, w dziwne i niezrozumiałe alianse z możnymi tego świata dla uzyskania korzyści – co tu kryć – materialnych.

Nauka druga jest taka, że człowiekowi ubogiemu w duchu łatwiej być człowiekiem wolnym. Między innymi z powodu, o którym wyżej. Nie jest związany układami. Jego usta nie są związane

przez uprzejmość dla ludzi władzy, na których przychylności liczy. Jego usta są wolne, nie obawia się mówienia prawdy.

Nauka trzecia jest zaś ta, że ubóstwo duchowe (i materialne) daje Kościołowi wielką siłę i autorytet u ludzi. Jest znakiem autentyczności. Inaczej mówiąc, ludzie łatwiej uwierzą w życie wieczne, kiedy katolicy nie żyją tak, jakby liczyło się tylko to, co zgromadzą na tym świecie.

Nauka czwarta jest taka, że ludzie biedni chętniej słuchają tych katolików, którzy dobrze stosują się do nauki trzeciej.

Nauka piąta mówi, że politycy powinni jednak czasami słuchać świętych. Nie wszystkie ich pomysły dadzą się zrealizować, ale mają oni coś ważnego do powiedzenia również o tym świecie.

Ostatnia nauka jest taka, że nikomu nie jest łatwo być ubogim w duchu, tak jak święty Franciszek.

PIOTR ZABRZAŃSKI

Raciborska „Przystań”

– *Chodzi nam o to, żeby w tym miejscu młodzież sama stworzyła swoje środowisko i odpowiednią atmosferę – tłumaczy ideę powstania Centrum Młodzieżowego „Przystań” w Raciborzu pan Zbigniew Grygier, prezes oddziału dekanalnego Stowarzyszenia Rodzin Katolickich. „Przystań” została uroczystie poświęcona przez ks. infułata Mariana Żagana w sobotę 22 września, ale starania o to, by miejsce, w którym młodzież będzie mogła się spotykać i realizować swoje pasje, trwały od dwóch lat.*

Początki nie były wcale łatwe. Nie wszyscy byli przekonani, że powstanie centrum młodzieżowego jest możliwe. Członkowie stowarzyszenia zaczęli od spotkań z młodzieżą w kilku parafiach Raciborza. Dopiero kiedy młodzież „chwyciła” pomysł, zaczęły się poszuki-

wania odpowiedniego lokalu. W końcu inicjatorzy postanowili przekonać władze miasta, że pusty i zdewastowany lokal po dawnej milicyjnej kantynie „Gwardia”, przy ul. Karola Miarki 7, będzie się dobrze nadawał na lokalizację centrum. Na spotkania z władzami Raciborza przychodzili nie tylko działacze stowarzyszenia, ale również reprezentanci młodzieży. – Zastanawialiśmy się, czy uda się to miejsce wypełnić waszą aktywnością. Dziś sami dalsie odpowiedzi na te wątpliwości – mówił w dniu oficjalnego otwarcia prezydent Raciborza Andrzej Markowiak. W pomieszczeniach „Przystani” w sobotnie popołudnie zgromadziło się niemal sto osób. Miasto na remont lokalu wydało 250 tysięcy złotych i zobowiązało się opłacać koszty jego utrzymania (woda, prąd, ciepło, telefony).

Do centrum mogą przychodzić wszyscy młodzi z Raciborza i okolic, którzy

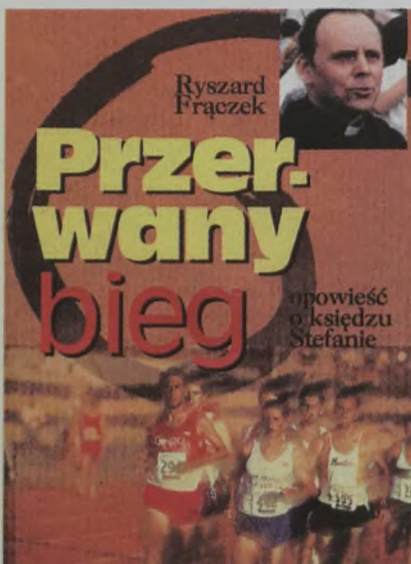
zaakceptują podstawowe panujące tutaj reguły. Zero alkoholu, papierosów, unikanie przekleństw, to najprostsze z nich. – To młodzież sama musi pilnować odpowiedniej atmosfery tego miejsca – podkreśla Zbigniew Grygier. Młodzi zasiadają także w radzie centrum, która będzie kształtowała profil jego działań. Na razie powstało kilka grup zainteresowań: teatralna, poetycka, muzyczna. Planowane jest uruchomienie pracowni komputerowej, poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz punktu informacyjnego. Co sobotę odbywają się spotkania formacyjne, prowadzone przez ks. Jarosława Stanisławskiego, wikarego parafii św. Mikołaja, i dobrego ducha „Przystani”. Obowiązki kierownika ośrodka pełni pani Małgorzata Draszczuk, tak jak pozostali członkowie SRK pracująca w centrum jako wolontariusz.

A. K.

Opowieść o spełnionym życiu

Ksiądz na motocyklu szukający „zblakanej owieczki”. Kapłan, któremu udaje się nawrócić „esbeka”. Proboszcz troszczący się o potrzeby duchowe i intelektualne swoich parafian na długo przed powstaniem Klubów Inteligencji Katolickiej. Zagorzały kibic piłkarski w koloratce, który podczas pamiętnego półfinałowego meczu Polska-RFN w 1974 r., w samym środku sektora niemieckiego tak gorliwie zagrzewa do walki drużynę Kazimierza Górskiego, że naraża się na uderzenie parasolem przez zwolennika drużyny przeciwnej. Już tych kilka epizodów świadczy o tym, że ksiądz Stefan Pieczka był postacią niezwykłą i godną opisanie. Nic zatem dziwnego, że książka o życiu tego śląskiego duchownego, jego 35-letniej posłudze kapłańskiej i walce z ciężką, śmiertelną chorobą, powstała. Napisał ją Ryszard Frączek, dla którego – jak wyznaje w przedmowie – ksiądz Pieczka był „Katechetą, Wychowawcą, Przyjacielem, Ojcem Duchowym”.

Autor, zbierając materiały, starał się dotrzeć do wszystkich, którzy księdza znali, ale – jak sam przyznaje – było to niemożliwe, kapłan ten miał bowiem tysiące przyjaciół rozsianych po całym świecie. Mimo to powstała bardzo bo-

gato udokumentowana opowieść o wspaniałym człowieku, świetnym kapłanie, który całym swoim życiem dał świadectwo wielkiej wiary. Pocho- dzący z Miechowie ksiądz Stefan Pieczka najdłużej związany był z Raciborzem (1974–1991), tu przeżył tak ważne momenty jak powstanie „Solidarności”, stan wo-

jenny, odzyskanie przez Polskę wolności. Tu także zmagął się z ciężką chorobą, która w końcu „przerwała jego bieg”.

Są w tej książce fragmenty tragiczne, wiele z nich dotyczy wydarzeń dramatycznych i ważnych, jednak opowieść o wspaniałym, śląskim księdzu nie może się obejść bez humoru. Kończąc więc to krótkie omówienie dowcipnym dialogiem między ks. Pieczką a pewnym aktywistą partyjnym. Ów działacz komunistyczny zapytał:

– Czy z tym Jonaszem, o którym mówi Biblia, że połknął go wieloryb i po trzech dniach wyrzucił żywego na ląd, to prawda?

– Nie wiem. Zapytam Jonasza, kiedy będę w niebie – odpowiedział ksiądz.

– A jak go tam nie będzie?

– To pan zapyta.

B. G.-Z.

Ryszard Frączek: *Przerwany bieg. Opowieść o księdzu Stefanie, Racibórz 2001, Wyd. „Scriba”.*

Opole

Adres redakcji:
ul. Sikorskiego 7/1,
45-051 Opole,
tel./fax (0-77) 454 64 72
Zespół: Andrzej Kerner,
ks. Zbigniew Zalewski,
Teresa Sienkiewicz-Miś
e-mail: opole@goscieniedzielny.pl

Ośmioletni Petey jest nieuleczalnie chory. Chłopiec, świadomy zbliżającej się śmierci, chciałby spełnić swoje marzenia. Aniołowie mają mu w tym pomóc. Tymczasem wsparcia potrzebuje także matka umierającego dziecka...

Dotyk anioła – Psalm; reż. Sandor Stern, wyk.: Roma Downey, Della Reese, John Dye, Joseph Cross; USA 1994; TV Puls, środa, godz. 19.00 (zdj. AKPA)

Programy katolickie w telewizji

Niedziela 07.10

TV Polonia	7.05	Słowo na niedzielę
TVP 2	7.55	Słowo na niedzielę (dla niesłyszących)
WOT	8.00	Wierzę, wątpię, szukam
TVP 1,		
TV Polonia	12.00	Anioł Pański
	12.10	Czasy – katolicki magazyn informacyjny
TV Polonia i WOT	13.00	Transmisja Mszy świętej z kościoła Matki Bożej Różańcowej – Piaseczno
TV Katowice	13.30	Z życia Kościoła
WOT	18.10 i 21.00	Kościół i świat
	21.35	Wierzę, wątpię, szukam (powt.)

Poniedziałek 08.10

WOT	18.20	Wierzę, wątpię, szukam
-----	-------	------------------------

Wtorek 09.10

TVP 2	10.45	Znaki czasu – Kościół dla początkujących
-------	-------	--

Środa 10.10

TV Polonia	16.25	Raj – magazyn katolicki
------------	-------	-------------------------

Czwartek 11.10

TVP 1	15.10	Babiniec
-------	-------	----------

Piątek 12.10

TVP 1	16.05	Raj
TV Kraków	16.30	Msza święta

Sobota 13.10

TV Kraków	8.15	Wiara i życie
TV Katowice	8.30	Z życia Kościoła
TVP 1		
i TV Polonia	8.45	Ziarno – program dla dzieci i rodziców
TV Wrocław	17.00	W kręgu wiary – magazyn katolicki
TVP 2	20.50	Słowo na niedzielę

PULS

- 7.00 Jednostka Kisiel [2] – film dok.
- 8.00 Powrót Dogtania [25] – serial
- 8.30 Historie biblijne [5] – serial anim.
- 9.00 Wyprawy w nieznanne: Skarbiec Gór Kaukazu – film dok.
- 10.00 Krzyżacy [2] – film, Polska
- 11.45 Kościół żywy – magazyn
- 12.30 Non possumus: Kościół katolicki wobec władzy komunistycznej 1944–1989 [5] – film dok.
- 13.30 Wielcy detektywi – Prostota Philipa Marlowe'a – film dok.
- 14.30 Arsene Lupin [15]: Arsene Lupin na wakacjach – serial sensac.
- 15.30 Cudowne lata [82] – serial
- 16.00 Covington Cross [2] – serial
- 16.50 Jak się robi...? – reportaż
- 17.10 Zdarzyło się jutro [10]: Zły człowiek – serial sensac. USA
- 18.10 Nie lubię poniedziałku – kom. obycz., Polska
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Detektyw w sutannie [5] – serial sens. USA
- 21.25 Piątka u Semki – program publicystyczny
- 22.00 Widzialne i niewidzialne – mag. zjawisk niezwykłych
- 22.30 Wielcy detektywi – Prostota Philipa Marlowe'a – film dok.
- 23.25 Non possumus: Kościół katolicki wobec władzy komunistycznej 1944–1989 [5] – film dok.

NIEPOKANALÓW II

- 9.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 9.10 Kalendarz liturgiczny: św. Ernesta
- 9.15 Różaniec – część chwalebna
- 9.40 Spotkanie z podróżnikiem – rozmowa z Ryszardem Piaskiem
- 10.00 Relacja z Lichenia
- 10.10 Ojciec Święty w Licheniu – film dok.
- 10.30 Laski – miejsce nadziei – rep.
- 10.50 Relacja z Lichenia
- 11.00 Transmisja Mszy św. z Lichenia
- 13.00 Saul i Dawid [1/2] – film fab. prod. włoskiej
- 14.00 Cywilizacja [9,10,11] – film dla dzieci
- 14.30 Opowieści Maurycego Szwendacza: Wszedłoby i kontynenty – prog. dla dzieci
- 14.45 Słowacja w fotografii – felieton
- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Dzielimy się wiarą jak chlebem – rep.
- 15.25 Świątynie drewniane: Bonikowo – rep.
- 15.40 Sam na sam z Bogiem – program o św. Pawle Pustelniku
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Ernesta
- 16.10 Koncert Życzeń
- 16.45 Zostań z nami – film dok. o ostatniej pielgrzymce Ojca Świętego do Ojczyzny
- 17.30 Nie lękajcie się być świętymi – rep.
- 17.45 Safari mingi [1] – rep.
- 18.05 Magazyn diecezji warszawskiej i warszawsko-praskiej

- 18.30 Przygody sir Lancelota [10]: Fat-szywy Ryszard – serial przygod.
- 19.00 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 19.20 Cywilizacja [12,13], Podróże Kapitana Klipera [1] – filmy dla dzieci
- 19.50 Nasza Pani z Gwadelupy – dok. fabularyzowany
- 20.35 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Ernesta
- 21.15 Ecce homo: Sekty – prog. publicystyczny
- 21.40 W duchu pokuty – rep.
- 22.10 Klasyka automobilizmu [5] – prog. motoryzacyjny
- 22.35 Rycerze Grobu Bożego: Miechowici – film dok.

TVP 1

- 6.30 Proszę o odpowiedź (powt.)
- 6.45 Przystanek Unia
- 7.35 Zwierzęta świata – Kangury rude [2] – film dok. prod. angielskiej (powt.)
- 8.10 Czarodziejski peryskop [17] – przyrodniczy serial dok. prod. angielskiej
- 8.35 Teleranek
- 9.05 Zew krwi [5] – serial prod. kanadyjskiej
- 9.50 Zwiążmy się w nadziei
- 10.00 Tydzień
- 10.35 Wieży krwi [1] – serial prod. TVP
- 11.20 Zwiążmy się w nadziei
- 11.25 Wybierz teledysk
- 11.50 Zwiążmy się w nadziei
- 12.00 Anioł Pański – transmisja modlitwy
- 12.10 Cząsy – katolicki magazyn informacyjny
- 12.25 Przyjaciele
- 13.00 Wiadomości
- 13.10 Od przedszkola do Opola
- 13.40 Poszukiwacze skarbów – teleturniej
- 14.05 Zwiążmy się w nadziei
- 14.15 Noble House [4-ost.] – serial prod. USA
- 15.50 XXII Lidzbarskie Biesiady Humoru i Satyry – Laureaci – stereo
- 16.25 Dwadzieścia jeden – teleturniej
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Dziennik Telewizyjny – program Jacka Fedorowicza
- 17.35 Lokatorzy – Kąsek dla kolekcjonera – serial TVP
- 18.05 Śmiechu warte
- 18.30 Jaka to melodia – quiz muz.
- 19.00 Wieczorynka: Przygody Myszk Miki i Kaczora Donalda – serial
- 19.25 Zwiążmy się w nadziei
- 19.30 Wiadomości
- 20.05 Przeprowadzki [5] – Rondel kuchmistrza Sokółka – serial TVP
- 21.05 Sportowa Jedynka
- 21.45 Studio Sport – Wyścigi samochodowe MP
- 22.15 Uczta kinomana: Tańczący z wilkami [1] – film fab. prod. USA
- 0.15 Wokół toru – magazyn żużlowy
- 0.30 Noc internauty

TVP 2

- 6.50 Film dla niesłyszących: Pogranicze w ogniu [1/24] – serial TVP
- 7.55 Słowo na niedzielę
- 8.00 Program lokalny
- 9.00 Doogie Howser, lekarz medycyny [75/97] – serial prod. USA
- 9.25 Psi świat [6/26] – Shnelvis – serial prod. kanadyjskiej
- 9.45 Nagroda Literacka – Nike 2001 – nominacje
- 9.50 I ty możesz zostać gwiazdą
- 10.15 Europalia 2001 – relacja z otwarcia Festiwalu Kultury Polskiej
- 10.30 Wyprawa z National Geographic – serial dok. prod. USA
- 11.25 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza – Gorlicki smak
- 11.50 Europalia 2001 – relacja z otwarcia Festiwalu Kultury Polskiej
- 12.05 Wichry namietności [3/5] – serial prod. francuskiej
- 13.40 Europalia 2001 – relacja z otwarcia Festiwalu Kultury Polskiej
- 14.00 Familiada – teleturniej
- 14.30 Złotopolscy [349] – Sztywniak – telenowela TVP
- 15.05 Szansa na sukces – Anita Lipnicka
- 16.00 Na dobre i na złe [72] – Przełomowa decyzja – serial prod. TVP
- 17.00 Święta wojna – Memento mori – serial TVP
- 17.30 7 dni świat
- 18.00 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.50 Dwójkomania
- 19.00 Program sportowy
- 19.55 Gala Piosenki Studenckiej – Student żebrak, ale pan [2]
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Kruk [16/22] – serial prod. USA
- 22.25 Losowanie audiotele
- 22.30 Studio Teatralne Dwójki – Ciało-palenie – autor: Marek Bukowski
- 23.55 Doktor Faustus – film fab. prod. niemieckiej

POLSAT

- 6.00 Disco Polo Live
- 7.00 4 x 4
- 7.30 Magazyn redakcji programów religijnych
- 8.00 Serial animowany dla dzieci
- 8.30 Faceti w czerni [46]
- 9.00 Hugo
- 9.30 Power Rangers [247]
- 9.55 Disco Relax
- 11.00 Dharma i Greg [84]
- 11.30 Teraz Ty [8]
- 12.00 Power Rangers Turbo – film USA
- 13.40 Zawód szpieg [6]
- 14.45 Benny Hill
- 15.20 Fundacja Polsat
- 15.30 Informacje
- 15.45 Rodzina zastępcza [71]
- 16.15 Myszk Walewska [3]
- 16.45 Pietrzak show – kabaret
- 17.35 Chciwość, czyli żądza pieniądza
- 18.30 Informacje
- 19.05 Rozbitkowie [6]
- 20.00 Życiowa szansa – gra zabawa
- 20.55 Zerwane więzi

- 21.30 Losowanie LOTTO
- 21.55 Dzieci gorszego Boga – film USA
- 0.10 Magazyn Ligi Mistrzów
- 1.15 Magazyn sportowy
- 3.00 Muzyka na BIS

TVN

- 6.20 Telesklep
- 7.50 Przygody Pytalskich [6/26] – serial animowany dla dzieci
- 8.15 Alvin – serial animowany
- 8.25 Double, Double, Toil and Trouble – film rodzinny USA
- 10.05 Meteor – film katastroficzny
- 12.00 Droga do gwiazd
- 13.00 Przygody Supermana [34/66] – serial przygodowy USA
- 13.55 Co za tydzień – magazyn
- 14.35 Kosmiczny mecz – film rodzinny
- 16.15 Reality show
- 17.15 Nauka jazdy – serial fab.-dok.
- 17.45 Ananasy z mojej klasy – program rozrywkowy
- 19.00 TVN Fakty
- 19.35 Milionierzy – teleturniej
- 20.25 Reality show
- 21.40 Pod napięciem – talk-show
- 22.10 Superwizjer
- 22.40 Nie do wiary – opowieści niesamowite
- 23.10 Noktowizjer
- 23.45 Ale plama – prog. rozrywkowy
- 0.15 Reality show
- 1.10 Piosenki miłosne – film obyczajowy USA
- 2.55 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.00 Droga do Avonlea [89] – serial
- 6.50 Grona gniewu – dramat USA
- 9.30 Droga do Avonlea [90] – serial
- 10.30 Długa droga do domu – przygodowy USA
- 12.00 KINOMANIAK – mag. filmowy
- 12.30 Informator prawny
- 12.45 Informator gospodarczy
- 13.00 Czwórka na topie – wywiad z...
- 13.30 A ku ku – program rozrywkowy
- 14.00 Gang Olsena gra o wielką stawkę [3] – komedia, Dania
- 15.50 Droga do sławy [21] – serial obyczajowy USA
- 16.50 Reality show
- 17.20 Między nami partnerami [4] – komedia romantyczna USA
- 17.45 Dziennik
- 17.58 Informacje sportowe
- 18.05 Jej cały świat [4] – serial komediowy USA
- 18.35 Niewiarygodne, ale prawdziwe [4] – serial dok.
- 19.30 Hoboczeki [8] – serial anim.
- 20.00 Reality show
- 20.55 Millennium [9] – serial USA
- 21.50 Drogówka – magazyn policyjny
- 22.20 Supergol – magazyn piłkarski
- 22.50 Byłe do jutra – film akcji
- 1.15 Millennium [10] – serial USA
- 2.05 Super VIP – program muzyczny
- 2.35 Strefa P – magazyn muzyczny

TV POLONIA

- 6.10 Na dobre i na złe [55] – Słodki koleżka – serial prod. TVP
- 7.05 Słowo na niedzielę

- 7.10 Tam gdzie jesteśmy – reportaż (powt.)
- 7.40 Spotkania z tradycją – Bibułarki
- 8.05 Fraglesy [42] – Dzień, w którym umarła muzyka – serial anim.
- 8.30 Niedzielne muzykowanie – Muzyczny Festiwal w Łańcucie 2001
- 9.00 Literatura według Długosza – Teofil Lenartowicz – widowisko poetyckie
- 9.25 Złotopolscy [320, 321] – telenowela TVP (powt.)
- 10.10 Doktor Murek – film fab. prod. polskiej
- 11.45 Dary i ludzie – Wota możliwych rodów – film dokumentalny
- 12.00 Anioł Pański
- 12.10 Czesy – katolicki magazyn informacyjny
- 12.25 Piękno, pamięć, pietyzm – film dok.
- 12.50 Europalia 2001 – Polska
- 13.00 Transmisja Mszy świętej – z kościoła Matki Bożej Różańcowej
- 14.10 Teatr dla Dzieci: Czarodziejskie krzesiwo – reż. Jerzy Bielunas
- 14.55 Spotkanie z Balladą – Wielkie łowy [2] – program rozrywkowy
- 15.40 Biografie – Non possumus. Prymas Stefan Wyszyński [2] – film dok.
- 16.30 Ludzie listy piszą
- 16.50 Europalia 2001 – Polska
- 17.00 Teleexpress
- 17.15 M jak miłość [5] – serial TVP
- 18.00 Eliminacje MŚ w piłce nożnej Polska–Ukraina
- 19.15 Dobranocka – Sceny z życia smoków [5/7] – Nocne przygody żaby – serial anim.
- 19.30 Wiadomości
- 20.00 Bohaterowie Filmowej Wyobraźni: Sztuka kochania – komedia prod. polskiej
- 21.35 XXVIII Ogólnopolskie Spotkania Zamkowe – Śpiewajmy poezję
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 22.55 Europalia 2001 – Polska
- 23.10 Azyl na Piaskach – film dok.
- 0.05 Spotkania z tradycją – Bibułarki (powt.)
- 0.30 Dary i ludzie – Wota możliwych rodów – film dok. (powt.)
- 0.45 Salwa – film dok. Bohdana Kosinińskiego
- 1.15 Sceny z życia smoków [5/7] – Nocne przygody żaby – serial animowany prod. polskiej
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.50 Sport telegram (powt.)
- 2.00 Bohaterowie Filmowej Wyobraźni: Sztuka kochania – komedia prod. polskiej (powt.)
- 3.35 Finał wieńczy FAME – Koncert laureatów FAMA 2001
- 4.20 Kalejdoskop Folkloru – reportaż
- 4.35 Zaproszenie – Piłskie lasy, woda i pogoda (powt.)
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.30 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza – Smak grzybów (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Odkrywczy Niewiarygodnych Tajemnic [21/26]
- 7.30 Bajki Hektora [22/26]
- 9.00 Dr Quinn [9/18]
- 10.00 Budujemy Mosty
- 10.30 Film dok.
- 11.30 Czarodziejki [11/13]
- 14.30 Serial dok.
- 15.25 Kłasztory Polskie
- 15.55 Dziewczyny Z placu Hiszpańskiego 3 [5/6]
- 16.45 Gości-niec
- 17.15 Kabaret
- 18.25 Cwał – film fabularny
- 20.00 Sport
- 22.00 Kino Mocne: Gorączka dety – film fabularny
- 23.35 Magazyn piłkarski

KATOWICE

- 8.00 Tam, gdzie biją źródła
- 8.25 Prognoza pogody
- 8.30 Koncert życzeń
- 12.30 Sport
- 13.25 Zagadki na niedzielę
- 13.30 Z życia Kościoła – program katolicki
- 13.50 Zagadki na niedzielę
- 13.55 Klub globtrotera
- 14.25 Zagadki na niedzielę
- 18.00 Aktualności – wydanie główne
- 18.15 Wiadomości sportowe
- 21.30 Aktualności
- 21.40 Ale kino – magazyn filmowy

KRAKÓW

- 8.00 Kronika świętokrzyska
- 8.10 Kalejdoskop sportowy
- 8.30 Kraków pełen nutek
- 12.30 Rola
- 12.45 Widziane z Franciszkańskiej
- 13.00 Z plecakiem i walizką
- 13.10 Podróże dalekie i bliskie
- 13.25 Warto wiedzieć
- 13.30 Wiosna baletowa – reportaż kulturalny
- 14.10 Portrety
- 18.00 Kronika
- 18.25 Cwał – polski film fabularny
- 21.00 Sprawozdawczy magazyn sportowy
- 21.20 Kronika świętokrzyska
- 21.30 Kronika
- 21.45 Widziane z Franciszkańskiej

WOT

- 8.00 Wierzę, wątpię, szukam
- 8.20 Są takie miejsca (powt.)
- 8.40 Tele-nowyny (powt.)
- 12.30 Mój pies i inne zwierzątka
- 12.40 Telemotor sport (powt.)
- 13.00 Msza święta
- 14.00 Z archiwum kuriera
- 18.00 Telewizyjny kurier warszawski
- 18.10 Kościół i świat
- 18.20 Magazyn czytelnicy
- 21.00 Kościół i świat (powt.)
- 21.10 Polski kodeks honorowy [4/5]
- 21.30 Wiadomości kuriera
- 21.35 Wierzę, wątpię, szukam (powt.)

WROCŁAW

- 8.00 Twoja Telewizja Wrocław
- 8.10 Kompas – magazyn wojskowy
- 8.20 Zielona wyspa. Ogród, działka, balkon
- 8.30 Teraz wieś – publicystyka rolna
- 18.00 Fakty – wydanie główne
- 18.15 Pogoda
- 18.20 Twoja Telewizja Wrocław
- 21.00 Telesport
- 21.30 Fakty wieczorne
- 21.45 Sportowe wydarzenie tygodnia

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [66]: Poszukiwania Steele'a [1] – serial sens.
- 8.55 Karolina i przyjaciele [26] – serial
- 9.20 Kacper i przyjaciele [15] – serial
- 9.45 Był sobie człowiek [25] – serial
- 10.15 Covington Cross [2] – serial
- 11.10 Detektyw w sutannie [5] – serial
- 12.00 Arsene Lupin [15] – serial
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Ulica zakochanych [119]
- 14.45 Talk-show – prog. satyryczny
- 15.15 Bill Cosby Show [23] – serial
- 15.45 Karolina i przyjaciele [26] – serial
- 16.10 Kacper i przyjaciele [15] – serial
- 16.35 Był sobie człowiek [26] – serial
- 17.05 Domek na prerii [26] – serial
- 17.55 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [24] – serial
- 19.00 Dotyk anioła [101] – Zrobiłem to – serial obycz. USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowronskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Tajemniczy element [11] – serial sensac. USA
- 21.25 Ślady w śniegu – film sensacyjny, Niemcy/Szwajcaria
- 23.05 Wydarzenia
- 23.15 Puente dnia – program public.
- 23.20 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 23.50 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 23.55 Ślady w śniegu – film sensacyjny

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 15.35 Daniele Comboni – film dok.
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Wiktrycjusza
- 16.10 Przygody sir Lancelota [9] – Kaledon – serial przyg.
- 16.35 Magazyn diecezji warszawskiej i warszawsko-praskiej
- 17.00 Święta Emilia de Vialar – powołanie misyjne – film dok.
- 17.35 Dwory i pałace ziemi gorzowskiej: Pałace w Sitnie, Tarnowie i Nadarzynie, klasztor w Petczycach – filmy dok.
- 18.05 Głowa [3] – film dok.
- 18.20 Dom i ogród [6] – poradnik
- 18.50 Drogami Europy: Gavarnie – program krajoznawczy
- 19.00 Sanktuarium Matki Bożej Tęskniącej – rep.
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [2] – Na lodzie – film dla dzieci
- 19.30 Centralny Ośrodek Sportu – film krajoznawczy
- 20.00 Dzieci Afryki – felieton
- 20.10 Turcja chrześcijańska – film dok.
- 20.35 Różaniec – część radosna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Wiktrycjusza
- 21.15 Liberalizm dla przestępców? – rozmowa z ks. Janem Sikorskim

- 21.30 Somalia – felieton
- 21.35 Dziesięć tygodni w Afryce Wschodniej [6] – rep.
- 21.50 Bułgarscy święci – felieton
- 22.00 Saul i Dawid [1/2] – film fab.

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Lassie – serial prod. kanadyjskiej
- 9.10 Budzik
- 9.40 Kino Malucha: Pico Pico – serial anim. prod. japońskiej
- 10.00 Męski świat [3,4] – serial prod. angielskiej
- 11.00 Telezakupy
- 11.20 Sfinks – zagadki historii – serial dok. prod. niemieckiej
- 11.40 Ups and Downs – j. angielski
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes – rolniczy program informacyjny
- 12.25 Kontrasty – świat, ludzie...
- 12.30 Rolnictwo na świecie
- 12.45 Plebania [88] – serial TVP
- 13.15 Dom pełen zwierząt
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Program publicystyczny
- 14.25 Sprawnym być
- 14.35 Abecadło kina
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Zawsze po 21. (powt.)
- 15.45 Auto-mix
- 16.00 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1463] – serial
- 17.00 Telexpress
- 17.20 Gość Jedynki
- 17.35 Klan – telenowela TVP
- 18.05 Czarodziejki
- 19.00 Wieczorynka – Bob budowniczy
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Miej oczy szeroko otwarte: Schizofrenia – film dok.
- 21.15 Teatr Telewizji: Wszystko zależy od dziadka – autor: Iwona Ruskowska
- 22.15 Tadeusz Różewicz
- 22.49 Monitor Wiadomości
- 23.10 Sportowy flesz
- 23.15 Dobre książki
- 23.45 Wizyta domowa – film fab. prod. holenderskiej

TVP 2

- 7.20 Lopaka i jego przyjaciel delfin – serial anim.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 Na dobre i na złe – serial TVP
- 9.30 II Mazurska Biesiada Kabaretowa
- 10.25 Ojczyzna–polszczyzna
- 10.45 Menonici nad Wisłą
- 11.00 Lucy Sullivan [10] – serial
- 11.25 Zielona miłość [2] – serial TVP
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [86] – serial USA
- 13.55 Opowieści według Enid Blyton – serial prod. angielskiej
- 14.20 Tajemnice lodowych sarkofagów [2] – serial dok. prod. angielskiej

- 15.15 Krzyżówka 13-latków
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.10 Złotopolscy – telenowela TVP
- 16.40 Magazyn Ekspresu Reporterów
- 17.35 Od ucha do ucha
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Va banque – teleturniej
- 19.30 Ogród Barbarzyńcy – il Duomo – Zbigniew Herbert
- 19.55 Śpiewające fortepiany – teleturniej muzyczny
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Zmiennicy – serial TVP
- 22.40 Polska bez fikcji – Powodzenia'97
- 23.15 Młode wilki 1/2 – film fab. prod. polskiej

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [63]
- 7.25 Power Rangers [53]
- 7.50 Air America [4]
- 8.45 Asy z klasy [27]
- 9.40 Cud miłości [115]
- 10.35 Po prostu miłość [49]
- 11.30 Rodzina zastępcza [71]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [70]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.25 Pietrzak show – kabaret
- 14.20 Twój lekarz
- 14.40 Wystarczy chcieć
- 14.50 Power Rangers [54]
- 15.15 Pokemon [64]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [71]
- 16.40 Air America – USA 1998 [5]
- 17.35 Cud miłości [116]
- 18.30 Informacje
- 19.05 Dzikie księżyc [86]
- 20.00 Życiowa szansa
- 20.55 Goldeneye – Wielka Brytania–USA (1995)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.30 Informacje i biznes informacje
- 23.55 Polityczne graffiti
- 0.15 Bumerang
- 0.45 Zostać Miss [6]
- 1.40 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [54/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Potęga miłości [79/90]
- 7.50 Przygody Pytalskich [7/26] – serial animowany dla dzieci
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [1/52] – serial animowany dla dzieci
- 8.40 Łebski Harry [22/86] – serial
- 9.05 Nowe podróże Guliwera [14/26]
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 12.40 Przygody Pytalskich [7/26] – serial animowany dla dzieci
- 13.05 Przygody Kuby Guzika [1/52] – serial animowany dla dzieci
- 13.30 Łebski Harry [22/86] – serial animowany dla dzieci
- 13.55 Nowe podróże Guliwera [14/26]
- 14.20 Beverly Hills 90201 [26] – serial obyczajowy USA

15.15 Milionerzy
16.00 TVN Fakty, pogoda
16.20 Virginia [66/150] – telenowela
17.15 Reality show
18.00 Rozmowy w toku
19.00 TVN Fakty
19.30 Kropka nad i
20.00 Reality show
20.50 Milionerzy – teleturniej
21.40 13 Posterunek [6/42] – serial
22.20 Nauka jazdy – serial fab.-dok.
22.50 Maraton uśmiechu
23.20 TVN Fakty
23.30 Fakty, ludzie, pieniądze – mag.
0.00 Reality show
0.45 Multikino – magazyn filmowy
1.05 Reality show
2.15 Co za tydzień – magazyn
2.55 Automaniak – mag.
3.25 Nic straconego

TV4

6.00 Strefa P – magazyn muzyczny
6.35 KINOManiak
7.00 Muzyczne listy – magazyn muzyczny
7.50 Eek! straganza [42] – serial
8.20 Oni, ona i pizzeria 3 [2] – serial
8.50 M. A. S. H. [5] – serial kom.
9.20 Reality show
10.20 Na Południe [64] – serial sens.
11.20 Gang Olsena gra o wielką stawkę [3] – komedia, Dania
13.15 Informator prawny
13.30 V Max – mag. motoryzacyjny
14.00 Strefa P – magazyn muzyczny
14.35 Muzyczne listy – magazyn muz.
15.25 Eek! straganza [43] – serial animowany USA
15.50 Oni, ona i pizzeria 3 [3] – serial komediowy USA
16.15 M. A. S. H. [6] – serial USA
16.45 Reality show
17.30 Program publicystyczny
17.45 Dziennik
18.00 Na Południe [65] – serial sens.
19.00 Reality show
20.00 Millennium [10] – serial USA
20.55 Pierwsza fala [5] – serial akcji, Kanada
21.50 Dziennik
22.02 Informacje sportowe
22.05 Program publicystyczny
22.15 Kojak [12] – serial kryminalny
23.15 Reality show
0.00 Family Guy 2 [5] – animowany serial komediowy USA
0.30 Podwójna gra [4] – przygodowy serial akcji USA
1.10 X Laski – program rozrywkowy
1.40 Muzyczne listy – mag. muz.
2.40 Strefa P – magazyn muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
7.30 Dzień, jak co dzień – Zanim powstał sitcom
7.45 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości
8.15 Krakowskie Przedmieście 27
8.25 Kawa czy herbata
8.40 Klan [492] – telenowela TVP
9.05 Kuchnia wróżki – Jabłko á la Newton – program dla dzieci
9.20 Kolorowe nutki – program muzyczny dla dzieci

9.30 Jest jak jest [4/19] – Czerwono-zielona papuga – serial prod. polskiej (powt.)
10.00 M jak miłość [5] – serial TVP
10.45 Kochamy polskie seriale – teleturniej (powt.)
11.15 Final wieńczy FAMĘ – Koncert laureatów FAMA 2001 (powt.)
12.00 Wiadomości
12.10 Dni Kultury Ludowej – reportaż
12.40 Zaginione skarby [1] – reportaż
13.10 Klan [492] – telenowela TVP
13.35 Biografie – Non possumus. Prymas Stefan Wyszyński [2] – film dok.
14.25 Ze starego albumu – reportaż
15.00 Wiadomości
15.10 Małe ojczyzny – Blizna – film dok.
15.40 Kabaret na festiwalu – Fabularny show kabaretowy [2] (powt.)
16.30 Kundlie i reszta [14/26] – Bez dachu nad głową – serial anim.
17.00 Teleexpress
17.20 Gość Jedyński
17.30 Sportowy tydzień – program pod redakcją Krzysztofa Mikłasa
18.35 Klan [492] – telenowela TVP (powt.)
19.00 Potomkowie Polaków w Gruzji – reportaż
19.15 Dobranocka: Przypód kilka wróbla Ćwirka [7] – Jak w puchu – serial anim.
19.30 Wiadomości
20.00 Sława i chwała [1/7] – serial prod. polskiej
21.00 Muzyka łączy pokolenia – Hołdys – Yaro
21.45 Dzień, jak co dzień – Zanim powstał sitcom (powt.)
21.55 Zaproszenie – Piłskie – lasy, woda i pogoda (powt.)
22.15 Katalog zabytków – Rzeszów – Mauzoleum Piastów
22.30 Panorama
22.50 Sport telegram
22.55 Ze sztuką na ty – Z Czeczotem przez Niebo i Piekło – film dok.
23.45 Ze sztuką na ty – Warszawska Jesień 2001 – podsumowanie
0.10 Tacy jak Wieniawski – reportaż
0.30 Monitor Wiadomości
1.00 Potomkowie Polaków w Gruzji – reportaż (powt.)
1.15 Przypód kilka wróbla Ćwirka [7] – Jak w puchu – serial anim.
1.30 Wiadomości (powt.)
1.55 Sport telegram (powt.)
1.59 Pogoda (powt.)
2.00 Klan [492] – telenowela TVP
2.30 Sława i chwała [1/7] – serial prod. polskiej (powt.)
3.30 Muzyka łączy pokolenia – Hołdys – Yaro (powt.)
4.15 Dzień, jak co dzień – Zanim powstał sitcom (powt.)
4.25 Zaproszenie – Piłskie – lasy, woda i pogoda (powt.)
4.45 Katalog zabytków – Rzeszów – Mauzoleum Piastów (powt.)
5.00 Panorama (powt.)
5.20 Sport telegram (powt.)
5.30 Ze starego albumu – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Mały miś [18/26] 7.30 Zdumiewająca świat zwierząt [16/26] 8.35 Za wszelką cenę [131, 132/252] 9.30 Fraglesy [48/96] 10.00 Taxi [7/24] – film fab. 10.45 Telekurier Bis 11.15 Kino w południe: Saga Jacksonów [9/26] 12.00 To jest temat 12.15 Serial dok. 13.15 Rozrywka 14.05 Klan [169, 170/300] 15.00 Kino familijne: Minty [2/13] – film fab. 16.30 Siódme Niebo [6/20] – film fab. 19.00 Kino wieczorne: Klub na dachu – film fab. 20.30 Telekurier 21.00 Parada humoru – film fab. 22.00 To jest temat 22.15 Mroczne Dziedzictwo 23.00 Jazz nocą

KATOWICE

8.00 Z krukiem w herbie 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Trudne pytania 15.40 Z krukiem w herbie 16.00 Magazyn historyczny 17.15 Magazyn samorządowy 17.50 Wizytówki – program biura reklamy 18.00 Aktualności – wydanie główne 18.20 Magazyn telewizyjna 1. 21.30 Raport aktualności

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 Rola – mag. 15.30 Na rynku pracy 15.40 U siebie 16.00 Koncert muzyki rozrywkowej 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 Za sprawą samorządu 17.55 Warto wiedzieć 18.00 Kronika 18.20 Warto wiedzieć 18.25 Młodzież kontra – prog. publicystyczny 21.30 Kronika 21.40 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny numer warszawski (powt.) 8.05 20 lat później (powt.) 15.25 Wiadomości kuriera 15.30 Mój pies i inne zwierzęta (powt.) 15.40 Telewizyjny kurier mazowiecki 16.00 20 lat później (powt.) 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Warszawski październik 1956 17.45 5 minut o... 18.00 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda 18.20 Wierzę, wątpię, szukam... 18.40 Powiaty 21.30 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda dla Warszawy 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Protestuję – reportaż 8.15 Fakty poranne 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – program dla dzieci 15.40 Magazyn Aktualności Kulturalnych 16.00 Więcej kultury – rep. Kulturalny 16.25 Pogoda 17.15 Fakty Wrocław 17.30 Indeks – magazyn akademicki 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty komentarze 18.20 Festiwal Teatralny Dialog – studio festiwalowe 18.25 Moim zdaniem – publicystyka polityczna 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Protestuję – rep 21.55 Super 3 23.00 Stan zagrożenia – magazyn kryminalny 23.25 Festiwal Chopinowski w Dusznikach Zdroju

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Ulica zakochanych [119]
- 8.55 Karolina i przyjaciele [16] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Król Drozdobrody – serial anim.
- 9.45 Był sobie człowiek [26] – serial
- 10.15 Domek na prerii [26] – serial
- 11.10 Dotyk anioła [101] – serial
- 12.00 Tajemniczy element [11] – serial
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [67] – serial
- 14.45 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [24] – serial
- 15.40 Karolina i przyjaciele [16] – serial
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Król Drozdobrody – serial anim.
- 16.35 Było sobie życie [1] – serial anim., Francja
- 17.05 Domek na prerii [27] – serial prod. USA
- 17.55 M Kwadrat – talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [25] – serial komed. USA
- 19.00 Dotyk anioła [102] – serial obycz. USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.25 Pogoda
- 20.30 W kręgu przyjaciół – komedia USA/Irlandia
- 22.10 Nietykalni [27]: Gry umysłowe – serial sensacyjny USA
- 23.00 Wydarzenia
- 23.10 Puenta dnia – prog. publicystyczny
- 23.15 M Kwadrat – talk show
- 23.45 Biznes Info – magazyn ekonomiczny
- 23.50 W kręgu przyjaciół – komedia USA/Irlandia

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Dziesięć tygodni w Afryce Wschodniej [6] – rep.
- 15.40 Od Bogurodzicy do Mazurka Dąbrowskiego
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Wincentego Kadłubka
- 16.10 Przygody sir Lancelota [10]: Fałszywy Ryszard – serial
- 16.35 Magazyn diecezji toruńskiej [2]
- 17.05 Jakub – film fab. prod. włoskiej
- 18.30 Przygody sir Lancelota [11]: O męznym piekarzu – serial
- 19.00 Jak uniknąć raka piersi – poradnik medyczny
- 19.10 I co było dalej?: Głos muszli – prog. dla dzieci
- 19.20 Podróż Kapitana Klipera [3]: Poławiacze pereł – film anim.
- 19.30 Odkrywamy planetę Ziemię: Ptaki – film przyrodniczy
- 20.10 Chrzestowanie na ziemiach Islamu – film dok.
- 20.35 Różaniec – część bolesna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Wincentego Kadłubka

- 21.15 Chrześcijańska szkoła pod żaglami – rozmowa z ks. A. Jaskółą
- 21.25 Frasośliwy – felieton
- 21.35 Tworzone ludzką ręką [6]: Wikliniarz – reportaż
- 21.50 Rok po roku: Otwórzcie drzwi Zbawicielowi [1983 r.] – film dok.
- 22.05 Hiszpański wieczór – felieton
- 22.15 Odkrywamy Francję [6]: Paryż – film krajoznawczy

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Stinky i Jake – serial anim. prod. angielskiej
- 9.10 Jedyneczka
- 9.45 Bajeczki Jedyneczki
- 9.50 Mysia
- 10.00 Męski świat [5, 6] – serial
- 11.00 Telezakupy
- 11.15 Perypetie ze zdrowiem – serial dok. prod. angielskiej
- 11.45 Ups and Downs – j. angielski dla średniozaawansowanych [17]
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.20 12.20 do Unii
- 12.45 Klan [501] – telenowela TVP
- 13.15 Dom Muratora
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Kulisy wojska
- 14.25 Katalog zabytków – Pyrzyce
- 14.35 Pomorskie pejzaże historyczne
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Archiwum Polskich Wydarzeń Kulturalnych
- 15.40 Słowo daję
- 16.05 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1463] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedydni
- 17.35 Klan [502] – telenowela TVP
- 18.05 Zwyczajni-niezwyčajni
- 19.00 Wieczorynka – Listonosz Pat i jego kot
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 J. A. G Wojskowe Biuro Śledcze – serial prod. USA
- 21.05 Czas na dokument: Serce z węgla – telenowela dok.
- 21.35 Forum
- 22.20 Wrzuć Jedynekę
- 22.32 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.00 Plus minus – magazyn ekonomiczny
- 23.30 Amerykanin – film fab.

TVP 2

- 7.20 The Body Electric – film prod. kan.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie – telenowela TVP
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski [21] – serial
- 10.00 Ziemia – ostatnie starcie – serial prod. USA
- 10.45 Znaki czasu – Kościół dla początkujących

- 11.05 Lucy Sullivan – serial prod. angielskiej
- 11.30 Wszystko o rasach – serial dok. prod. angielskiej
- 12.00 Tata Show
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro – serial prod. USA
- 13.55 Opowieści według Enid Blyton – serial prod. angielskiej
- 14.25 Porando no kodomotachi – znaczy dzieci z Polski
- 14.50 Krajobraz polski
- 15.10 Krzyżówka szczęścia
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.10 Złotopolscy – telenowela TVP
- 16.40 Świat bez fikcji – Cudotwórcy – film dok.
- 17.30 Dwójkomania
- 17.35 Od ucha do ucha
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 Międzynarodowy Festiwal Teatralny – Dialog – Wrocław 2001
- 20.00 M jak miłość – serial TVP
- 20.40 Od ucha do ucha
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [64]
- 7.25 Power Rangers [54]
- 7.50 Air America [5]
- 8.45 Roswell: w kręgu tajemnic [28]
- 9.40 Cud miłości [116]
- 10.35 Po prostu miłość [50]
- 11.30 Macie, co chcecie
- 12.00 Czułość i kłamstwa [71]
- 12.30 Chciwość czyli żądza pieniędzy
- 13.25 Idź na całość
- 14.20 4 x 4
- 14.50 Batman dwadzieścia lat później
- 15.15 Pokemon [65]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [72]
- 16.40 Xena, wojownicza księżniczka
- 17.35 Cud miłości [117]
- 18.30 Informacje i publicystyka
- 19.05 Dzikie księżyc [87]
- 20.00 Adam i Ewa [147]
- 20.30 Rodzina zastępcza [72]
- 21.00 Brzdąc w opalach – USA (1994)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.00 Informacje i biznes informacje
- 23.25 Polityczne graffiti
- 23.40 Zerwane więzi
- 0.35 Na każdy temat
- 1.35 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [55/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Potęga miłości [80/90] – telenowela, Meksyk
- 7.50 Przygody Pytalskich [8/26] – serial animowany dla dzieci
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [2/52] – serial animowany dla dzieci
- 8.40 Łebski Harry [23/86] – serial animowany dla dzieci
- 9.05 Nowe podróże Guliwera [15/26] – serial animowany dla dzieci

- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku
- 12.10 Superwizjer
- 12.40 Przygody Pytalskich [8/26] – serial animowany dla dzieci
- 13.05 Przygody Kuby Guzika [2/52] – serial animowany dla dzieci
- 13.30 Łebski Harry [23/86] – serial animowany dla dzieci
- 13.55 Nowe podróże Guliwera [15/26]
- 14.20 Beverly Hills 90201 [27] – serial obyczajowy USA
- 15.15 Milionerzy
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Virginia [67/150] – telenowela
- 17.15 Reality show
- 18.00 Rozmowy w toku
- 19.00 TVN Fakty
- 19.30 Kropka nad i
- 20.00 Reality show
- 20.45 Skradzione dziecko – film sens.
- 22.35 Na ratunek – serial fab.-dok.
- 23.05 TVN Fakty
- 23.15 Drew Carey Show [17/26] – serial komediowy USA
- 23.45 Reality show
- 00.30 Tenbit. pl – magazyn nowości internetowych
- 1.30 Superwizjer
- 2.00 Nic straconego

TV4

- 6.00 Strefa P – magazyn muzyczny
- 6.30 Supergol – magazyn piłkarski
- 7.00 Muzyczne listy – prog. muz.
- 7.50 Eek! straganza [43] – serial
- 8.20 Oni, ona i pizzeria 3 [3] – serial
- 8.50 M. A. S. H. [6] – serial komediowy USA
- 9.20 Reality show
- 10.20 Na Południe [65] – serial sensacyjny, Kanada
- 11.20 Podwójna gra [4] – przygodowy serial akcji USA
- 12.20 Star Trek: Voyager [13] – serial fantastyczny USA
- 13.15 Informator gospodarczy
- 13.30 Supergol – magazyn sportowy
- 14.00 Strefa P – magazyn muzyczny
- 14.35 Muzyczne listy – prog. muz.
- 15.25 Kosmokoty [12] – serial
- 15.50 Kolorowy dom 2 [3] – serial komediowy
- 16.15 M. A. S. H. [7] – serial komediowy USA
- 16.45 Reality show
- 17.30 Program publicystyczny
- 17.45 Dziennik
- 18.00 Na granicy prawa [7] – serial sensacyjny
- 19.00 Reality show
- 20.00 Bieg po szmal [6] – serial
- 20.30 Liga Mistrzów
- 21.30 Dziennik
- 21.45 Liga Mistrzów
- 22.45 Family Guy 2 [5] – animowany serial komediowy USA
- 23.15 Reality show
- 0.00 Podaruj mi swoje życie – dramat sensacyjny USA
- 1.50 X Łaski – program rozrywkowy
- 2.20 Muzyczne listy – magazyn muzyczny
- 3.20 Muzyczny VIP – mag. muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Gość Jedydni (powt.)
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.40 Klan [493] – telenowela TVP
- 9.05 Dzieci dzieciom – program dla dzieci
- 9.20 Dzieło arcydzieło – magazyn dla dzieci
- 9.30 Zabawy językiem polskim [5] – teleturniej językowy (powt.)
- 10.00 Sława i chwała [1/7] – serial prod. polskiej (powt.)
- 11.00 Ze sztuką na ty – Z Czeczotem przez Niebo i Piekło – film dok.
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Spotkania z tradycją – Bibułarki (powt.)
- 12.40 Konwencje teatralne – Z kościoła na Plac Teatralny
- 13.10 Klan [493] – telenowela TVP
- 13.35 Sportowy tydzień (powt.)
- 14.25 Twierdza – reportaż
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Ojczyzna-polszczyzna (powt.)
- 15.30 Bezludna wyspa (powt.)
- 16.25 Ludzi łowić będziesz – reportaż
- 16.45 Królowie Parany – reportaż
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedydni
- 17.30 Dzieci dzieciom – program dla dzieci (powt.)
- 17.45 Awantura o Basię [4/12] – Awantura czwarta, czyli „Rzecz o salomonowym wyroku” – serial prod. polskiej
- 18.35 Klan [493] – telenowela TVP
- 19.00 Wieści polonijne
- 19.15 Dobranocka – Reksio [32] – Reksio kompozytor – serial anim.
- 19.30 Wiadomości
- 20.00 Sukces [27/36] – serial TVP
- 20.25 ... powinniście być wdzięczni Stalinowi – film dok.
- 21.20 Dzieci świętej Róży – reportaż
- 21.30 Wieczór z Jagielskim
- 22.10 Leksykon osobisty – film dok.
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 23.00 Co dzień bliżej nieba – film dok.
- 23.20 Festiwal Wratysłavia Cantans – Krzysztof Pelech – Muzyka na gitarę
- 23.45 Forum – program publicystyczny
- 0.30 Monitor Wiadomości
- 1.00 Wieści polonijne (powt.)
- 1.15 Reksio [32] – Reksio kompozytor – serial anim. (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.55 Sport telegram (powt.)
- 2.00 Klan [493] – telenowela TVP
- 2.30 Sukces [27/36] – serial TVP
- 2.55 ... powinniście być wdzięczni Stalinowi – film dok. (powt.)
- 3.45 Dzieci świętej Róży – reportaż
- 4.00 Wieczór z Jagielskim (powt.)
- 4.40 Leksykon osobisty – film dok.
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Twierdza – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Anatol [11/26]
- 7.30 Strażnicy Dobrej Nowiny 8.35 Za wszelką cenę [133, 134/252]
- 9.30 Fraglesy [49/96]
- 10.00 Taxi [8/24]
- 10.45 Telekurier
- 11.15 Na kłopoty... Bednarski [5/7]
- 12.15 To jest temat 12.30 Serial dokumentalny 13.15 Kabaret 14.00 Klan [171, 172/300]
- 15.30 Tajemnicze Archiwum Shelby Woo [1/41]
- 16.30 Siódme Niebo [7/20]
- 19.00 Zemsta Nietoperza [3/3]
- 19.55 Mistrzowskie Kreacje Jerzego Maksymiuka 20.30 Telekurier 23.15 Jezioro Consequence – film fabularny

KATOWICE

- 8.00 Agrofakty 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Speed – magazyn motoryzacyjny 16.00 Pryzmat 17.15 Speed – magazyn motoryzacyjny 17.30 Z wokandy 17.50 Wizytówki – program biura reklamy 18.00 Aktualności – wydanie główne 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 łowcy przygód – nasi na Świecie 21.30 Aktualności 21.40 Wiadomości sportowe 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

- 8.00 Kronika 8.10 Za sprawą samorządu 15.25 Widziane z Franciszkańskiej 15.40 Za sprawą samorządu 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Koncert muzyki rozrywkowej 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 9 i 1/2 – program reporterów 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Załatwmy to razem 18.40 Na rynku pracy 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

- 8.00 Telewizyjny numer warszawski (powt.) 8.02 Telewizyjny kurier mazowiecki (powt.) 8.15 Architektura Warszawy 15.25 Wiadomości kuriera 15.30 Architektura Warszawy 15.40 Telewizyjny kurier mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia (powt.) 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 5 minut o... 18.00 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda 18.20 Saga rodów 18.40 Warszawa znana i nieznana 21.30 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda dla Warszawy 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

- 8.00 Studio Wschód 8.15 Fakty poranne 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – program dla dzieci 15.40 Indeks – magazyn akademicki 16.00 Tajemnice Dolnego Śląska – magazyn 16.25 Pogoda 17.15 Fakty Wrocław 17.30 Gonic regionalny – magazyn samorządowy 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty, komentarze 18.20 Festiwal Teatralny Dialog – studio festiwalowe 18.25 Ojczyzna-polszczyzna 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Studio Wschód 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
7.35 Telesklep
8.05 Film dokumentalny
8.55 Kacper i przyjaciele [17] – serial
9.20 Baśnie braci Grimm: O dzielnym Krawczyku – serial anim.
9.45 Było sobie życie [1] – serial
10.15 Domek na prerii [27] – serial
11.10 Dotyk anioła [102] – serial
12.00 Remington Steele [67] – serial
12.50 Telesklep
13.55 Ulica zakochanych [120] – tele-
nowela, Meksyk
14.45 M Kwadrat – talk-show
15.15 Bill Cosby Show [25] – serial
15.45 Kacper i przyjaciele [17] – serial
animowany USA
16.05 Baśnie braci Grimm: O dzielnym
Krawczyku – serial anim.
16.35 Było sobie życie [2] – serial
17.05 Domek na prerii [28] – serial
17.55 Humory Waldemara Ogińskiego
– talk-show
18.30 Bill Cosby Show [26] – serial ko-
mediowy USA
19.00 Dotyk anioła [103] – serial
19.45 Pytania Krzysztofa Skowroń-
skiego – prog. publicystyczny
20.00 Wydarzenia
20.30 Zdarzyło się jutro [11] – serial
21.30 Bez lęku – dramat obycz. USA
23.35 Wydarzenia
23.45 Puenta dnia – prog. publicy-
styczny
23.50 Humory Waldemara Ogińskiego
– talk-show
0.20 Biznes Info – mag. ekonomiczny
0.25 Bez lęku – dramat obyczajowy

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
15.15 Droga Krzyżowa z Fatimę
15.40 Chrześcijańska szkoła pod żaglami
– rozmowa z ks. A. Jaskółą
15.50 Frasośliwy – felieton
16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Da-
niela Comboniego
16.10 Przygody sir Lancelota [11]:
O męznym piekarzu – serial
16.35 Odkrywamy Francję [6]: Paryż –
film krajoznawczy
17.25 Dwory i dworki polskie: Czer-
wonka – felieton
17.30 Audycja Generalna
18.30 Przygody sir Lancelota [12]:
Rzymski mur – serial przyg.
19.00 Stan wojenny – film dok.
19.20 Podróże Kapitana Klipera [4]:
Uczeń Wielkiego Smoka – film
dla dzieci
19.30 Och, ta młodzież – relacja
20.05 Daniele Comboni – film dok.
20.35 Różaniec – część chwalebna
21.00 Apel Jasnogórski
21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Da-
niela Comboniego
21.15 Śladami dawnych cywilizacji –
rozmowa z podróżnikami Jan-
nem Gacim i Mirosławem Ol-
szczykim
21.35 Świątynie drewniane: Ruchocice
– rep.

- 21.50 Safari mingi [2] – rep.
22.10 Wspaniałości przyrodnicze Euro-
py [6]: Wielkie parki przyrodni-
cze – film przyrodniczy

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
7.30 Teleskupy
7.45 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości
8.15 Krakowskie Przedmieście 27
8.25 Kawa czy herbata
8.45 Niezwykły przyjaciel – film dla
dzieci prod. USA
9.10 Jedynecka
9.40 Bajeczki Jedynecki
9.45 Mysia
10.00 J. A. G. Wojskowe Biuro Śledcze
– serial prod. USA
10.50 Teleskupy
11.10 Przewodnik po biznesie
11.45 Ups and Downs – j. angielski
12.00 Wiadomości
12.10 Agrobiznes – rolniczy program
informacyjny
12.20 Kontrasty – świat, ludzie...
12.25 Samo życie
12.45 Klan [502] – telenowela TVP
13.15 Medycyna 2001
13.35 Teleskupy
13.50 Tajemnice armii
14.15 Kwadrans na kawę
14.35 Bocznymi drogami
15.00 Wiadomości
15.10 Wyprowadzić chorobę
15.30 Twarzą w twarz z Europą
16.05 Rower Błażeja
16.30 Moda na sukces – serial USA
17.00 Teleexpress
17.20 Gość Jedyński
17.35 Klan [503] – telenowela TVP
18.05 Między nami
19.00 Wieczorynka: Madeline
19.30 Wiadomości
20.10 Okruchy życia: Porwanie w ro-
dzinie – film fab. USA
21.50 Kronika kryminalna
22.15 Oblicza mediów
22.35 Monitor wiadomości
23.00 Sportowy flesz
23.05 Czas na... kontrowersyjny doku-
ment – Walka o plemniki – film
dok. ang.
0.00 Gorąco polecam – Królestwo
[2/4] – film fab. prod. duńskiej

TVP 2

- 7.20 Słowik – film prod. kan.
7.50 Studio urody
8.00 Program lokalny
8.30 W labiryncie – telenowela TVP
9.00 Doktor z alpejskiej wioski [22]
9.50 Miłość i ból oraz cała przekłeta
reszta – film fab. USA
11.35 Wszystko o rasach – serial dok.
12.00 Alosza Awdiejew – program
rozrywkowy
13.00 Panorama
13.10 Ich pięcioro – serial prod. USA
13.55 Opowieści według Enid Blyton –
serial prod. angielskiej
14.20 Ale heca
14.45 Goles uOrkiestra – pr. rozrywk.
15.40 Program lokalny
16.00 Panorama
16.10 Święta wojna – serial TVP

- 16.40 Wieczór z Jagielskim na bis
17.35 Dwójkomania
17.40 Od ucha do ucha
17.50 Program lokalny
18.30 Panorama
18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
19.30 Sto lat Filharmonii
20.00 M jak miłość – serial TVP
20.45 Od ucha do ucha
21.00 Panorama
21.20 Sport telegram
21.35 Linia specjalna
22.35 W poszukiwaniu CM24 – film
fab.
0.15 Świat bez fikcji – Chińska karta
1.10 Europejski przegląd piłkarski

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
7.00 Pokemon [65]
7.25 Batman dwadzieścia lat póź-
niej [50]
7.50 Xena, wojownicza księżniczka
[122]
8.45 Zawód szpieg [6]
9.40 Cud miłości [117]
10.35 Po prostu miłość [51]
11.30 Adam i Ewa [147]
12.00 Czułość i kłamstwa [72]
12.30 Życiowa szansa
13.25 Zerwane więzi
14.20 13 posterunek [31]
14.55 Power Rangers [55]
15.20 Pokemon [66]
15.40 Fundacja Polsat
15.45 Informacje
16.10 Czułość i kłamstwa [73]
16.40 MacGyver [62]
17.35 Cud miłości [118]
18.30 Informacje i publicystyka
18.55 Sport
19.05 Dzikie księżyc [88]
20.00 Adam i Ewa [148]
20.30 Świat według Kiepskich [78]
21.00 Książę w Nowym Jorku – USA
21.30 Losowanie LOTTO
22.50 Reporterzy Polsat-u przedsta-
wiają
23.15 Informacje i biznes informacje
23.35 Prognoza pogody
23.40 Polityczne graffiti
23.55 Ally McBeal [68]
1.50 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
6.00 Prawo do szczęścia [56/80]
6.45 Telesklep
7.00 Potęga miłości [81/90]
7.50 Przygody Pytalskich [9/26] – se-
rial animowany dla dzieci
8.15 Przygody Kuby Guzika [3/52]
8.40 Łebski Harry [24/86] – serial
9.05 Nowe podróże Guliwera [16/26]
9.30 Telesklep
10.30 Reality show
11.15 Rozmowy w toku
12.10 Na ratunek – serial fab.-dok.
12.40 Przygody Pytalskich [9/26] – se-
rial
13.05 Przygody Kuby Guzika [3/52]
13.30 Łebski Harry [24/86] – serial
13.55 Nowe podróże Guliwera [16/26]
14.20 Beverly Hills 90201 [28] – serial
15.15 Milionerzy
16.00 TVN Fakty, pogoda

16.20 Virginia [68/150] – telenowela
 17.15 Reality show
 18.00 Rozmowy w toku
 19.00 TVN Fakty
 19.30 Kropka nad i
 20.00 Reality show
 20.50 Wielki poker – teleturniej
 21.40 Rodzina Soprano [5] – serial USA
 22.40 TVN Fakty
 22.50 Nocne rozmowy w toku
 23.50 Reality show
 0.35 Onet. pl
 1.35 Dom pełen pomysłów
 2.05 Nic straconego

TV4

6.00 Muzyczny VIP
 6.30 TV4 Kropka pl
 7.00 Muzyczne listy – mag. muz.
 7.50 Kosmokoły [12] – serial
 8.20 Kolorowy dom 2 [3] – serial komediowy USA
 8.50 M. A. S. H. [7] – serial
 9.20 Reality show
 10.20 Na granicy prawa [7] – serial
 11.20 Kojak [11] – serial
 12.20 Star Trek: Voyager [14] – serial fantastyczny USA
 13.20 Informator prawny
 13.30 TV4 Kropka pl
 14.00 Muzyczny VIP – magazyn muzyczny
 14.35 Muzyczne listy – magazyn muzyczny
 15.25 Eek! stravanaga [44] – serial animowany USA
 15.50 Przygody rodziny Addamsów 2 [2] – serial komediowy USA
 16.15 M. A. S. H. [8] – serial
 16.45 Reality show
 17.30 Program publicystyczny
 17.45 Dziennik
 18.00 Na Południe [66-ost.] – serial sensac., Kanada
 19.00 Reality show
 20.00 Samotny zwycięzca – film akcji USA
 21.50 Dziennik
 22.02 Informacje sportowe
 22.05 Program publicystyczny
 22.15 Kojak [13] – serial
 23.15 Reality show
 0.00 Wybraniec śmierci – film akcji USA
 1.50 X Laski – program rozrywkowy
 2.20 Muzyczne listy – magazyn muzyczny
 3.20 Strefa P – magazyn muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
 7.30 Gość Jedyńki (powt.)
 7.45 Kawa czy herbata
 8.00 Wiadomości
 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
 8.25 Kawa czy herbata
 8.40 Klan [494] – telenowela TVP
 9.05 Sówka [3] – teleturniej dla dzieci
 9.30 Awantura o Basię [4/12] – Awantura czwarta, czyli „Rzecz o salomonowym wyroku” – serial prod. polskiej (powt.)

10.00 Sukces [27/36] – serial (powt.)
 10.30 Co dzień bliżej nieba – film dok. (powt.)
 10.50 Magazyn kulturalny (powt.)
 11.20 Leksykon osobisty – film dok. (powt.)
 11.35 Ludzie listy piszą (powt.)
 12.00 Wiadomości
 12.10 Dary i ludzie – Wota możliwych rodów – film dok. (powt.)
 12.25 Wieści polonijne (powt.)
 12.40 Dobre książki – magazyn
 13.10 Klan [494] (powt.)
 13.35 Forum – program publicystyczny (powt.)
 14.25 Śladami przeszłości – Stał dwór szlachecki
 14.40 Zamki i Pałace Śląska – Brzeg – reportaż
 15.00 Wiadomości
 15.10 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza – Smak grzybów (powt.)
 15.30 Jestem – Halina Kunicka – program rozrywkowy (powt.)
 16.15 Baba Jaga od 8 do 15 – film anim.
 16.25 Raj – magazyn katolicki
 17.00 Teleexpress
 17.20 Gość Jedyńki
 17.30 Sówka [3] – teleturniej dla dzieci (powt.)
 17.55 Noddy [29/39] – Przepis na naukę – serial anim.
 18.35 Klan [494] – telenowela TVP (powt.)
 19.00 Dziennik telewizyjny – program Jacka Fedorowicza
 19.15 Dobranocka – Gucio i Cezar [6] – Klucz do skarbu – serial anim.
 19.30 Wiadomości
 20.00 Śmierć Prezydenta – dramat historyczny prod. polskiej
 22.15 Forum Polonijne. Odpowiedzi na pytania
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 23.00 Ogród sztuk – Przemoc – magazyn
 23.30 Baba Jaga od 8 do 15 – film anim. (powt.)
 23.40 Linia specjalna – program Barbary Czajkowskiej
 0.30 Monitor Wiadomości
 1.00 Dziennik telewizyjny – program Jacka Fedorowicza (powt.)
 1.15 Gucio i Cezar [6] – Klucz do skarbu – serial anim. (powt.)
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.55 Sport telegram (powt.)
 2.00 Klan [494] – telenowela TVP (powt.)
 2.30 Śmierć Prezydenta – dramat historyczny prod. polskiej (powt.)
 4.45 Forum Polonijne. Odpowiedzi na pytania (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.25 Śladami przeszłości – Stał dwór szlachecki (powt.)
 5.40 Zamki i Pałace Śląska – Brzeg – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Zuzia i jej przyjaciele 7.30 Babar [11/65] 8.35 Za wszelką cenę [135/252] 9.30 Fraglesy [50/96] 10.00 Taxi [9/24] 10.45 Telekurier 11.15 Kino w południe: Policjanci Z Mt. Thomas [5/17] 12.00 To jest temat 12.15 W poszukiwaniu francuskich przysmaków [6/26] 12.45 Telenowyny 13.00 Integracja 13.15 Kostek [21/48] 13.40 Teleturniej 3 Na 6 14.05 Klan [173, 174/300] 15.00 Za głosem serca [8/26] 16.30 Siódme Niebo [8/20] 19.00 Kino Wieczorne: Białe słońce pustyni – film fab. 20.30 Telekurier 21.00 Sitcom – film fab. 22.00 To jest temat 22.15 Filmy Louisa Bunuela: Otchłanie namiętności – film fab. 23.45 Film dokumentalny

KATOWICE

8.00 Magazyn beskidzki 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Rzecz gustu 15.40 magazyn beskidzki 16.00 Nasza klasa 17.15 Rzecz gustu 17.30 Recepta na zdrowie 17.50 Wizytówki – program biura reklamy 18.00 Aktualności – wydanie główne 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 Magazyn telewizyjna 1. 21.30 Aktualności 21.40 Wiadomości sportowe 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 9 i 1/2 – program reporterów 15.25 Marzenia i kariery 15.40 9 i 1/2 – program reporterów 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Koncert rozrywkowy 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 Wieści spod tysicy 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Kronika świętokrzyska 18.00 Kronika 18.20 Kundel bury i kocury 18.35 Rola 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny numer warszawski (powt.) 8.02 Telewizyjny kurier mazowiecki (powt.) 8.15 Architektura Warszawy 15.25 Wiadomości kuriera 15.30 Architektura Warszawy 16.00 Rozmowa dnia (powt.) 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 5 minut o... 18.00 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda 18.20 Na zdrowie 18.45 Na wózek, na parkiecie, na podium 21.30 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda dla Warszawy 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Pierwszy stopień do piekła – magazyn 8.15 Fakty poranne 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – program dla dzieci 15.40 Goniec regionalny – magazyn samorządowy 16.00 Ojczyzna-polszczyzna 16.25 Pogoda 17.15 Fakty Wrocław 17.30 O niej i dla niej – poradnik 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty komentarze 18.20 Festiwal Teatralny Dialog – studio festiwalowe 18.25 Wkręt – program dla młodzieży 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Pierwszy stopień do piekła – magazyn 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Ulica zakochanych [120]
- 8.55 Kacper i przyjaciele [18] – serial animowany USA
- 9.20 Baśnie braci Grimm: O wilku i siedmiu krasnoludkach – serial
- 9.45 Było sobie życie [2] – serial
- 10.15 Domek na prerii [28] – serial
- 11.10 Dotyk anioła [103] – serial
- 12.00 Zdarzyło się jutro [11] – serial
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [68] – serial
- 14.45 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [26] – serial komed. USA
- 15.40 Kacper i przyjaciele [18] – serial anim. USA
- 16.05 Baśnie braci Grimm: O wilku i siedmiu krasnoludkach – serial
- 16.35 Było sobie życie [3] – serial anim., Francja
- 17.05 Domek na prerii [29] – serial
- 17.55 M Kwadrat – talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [27] – serial komediowy USA
- 19.00 Dotyk anioła [104]: Czyniący pokój – serial obycz. USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Ich własna liga – komedia obyczajowa USA
- 22.40 Szeryf [19] – serial sensac. USA
- 23.35 Wydarzenia
- 23.45 Puente dnia – prog. public.
- 23.50 M Kwadrat – talk-show
- 0.20 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.25 Ich własna liga – komed. obycz.

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Tworzone ludzką ręką [6] – W. kliniarz – reportaż
- 15.40 Liberalizm dla przestępców? – rozmowa z ks. Janem Sikorskim
- 15.55 Somalia – felieton
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Aleksandra
- 16.10 Przygody sir Lancelota [12] – serial przyg.
- 16.35 Wspaniałości przyrodnicze Euro-py [6] – Wielkie parki przyrodnicze – film przyrod.
- 17.30 Dziesięć tygodni w Afryce Wschodniej [6] – reportaż
- 17.45 Śpiewanie duszą – prog. muzyczny
- 18.15 Opowieści Maurycego Szwendaczka: Wszędobylek i wojna – prog. dla dzieci
- 18.30 Przygody sir Lancelota [13] – Rycerz królowej – serial przygod.
- 19.00 Rok po roku: Otwórzcie drzwi Zbawicielowi – film dok.
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [5] – Suchary Szalonego Rogera – film rys. dla dzieci
- 19.30 Ziemia skarbem boskim – film o św. Franciszku z Asyżu
- 20.00 Święta Emilia de Vialar – powo-tanie misyjne – film dok.

- 20.35 Różaniec – część radosna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Aleksandra
- 21.15 Stan wojenny – film dok.
- 21.35 Męczennicy misji – film dok.
- 22.05 Światowa Odyseja: Czechy – film krajoznawczy
- 22.50 Książę – reportaż

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Pippi – serial anim. prod. szwedzko-kanadyjskiej
- 9.10 Budzik
- 9.40 Kino Malucha – Pico Poco
- 10.00 Okruchy życia: Porwanie w rodzinie – film fab. USA
- 11.40 Telezakupy
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.25 Horyzonty
- 12.45 Klan [503] – telenowela TVP
- 13.15 ZUS radzi
- 13.25 Telezakupy
- 13.40 Kobiety Białego Domu
- 13.50 Poszukiwacze zagubionych cywilizacji
- 14.20 Ryzyk fizyk
- 14.40 Niepodobni
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Babiniec
- 15.35 Raport z demokracji
- 16.00 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces – serial USA
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.35 Plebania [90] – serial TVP
- 18.05 Decyzja należy do ciebie – Saba Tour
- 19.00 Wieczorynka – Fraglesy
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Ekstradycja 3 – serial TVP
- 21.15 Sprawa dla reportera
- 21.45 Tygodnik polityczny Jedyński
- 22.38 Monitor Wiadomości
- 23.00 Sportowy flesz
- 23.05 Pegaz
- 23.35 Litość – film fab. prod. USA

TVP 2

- 7.20 Cudowne zaklęcie – film anim.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie – telenowela TVP
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski [23]
- 9.50 Pięciu mężów pani Luizy – komedia prod. USA
- 11.45 Wszystko o rasach – serial dok. prod. angielskiej
- 12.10 Alosza Adwiejew – pr. rozr.
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięciorko – serial prod. USA
- 13.55 Opowieści według Enid Blyton – serial prod. angielskiej
- 14.20 Ale para Felek i Klara
- 14.45 Pół żartem, pół serial – czyli Złotopolskie Remanenty
- 15.40 Program lokalny

- 16.00 Panorama
- 16.10 Jaś Fasola – angielski program rozrywkowy
- 16.40 Duma i uprzedzenie [2/6] – serial prod. angielskiej
- 17.35 Dwójkomania
- 17.40 Międzynarodowy Festiwal Teatralny – Dialog – Wrocław 2001
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 W cieniu Kremla
- 20.00 M jak miłość – serial TVP
- 20.50 Dwójkomania
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 997 – magazyn kryminalny
- 22.15 Z Archiwum X – serial prod. USA
- 23.05 Jeźdźcy cienia – film fab. USA
- 0.45 Drinki polskie – Drink leczniczy
- 1.00 Mówią o nas hołdy boidy – reportaż

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [66]
- 7.25 Power Rangers [55]
- 7.50 MacGyver [62]
- 8.45 Rozbitkowie [6]
- 9.40 Cud miłości [118]
- 10.35 Po prostu miłość [52]
- 11.30 Adam i Ewa [148]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [73]
- 12.30 Chciwość czyli żądza pieniądza
- 13.25 Disco Polo Live
- 14.20 Świat według Kiepskich [78]
- 14.50 Batman dwadzieścia lat później
- 15.15 Pokemon [67]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [74]
- 16.40 Xena, wojownicza księżniczka
- 17.35 Cud miłości [119]
- 18.30 Informacje i Publicystyka
- 19.05 Dzikie księżyc [89]
- 20.00 Adam i Ewa [149]
- 20.30 13 posterunek [32]
- 21.05 Ally McBeal [69]
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.00 Nagi patrol [19]
- 22.25 Telewizyjne Biuro Śledcze
- 23.00 Informacje i biznes informacje
- 23.25 Polityczne graffiti
- 23.40 Przyjaciele [89]
- 0.10 Dziewczęta z Savoyu – USA
- 1.55 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [57/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Potęga miłości [82/90]
- 7.50 Przygody Pytalskich [10/26] – serial animowany dla dzieci
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [4/52] – serial animowany dla dzieci
- 8.40 Łebski Harry [25/86] – serial animowany dla dzieci
- 9.05 Nowe podróże Guliwera [17/26] – serial animowany dla dzieci
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku
- 12.10 Nie do wiary – opowieści niesamowite

- 12.40 Przygody Pytalskich [10/26] – serial animowany dla dzieci
- 13.05 Przygody Kuby Guzika [4/52] – serial animowany dla dzieci
- 13.30 Łebski Harry [25/86] – serial animowany dla dzieci
- 13.55 Nowe podróże Guliwera [17/26] – serial animowany dla dzieci
- 14.20 Beverly Hills 90201 [29] – serial obyczajowy USA
- 15.15 Milionerzy
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Virginia [69/150] – telenowela
- 17.15 Reality show
- 18.00 Rozmowy w toku
- 19.00 TVN Fakty
- 19.30 Kropka nad i
- 20.00 Reality show
- 20.45 Żyć nadzieją – film obyczajowy
- 22.35 Granice – serial fabularno-dokumentalny
- 23.05 TVN Fakty
- 23.15 Urzekła mnie Twoja historia – talk-show
- 23.45 Reality show
- 0.30 Picasso – Twórca i niszczytel – film obyczajowy USA/Wielka Brytania
- 2.45 Nic straconego

TV4

- 6.00 Strefa P – magazyn muzyczny
- 6.30 Super VIP – magazyn
- 7.00 Muzyczne listy – magazyn muz.
- 7.50 Eek! straganza [44] – serial animowany USA
- 8.20 Przygody rodziny Addamsów 2 [2] – serial komediowy USA
- 8.50 M. A. S. H. [8] – serial komediowy USA
- 9.20 Reality show
- 10.20 Na Południe [66-ost.] – serial sensacyjny, Kanada
- 11.20 Kojak [12] – serial kryminalny
- 12.20 Star Trek: Voyager [15] – serial fantastyczny USA
- 13.15 Informator gospodarczy
- 13.30 Super VIP – mag. ciekawostek
- 14.00 Strefa P – magazyn muzyczny
- 14.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 15.25 Lochy i smoki [17] – serial
- 15.50 Kolorowy dom 2 [4] – serial komediowy USA
- 16.15 M. A. S. H. [9] – serial komed.
- 16.45 Reality show
- 17.30 Program publicystyczny
- 17.45 Dziennik
- 18.00 Na granicy prawa [8] – serial
- 19.00 Reality show
- 20.00 Wybraniec śmierci – film akcji
- 21.50 Dziennik
- 22.02 Informacje sportowe
- 22.05 Program publicystyczny
- 22.15 Akcja nad Berlinem [3] – serial akcji, Niemcy
- 23.15 Reality show
- 0.30 Gasnące słońce – thriller fantastyczny, Kanada-Czechy
- 2.25 X Laski – program rozrywkowy
- 2.55 Muzyczne Listy – mag. muz.
- 3.55 Muzyczny VIP

TV POLONIA

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Gość Jedyńki (powt.)

- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.40 Złotopolscy [322] – telenowela
- 9.05 A ja jestem – „Lew” – program dla dzieci (powt.)
- 9.15 Noddy [29/39] – Przepis na naukę (powt.)
- 9.45 Śmierć Prezydenta – dramat historyczny prod. polskiej (powt.)
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Ogród sztuk – Przemoc – magazyn (powt.)
- 12.40 360 stopni dookoła ciała – Zobaczyć więcej
- 13.00 Dwie strony obrazu – Józef Wilkoń
- 13.10 Złotopolscy [322] – telenowela TVP (powt.)
- 13.35 Linia specjalna – program Barbary Czajkowskiej (powt.)
- 14.30 Już nadszedł czas – opowieść o Ludwiku Zamenhofie – rep.
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Ludzie listy piszą (powt.)
- 15.30 Spotkanie z balladą – Wielkie łowy [2] – program rozrywkowy
- 16.15 Kalejdoskop Mikimola – film anim.
- 16.30 Kwadrat
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.30 A ja jestem – „Lew” – program dla dzieci (powt.)
- 17.40 Dzieło–arcydzieło – program dla dzieci
- 17.50 Słoneczna włócznia [2/13] – Artur – serial
- 18.35 Złotopolscy [322] – telenowela
- 19.00 Polskie smaki
- 19.15 Dobranocka – Jeź Kleofas [2/6] – Gangsterzy – serial anim.
- 19.30 Wiadomości
- 20.00 Teatr Telewizji: Tak zwana ludzkość w obłędzie – reż. Jerzy Grzegorzewski
- 21.05 Kabaret Pacałycha
- 22.00 Śmierć za życie – reportaż
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 23.00 Ze sztuką na ty – Leon Tarasiewicz w Wenecji – reportaż
- 23.10 Ze sztuką na ty – Użyzyli mi siebie – reportaż
- 23.25 Ze sztuką na ty – Mistrzowie batusy
- 23.45 Tygodnik polityczny Jedyńki
- 0.30 Monitor Wiadomości
- 1.00 Polskie smaki (powt.)
- 1.15 Jeź Kleofas [2/6] – Gangsterzy – serial anim. (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.55 Sport telegram (powt.)
- 2.00 Złotopolscy [322] – telenowela
- 2.30 Teatr Telewizji: Tak zwana ludzkość w obłędzie – reż. Jerzy Grzegorzewski (powt.)
- 3.35 Kabaret Pacałycha (powt.)
- 4.30 Śmierć za życie – reportaż
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Już nadszedł czas opowieść o Ludwiku Zamenhofie – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Rycerze królestwa owadów [22/26]
- 7.30 Maggie i przyjaciele [10/26]
- 8.35 Za wszelką cenę [137, 138/252] – film fab.
- 9.30 Fraglesy [51/96]
- 10.00 Taxi [10/24]
- 10.45 Telekurier
- 11.15 Kino w południe: Quo Vadis? [4/6]
- 12.15 Serial dok.
- 12.45 Europa w zagrodzie
- 13.10 Kostek [22/48]
- 13.35 Familiada
- 14.00 Klan [175, 176/300]
- 15.00 Zwiariowana podróż
- 19.00 Królowa Bona – serial
- 19.50 Telenowyny
- 20.05 Punkt, Set, Mecz
- 20.30 Telekurier
- 21.00 Sitcom – film fabularny
- 22.00 To jest temat
- 22.15 Dwa światy – film fabularny
- 00.05 Kabaret

KATOWICE

- 8.00 Studio pod bukiem – program redakcji opolskiej
- 8.10 Schlesische wochenschau
- 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne
- 15.25 Klub kolekcjonera
- 15.40 Studio pod bukiem
- 16.00 Studio medyczne
- 17.15 Klub kolekcjonera
- 17.30 Teleturniej
- 17.50 Wizytówki – program biura reklamy
- 18.00 Aktualności – wydanie główne
- 21.30 Aktualności
- 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

- 8.00 Kronika
- 8.10 Więści spod tysicy
- 15.25 Kundel bury i kocury
- 15.40 Więści spod tysicy
- 15.55 Warto wiedzieć
- 16.00 Koncert muzyki rozrywkowej
- 17.15 Ludzie i tematy
- 17.25 Warto wiedzieć
- 17.30 U siebie
- 17.50 Tematy dnia
- 18.00 Kronika
- 18.20 Kraków pełen nutek
- 18.50 Ludzie i tematy
- 21.30 Kronika
- 21.45 Sport
- 21.50 Tematy dnia

WOT

- 8.00 Telewizyjny numer warszawski (powt.)
- 8.02 Telewizyjny kurier mazowiecki (powt.)
- 8.15 Architektura Warszawy
- 15.25 Wiadomości kuriera
- 15.30 Architektura Warszawy
- 15.40 Telewizyjny kurier mazowiecki
- 16.00 Rozmowa dnia (powt.)
- 17.15 Gość WOT
- 17.25 Komunikaty i ogłoszenia
- 17.30 Studio reportażu
- 17.45 5 minut o...
- 18.00 Telewizyjny kurier Warszawski i pogoda
- 18.20 Album Mazowsza
- 18.40 Auto kurier
- 19.00 Królowa Bona [2/12] – serial fabularny
- 21.30 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda dla Warszawy
- 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

- 8.00 Turbo – magazyn motoryzacyjny
- 08.15 Fakty poranne
- 08.25 Pogoda
- 15.25 Pogoda
- 15.30 Czas na bajkę – program dla dzieci
- 15.40 O niej i dla niej – poradnik
- 16.00 Wkręt – program dla młodzieży
- 16.25 Pogoda
- 17.15 Fakty Wrocław
- 17.30 Dolnośląski Magazyn Reporterów
- 17.50 Pogoda
- 17.55 Fakty – wydanie główne
- 18.10 Fakty komentarze
- 18.20 Festiwal Teatralny Dialog – studio festiwalowe
- 18.25 Europa tu – magazyn integracji z UE
- 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci
- 21.30 Fakty fiesz
- 21.35 Pogoda
- 21.40 Turbo – magazyn motoryzacyjny
- 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Film dokumentalny
- 8.55 Kacper i przyjaciele [19] – serial anim. USA
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Złodziej nad złodzieje – serial anim.
- 9.45 Było sobie życie [3] – serial
- 10.15 Domek na prerii [29] – Dom, w którym strasz – serial USA
- 11.10 Dotyk anioła [104] – serial
- 12.00 Remington Steele [68] – serial
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [69] – serial
- 14.45 M Kwadrat – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [27] – serial
- 15.40 Kacper i przyjaciele [19] – serial
- 16.10 Baśnie braci Grimm: Złodziej nad złodzieje – serial anim.
- 16.35 Było sobie życie [4] – serial
- 17.05 Domek na prerii [30] – serial
- 17.55 Talk-show – program satyryczny
- 18.30 Bill Cosby Show [28] – serial
- 19.00 Dotyk anioła [105] – serial
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Tajemniczy element [12] – serial
- 21.30 Na żywo: Otwarte studio – prog. publicystyczny
- 22.30 Talk-show – program satyryczny
- 23.00 Wydarzenia
- 23.10 Puente dnia – prog. publicystyczny Jacka Łęskiego
- 23.15 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 23.50 Scarlett [4-ost.] – serial obycz.

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Droga Krzyżowa z Krakowa
- 15.40 Sanktuarium Matki Bożej Tęskniącej – reportaż
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Jakuba Rema
- 16.10 Przygody sir Lancelota [13]: Rycerz królowej – serial przygod.
- 16.35 Śladami dawnych cywilizacji – rozmowa z podróżnikami Janem Gaciem i Mirosławem Olczykimi
- 16.55 Safari mingi [2] – rep.
- 17.15 Niepokalanów – gród Maryi – film dok.
- 18.15 Tajemnice skarbców kościelnych – rep.
- 18.30 Przygody sir Lancelota [14]: Szmaragd od Rady – serial przyg.
- 19.00 Od Bogurodzicy do Mazurka Dąbrowskiego
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [6]: Bananowy rejs – film dla dzieci
- 19.30 Religie i środowisko – rep.
- 19.45 Dzieci rumuńskie – impresja filmowa
- 19.55 Niedziela w skansenie – rep.
- 20.10 Ścieżki kultury: Chłop w sztuce – mag. kulturalny
- 20.35 Różaniec – część bolesna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Jakuba Rema

- 21.15 Służyć innym...
- 21.30 Drogami Europy: Batalha – prog. krajoznawczy
- 21.35 Magazyn diecezji warszawskiej i warszawsko-praskiej
- 22.00 Jak uniknąć raka piersi – poradnik medyczny
- 22.10 W tej tęsknocie – film dok.

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Lulu Show – serial anim. USA
- 9.10 Jedynećka
- 9.40 Bajeczki Jedynećki
- 9.45 Mysia
- 10.00 Życie jak muzyka – telenowela prod. brazylijskiej
- 10.50 Telezakupy
- 11.10 Narkotykowy szlak – dok. prod. franc.
- 11.35 Zawsze wracam do Zagórowa – reportaż
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.25 Czas relaksu
- 12.45 Plebania [89, 90] – serial TVP (powt.)
- 13.40 Telezakupy
- 13.55 Jesteśmy...
- 14.10 Dom Muratora
- 14.35 Pogotowie twórczości, czyli jak twórczo rozwiązywać problemy
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Techno-parada – reportaż
- 15.35 Szerokie tory
- 16.05 Raj
- 16.30 Moda na sukces [1467] – serial prod. USA
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.35 Plebania [91] – serial TVP
- 18.05 Randka w ciemno
- 18.45 Jaka to melodia – quiz muz.
- 19.10 Wieczorynka: Mały Pingwin Pik-Pok – oraz Kulfon, co z ciebie wyrośnie
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Marzenia do spełnienia – serial
- 21.00 Graj z Kuroniem
- 21.35 Wrzuć Jedynekę
- 21.45 Na żywo
- 22.30 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.05 Żądze – serial prod. USA
- 23.35 Mroczne dziedzictwo – serial prod. USA
- 0.20 Torcik podano – serial prod. angielskiej

TVP 2

- 7.20 Pluszowy króliczek – film anim.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie – telenowela TVP
- 9.00 Program publ.
- 9.30 Małe ojczyzny – Hilary z budki Canolda
- 9.55 Ogień pod pokładem – film fab. prod. USA
- 11.45 Wszystko o rasach – serial dok. prod. angielskiej

- 12.10 Szansa na sukces
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro – serial prod. USA
- 13.55 Opowieści według Enid Blyton – serial prod. angielskiej
- 14.20 Mogę wszystko
- 14.50 Szansa na sukces – eliminacje
- 15.30 Od ucha do ucha
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.10 Wyjście awaryjne – komedia prod. polskiej
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 19.00 Cztery pancerni i pies [2/21] – serial TVP
- 20.00 Benefis Andrzeja Grabowskiego
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Wieczór z Jagielskim – Kora, Zdzisław Ambroziak – widowisko
- 22.25 Wideoteka Dorosłego Człowieka
- 23.00 Falcone [2] – serial kryminalny prod. USA
- 23.55 Gala Boku Zawodowego

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [67]
- 7.25 Batman dwadzieścia lat później
- 7.50 Xena, wojowniczka księżniczka
- 8.45 Ally McBeal [69]
- 9.40 Cud miłości [119]
- 10.35 Po prostu miłość [53]
- 11.30 Adam i Ewa [149]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [74]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.30 Disco Relax
- 14.20 Ręce, które leczą
- 14.50 Power Rangers [56]
- 15.15 Pokemon [68]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [75]
- 16.40 Air America [6]
- 17.35 Cud miłości [120]
- 18.30 Informacje i publicystyka
- 19.05 Dzikie księżyc [90]
- 20.00 Życiowa szansa
- 20.55 Eksplozja – USA (1994)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.20 Informacje i biznes informacyjne
- 23.40 Prognoza pogody
- 23.45 Polityczne graffiti
- 0.00 Siła odwetu – USA (1994)
- 2.45 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [58/80] – telenowela, Meksyk
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Potęga miłości [83/90] – telenowela, Meksyk
- 7.50 Przygody Pytalskich [11/26] – serial animowany dla dzieci
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [5/52] – serial animowany dla dzieci
- 8.40 Łebski Harry [26/86] – serial animowany dla dzieci
- 9.05 Nowe podróże Guliwera [18/26] – serial animowany dla dzieci
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show

11.15 Rozmowy w toku
12.10 Urzekła mnie Twoja historia – talk-show
12.40 Przygody Pytalskich [11/26] – serial animowany dla dzieci
13.05 Przygody Kuby Guzika [5/52] – serial animowany dla dzieci
13.30 Łebski Harry [26/86] – serial animowany dla dzieci
13.55 Nowe podróże Guliwera [18/26] – serial animowany dla dzieci
14.20 Beverly Hills 90201 [30] – serial obyczajowy USA
15.15 Milionerzy
16.00 TVN Fakty, pogoda
16.20 Virginia [70/150] – telenowela, Meksyk
17.15 Reality show
18.00 Rozmowy w toku
19.00 TVN Fakty
19.30 Kropka nad i
20.00 Reality show
20.45 Peacemaker – film sens. USA
23.10 Rebelianci [6] – serial sens. USA
0.05 Reality show
0.50 Ostra gra – film sensacyjny USA
2.35 Atak morderczych mrówek – horror USA
4.10 Nic straconego

TV4

6.00 Muzyczny VIP
6.30 A ku ku – program rozrywkowy
7.00 Muzyczne listy – program muzyczny
7.50 Lochy i smoki [17] – serial dla dzieci
8.20 Kolorowy dom 2 [4] – serial komediowy USA
8.50 M. A. S. H. [9] – serial komediowy USA
9.20 Reality show
10.20 Na granicy prawa [8] – serial
11.20 Kojak [13] – serial kryminalny
12.20 Łowcy [10] – film dok. USA
13.15 Informator prawny
13.30 A ku ku – program rozrywkowy
14.00 Muzyczny VIP
14.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
15.25 Eek! Stravaganza [45] – serial animowany USA
15.50 Oni, ona i pizzeria 3 [4] – serial komediowy USA
16.15 M. A. S. H. [10] – serial USA
16.45 Reality show
17.30 Program publicystyczny
17.45 Dziennik
18.00 Przygody Sindbada Żeglarza [1] – serial przygodowy USA
19.00 Reality show
20.00 Pomnik – fabularny USA
21.50 Dziennik
22.02 Informacje sportowe
22.05 Program publicystyczny
22.15 Kojak [14] – serial kryminalny
0.30 O czym mówią gwiazdy [14] – serial dok.
1.10 X Laski – program rozrywkowy
1.40 Muzyczne listy – mag. muzyczny
2.40 Strefa P – magazyn muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
7.30 Gość Jedyński (powt.)
7.45 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości

8.15 Krakowski Przedmieście 27
8.25 Kawa czy herbata
8.40 Złotopolscy [323] – telenowela
9.05 Wierszowanki – Dyzio Marzyciel – program dla dzieci
9.10 Tęczowa bajeczka – Bajeczka o drzewie – program dla dzieci
9.20 Słoneczna włóczęga [2/13] – Artur – serial (powt.)
9.50 Doktor Murek – film fab. prod. polskiej (powt.)
11.20 Dziennik telewizyjny – program Jacka Fedorowicza (powt.)
11.30 Śmierć za życie – reportaż
12.00 Wiadomości
12.10 Bocki – miasto Sapiechów – reportaż (powt.)
12.40 Klechdy i bania – Baśń o Kar-konoszach
13.10 Złotopolscy [323] – telenowela TVP (powt.)
13.35 Tygodnik polityczny Jedyński
14.25 Rok obrzędowy – Woda i słowo
15.00 Wiadomości
15.10 Kulisy wojska
15.35 Azyl na Piaszkach – film dok.
16.30 Magazyn kulturalny
17.00 Teleexpress
17.20 Gość Jedyński
17.30 Wierszowanki – Dyzio Marzyciel – program dla dzieci (powt.)
17.35 Tęczowa bajeczka – Bajeczka o drzewie – program dla dzieci
17.40 Ale heca – program dla dzieci
18.05 Kolorowe nutki – program muzyczny dla dzieci
18.35 Złotopolscy [323] – telenowela TVP (powt.)
19.00 Polonica w Rio – reportaż
19.15 Dobranocka – Zaczarowany ołówek [28/39] – Safari z kamerą – serial anim.
19.30 Wiadomości
20.00 Plebania [6] – serial TVP
20.30 Dyrigent – reportaż
21.00 Hity satelity
21.15 Dalej robię swoje – Jubileusz 35-lecia Wojciecha Młynarskiego
22.10 Fantomobil – film anim.
22.30 Panorama
22.50 Sport telegram
23.00 Porozmawiajmy
0.00 Pamiętnik rodzinny – Pierwszy krzyk – serial
0.30 Monitor Wiadomości
1.00 Polonica w Rio – reportaż
1.15 Zaczarowany ołówek [28/39] – Safari z kamerą – serial anim.
1.30 Wiadomości (powt.)
1.55 Sport telegram (powt.)
2.00 Złotopolscy [323] – telenowela TVP (powt.)
2.30 Plebania [6] – serial TVP (powt.)
3.00 Dyrigent – reportaż (powt.)
3.30 Hity satelity – propozycje programowe TV Polonia na nadchodzący tydzień (powt.)
3.45 Dalej robię swoje – Jubileusz 35-lecia Wojciecha Młynarskiego (powt.)
4.40 Fantomobil – film anim. (powt.)
5.00 Panorama (powt.)
5.20 Sport telegram (powt.)
5.25 Rok obrzędowy – Woda i słowo (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Babar [12/65] 7.30 Wyprawa na zachód [16/26] 8.35 Za wszelką cenę [139, 140/252] 9.30 Fraglesy [52/96] 10.00 Taxi [11/24] 10.45 Telekurier 11.15 Rycerze i rabusie [5/7] 12.00 To jest temat 12.15 Serial dokumentalny 12.45 U siebie 13.10 Kostek [23/48] 13.35 Familiada 14.00 Klan [177, 178/300] 15.00 Kino rodzinne: Szkoła mistrzów [18/26] – film fabularny 16.30 Siódme niebo [10/20] 19.00 Polska liga siatkówki 21.00 Sitcom – film fab. 22.00 To jest temat 22.15 Proces – film fab. 00.00 Powiedz to głośno

KATOWICE

8.00 Aktualności kulturalne 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Zbliżenia 15.40 Aktualności kulturalne 16.00 Megazynek – magazyn komputerowy 17.15 Zbliżenia 17.30 Ale kino – magazyn filmowy 17.50 Wizytówki – program biura reklamy 18.00 Aktualności – wydanie główne 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 Magazyn telewizyjny 1. 21.30 Aktualności 21.40 wiadomości sportowe 21.45 porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 U siebie 15.25 Podróże dalekie i bliskie 15.40 Rekomendacje kulturalne 16.00 Madonny polskie 16.30 Msza św. 17.30 Rekomendacje kulturalne 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Nowe miasto 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny numer warszawski (powt.) 8.02 Telewizyjny kurier mazowiecki (powt.) 8.15 Architektura Warszawy 15.25 Wiadomości kuriera 15.30 Architektura Warszawy 15.40 Telewizyjny kurier mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia (powt.) 16.15 Skarby naszej kultury – ekspozycja, które znikną ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie? 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 5 minut o... 18.00 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda 18.20 Muzyka łączy pokolenia 21.30 Telewizyjny kurier warszawski i pogoda dla Warszawy 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Akta W – sensacje sprzed lat 8.15 Fakty poranne 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – program dla dzieci 15.40 Gawędy ziemiańskie 16.00 Europa tu – magazyn integracji z UE 16.25 Pogoda 17.15 Fakty Wrocław 17.30 Magazyn Aktualności Kulturalnych 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty komentarze 18.20 Festiwal Teatralny – Dialog – studio festiwalowe 18.25 Animak – zapowiedź wydarzeń kulturalnych 18.30 Więcej kultury – reportaż kulturalny 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Akta W – sensacje sprzed lat 21.55 Super 3

PULS

- 7.00 Telesklep
- 8.00 Rycerz Redwall [6] – serial animowany, W. Bryt.
- 8.30 Strażnicy prawdy [6] – Anioł Stróż – serial animowany
- 9.00 Domek na prerii [30] – serial przygodowy USA
- 10.00 Dotyk anioła [105] – Anioł na dachu – serial obyczajowy USA
- 11.00 Tajemniczy element [12] – serial sensacyjny USA
- 12.00 Archiwum XX wieku: Lewy Majowy – magazyn historyczny
- 12.30 Amerykański Brzeg Leopolda Tyrmanda – film dok.
- 13.25 Remington Steele [70] – serial sensacyjny USA
- 14.20 Wyprawy w nieznanne: Widmo diamentowych gór – film dok.
- 15.10 Jak się robi...? – reportaż
- 15.40 Shogun – film przygodowy USA
- 18.20 Scarlett [4-ost.] – serial obyczajowy USA
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Zdarzyło się jutro [12] – serial sensacyjny USA
- 21.25 Pan wzywał Milordzie [6] – serial komediowy, W. Bryt.
- 22.20 Śniadanie u Tiffany'ego – film muzyczny USA
- 0.20 Pan wzywał Milordzie [5] – serial komediowy

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Głowa [3] – film dok.
- 15.40 Służyć innym... – rozmowa
- 15.55 Drogami Europy: Batalha – prog. krajoznawczy
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: bł. Honorata Koźmińskiego
- 16.10 Przygody sir Lancelota [14]: Szmaragd od Rady – serial przyg.
- 16.35 Dom i ogród [6] – poradnik
- 17.05 Kościół w Czaplach Górnych – impresja filmowa
- 17.10 Klasyka automobilizmu [6] – program motoryz.
- 17.35 Światowa Odyseja: Czechy – film krajoznawczy
- 18.20 Episkopat przeprosza za Jedwabne – felieton
- 18.30 Przygody sir Lancelota [15]: Magiczny miecz – serial przyg.
- 19.00 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [7]: Szalony Roger w opałach – film dla dzieci
- 19.30 Dwory i pałace ziemi gorzowskiej: Pałace w Sitnie, Tarnowie i Nadarzynie, klasztor w Petczycach – filmy dok.
- 20.00 Koncert Życzeń
- 20.30 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: bł. Honorata Koźmińskiego
- 21.15 Nie habit czyni mnicha – historia ubioru zakonnego

- 21.35 Marcelino chleb i wino – film fab. produkcji włoskiej

TVP 1

- 6.30 Wszystko o działce i ogrodzie
- 7.00 Agrolinia
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Dom Czarnoksiężnika – serial prod. angielskiej
- 8.45 Ziarno – program redakcji katolickiej dla dzieci i rodziców
- 9.10 Cybermania
- 9.40 Walt Disney przedstawia: Sabrina – serial anim. prod. USA
- 10.05 Walt Disney przedstawia: Kochanie, zmniejszylem dzieciaki – serial prod. USA
- 11.00 Co Pani na to?
- 11.35 Bezpieczna Jedyńka
- 12.00 Z kamerą wśród zwierząt
- 12.30 Miliard w rozumie – teleturniej
- 13.00 Wiadomości
- 13.10 Zwierzęta świata – Nosorożec indyjski [1] – film dok. ang.
- 13.45 Lista przebojów
- 14.20 KAC – komiczna audycja cykliczna
- 14.35 Dance ma sens 2
- 15.05 Dzieci Witkacego – serial dok.
- 15.35 Słodkie zmartwienia [23,24] – serial prod. USA
- 16.25 Dwadzieścia jeden – teleturniej
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.30 Plebania [92] – serial TVP
- 18.00 Kochamy polskie seriale
- 18.30 Jaka to melodia – quiz muzyczny
- 19.00 Wieczorynka – Tęczowe rybki
- 19.30 Wiadomości
- 20.05 Gloria – film fab. prod. USA
- 21.55 MOC – magazyn motoryzacyjny
- 22.25 Twarz – film fab. prod. angielskiej

TVP 2

- 7.00 Echa tygodnia – (dla niesłyszących)
- 7.30 Spróbujmy razem – magazyn dla niepełnosprawnych
- 8.00 Program lokalny
- 9.00 Doogie Howser, lekarz medycyny – serial prod. USA
- 9.25 Psi świat – serial prod. kanadyjskiej
- 9.50 Nie tylko dla komandosów
- 10.20 Kręciola
- 10.40 30 ton! Lista, lista – lista przebojów
- 11.10 Arka Noego
- 11.35 Kino bez rodziców – Jetsonowie
- 12.00 Kino bez rodziców – Tajna misja – serial
- 12.30 Gwiazdny pirat [3/7] – serial
- 13.00 Wielkie otwarcie – teatr Syrena zaprasza
- 14.00 Familiada – teleturniej
- 14.30 Złotopolscy – telenowela TVP
- 15.00 Wielka gra
- 16.00 Śpiewające fortepiany – teleturniej muzyczny
- 17.00 Wszystko o rasach – serial dok. prod. angielskiej

- 17.30 Autograf – program artystyczny
- 18.00 Program lokalny
- 18.22 Pogoda
- 18.30 Panorama
- 18.55 Nagroda literacka Nike 2001
- 20.00 Benefis Grabowskiego
- 20.50 Słowo na niedzielę
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.27 Prognoza pogody
- 21.35 Konkurs im. H. Wieniawskiego
- 21.45 Co przed nami – Wojciech Gąsowski
- 22.35 Zostawić Las Vegas
- 0.30 Jak upolować mężczyznę, czyli seks w wielkim mieście – serial prod. USA
- 1.00 Pechowy napad – film fab.

POLSAT

- 6.00 Disco Relax
- 7.00 Twój lekarz
- 7.15 Wystarczy chcieć
- 7.30 Magazyn redakcji programów religijnych
- 8.00 Serial animowany dla dzieci
- 8.30 Faceci w czerni [47]
- 8.55 Tajemniczy rycerz [35]
- 9.20 Power Rangers [248]
- 9.45 Disco Polo Live
- 10.35 Państwo Hart – sezon łowiecki – USA (1996)
- 12.25 Samuraj, Francja (1987)
- 14.25 Benny Hill
- 15.00 4 x 4
- 15.30 Informacje
- 15.40 Prognoza pogody
- 15.45 Myszka Walewska [3]
- 16.15 Najzabawniejsze zwierzątka świata [2]
- 16.45 Roswell: w kręgu tajemnic [29]
- 17.35 Asy z klasy [28]
- 18.30 Informacje
- 19.05 Chciwość, czyli żądza pieniądza
- 20.00 Miodowe lata [73]
- 20.45 Graczykowie [60]
- 21.15 Zostać Miss [7]
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.15 Ostatni ninja – USA 1983
- 23.45 Opowieści z krypty [15]
- 0.15 Skarb – USA
- 1.55 Samuraj – Francja 1967
- 3.50 Muzyka na BIS

TVN

- 6.25 Telesklep
- 7.55 Punky Brewster [54/88] – serial komediowy USA
- 8.20 Przygody Pytalskich [12/26] – serial animowany dla dzieci
- 8.45 Przygody Kuby Guzika [6/52] – serial animowany dla dzieci
- 9.10 Łebski Harry [27/86] – serial animowany dla dzieci
- 9.35 Uczniowskie manewry [6/26] – serial komediowy USA
- 10.00 Automaniak – magazyn motoryzacyjny
- 10.30 VIVA Polska!
- 12.30 Reality show
- 13.10 Przygody Supermana [35/66] – serial przygodowy USA
- 14.05 Maraton uśmiechu – program rozrywkowy

- 14.35 Ananasy z mojej klasy – program rozrywkowy
- 15.45 Dom pełen pomysłów – magazyn
- 16.10 Wielki poker – teleturniej
- 16.55 Kochane kłopoty [5/21]
- 17.50 13 Posterunek [6/42] – serial komediowy, Polska
- 18.30 Ale plama – program rozrywkowy
- 19.00 TVN Fakty
- 19.35 Milionerzy – teleturniej
- 20.25 Reality show
- 21.10 Droga do gwiazd – program rozrywkowy
- 22.10 Frantic – film sensacyjny USA
- 0.25 Na tropie zbrodni [26/26] – serial sensacyjny USA
- 1.25 Dzika orchidea – film USA

TV4

- 6.00 Droga do Avonlea [90] – serial familijny, Kanada
- 7.00 V Max – magazyn motoryzacyjny
- 7.30 Zaginione cywilizacje [5] – film dok.
- 8.30 Hoboczeki [8] – serial anim. dla dzieci
- 9.00 Droga do Avonlea [91] – serial familijny, Kanada
- 10.00 Biały Kieł [3] – serial przygodowy
- 10.30 Czarny Królówicz [3] – serial przygodowy dla młodzieży, Wielka Brytania
- 11.00 Łowcy [10] – serial dokumentalny USA
- 12.00 Dawni wojownicy [13] – serial dok. USA
- 12.30 Ach, śpij kochanie [6] – serial komediowy USA
- 13.00 TV4 Kropka pl
- 13.30 V Max – program motoryzacyjny
- 14.00 Wielka Stopa i zbiry – komedia sensacyjna, Włochy-Francja
- 15.55 Droga do sławy [22] – serial obyczajowy USA
- 16.50 Niewiarygodne, ale prawdziwe [5] – serial dok.
- 17.45 Dziennik
- 17.58 Informacje sportowe
- 18.05 Tam, gdzie niedźwiedzie zimują – przygodowy USA
- 20.00 Reality show
- 20.55 Anioł ciemności 2 [5] – serial dramatyczno-sensacyjny USA
- 21.50 Między nami partnerami [5] – komedia romantyczna USA
- 22.20 Jej cały świat [5] – serial komediowy USA
- 22.45 Drogówka – magazyn policyjny
- 23.15 Casanova – fabularny, Włochy
- 2.10 Millennium [11] – serial USA
- 3.05 Muzyczny VIP – magazyn muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Wielka miłość Balzaka [6/7] – Lioskoczki – serial
- 7.00 Echa tygodnia
- 7.30 Tajemnice starego kościoła – reportaż
- 8.00 Wiadomości

- 8.15 Lecznica pod św. Franciszkiem [5] – serial dok.
- 8.45 Ziarno
- 9.10 Król zwierząt – teleturniej dla najmłodszych
- 9.35 Plebania [6] – serial TVP (powt.)
- 10.00 Dyrigent – reportaż (powt.)
- 10.25 Uczmy się polskiego [6] – Proszę nie ruszać moich rzeczy
- 11.05 Klan [492, 493, 494] – telenowela TVP (powt.)
- 12.20 Dzieje kultury polskiej – Sny o potęgze (XV w.) – film dok.
- 13.10 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza – Smaki źródeł Włochy
- 13.35 Mapeciątka [67] – Scooter niejedno ma imię – serial anim.
- 14.00 Skarbiec – magazyn historyczno-kulturalny
- 14.30 Piraci – teleturniej
- 15.00 Jest jak jest [5/19] – Niezapomniana melodia – serial prod. polskiej
- 15.30 Rewizja nadzwyczajna – Lenino raz jeszcze – program historyczny Dariusza Baliszewskiego
- 16.00 Chrzęszcz brzmi w trzcinie... – program poradnikowy
- 16.30 Tam, gdzie jesteśmy – Ich Afryka – reportaż
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.30 Maryla Rodowicz na bis – program rozrywkowy
- 18.00 Na dobre i na złe [56] – Matczyńska miłość – serial prod. TVP
- 18.55 Zaproszenie – program krajoznawczy
- 19.15 Dobranocka: Przygody Misia Colargola [14] – Ostatnia lekcja – serial anim.
- 19.30 Wiadomości
- 20.00 Pułkownik Kwiatkowski – komediodramat prod. polskiej
- 22.00 Renata Przemyk – piosenki
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 22.55 Nagroda Literacka Nike 2001
- 23.50 Na wielkiej scenie – Izabella Sierakowska – Jan Łopuszański
- 0.20 Na dobre i na złe [56] – Matczyńska miłość – serial prod. TVP (powt.)
- 1.15 Przygody Misia Colargola [14] – serial anim. (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.50 Sport telegram (powt.)
- 2.00 Pułkownik Kwiatkowski – komediodramat prod. polskiej (powt.)
- 4.00 Renata Przemyk – piosenki (powt.)
- 4.25 Skarbiec – magazyn historyczno-kulturalny (powt.)
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Rewizja nadzwyczajna – Lenino raz jeszcze (powt.)
- 5.50 Hity satelity (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Waldo wspinały [26/26]
- 7.30 Tommy i Oscar [18/26]
- 9.00 Dr Quinn [10/18]
- 12.00 Serial dokumentalny
- 13.00 Skarbiec
- 13.25 Meksyk i Karaiby [9/13]
- 14.00 Serial dokumentalny
- 14.30 Gościńiec
- 15.00 Mała Meg, duża Meg [10/13]
- 15.30 Rozrywka
- 16.35 Zaproszenie
- 19.00 Ptaki ciernistych krzewów [5/7]
- 20.40 Telekurier
- 21.00 Piosenki z San Remo
- 22.00 Kino mocne: Agent specjalnej troski – film fabularny

KATOWICE

- 8.00 Spotkania z tradycją
- 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne
- 8.30 Z życia Kościoła – program katolicki
- 8.50 TV katowice proponuje...
- 17.00 Teleliga 2001 – teleturniej sportowy
- 17.30 Teatromania
- 17.50 Palce lizać – kuchnia regionalna
- 18.00 Aktualności – wydanie główne
- 18.15 Wiadomości sportowe
- 18.20 Ślązak roku
- 21.00 Piosenki z San Remo
- 21.30 Aktualności
- 21.40 Wiadomości sportowe

WROCŁAW

- 8.00 Weekend, weekend [1]
- 8.15 Agro-fakty – program dla rolników
- 8.30 Weekend, weekend [2]
- 17.00 W kręgu wiary – magazyn katolicki
- 17.30 Przepytywanek – program Wandy Ziembickiej-Hass
- 18.00 Fakty – wydanie główne
- 18.15 Pogoda
- 18.20 Festiwal Teatralny Dialog – studio festiwalowe
- 18.25 Rozmowy z Fredą – program kabaretowy
- 18.30 Pół żartem – program rozrywkowy
- 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci
- 21.00 Artyści estrady – program muzyczny
- 21.30 Fakty wieczorne
- 21.45 Studio sport

Niedziela 07.10.2001

Non possumus.

Prymas Stefan Wyszyński (2)

Jak wynika z zapisków kardynała Wyszyńskiego, których fragmentem Paweł Woldan kończy drugą część filmu kreślącego portret Prymasa Tysiąclecia, duszpasterz zawsze czuł brak przygotowania do pracy, którą przyszło mu wykonywać i uważał, że służył lichu i niegodnie. Wyznawał, iż szkodził Kościołowi przez swoją nieumiejętność, a może przez osobiste słabości. Wypełniając film przypomnienie wydarzeń z jego życia jest tego zaprzeczeniem, a zarazem dowodem niezwyklej skromności Kardynała, przyjmującego zawsze postawę sługi, nie dostojnika. Autor filmu pokazuje to za pośrednictwem archiwaliów, fragmentów wspomnień Prymasa Wyszyńskiego, przemówień, listów pasterskich i dokumentów, których był autorem i współautorem. To przypomnienie rozpoczyna od fragmentu przemówienia, które Prymas Tysiąclecia wygłosił po powrocie z uwięzienia, by następnie dokonać przeglądu kolejnych etapów jego walki o Kościół katolicki w Polsce, spotkań i twardych rozmów z przedstawicielami ówczesnych władz, obchodów tysiąclecia chrztu Polski, aż do ostatniej rozmowy z Janem Pawłem II.

Real. Paweł Woldan; TV Polonia, godz. 15.40

Poniedziałek 08.10.2001

Zaginione skarby

Polskie skarby i dzieła sztuki łupili Krzyżacy, Szwedzi, Prusacy, Rosjanie, Niemcy i Sowieci, ale i my nie zachowywaliśmy się inaczej wobec obcych, a także i swoich. Film opowiada o zaginionych skarbach kultury polskiej.

Reż. Beata Szuszwedyk-Sadurska; TV Polonia; godz. 12.40

Miej oczy szeroko otwarte. Schizofrenia

Kodeks karny, obowiązujący w ZSRR od 1960 roku, uznawał za przestępstwa przeciwko państwu zdradę ojczyzny, ale też nielegalne przekroczenie granicy, przemyt, nielegalny obrót walutą. Paragraf ten, bardzo pojemny, był podstawą umieszczania w sądowych szpitalach psychiatrycznych osób aresztowanych przez KGB za działalność antyradziecką. Zazwyczaj rozpoznawano u nich schizofrenię bezobjawową, chorobę niemającą odpowiednika w psychiatrii żadnego innego kraju. Autorka dokumentu dotarła do kilku byłych pacjentów leczonych z powodu tej przypadłości, do lekarzy psychiatrii, którzy w przeszłości przeciwstawili się wykorzystywaniu swojej

profesji w walce z opozycją, oraz psychiatrów, którzy w tej dziedzinie byli i nadal są autorytetami. Ich opowieściom o sądowych szpitalach psychiatrycznych, stosowanych w nich praktykach i własnych przeżyciach, towarzyszą zdjęcia z kilku takich, do niedawna niedostępnych, szpitali w Rosji i na Ukrainie, które ciągle działają jak w przeszłości i wyglądają jak najpilniej strzeżone więzienia.

Real. Vita Želakeviciute; Polska 2001; TVP 1, godz. 20.10

Wtorek 09.10.2001

Katalog zabytków Pyrzyce

Pyrzyce były pierwszym pomorskim grodem, którego mieszkańców ochrzcił św. Otton z Bambergu, misjonarz skierowany na te ziemie przez Bolesława Krzywoustego. Nieopodal miejsca, w którym św. Otton udzielał sakramentu chrztu, pod koniec XIII wieku wzniesiono kościół – dla zakonu augustianów. Do dziś zachowały się niewielkie fragmenty tej pierwotnej, romańskiej budowli. O niej i o innych ocalałych zabytkach Pyrzyc opowiada reportaż.

Autorzy: Maciej Wojtyński, Wiktor Niedzicki; TVP 1, godz. 14.25

Czwartek 11.10.2001

Babiniec

Uczestniczki programu będą rozmawiać o relacjach w rodzinie, w której matka pracuje, ojciec zaś prowadzi dom, a więc sytuacji jeszcze do niedawna niezmiernie rzadkiej. W cyklu filmowych portretów prezentujemy sylwetkę Anny Rościszewskiej – malarki i matki czworga dzieci.

Autorka: Bożena Walewska; prowadzenie: Anna Szulc z córką Katarzyną; TVP 1, godz. 15.10

Sobota 13.10.2001

Ziarno Największy cud – Zmartwychwstanie

Wysłannicy magazynu do Ziemi Świętej w ostatniej już korespondencji z Izraela będą mówić o największym dla chrześcijan cudzie, jaki dokonał się na Ziemi 2000 lat temu – Zmartwychwstaniu Jezusa. Odwiedzą Grób Jezusa i przypomną świadectwa ludzi, którzy w Jerozolimie, Emaus i nad Jeziorem Galilejskim widzieli Zmartwychwstałego Chrystusa, rozmawiali z nim, jedli i pili. Ponadto w programie teledyski zespołów „Arka Noego” i „Dzieci z Brodą”.

Autorki: s. Mariola Kłós, Lidia Lasota; TVP 1, TV Polonia; godz. 8.45